

SUOMEN VIRALLINEN TILASTO — FINLANDS OFFICIELLA STATISTIK

XXXII

SOSIALISIA
ERIKOISTUTKIMUKSIA

12

YÖTYÖNTEKIJÄTTÄRIEN TYÖ-, ASUNTO- JA TERVEYSOLOT

XXXII

SOCIALA
SPECIALUNDERSÖKNINGAR

12

NATTARBETERSKORNAS ARBETS-, BOSTADS- OCH
HÄLSOFÖRHÅLLANDEN

ENQUÊTES SPÉCIALES SUR LES AFFAIRES SOCIALES

*LES CONDITIONS DE TRAVAIL, DE LOGEMENT ET DE SANTÉ
DES OUVRIÈRES DE NUIT*

HELSINKI — HELSINGFORS 1935

22116

Täten Sosialiministeriön sosialinen tutkimustoimisto saattaa julkisuuteen tulokset tutkimuksesta, joka koskee yötyöntekijättärien työ-, asunto- ja terveysoloja. Tutkimuksen laatiminen on ollut lähinnä toimiston ylimääräisen virkamiehen, filosofiantohtori *Aukusti Karjalaisen* tehtävänä.

Tutkimuksen tuloksista on ennakotietoja julkaistu Sosialisen Aikakauskirjan n:o 1 vuonna 1929. Esityksen lopullista valmistumista, josta lähinnä on huolehtinut toimiston ylimääräinen virkamies, filosofianmaisteri *Anneliisa Kytömaa*, ovat väliin tulleet kiireellisemmät tutkimukset viivästyttäneet.

Helsingissä elokuun 31 päivänä 1933.

Socialministeriets byrå för social forskning bringar härmed till offentligheten resultatet av en undersökning rörande nattarbeterskornas arbets-, bostads- och hälsoförhållanden. Utarbetandet av undersökningen har närmast omhändertagits av extra tjänstemannen vid byrån, filosofiedoktor *Aukusti Karjalainen*.

Förhandsuppgifter om resultatet av undersökningen ha publicerats i Social Tidskrift n:o 1 år 1929. Undersökningens slutliga fullbordande, som närmast ombesörjts av extra tjänstemannen vid byrån, filosofiemagister *Anneliisa Kytömaa*, har fördröjts på grund av mellankomma, mera brådskande undersökningsarbeten.

Helsingfors den 31 augusti 1933.

L. Harmaja.

Maija Tudeer.

Sisällys.

	Tekstiä :	Siv.
I.	Johdanto	7
II.	Työpaikkojen ja yötyöntekijättärien luku	12
III.	Henkilösuhteet	
	1. Ikä ja siviilisääty	15
	2. Sivistyskanta ja järjestäytyminen ..	13
IV.	Työaika	
	1. Säännöllinen työaika	20
	2. Ruokailuajat, vuorojen vaihtuminen, viikkolepo ja vuosiloma	24
	3. Ylityö	27
V.	Ammatti- ja palkkasuhteet	
	1. Työntekijättärien ikä yötöyön alkaessa	29
	2. Ammatti-ikä yötöyössä	30
	3. Entinen ammatti ja työpaikka	33
	4. Vanhempien ja miesten ammatti	34
	5. Olosuhteet työpaikalla	36
	6. Työttömyys	39
	7. Palkkausolot	40
VI.	Taloudelliset suhteet	
	1. Elatusvelvollisuus ja elatusapu	45
	2. Henkivakuutukset	51
	3. Köyhäinhuoltoavustukset	53
VII.	Asunto-olot	
	1. Asuntojen hallintamuoto	54
	2. Asuintiheys	58
	3. Päivälepo	62
	4. Asuntojen mukavuudet, kasvimaat ja kotieläimet	64
	5. Asuntomenot ja saadut vuokrat	66
VIII.	Terveysolot	68
	1. Koko, rakenne ja ravitsemustila	69
	2. Terveystila, taudit ja tapaturmat ..	75
	3. Synnytykset	96
	4. Lapset	97
	5. Aviomiehen ja lähisuvun sairaudet ..	106
IX.	Yötöyön vaikutukset	106
X.	Yöntekijättärien mielipide naisten yötöyön poistamisesta	114
XI.	Yleiskatsaus tutkimuksen tuloksiin	117
	Ranskankielinen selonteko	124
	Litteet	127

Tauluja :

I.	Yöntekijättärien luku ja tehtaiden määrä käynnissäolooiden mukaan	2
II.	Tutkittujen työpaikkojen ja niiden työntekijöiden luku	4

Innehåll.

	Text:	Sid.
I.	Inledning	7
II.	Antal arbetsplatser och nattarbeterskor ..	12
III.	Personliga förhållanden	
	1. Alder och civilstånd	15
	2. Bildningsgrad och organisering	18
IV.	Arbetstid	
	1. Ordinarie arbetstid	20
	2. Måltidsraster, arbetsskift, veckovila och semester	24
	3. Övertidsarbete	27
V.	Yrkes- och löneförhållanden	
	1. Alder vid inträdet i nattarbete	29
	2. Yrkesålder i nattarbete	30
	3. Tidigare yrke och arbetsplats	33
	4. Föräldrarnas och mennens yrke	34
	5. Förhållandena på arbetsplatsen	36
	6. Arbetslöshet	39
	7. Löneförhållanden	40
VI.	Ekonomiska förhållanden	
	1. Försörjningsplikt och försörjningsbidrag	45
	2. Livförsäkring	51
	3. Fattigvårdsunderstöd	53
VII.	Bostadsförhållanden	
	1. Bostädernas upplåtelseform	54
	2. Boendetäthet	58
	3. Dagvila	62
	4. Bekvämligheter i bostäderna, trädgårdsland och husdjur	64
	5. Bostadsutgifter och erhållna hyror ..	66
VIII.	Hälsoförhållanden	68
	1. Storlek, kroppsbyggnad och nutritionstillstånd	69
	2. Hälsofall, sjukdomar och olycksfall	75
	3. Barnsörder	96
	4. Barn	97
	5. Mannens och den närmaste släktens sjukdomar	106
IX.	Nattarbetsverknings	106
X.	Nattarbetskornas åsikt om avskaffandet av kvinnornas nattarbete	114
XI.	Sammanfattning av undersökningens resultat	117
	Fransk resumé	124
	Bilagor	127

Tabeller :

I.	Antalet nattarbeterskor och antalet fabriker fördelade efter nattarbets omfattning	2
II.	Antalet undersökta arbetsplatser samt antalet arbetare å desamma	4

	Siv.		Sid.
III. Ikä ja siviilisääty	4	III. Ålder och civilstånd	4
IV. Kaksivuorotyön todellinen työaika	6	IV. Nettoarbetstid vid arbete med två skift	6
V. Vuosiansio vuonna 1927	8	V. Årsförtjänst år 1927	8
VI. Perheellisten yötyöntekijättärien ruokakuntien suuruus	9	VI. Antal personer i matlag tillhörande nattarbeterskor med familj	9
VII. Perheellisten yötyöntekijättärien elatusvelvollisuus	9	VII. Försörjningsplikten för nattarbeterskor med familj	9
VIII. Muiden perheenjäsenten rahallinen osuus kotitalouteen	10	VIII. Andra familjemedlemmars pekuniära bidrag till hushållet	10
IX. Naimattomien yötyöntekijättärien elatusvelvollisuus	12	IX. De ogifta nattarbeterskornas försörjningsplikt	12
X. Asunnon hallintamuoto eri teollisuiksissa	12	X. Bostadens upplåtelseform inom olika industrier	12
XI. Asunnon hallintamuoto eri ikäryhmissä	14	XI. Bostadens upplåtelseform inom olika åldersgrupper	14
XII. Asunnon hallintamuoto yötyöntekijättärien perhesubteiden mukaan	16	XII. Bostadens upplåtelseform efter nattarbeterskornas familjeförhållanden	16/
XIII. Asuintiheys	18	XIII. Boendetäthet	18
XIV. Huonetoverit	20	XIV. Rumkamrater	20
XV. Yötyöntekijättärien pituus	22	XV. Nattarbeterskornas kroppslängd	22
XVI. Yötyöntekijättärien paino	24	XVI. Nattarbeterskornas kroppsvikt	24
XVII. Yötyöntekijättärien ammatti-ikä ja ravitsemustila	24	XVII. Nattarbeterskornas yrkesålder och nutritionstillstånd	24
XVIII. Terveystila eri ikäryhmissä	26	XVIII. Hälsotillståndet inom olika åldersgrupper	26
XIX. Terveystila eri ammatti-ikäryhmissä	27	XIX. Hälsotillståndet inom olika yrkesåldersgrupper	27
XX. Yötyöntekijättärien saama lääkärin- ja sairaalahoito	28	XX. Erhållen läkar- och sjukhusvård	28
XXI. Lasten lukumäärä	29	XXI. Antal barn	29
XXII. Yötyöntekijättärien sairaudet	30	XXII. Nattarbeterskornas sjukdomar	30
XXIII. 1—7-vuotiaiden lasten hoito	32	XXIII. Vården av barn i åldern 1—7 år	32
XXIV. Yötyön vahingollisuus työntekijättärien ikään verraten	33	XXIV. Nattarbetets inverkan med fäst avseende vid arbeterskornas ålder	33
XXV. Yötyön vahingollisuus työntekijättärien ammatti-ikään verraten	34	XXV. Nattarbetets inverkan med fäst avseende vid arbeterskornas yrkesålder	34

Table des matières.

Texte:	Page		Page
I. Introduction	7	2. Densité de logement	58
II. Nombre des lieux de travail et des ouvrières de nuit	12	3. Repos dans la journée	62
III. Données personnelles		4. Conforts d'habitation, jardins et animaux domestiques	64
1. Age et état-civil	15	5. Loyers, payés et reçus	66
2. Instruction et organisation	18	VIII. Conditions sanitaires	68
IV. Durée du travail.		1. Taille, constitution physique et état de nutrition	69
1. Durée du travail ordinaire	20	2. Etat de santé, maladies et accidents	75
2. Repos pour repas, équipes de travail, repos hebdomadaire, vacances	24	3. Accouchements	95
3. Travail supplémentaire	27	4. Enfants	97
V. Conditions professionnelles et du salaire		5. Maladies du mari et de la famille la plus proche	105
1. Age au commencement du travail de nuit	29	IX. Effets du travail de nuit	106
2. Age professionnel dans le travail de nuit	30	X. L'opinion des ouvrières de nuit sur l'abolition du travail de nuit des femmes	114
3. Profession et lieu de travail précédents	33	XI. Résumé des résultats de l'enquête	117
4. Professions des parents et du mari	34	Résumé français	124
5. Conditions sur le marché du travail	36	Annexes	127
6. Chômage	39		
7. Salaire	40		
VI. Conditions économiques			
1. Devoir d'entretien et contribution d'entretien	45		
2. Assurance sur la vie	51		
3. Secours de l'Assistance Publique	53		
VII. Conditions de logement			
1. Forme de disposition des habitations	54		

Tables:

I. Nombre des ouvrières de nuit et des fabriques selon les nuits de marche	2
II. Nombre des lieux de travail examinés et de leurs ouvriers	4
III. Age et état-civil	4

	Page		Page
IV. Durée effective du travail à double équipe	6	XIII. Densité de logement	18
V. Revenus en 1927	8	XIV. Personnes occupant la même chambre ..	20
VI. Grandeur des ménages des ouvrières de nuit avec famille	9	XV. Taille des ouvrières de nuit	22
VII. Devoir d'entretien des ouvrières de nuit avec famille	9	XVI. Poids des ouvrières de nuit	24
VIII. Contribution pécuniaire des autres mem- bres de famille	10	XVII. Age professionnel et état de nutrition des ouvrières de nuit	24
IX. Devoir d'entretien des ouvrières de nuit célibataires	12	XVIII. Etat de santé dans divers groupes d'âge	26
X. Forme de disposition des habitations dans diverses industries	12	XIX. Etat de santé dans divers groupes d'âge professionnel	27
XI. Forme de disposition des habitations dans divers groupes d'âge	14	XX. Soins médicaux et d'hôpital reçus	28
XII. Forme de disposition des habitations suivant les conditions de famille des ouvrières de nuit	16	XXI. Nombre d'enfants	29
		XXII. Maladies des ouvrières de nuit	30
		XXIII. Soin des enfants entre 1 et 7 ans	32
		XXIV. Effets du travail de nuit sur des ouvrières d'âge différent	33
		XXV. Effets du travail de nuit sur des ouvrières d'âge professionnel différent	34

I. Johdanto.

Nykyaikaisessa työväensuojelulainsäädännössä on naisten työhön kohdistettu erikoista huomiota, ja varsinkin naisten yötyön lakkauttamista on sekä naisten oman että tulevien sukupolvien terveyden tähden pidetty tarpeellisena. Useissa maissa on tämä kysymys jo aikaisin tullut päiväjärjestykseen. Vuonna 1877 kiellettiin tehtaissa työskentelevien naisten yötyö Sveitsissä, ja 1880- ja 1890-luvuilla samanlainen säännös saatettiin voimaan monissa valtioissa. Useissa kansainvälisissä konferensseissa puollettiin naisten yötyön kieltämistä, ja Bernin kansainvälisessä työväensuojelukongressissa vuonna 1906 hyväksyttiin sopimus, jonka mukaan kaikissa teollisuuslaitoksissa, joissa työskentelee enemmän kuin 10 työntekijää, naisten työ oli oleva kielletty klo 10:stä illalla klo 5:een aamulla. Sopimus tuli voimaan vuoden 1911 alussa niissä valtioissa, jotka sen ratifioivat, ja vuoteen 1914 mennessä naisten yötyö oli siten kielletty 10 maassa. Toiselta puolen on huomattava, että näihin suojelulakeihin on naisten omalta taholta kohdistunut varsin paljon arvostelua.

Kun maailmansodan aikana alettiin naisia käyttää teollisuudessa huomattavasti enemmän kuin ennen, tuli kysymys naisten yötyön kieltämisestä entistä tärkeämmäksi. Vuonna 1919 pidetyssä Washingtonin kansainvälisessä työkonferenssissa hyväksyttiin sopimusehdotus, jonka mukaan naisia ei saisi käyttää yön aikana teollisuustyöhön, paitsi yrityksessä, jossa työskenteli ainoastaan samaan perheeseen kuuluvia henkilöitä. Yönä olisi pidettävä ainakin yhdentoista perättäin seuraavan tunnin aikaa, johon sisältyisi aika klo 10:stä illalla klo 5:een aamulla. Tämän sopimuksen ovat useat maat ratifioineet. Kun tämä kysymys oli Suomessa esillä vuonna 1921, Hallitus ja Eduskunta olivat sitä mieltä, että naisten yötyön kieltö aiheuttaisi työväen puutetta ja vaikeuttaisi monien perheitä elättävien yötyöntekijättärien toimeentuloa. Sosialihallituksen vuonna 1920 toimittaman tiedustelun mukaan teki 44—50 % maamme tärkeimpien teollisuudenhaarojen, paperi- ja saha-teollisuuden, työntekijättäristä yötyötä, joten kysymys teollisuuden kannalta oli varsin laajakantoinen.

I. Inledning.

I den nutida arbetarskyddslagstiftningen har kvinnornas arbete ägnats särskild uppmärksamhet, och i synnerhet har kvinnornas nattarbete, med hänsyn tagen såväl till kvinnornas egen som kommande släktleds hälsa, ansetts böra avskaffas. I flere länder har denna fråga redan tidigt upptagits på dagordningen. År 1877 blev i fabriker sysselsatta kvinnors nattarbete förbjudet i Schweiz, och på 1880- och 1890-talen trädde ett liknande stadgande i kraft i ett stort antal stater. Vid flere internationella konferenser förordades förbud mot kvinnors nattarbete, och vid internationella kongressen för arbetarskydd i Bern år 1906 godkändes en konvention, enligt vilken vid alla industriella inrättningar, där flere än 10 arbetare äro sysselsatta, kvinnors arbete skulle vara förbjudet från kl. 10 på aftonen till kl. 5 på morgonen. Konventionen trädde i kraft vid ingången av år 1911 i de stater, som ratificerat densamma, och intill år 1914 hade kvinnors nattarbete sålunda förbjudits i 10 länder. Å andra sidan bör beaktas, att mot dessa skyddslagar riktats rätt mycken kritik från kvinnornas sida.

Då under världskriget användandet av kvinnor inom industrin erhöi en märkbart större omfattning än tidigare, blev frågan om förbud mot kvinnors nattarbete viktigare än förr. Vid internationella arbetskonferensen i Washington år 1919 godkändes ett förslag till konvention, enligt vilket kvinnor icke skulle få sysselsättas nattetid inom industrin utom i sådana företag, där endast medlemmar av samma familj sysselsattes. Såsom natt skulle anses en tid av minst elva på varandra följande timmar, vari skulle ingå tiden mellan kl. 10 på aftonen och kl. 5 på morgonen. Denna konvention hava flere länder ratificerat. Då frågan om dess ratificering var före i Finland år 1921, voro Regering och Riksdag av den åsikt, att ett förbud mot kvinnors nattarbete skulle komma att medföra brist på arbetare och försvåra utkomsten för flere nattarbeterskor som försörja familj. Enligt en av socialstyrelsen år 1920 föranstaltad enquête utförde 44—50 % av arbeterskorna inom landets viktigaste industrigrenar, pappers- och träindustrierna, nattarbete, vadan frågan ur industrins synpunkt var av synnerligen stor betydelse.

Maatalouden alalla työskentelevien naisten yön työn kiellosta hyväksyi Genevessä pidetty kolmas kansainvälinen työkonferenssi vuonna 1921 suosituksen, ja tämä periaate Suomessakin hyväksyttiin, mutta sen käytännöllistä toteuttamista varten ei vielä ole ryhdytty toimenpiteisiin.

Suomen työväenlainsäädännössä, jossa aikaisemmin rajoitettiin vain lasten työaika, ryhdyttiin maaliskuun 31 päivänä 1879 annetussa asetuksessa elinkeinoista ensi kerran säännöstelemään myös nuorten henkilöiden työpäivän pituutta säättämällä, että sitä, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta, ei saa käyttää työhön klo 9:stä illalla klo 5:een aamulla ilman hänen hoitomiehensä lupaa ja paikkakunnan lääkärin todistusta siitä, että se voi työlläisen terveyttä vahingoittamatta tapahtua. Huhtikuun 15 päivänä 1889 annetussa asetuksessa teollisuusammateissa olevain työntekijäin suojelemisesta kiellettiin nuorten henkilöiden työssä pitäminen vuorilaitoksessa, ruukissa, tehtaassa taikka muussa tehtaan tapaan käytetyssä toimessa edellä mainittuna aikana. Kuitenkin saatiin sellaisessa teollisuudessa, joka vaati säännöllistä yötyötä tahi jossa työntekijöitä ei käynyt jakaminen säännöllisiin vuoroihin, erikoisella luvalla käyttää nuorukaisia ja, välttämättömyyden vaatiessa, erinäisin ehdoin poikiakin työssä myös muina kuin edellä mainittuina vuorokauden aikoina. Samoin saatiin sesonkityössä joskin ajaksi myöntää mainitun työajan pidennystä. Paljon pitemmälle mentiin yötyön rajoituksessa elokuun 18 päivänä 1917 annetulla asetuksella työstä teollisuus- ynnä eräissä muissa ammateissa. Siinä kiellettiin 18 vuotta nuorempia henkilöitä pitämästä työssä ennen klo 6 aamulla tai jälkeen klo 7:n illalla; samoin 18 vuotta täyttäneiden henkilöiden pitäminen työssä yön aikana eli klo 9:stä illalla klo 6:een aamulla, paitsi milloin työ on järjestetty joko kahteen enintään 8 tunnin vuoroon, jolloin työ saa jatkua klo 11:een illalla, taikka kolmeen enintään 8 tunnin vuoroon, jotka säännöllisesti vaihtuvat ja joka viikko muuttuvat. Laki elokuun 14 päivästä 1918 myönsi kuitenkin Hallitukselle vallan työn teknillisen laadun, vuodenaajan tai muiden pakottavien seikkain vaatiessa, tarkastusviranomaisista kuultuaan, määrätä poikkeuksia työaikaan nähden enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan. Tämän nojalla Hallitus onkin antanut lupia jatkaa työaika kaksivuorotyössä klo 12:een tai 1:een yöllä.

Mitä naisten yötyöhön tulee, on kysymys sen kieltämisestä ollut useita vuosia vireillä. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän taholta, sen naispuolisten jäsenten aloitteesta, jätettiin vuoden 1924 valtiopäiville anomus, joka päättyi ponteon, että

Angående förbud mot nattarbete för kvinnor sysselsatta inom lantbruket antogs vid tredje internationella arbetskonferensen i Genève år 1921 en rekommendation, och denna princip godkändes även i Finland, men för dess praktiska förverkligande hava åtgärder icke ännu vidtagits.

Inom Finlands arbetarlagstiftning, vilken tidigare endast begränsat arbetstiden för barn, reglerades genom förordningen om näringsarne av den 31 mars 1879 för första gången även arbetsdagens längd för unga personer genom stadgandet, att den, som ej fyllt 18 år, icke får användas till arbete mellan kl. 9 om aftonen och kl. 5 på morgonen utan dess målsmans tillstånd och intyg av ortens läkare, att detta kan ske utan skada för arbetarens hälsa. Genom förordningen angående skydd för arbetare i de industriella yrkena av den 15 april 1889 förbjöds sysselsättandet av unga personer i bergverk, bruk, fabrik eller annan fabriksmässigt driven hantering under den ovan nämnda tiden. Dock var det tillåtet att i industrier, vilka erfordrade regelbundet nattarbete eller icke medgävo arbetarnas indelning i reguljära skiften, med särskilt tillstånd använda ynglingar och, då det var oundgängligen av nöden, under särskilda villkor även gossar i arbete jämväl under andra tider av dygnet än de omförmälda. Också kunde vid säsongarbete förlängning av den nämnda arbetstiden medgivas för någon tid. Mycket längre i begränsningen av nattarbetet gick förordningen angående arbetet i industriella samt vissa andra yrken av den 18 augusti 1917. Densamma förbjöd användandet av personer, som ej fyllt 18 år, i arbete före kl. 6 om morgonen eller efter kl. 7 om aftonen; likaså sysselsättandet av arbetare, som fyllt 18 år, i arbete nattetid eller från kl. 9 om aftonen till kl. 6 om morgonen, utom då arbetet är indelat antingen i två skift om högst 8 timmar, i vilket fall arbetet får fortgå till kl. 11 om aftonen, eller i tre skift om högst 8 timmar, sålunda att skiften regelbundet avlösa varandra och ombytas varje vecka. Lagen av den 14 augusti 1918 gav dock Regeringen rätt att på grund av arbetets tekniska beskaffenhet, årstiden eller annan tvingande omständighet, efter inhämtande av inspektionsmyndighetens yttrande, för högst ett år i sänder medgiva avvikelser från den stadgade arbetstiden. På grund härav har Regeringen även utfärdat tillstånd, enligt vilka arbetet i två skift fått fortgå till kl. 12 eller kl. 1 på natten.

Vad kvinnors nattarbete vidkommer, har frågan om förbud mot detsamma under flere år varit aktuell. Av den socialdemokratiska riksdagsgruppen inlämnades, på initiativ av dess kvinnliga medlemmar, vid 1924 års Riksdag en motion, som

Hallitus antaisi Eduskunnalle esityksen naisten yötyön kiellosta. Anomus jäi kuitenkin Eduskunnassa käsittelemättä.

Samaan aikaan kohdisti myös vuonna 1918 asetettu työaikalakikomitea huomiotaan naisten yötyöhön. Komitean mielestä naiset tarvitsevat erikoista suojelulainsäädäntöä ruuminrakenteensa vuoksi ja asemansa tähden vaimona ja äitinä. Valtion ja tulevien sukupolvien etu sekä terveydelliset ja siveelliset syyt ovat useissa maissa johtaneet naisten yötyön kieltoon. Kun samat syyt meilläkin ovat olemassa, komitean mielestä oli tärkeätä, että yötyön kiello tälläkin saatettaisiin voimaan. Komitea myönsi siinä kohtaavat suuret vaikeudet, ja kun sillä ei ollut aikaa asian perusteellisempaan valmisteluun, se ei voinut ottaa lakiehdotukseensa siitä säännöstä, vaan piti suotavana, että Hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin puheena olevan yötyön kieltoa tarkoittavan lainasäädännön aikaansaamiseksi.

Vuonna 1927 Hallitus jätti Eduskunnalle lakiehdotuksen, jonka mukaan 18 vuotta täyttäneelle naiselle, jota käytetään työhön teollisuusyrityksessä tai jossakin sellaisen yrityksen sivuhaarassa, olisi joka vuorokausi annettava yhtäjaksoinen vapaus työstä vähintään 11 tunnin ajaksi, johon sisältyisi aika klo 9:stä illalla klo 6:een aamulla. Kaksivuoroisessa työssä saisi työnteko jatkua klo 11:een illalla. Sosialiministeriö voisi kuitenkin hakemuksesta sallia teollisuusyrityksen järjestää naisten kaksivuorotyön alkavaksi klo 5 aamulla ehdolla, että tämä vuorotyö päättyy viimeistään klo 10 illalla.

Kun tätä Hallituksen esitystä ei ollut perusteellisesti valmisteltu ja kun filosofiantohtori *Tekla Hultin*in Senaatin määräyksestä vuonna 1911 valmistama tutkimus „Yötyöntekijättäret Suomen teollisuudessa” katsottiin jo vanhentuneeksi, päätti Eduskunta ennen lakiehdotuksen lopullista käsitelyä toimitettavaksi erikoisen tilastollisen tutkimuksen yötyöntekijättärien olosuhteista ja varasi sitä varten tarpeelliset varat vuoden 1928 ylimääräisessä menoarviossa. Helmikuun 2 päivänä 1928 antamallaan määräyksellä sosialministeriö jätti mainitun tutkimuksen tilastollisen päätoimiston sosialtilastollisen osaston, nykyisen sosialministeriön sosialisen tutkimustoimiston, suorittettavaksi.

Tutkimustyötä vuoden 1928 alussa suunniteltaessa toimistoa avustivat asiantuntijoina varatuomari *Victor Wikman* Suomen Puunjalostusteollisuuden Työnantajaliitosta, insinööri *W. Lind-*

gick ut på, att Regeringen skulle till Riksdagen avläta en proposition om förbud mot kvinnors nattarbete. Motionen blev emellertid icke behandlad i Riksdagen.

Samtidigt ägnade även den år 1918 tillsatta arbetstidskommittén uppmärksamhet åt kvinnors nattarbete. Enligt kommitténs åsikt äro kvinnorna i behov av en särskild skyddslagstiftning på grund av sin kroppsbyggnad och sin ställning som maka och moder. I statens och kommande släktleds intresse samt med hänsyn till vissa hygieniska och sedliga omständigheter med avseende på kvinnorna har det kvinnliga nattarbetet i flere länder förbjudits. Enär samma orsaker förefinnas också hos oss, ansåg kommittén det viktigt att förbud mot nattarbete även här skulle införas. Kommittén medgav, att härvid svåra hinder stå i vägen, och då den icke hade tid för en grundligare beredning av frågan, kunde densamma icke i sitt lagförslag inrycka ett stadgande härom, utan ansåg önskligt, att Regeringen vidtog åtgärder för åstadkommande av ifrågavarande lagstiftning om förbud mot nattarbete.

År 1927 överlämnade Regeringen till Riksdagen ett lagförslag, enligt vilket kvinna, som fyllt 18 år och användes i arbete vid industriellt företag eller någon underavdelning av sådant företag, borde varje dygn beredas oavbruten ledighet från arbetet under minst 11 timmar, och skulle däri ingå tiden mellan kl. 9 om aftonen och kl. 6 om morgonen. Vid arbete, som bedrivs i två skift, skulle arbetet få fortgå till kl. 11 om aftonen. Socialministeriet kunde dock på ansökan tillåta industriellt företag att anordna kvinnors arbete i två skift sålunda, att detsamma vidtager kl. 5 om morgonen, med villkor, att arbetet upphör senast kl. 10 om aftonen.

Emedan denna regeringsproposition icke blivit grundligt beredd och enär den av filosofiedoktor *Tekla Hultin* på uppdrag av Senaten år 1911 verkställda undersökningen „Nattarbeterskorna i Finlands industrier” redan ansågs föråldrad, beslöt Riksdagen att före lagförslagets slutliga behandling en särskild statistisk undersökning skulle verkställas om nattarbeterskornas förhållanden och beviljade i extraordinarie utgiftsförslaget för år 1928 ett härför nödigt anslag. Genom förordnande av den 2 februari 1928 uppdrog socialministeriet utförandet av sagda undersökning åt statistiska centralbyråns socialstatistiska avdelning, numera socialministeriets byrå för social forskning.

Vid planläggandet av undersökningen i början av år 1928 biträddes byrån av följande sakkunniga: vicehäradshövding *Victor Wikman* från Finska Träförädlingsindustrins Arbetagarför-

gren Suomen Paperiteollisuuden Työnantajaliitosta, Suomen Puuteollisuusyöväen Liiton puheenjohtaja *Nestori Aronen*, Suomen Paperiteollisuusyöväen Liiton sihteeri *S. J. Mäkinen*, Suomen Kutomateollisuusyöväen Liiton sihteeri *V. Kanto*, kansanedustaja *Iida Vihuri*, ammattienylitarkastaja *Onni A. Pyykkö* ja apulaisyli tarkastaja *Jenny Markelin-Svensson*.

Täten laaditun työsuunnitelman mukaan tutkimus oli ulotettava käsittämään ne teollisuusalat, joilla naisten yötyötä enimmänsä esiintyy joko kolmivuorotyönä tai kaksivuorotyössä illalla klo 23:n ja aamulla klo 6:n välisenä aikana, jolloin se uuden lakiehdotuksen mukaan olisi oleva kielletty. Käytännöllisistä ja taloudellisista syistä oli tutkimus suoritettava edustavaa menetelmää noudattaen, ottaan tutkittaviksi tyypillisiä, erilaisia aloja edustavia teollisuuskaupunkien ja maaseudun teollisuuskeskusten teollisuuslaitoksia, joissa yötyöntekijättäriä on suhteellisesti runsaimmin. Näin ollen tutkimus oli kohdistettava paperi-, puu- ja kutomateollisuuteen, jotavastoin graafillinen teollisuus, jossa yön aikana työskentelee varsin vähän naisia, katsottiin voitavan jättää tutkimuksen ulkopuolelle. Näitä näkökohtia silmällä pitäen valittiin tutkittaviksi paikkakunniksi Pori, Tampere ympäristöineen, Mänttä, Vilppula, Lahti, Kuusankoski, Kotka, Kymi, Lappee—Lauritsala, Joutseno, Harlu, Tainionkoski, Varkaus, Juankoski, Karihaara ja Kemin kaupunki. Kun viime mainitun paikkakunnan tutkittaviksi aiottujen teollisuuslaitosten työntekijättäristä toiset eivät olleet yötyössä, toiset taasen uudistetuista pyynnöistä huolimatta eivät antaneet tietoja itsestään, oli se jätettävä tutkimuksesta pois.

Alkuperäisen suunnitelman mukaan oli paperiteollisuudesta, jossa on käytännössä pääasiallisesti kolmivuorotyö, otettava tutkittaviksi paperi- ja paperipussitehtaita, puuhiomoja, selluloosa- sekä pahvi- ja kartonkitehtaita ja puuteollisuudesta, jossa on enimmäkseen kaksivuorotyötä, sahvoja, faneeri-, laatikko- ja laukarullatehtaita, joista viime mainitut kuitenkin sittemmin jätettiin pois, niissä kun ei naisia juuri ollut yötyössä. Kun kutomateollisuudessa samoin suureksi osaksi työskennellään vain päivällä ja, mikäli kahta vuoroa käytetään, toinen vuoro kestää vain klo 23:een illalla ja kun kolmivuorotyötä esiintyy ainoastaan villankehruutehtaisissa kiireisenä aikana, eikä niistäkään huomattavimmissa naisten yötyötä ollut, jätettiin nekin pois muusta tutkimuksesta, paitsi lääkärin suorittamasta.

bund, ingenjör *W. Lindgren* från Finska Pappersindustrins Arbetsgivarförbund, ordföranden i Träindustriarbetarnas i Finland Förbund *Nestori Aronen*, sekreteraren i Pappersindustriarbetarnas i Finland Förbund *S. J. Mäkinen*, sekreteraren i Textilindustriarbetarnas i Finland Förbund *V. Kanto*, riksdagsrepresentanten *Iida Vihuri*, yrkesöverinspektör *Onni A. Pyykkö* och biträdande överinspektören *Jenny Markelin-Svensson*.

Enligt det därvid uppgjorda arbetsprogrammet skulle undersökningen omfatta de industriområden, där kvinnligt nattarbete förekommer mest, antingen vid arbete i tre eller i två skift mellan kl. 23 på aftonen och kl. 6 på morgonen, under vilken tid detsamma enligt det nya lagförslaget skulle vara förbjudet. Av praktiska och ekonomiska skäl skulle vid undersökningen tillämpas den representativa metoden och för undersökning utväljas typiska, olika områden representerande industriella företag i industristäder och industricentra på landsbygden, där antalet nattarbeterskor var jämförelsevis störst. Sålunda skulle undersökningen beröra pappers-, trä- och textilindustrierna, under det att grafiska industrin, där ytterst få kvinnor äro sysselsatta nattetid, ansågs kunna uteslutas från undersökningen. Med beaktande av dessa synpunkter utvaldes för undersökningen följande orter: Björneborg, Tammerfors med omgivning, Mänttä, Vilppula, Lahti, Kuusankoski, Kotka, Kymnene, Lappvesi—Lauritsala, Joutseno, Harlu, Tainionkoski, Varkaus, Strömsdal, Karihaara och Kemi stad. Enär å sistnämnda ort arbeterskorna vid de för undersökning utvalda industriella företagen delvis icke voro i nattarbete, delvis åter, trots upprepade hänvändelser, icke lämnade uppgifter om sig, måste densamma uteslutas ur undersökningen.

I enlighet med den ursprungliga planen skulle undersökningen inom pappersindustrin, där arbetet huvudsakligen utföres i tre skift, omfatta pappers- och påfabriker, träsliperier, celluloosa- samt papp- och kartongfabriker samt inom träindustrin, där för det mesta tvåskiftarbete förekommer, sågverk, faner-, läd- och trädrullefabriker, av vilka de sistnämnda dock sedermera uteslötos, emedan vid desamma knappast alls fanns några kvinnor i nattarbete. Enär textilindustrin likaså till stor del endast arbetar om dagen och, för såvitt två skift användas, det andra skiftet endast pågår till kl. 23 om aftonen, och enär arbete i tre skift enbart förekommer vid yllespinnerier under bråd tid, och vid de viktigaste av dessa kvinnligt nattarbete icke utfördes, medtogos icke heller de i undersökningen utom vad beträffar den av läkare verkställda.

Tietoja koottiin vuoden 1928 kevään ja kesän kuluessa kuntien ammattientarkastajain avulla tutkittavien tehtaiden työnantajilta ja työntekijöiltä. Edellisiltä tiedusteltiin A-kaavakkeilla tuotannon laatua, teollisuuslaitosten käynnissäoloaikaa, työntekijöiden lukumäärää, työ-, ruokailu- ja lepoaikoja sekä työpaikan terveydellisiä olosuhteita, jälkimmäisiltä B-kaavakkeilla perhesuhteita, ammattialaa, palkkausoloja (myös miehen ja lasten), asuntojen hallintamuotoa ja suuruutta, näissä asuvien lukua ja päivällä nukkumisen rauhallisuutta. Kun oli tärkeätä saada selville yötyön vaikutus naisen asemaan äitinä ja hänen lapsiinsa, tiedusteltiin myös lasten lukumäärää, ikää, terveyttä, ansiotyötä ja pienempien lasten oleskelupaikkaa ja hoitajaa äidin työssä ollessa (vrt. liitteet I ja II). Eri mielipiteitä ilmeni asiantuntijain keskuudessa siitä, tiedustellaanko kysymyskaavakkeissa työnantajain ja työntekijöiden omaa käsityskantaa naisten yötyön kiellon mahdollisuuksista ja suotavuudesta sekä kiellon seurauksista naisten työnsaannin y. m. suhteen. Useimmat vastustivat näiden kysymysten esittämistä sillä perusteella, että asiasta ei kuitenkaan siten saataisi täysin totuudenmukaista, objektiivista kuvaa. Toisista kysymyksistä asianomaiset eivät voisi antaa tietoja, toisiin annettut vastaukset taas todennäköisesti useissa tapauksissa olisivat tulleet riippumaan työnantajain ja työntekijöiden taholla välittömien yksityisetujen tai puoluekannan määräämistä näkökohdista. Näin ollen jätettiin puheena olevat kysymykset kaavakkeista pois. Näistä seikoista kuitenkin suuri osa työnantajia ja työntekijöitä esitti mielipiteensä kaavakkeiden loppuun erityisiä tiedonantoja ja muistutuksia varten varatussa paikassa.

Työnantajille lähetettiin A-kaavakkeita 66 ja työntekijöille B-kaavakkeita 4054. Täytettyinä palautettiin edellisiä 64 ja jälkimmäisiä 2319, joista 2291 kaavaketta voitiin käyttää. Käytettyjen B-kaavakkeiden luku on täten vähän yli puolet eli 56.5 % lähetetyistä, ja tutkimus käsittää 29.8 % niistä yötyöntekijättäristä, joita lakiehdotuksen on katsottu koskevan. Useista työpaikoista on jokainen yötyöntekijättär auhasti antanut tietoja itsestään ja oloistaan, mutta paikoim on yötyöntekijättäristä ollut tutkimuksen suhteen ennakkoluuloisia, jotka ovat jättäneet kaavakkeensa täyttämättä.

Jotta voitaisiin mahdollisimman oikein arvoitella yötyön vaikutusta naisten terveyteen, toimitettiin yötyöntekijättärien terveysuhteiden tutkiminen sitä varten palkattujen lääkärin avulla.

Uppgifter insamlades med tillhjälp av de kommunala yrkesinspektörerna från de för undersökningen utvalda fabriknas arbetsgivare och arbetare under loppet av våren och sommaren 1928. De förra blevo genom formulär A tillfrågade om verksamhetens art, driftens anordning, antalet arbetare, deras arbetstider, måltidsraster och vilotider samt de hygieniska förhållandena på arbetsplatsen, de senare medelst formulär B om familjeförhållanden, yrkesspecialitet, löneförhållanden (även mannens och barnens), bostädernas upplåtelseform och storlek, antalet boende i dem och möjligheten till ostörd vila om dagen. Enär det var av vikt att erhålla kännedom om nattarbetets inverkan på kvinnans ställning som moder och på hennes barn, inhämtades även uppgifter rörande barnens antal, ålder, hälsa, förvärvsarbete och de mindre barnens vård under den tid modern var i arbete (jfr bilagorna I och II). Experterna voro av olika åsikt därom, huruvida arbetsgivarna och arbetarna skulle åtspörjas om den åsikt de hyste beträffande möjligheten och önskvärdheten av ett förbud mot kvinnors nattarbete samt om förbudets följder med avseende på kvinnornas arbetsmöjligheter m. m. Majoriteten motsatte sig upptagandet av dessa frågor i formulären, emedan det icke ansågs möjligt att genom dem erhålla en fullt sanningsenlig, objektiv bild av saken. Om en del förhållanden kunde personerna i fråga icke giva upplysningar, beträffande andra åter skulle svaren sannolikt i flere fall såväl vad beträffar arbetsgivarna som arbetarna ha dikterats av resp. sagesmans omedelbara privatintresse eller partiståndpunkt. På grund härav upptogs i formulären ej någon fråga om nämnda sak. En stor del av arbetsgivarna och arbetarna ha emellertid meddelat sina åsikter om dessa förhållanden bland särskilda uppgifter och anmärkningar i slutet av formulären.

Till arbetsgivarna utsändes 66 formulär A och till arbetarna 4054 formulär B. Av de förra återsändes ifyllda 64 och av de senare 2319, av vilka 2291 kunde användas. Antalet använda formulär B är sålunda något över hälften eller 56.5 % av antalet utsända, och omfattar undersökningen 29.8 % av de nattarbeterskor, som lagförslaget ansetts beröra. Å flere arbetsplatser har varje nattarbeterska beredvilligt lämnat uppgifter om sig själf och sina förhållanden, men det har även funnits sådana, å vilka nattarbeterskorna av fördomsfullhet underlätit att ifylla formuläret.

För att så riktigt som möjligt kunna bedöma nattarbetets inverkan på kvinnornas hälsa verkställdes en undersökning av nattarbeterskornas hälsoförhållanden med tillhjälp av enkom avlönade

Tähän tarkoitukseen valmistettiin C-kaavake, jota laadittaessa lääkintöhallituksen pääjohtaja *Hannes Ryömä* sekä tohtorit *Lauri Taipale* ja *Severi Savonen* antoivat apuaan. Kaavakkeen mukaan otettiin ensin selvää yötyöntekijättärien perhesuhteista, lasten luvusta, terveydentilasta ja kuoleisuudesta sekä aviomiehen ja lähisuvun tautista, minkä jälkeen tutkittiin yötyöntekijättärien ennen yötyötä ja sen aikana sairastamia tauteja, tapaturmia, ravitsemus- ja terveydentilaa, ruumiinrakennetta y. m. Lopuksi oli tutkivan lääkärin annettava lausuntonsa siitä, katsoiko hän yötyöntekijättären tautien ja mahdollisen työkyvyn alenemisen aiheutuneen suoranaisesti tai välillisesti yötyöstä, ja pitikö hän tätä työtä hänelle vahingollisena (vrt. liite III).

Tutkimusta varten myönnettyjen määrärahojen niukkuuden vuoksi oli yötyöntekijättärien terveysuhteita koskeva tutkimuksen osa supistettava vieläkin vähäisempään työntekijätärmäärään kohdistuvaksi kuin sen yleinen osa. Laaditun ohjelman mukaan suoritettiin terveydelliset tutkimukset vuoden 1928 kesäkuun kuluessa. Lääketieteellisensiaatti *V. E. Penttilä* suoritti tutkimukset Tampereella ja sen ympäristössä, Mäntässä ja Porissa, lääketieteenkandidaatti *Usko Rinne* Kotkassa, Kymissä, Kuusankoskella ja Lahdessa sekä lääketieteenkandidaatti *Olavi Raumio* Lappeella, Lauritsalassa, Joutsenossa, Harlussa ja Ruskealassa. Terveydellinen tutkimus kohdistettiin samoihin teollisuudenaloihin kuin sosialinenkin tutkimus sekä lisäksi kutomateollisuuteen. Kaikkiaan oli tutkittaviksi otetuissa teollisuuslaitoksissa 1479 yötyöntekijättärtä, joista lääkärin tutkittaviksi tuli 1370 eli 92.6%. Näistä oli osa sellaisia, jotka eivät ole tutkimuksen yleisessä osassa mukana. Koko maan teollisuudessa työskentelevistä 7682 yötyöntekijättärestä, joita yötyönkielto vuoteen 1927 kohdistuvan laskelman mukaan tulisi koskemaan, on mainittu tutkittujen luku kuitenkin vain 17.8% eli noin 1/6.

II. Työpaikkojen ja yötyöntekijättärien luku.

Niiden tilastotietojen mukaan, joita tehtaat ovat vuodelta 1927 antaneet ammattientarkastukselle, tehtiin koko maassa yötyötä kaikkiaan 271 teollisuuslaitoksessa, joissa yhteensä työskenteli

läkare. För denna undersökning uppgjordes ett särskilt formulär C, vid vars utarbetande generaldirektören vid medicinalstyrelsen *Hannes Ryömä* samt doktorerna *Lauri Taipale* och *Severi Savonen* voro behjälpliga. Enligt formuläret inhämtades först upplysningar om nattarbeterskornas familjeförhållanden, barnens antal, hälsoförhållanden och dödlighet samt om mannens och nära släktingars sjukdomar, varefter redogjordes för nattarbeterskornas sjukdomar före nattarbetet och under det samma, olycksfall i arbetet, nutritionsoch hälsotillstånd, kroppsbyggnad m. m. Slutligen skulle den läkare, som utförde undersökningen, giva utlåtande därom, huruvida han ansåg, att nattarbeterskans sjukdomar och eventuella nedsättning av arbetsförmågan direkt eller indirekt föränlets av nattarbetet och huruvida han ansåg detta vara skadligt för henne (jfr bilaga III).

Enär de för undersökningen beviljade medlen voro knappt tilltagna, måste den del av undersökningen, som gällde nattarbeterskornas hälsotillstånd, inskränkas till att omfatta ett ännu mindre antal nattarbeterskor än undersökningens allmänna del. I enlighet med det uppgjorda programmet utfördes undersökningen av hälsoförhållandena under loppet av juni 1928. I Tammerfors med onnejd, Mänttä och Björneborg verkställdes läkarundersökningen av medicinlicentiaten *V. E. Penttilä*, i Kotka, Kymmene, Kuusankoski och Lahti av medicinekandidaten *Usko Rinne* samt i Lappvesi, Lauritsala, Joutseno, Harlu och Ruskeala av medicinekandidaten *Olavi Raumio*. Den sanitära undersökningen omfattade samma industriområden som den sociala undersökningen samt dessutom textilindustrin. De för undersökning utvalda industriella inrättningarna sysselsatte inalles 1479 nattarbeterskor, av vilka 1370 eller 92.6% blevo undersökta av läkare. Av dessa voro en del sådana, som icke förekomma i undersökningens allmänna del. Av de inom hela landets industri sysselsatta 7682 nattarbeterskor, vilka enligt en för år 1927 utförd beräkning skulle beröras av förbudet mot nattarbete, utgör det nämnda antalet undersökta emellertid blott 17.8% eller ungefär 1/6.

II. Antal arbetsplatser och nattarbeterskor.

Enligt de statistiska uppgifter fabrikerne för år 1927 lämnat till yrkesinspektionen, utfördes nattarbete i hela landet vid inalles 271 industriella inrättningar, vid vilka sammanlagt 7682 kvinnor

7 682 naista vuorotyössä, näistä 4 613, 60.1 %, kaksivuorotyössä ja 3 069, 39.9 %, kolmivuorotyössä. Tässä on kuitenkin otettu huomioon vain niiden teollisuuslaitosten yötyöntekijät, joissa tehtiin n. s. varsinaista yötyötä, s. o. työskenneltiin ennen klo 6:tta tai klo 23:n jälkeen, joten yötyöntekijätarien edellä mainittu luku on pienempi kaikkien maassamme vuorotyössä työskentelevien yötyöntekijätarien yhteismäärää ja samoin teollisuuslaitosten luku vähäisempi kaikkien yötyötä teettävien teollisuuslaitosten lukua.

Niinkuin liitetaulu I osoittaa, tehtiin koko maassa yötyötä eniten puuteollisuudessa, missä 169 tehtaassa työskenteli 4 841 yötyöntekijät. Näistä oli kaksivuorotyössä 4 457 eli 96.6 % kaikista tällaisessa vuorotyössä olevista naisista. Lähinnä suurin määrä yötyöntekijätäriä oli paperiteollisuudessa, jossa 77 tehtaassa työskenteli kolmivuorotyössä 1 995 työntekijät. Nämä muodostivat lähes $\frac{2}{3}$ kolmivuorotyöläisten yhteismäärästä ja yli $\frac{1}{4}$:n kaikkien vuorotyöläisten yhteissummasta. Pienempi määrä yötyöntekijätäriä työskenteli kutomateollisuudessa, kivi-, savi-, lasi- y. m. s. teollisuudessa, ravinto- ja nautintoaine-teollisuudessa sekä graafillisessa teollisuudessa.

Tehtaiden käynnissäoloöiden luku vuodessa vaihteli eri teollisuuslajeissa suuresti. Kivi-, savi-, lasi- y. m. s. teollisuuden 6 tehtaasta oli puolet käynnissä yli 350 yötä vuodessa ja paperiteollisuudessa lähes puolet, 37 teollisuuslaitosta, kävi 301—350 yötä ja 15 teollisuuslaitosta 251—300 yötä, mutta kutomateollisuudessa $\frac{2}{3}$ teollisuuslaitoksista kävi 200 yötä vähemmän vuodessa. Puuteollisuudessa 23.5 % teollisuuslaitoksista oli käynnissä 201—250 yötä, 21.1 % 101—150 yötä, 18.1 % 151—200 yötä vuodessa j. n. e. Kaikista teollisuuslaitoksista oli 18.0 % käynnissä 201—250 yötä ja noin 16 % vastaavasti 101—150 yötä, 251—300 yötä sekä 301—350 yötä.

Vuorokohden oli melkein kaikissa teollisuusryhmissä suurin osa teollisuuslaitoksia käynnissä 51—150 yötä vuodessa. Niinpä paperiteollisuuden 76 tietoa antaneesta teollisuuslaitoksesta 63.2 % työskenteli 101—150 yötä ja 31.6 % 51—100 yötä vuorokohden vuodessa sekä puuteollisuuden 166 teollisuuslaitoksesta 41.6 % 51—100 yötä ja 36.1 % 101—150 yötä vuorokohden vuodessa. Kaikista teollisuuslaitoksista työskenteli 37.8 % 51—100 yötä ja 41.6 % 101—150 yötä vuodessa vuorokohden.

Tutkimuksen esineiksi valittiin 64 teollisuuslaitosta, jotka ryhmittäytyvät seuraavasti:

voro sysselsatta i skiftarbete, nämligen 4 613, 60.1 %, i arbete med två och 3 069, 39.9 %, i arbete med tre skift. Härvid ha dock endast beaktats nattarbeterskorna vid de industriella inrättningar, där s. k. egentligt nattarbete förekom, d. v. s. där arbetet pågick före kl. 6 eller efter kl. 23, vadan det ovan angivna antalet nattarbeterskor är mindre än hela antalet i skiftarbete sysselsatta nattarbeterskor i vårt land och det nämnda antalet industriella inrättningar likaså mindre än totala antalet företag, vid vilka nattarbete utföres.

Såsom av tabellbilaga I framgår, utfördes nattarbete i hela landet mest inom träindustrin, där i 169 fabriker voro sysselsatta 4 841 nattarbeterskor, av vilka i arbete med två skift 4 457 eller 96.6 % av samtliga kvinnor i tvåskiftarbete. Det näst största antalet nattarbeterskor förefanns inom pappersindustrin, där i 77 fabriker arbete i tre skift utfördes av 1 995 nattarbeterskor. Dessa utgjorde nästan $\frac{2}{3}$ av totala antalet treskiftsarbete och över $\frac{1}{4}$ av samtliga i skiftarbete sysselsatta. Ett mindre antal nattarbeterskor förefanns inom textilindustrin, sten-, ler-, glas- m. m. dyl. industri, närings- och njutningsämnesindustrin samt grafiska industrin.

Antalet nätter, under vilka fabriken varit i gång per år, varierade starkt inom de olika industrigrenarna. Av 6 fabriker inom sten-, ler-, glas- m. m. dyl. industri voro hälften i gång över 350 nätter om året, inom pappersindustrin arbetade i det närmaste hälften, 37 industriinrättningar, 301—350 nätter och 15 industriinrättningar 251—300 nätter, men inom textilindustrin $\frac{2}{3}$ mindre än 200 nätter om året. Av de industriella inrättningarna inom träindustrin voro 23.5 % i gång 201—250 nätter, 21.1 % 101—150 nätter, 18.1 % 151—200 nätter om året o. s. v. Av samtliga industriella inrättningar arbetade 18.0 % 201—250 nätter samt c:a 16 % resp. 101—150 nätter, 251—300 nätter samt 301—350 nätter.

Per skift beräknat var nästan inom alla industrigrenar största delen av industriinrättningarna i gång 51—150 nätter om året. Sälunda arbetade av de 76 industriinrättningar inom pappersindustrin, vilka lämnat uppgifter, 63.2 % 101—150 nätter och 31.6 % 51—100 nätter per skift om året samt av 166 industriella inrättningar inom träindustrin 41.6 % 51—100 nätter och 36.1 % 101—150 nätter per skift om året. Av samtliga industriinrättningar arbetade 37.8 % 51—100 nätter och 41.6 % 101—150 nätter per skift och år.

Till föremål för undersökningen valdes 64 industriinrättningar, vilka fördela sig på följande sätt:

muodostivat niiden 50 kaksivuoro- ja 581 kolmivuorotyöläistä yhteensä lähes $\frac{2}{3}$ kaikista paperiteollisuuden yötyöntekijättäristä. Puuteollisuuden 4 työpaikassa työskenteli kaksivuorotyössä 283 ja kolmivuorotyössä 212 naista, yhteensä yli 20 % puuteollisuuden kaikista yötyöntekijättäristä.

Kolmivuorotyön miltei täydellistä keskittymistä paperiteollisuuteen samoin kuin kaksivuorotyön keskittymistä puuteollisuuteen osoittaa selvästi se, että niistä 1 667 yötyöntekijättärestä, jotka paperiteollisuudessa työskentelivät säännöllisessä vuorotyössä, teki 96.6 % kolmivuorotyötä sekä puuteollisuudessa työskentelevistä 2 244 yötyöntekijättärestä 90.6 % kaksivuorotyötä. Yötyöntekijättärien kokonaismäärästä olivat kaksivuorotyöläiset 48.9 %, kolmivuorotyöläiset 42.7 % ja vuodenaajoittain yötyössä olevat 8.4 %.

Edellä mainituissa teollisuuslaitoksissa tehtiin yötyötä kautta vuoden osittain koko tehtaassa, osittain jossakin tehtaan osastossa, etupäässä paperi- ja faneeritehtaissa sekä myös eräässä sahasassa ja puuhiomossa, sekä lisäksi sesonkityönä eräässä sahasassa ja laatikkotehtaassa. Näistä seikoista tietoja antaneista 61 tehtaasta, joissa oli yhteensä 4 207 yötyöntekijättärtä, tehtiin $\frac{3}{4}$:ssa, joissa yhteensä työskenteli lähes $\frac{3}{4}$ yötyöntekijättäristä, yötyötä kautta vuoden koko tehtaassa. Näistä kuului paperiteollisuuteen 34 teollisuuslaitosta eli $\frac{2}{5}$ kaikista tämän teollisuuden tehtaista, joissa työskenteli $\frac{3}{4}$ kaikista paperiteollisuuden yötyöntekijättäristä, ja puuteollisuuteen 12 teollisuuslaitosta, yli $\frac{3}{4}$, joissa taas oli noin puolet kaikista puuteollisuuden yötyöntekijättäristä. Tehtaita, joiden jossakin osastossa tehtiin yötyötä kautta vuoden, oli paperiteollisuudessa 8 ja puuteollisuudessa 5, yhteensä 21.2 % kaikista tehtaista, ja niissä oli 932 yötyöntekijättärtä eli 23.8 % kaikista. Niinkuin edellä on mainittu, tehtiin yötyötä enimmäkseen sesonkityönä pääasiallisesti eräässä laatikkotehtaassa, jonka 468 työntekijättärestä 316 oli sesonkityöläisiä, ja eräässä sahasassa, joka heinä-, elo-, syys- ja lokakuun aikana yleensä kävi ainoastaan yhdessä vuorossa.

III. Henkilösuhteet.

I. Ikä ja siviilisääty.

Ikänsä on ilmoittanut 2 225 yötyöntekijättärtä, 97.1 % kaikista. Heidän jakaantumistaan ikäryhmiin osoittaa seuraava taulukko.

de bildade i det närmaste $\frac{1}{3}$ av samtliga fabriker inom denna grupp, medan deras i arbete med tvåskift sysselsatta 50 och i arbete med tre skift sysselsatta 581 arbetare utgjorde i det närmaste $\frac{2}{3}$ av hela antalet nattarbeterskor inom pappersindustrin. Vid 4 arbetsplatser inom träindustrin voro 283 kvinnor sysselsatta i tvåskiftsarbete och 212 i treskiftsarbete, inalles över 20 % av samtliga nattarbeterskor inom träindustrin.

Treskiftsarbetets nästan fullständiga koncentring till pappersindustrin samt tvåskiftsarbetets koncentring till träindustrin framgår tydligt därav, att av de 1 667 inom pappersindustrin med regelbundet skiftarbete sysselsatta nattarbeterskorna 96.6 % utförde treskiftsarbete, samt av de 2 244 nattarbeterskorna inom träindustrin 90.6 % tvåskiftsarbete. Av hela antalet nattarbeterskor deltog 48.9 % i tvåskiftsarbete och 42.7 % i treskiftsarbete medan 8.4 % voro sådana, som under vissa årstider utförde nattarbete.

I förenämnda industriinrättningar utfördes nattarbete året om dels i hela fabriken, dels i någon av fabriken avdelningar, främst i pappers- och fanerfabrikerna ävensom vid en såg och ett träsliperi, samt dessutom som säsongarbete vid en såg och en lädfabrik. Av de 61 fabriker med inalles 4 207 nattarbeterskor, vilka lämnat upplysningar om ifrågavarande omständigheter, voro $\frac{3}{4}$, där sammanlagt nästan $\frac{3}{4}$ av nattarbeterskorna voro sysselsatta, i full gång om natten året igenom. Av dessa hörde till pappersindustrin 34 eller $\frac{2}{5}$ av samtliga fabriker inom denna industri, och $\frac{3}{4}$ av pappersindustrins nattarbeterskor, samt till träindustrin 12, eller över $\frac{3}{4}$ av fabrikerna inom träindustrin, och ungefär hälften av alla träindustrins nattarbeterskor. Sådana fabriker, där å någon avdelning nattarbete utfördes året igenom, funnos till ett antal av 8 inom pappersindustrin och 5 inom träindustrin, utgörande inalles 21.2 % av samtliga fabriker, med 932 nattarbeterskor eller 23.8 % av samtliga. Säsom tidigare nämnts, utfördes nattarbete företrädesvis som säsongarbete huvudsakligen vid en lädfabrik, av vars 468 arbetarskor 316 voro säsongarbetare, samt vid en såg, vilken under månaderna juli, augusti, september och oktober i allmänhet arbetade med endast ett skift.

III. Personliga förhållanden.

1. Alder och civilstånd.

Aldersuppgifter föreliggande beträffande 2 225 nattarbeterskor eller 97.1 % av samtliga. Deras fördelning på åldersgrupper framgår av följande tabell.

Ikä. — Alder.

Ikä — Alder	Paperiteollisuus Pappers- industri	Puuteolli- suus Träindustri	Yhteensä Summa	Paperiteollisuus Pappers- industri	Puuteolli- suus Träindustri	Yhteensä Summa
	Työntekijättärien luku — Antal arbeterskor			Prosentteina — I procent		
—18 vuotta — år.....	16	63	79	1.4	5.6	3.6
18—20 » — ».....	116	165	281	10.5	14.8	12.6
20—25 » — ».....	187	316	503	16.9	28.2	22.6
25—30 » — ».....	132	168	300	11.9	15.0	13.4
30—35 » — ».....	118	101	219	10.7	9.0	9.9
35—40 » — ».....	129	84	213	11.7	7.5	9.6
40—45 » — ».....	156	87	243	14.1	7.8	10.9
45—50 » — ».....	122	59	181	11.0	5.3	8.1
50—55 » — ».....	76	47	123	6.9	4.2	5.5
55—60 » — ».....	35	20	55	3.2	1.8	2.5
60—65 » — ».....	13	7	20	1.2	0.6	0.9
65— » — ».....	6	2	8	0.5	0.2	0.4
Yhteensä — Summa	1 106	1 119	2 225	100.0	100.0	100.0

Suhteellisesti enimmäen, 22.6 %, yötyöntekijättäristä oli 20—25 vuoden ikäisiä; varsinkin puuteollisuudessa näitä oli huomattavasti, 28.2 %. Lähinnä suurin, 13.4 %, oli 25—30 vuotiaiden ikäryhmä, ja miltei samansuuruinen 18—20-vuotiaiden ikäryhmä. Paperiteollisuudessa oli kuitenkin toiseksi suurin 40—45-vuotiaiden ryhmä. Viisi-vuotisikäryhmät 30:n ja 45 ikävuoden välillä olivat keskenään miltei yhtä suuret, käsittäen kukin noin $\frac{1}{10}$:n yötyöntekijättärien kokonaisluvusta. 18 vuotta nuorempia henkilöitä, joiden käyttämiselle yötyöhön elokuun 18 päivänä 1917 annettu asetus työstä teollisuudessa eräissä muissa ammateissa asettaa eräitä rajoituksia, oli tutkimuksessa 79 eli 3.6 %. Näitä oli enimmäen laatikko-tehtaissa ja sahoissa. Useimmat heistä olivat kuitenkin jo täyttäneet 17 vuotta; tätä nuorempia oli vain 18.

Kun yötyöntekijättäret jaetaan kolmeen ikäryhmään, 30 vuotta nuorempiin, 30—50-vuotiaisiin ja 50 vuotta vanhempiin, nähdään, että ensimmäiseen ryhmään kuului paperiteollisuudessa 40.7 % (ennen sotaa laaditussa *Hultin*in tutkimuksessa 52.9 %) ja puuteollisuudessa 63.6 % (ennen sotaa sahateollisuudessa 57.0 %) eli yhteensä 52.2 %. Toisen ryhmän vastaavat prosenttiluvut olivat 47.5 (41.9), 29.6 (37.5) ja 38.5 sekä kolmannen ryhmän 11.8 (5.2), 6.8 (5.5) ja 9.3. Yötyöntekijättäret olivat siis enimmäkseen melko nuoria; yli puolet heistä oli 30 vuotta nuorempia, runsaasti $\frac{1}{3}$ parhaassa keski-ikässä, 30—50 ikävuosien välillä, ja vain vajaa $\frac{1}{10}$ 50 vuotta vanhempia. Erityisesti herättää huomiota se, että puuteollisuudessa oli 30 vuotta nuorempia 58.0 %

Det jämförelsevis största antalet, 22.6 %, av nattarbeterskorna voro 20—25-åringar; särskilt inom träindustrin utgjorde dessa en betydande del, 28.2 %. Den därefter största åldersgruppen, 13.4 %, bildades av 25—30-åringarna, och de, som voro 18—20 år, utgjorde en nästan lika stor del. Inom pappersindustrin var likväl åldersgruppen 40—45 år den näststörsta. Femårsgrupperna mellan 30 och 45 år voro sinsemellan nästan lika stora, omfattande envar omkring $\frac{1}{10}$ av hela antalet nattarbeterskor. Sådana som icke fyllt 18 år, för vilkas användande i nattarbete förordningen av den 18 augusti 1917 om arbetet i industriella och vissa andra yrken uppställer vissa gränser, förekommo i undersökningen till ett antal av 79 eller 3.6 %. De voro talrikast vid lädfabrikerna och sågarna. De flesta av dem hade dock redan fyllt 17 år; blott 18 voro yngre.

Fördelar man nattarbeterskorna i tre åldersgrupper, under 30 år, 30—50 år och över 50 år, finner man, att till den första gruppen hörde inom pappersindustrin 40.7 % (i *Hultin*s undersökning före kriget 52.9 %) och inom träindustrin 63.6 % (före kriget inom sågindustrin 57.0 %) eller tillsammans 52.2 %. För den andra gruppen voro motsvarande procenttal 47.5 (41.9), 29.6 (37.5) och 38.5 samt för den tredje gruppen 11.8 (5.2), 6.8 (5.5) och 9.3. Nattarbeterskorna voro alltså merendels ganska unga; över hälften av dem voro under 30 år, drygt $\frac{1}{3}$ i sin bästa medelålder, 30—50 år, och blott knappt $\frac{1}{10}$ över 50 år. Man fäster sig särskilt vid, att inom träindustrin antalet av dem, som voro under 30 år, var 58.0 % större än inom pappersindustrin, medan förhållan-

enemmän kuin paperiteollisuudessa, jota vastoin keski-ikäryhmässä suhde oli päinvastainen, samoin kuin 50 vuotta vanhempienkin ryhmässä, jossa ero oli suhteellisesti vielä suurempi. Samanlainen, vaikka paljon tasaisempi suhde oli kahden ensimmäisen ryhmän välillä myös ennen sotaa, jota vastoin silloin oli 50 vuotta vanhempia sahatteollisuudessa suhteellisesti hiukan enemmän kuin paperiteollisuudessa. Kehitys on siis kulkenut siihen suuntaan, että paperiteollisuudessa on nuori väki vähentynyt ja vanhempi lisääntynyt, puuteollisuudessa taas ovat nuoret lisääntyneet ja keski-ikäiset yleensä vähentyneet. Pääasiallinen vähentyminen on tapahtunut 30—40 ja 45—50 ikävuosien välillä.

Yötyöntekijättärien *siviilisäättyä* osoittaa seuraava taulukko.

det var omvänt i medelåldersgruppen, liksom även i gruppen över 50 år, där skillnaden var relativt taget ännu större. Ett likartat förhållande, ehuru mycket mindre utpräglat, företedde de två första grupperna också före kriget, varemot antalet nattarbeterskor över 50 år då var i sågindustrin relativt taget något större än i pappersindustrin. Utvecklingen har alltså gått i den riktning, att inom pappersindustrin de yngre arbeterskorna minskats och de äldre ökats, inom träindustrin åter har de yngres antal stigit och de till medelålder kommas antal i allmänhet nedgått. Nedgången har huvudsakligen försiggått i åldersklasserna 30—40 och 45—50 år.

Nattarbeterskornas *civilstånd* anges i följande tabell.

Siviilisäätty. — Civilstånd.

Siviilisäätty — Civilstånd	Paperiteollisuus Pappersindustri	Puuteollisuus Träindustri	Yhteensä Summa	Paperiteollisuus Pappersindustri	Puuteollisuus Träindustri	Yhteensä Summa
	Absol.			Prosentteina — I procent		
Naimattomia — Ogifta	568	745	1 313	49.9	64.6	57.3
Naimisissa olevia — Gifta	204	204	408	17.9	17.7	17.8
Leskiä — Änkor	337	172	509	29.6	14.9	22.2
Eronneita — Fränskilda	29	32	61	2.6	2.8	2.7
Yhteensä — Summa	1 138	1 153	2 291	100.0	100.0	100.0

Edellä olevasta käy ilmi, että enemmän kuin puolet yötyöntekijättäristä oli naimattomia. Lähinnä suurin ryhmä, yli $\frac{1}{5}$ kaikista, oli leskiä, mutta vain runsas $\frac{1}{6}$ naimisissa olevia. Kun verrataan paperi- ja puuteollisuudessa työskenteleviä toisiinsa, huomataan, että naimattomia oli puuteollisuudessa paljon enemmän kuin paperiteollisuudessa, nimittäin vastaavasti lähes $\frac{2}{3}$ ja vajaa puolet kaikista. Leskiä taas oli paperiteollisuudessa huomattavan paljon, lähes $\frac{1}{3}$ kaikista, jota vastoin puuteollisuudessa näitä oli suhteellisesti puolta vähemmän. Naimisissa olevien ryhmät olivat molemmissa teollisuuksissa miltei samansuuruiset, samoin kuin eronneidenkin vähäpätöiset ryhmät. Verrattaessa näitä tietoja ennen sotaa vallinneisiin olosuhteisiin herättää enimmänsuomiota paperiteollisuudessa työskentelevien leskien lukumäärän kaksinkertaistuminen. Kun leskiä *Hultin*in tutkimuksen mukaan oli 14.7 % kaikista, on heitä nyt kokonaista 29.6 %. Puuteolli-

Av det ovanstående framgår, att över hälften av nattarbeterskorna voro ogifta. Den näst största gruppen, mer än $\frac{1}{5}$ av samtliga, bestod av änkor, varemot blott ungefär $\frac{1}{6}$ utgjordes av gifta. Jämföras de inom pappers- och träindustrierna sysselsatta arbeterskorna med varandra, framgår det, att de ogifta voro betydligt talrikare i träindustrin än i pappersindustrin, i det att de där utgjorde nära $\frac{2}{3}$ mot knappt hälften inom pappersindustrin. Änkorna åter voro anmärkningsvärt talrika i pappersindustrin, utgörande där så gott som $\frac{1}{3}$ av alla, under det att de i träindustrin voro proportionsvis hälften så talrika. De giftas grupp var inom bägge industrierna ungefär lika stor, såsom även de fränskildas obetydliga grupp. Vid en jämförelse av dessa uppgifter med motsvarande förhållanden före kriget fästes uppmärksamheten främst därvid, att antalet inom pappersindustrin sysselsatta änkor fördubblats. Då änkorna enligt *Hultin*s undersökning utgjorde 14.7 %, uppgick

suudessa sen sijaan leskien lukumäärä on lisääntynyt vain vähäsen. Naimisissa olevien lukumäärä taas on puuteollisuudessa huomattavasti vähentynyt, 22.2:sta 17.7 %:iin, mutta naimattomien lisääntynyt, 60.2:sta 64.6 %:iin. Paperiteollisuudessa sen sijaan on naimattomien lukumäärä alentunut tuntuvasti, 64.1:stä 49.9 %:iin. Nämä muutokset johtuvat pääasiallisesti ennen esitetyistä työntekijättärien ikäryhmitysten muutoksista.

Yötyöntekijättärien jakaantuminen siviilisäädyn mukaan eri ikäryhmissä nähdään liitetaulusta III. Sen mukaan oli naimattomien lukumäärä suurin 35:nteen ikävuoteen saakka, minkä jälkeen lesket olivat kaikissa vanhemmissa ikäluokissa suurimpana ryhmänä. Varsinkin 40—50-vuotiaissa leskiä oli paljon, 222 eli 52.4 %.

Lääkärien tutkimien 1370 yötyöntekijättären ikäryhmät ovat suurin piirtein jokseenkin samassa suhteessa toisiinsa kuin tutkimuksen yleisessä osassa, paitsi että 18 vuotta nuorempia henkilöitä on vähemmän ja 60 vuotta vanhempia suhteellisesti enemmän. 30 vuotta nuorempia oli 705, 51.5 %, 30—50-vuotiaita 524, 38.2 %, ja 50 vuotta vanhempia 141, 10.3 %. Vanhempaa väkeä oli paperiteollisuudessa suhteellisesti enemmän kuin puu- ja kutomateollisuuksissa. Siviilisäädyltään oli naimisissa olevia 595, 43.4 %, ja naimattomia 775, 56.6 % eli yli puolet tutkituista. Viimeksi mainittuja oli siis hiukan vähemmän kuin tutkimuksen yleisessä osassa.

2. Sivistyskanta ja järjestäytyminen.

Työntekijättärien sivistyksen mittapuuna voitaneen parhaiten pitää *koulunkäyntiä*. Siitä on 2183 yötyöntekijätärtä antanut tietoja. Kaikista oli kansakoulua käyneitä 1302 eli 59.6 % ja kansakoulua käymättömiä 881 eli 40.4 %. Kansakoulua käyneistä oli 776 eli 59.6 % suorittanut koko kansakoulukurssin, jota vastoin 526 oli käynyt vain osan kansakoulua. Kansakoulun lisäksi oli jatkokurssin suorittanut 122 työntekijätärtä ja kansanopistoa, ammattikoulua tai jotain muuta oppilaitosta käynyt 96 työntekijätärtä.

Verrattaessa tämän tutkimuksen tuloksia oloihin ennen sotaa, voidaan todeta, että yötyöntekijättärien sivistyskanta on huomattavasti kohonnut. Niinpä kansakoulua käyneiden suhdeluku on kasvanut lähes kaksinkertaiseksi, 32.7:stä 59.6 %:iin, ja koko kansakoulukurssin suorittaneiden osuus

deras antal nu till icke mindre än 29.6 %. Inom träindustrin däremot ha änkorna ökat blott obetydligt. Antalet gifta åter har i träindustrin märkbart nedgått, från 22.2 till 17.7 %, varemot de ogiftas antal stigit, från 60.2 till 64.6 %. I pappersindustrin däremot har antalet ogifta i kännbar grad sjunkit, från 64.1 till 49.9 %. Dessa förändringar härleda sig i huvudsak från de tidigare påvisade förskjutningarna i nattarbeterskornas åldersgruppering.

Nattarbeterskornas fördelning enligt civilstånd i de särskilda åldersgrupperna framgår av tabellbilaga III. Enligt denna var de ogiftas antal störst t. o. m. det 35:te åldersåret, varefter änkorna i samtliga äldre åldersklasser utgjorde majoriteten. I synnerhet bland 40—50-åringarna voro änkorna talrika, 222 eller 52.4 %.

De av läkare undersökta 1370 nattarbeterskornas åldersgrupper stå i stort sett i ungefär samma förhållande till varandra som i undersökningens allmänna del, utom att de som icke fyllt 18 år där äro färre och de som fyllt 60 år jämförelsevis talrikare. Av desamma voro 705, 51.5 %, under 30 år, 524, 38.2 %, mellan 30 och 50 år samt 141, 10.3 %, över 50 år. De äldre voro i pappersindustrin relativt talrikare företrädda än i trä- och textilindustrierna. Med avseende på civilståndet voro 595, 43.4 %, gifta och 775, 56.6 % eller mer än hälften av de undersökta, ogifta. De sistnämnda utgjorde alltså en något mindre del än i den allmänna undersökningen.

2. Bildningsgrad och organisering.

Som gradmätare i fråga om arbetarskornas bildning torde lämpligast kunna anses deras *skolgång*. Om denna hava 2183 nattarbeterskor lämnat upplysningar. I folkskola hade gått 1302 eller 59.6 % av alla och 881 eller 40.4 % icke. Av de förra hade 776 eller 59.6 % genomgått fullständig folkskolekurs, under det att 526 blott gått några klasser. Förutom folkskola hade 122 arbetarskor genomgått fortsättningskurs och 96 besökt folkhögskola, yrkesskola eller någon annan läroinrättning.

Vid jämförelse av resultatet av denna undersökning med förhållandena före kriget kan man konstatera, att nattarbeterskornas bildningsgrad betydligt stigit. Sålunda har proportionstalet för dem som besökt folkskola nästan fördubblats, från 32.7 till 59.6 %, och proportionstalet för dem som

kansakoulua käyneistä on kohonnut 40.0:sta 59.6 %:iin.

Kirjoitustaidostaan on 1847 yötyöntekijätärtä antanut tietoja. Näistä oli kirjoitustaidottomia 242. Puuteollisuudessa työskentelevien yötyöntekijättärien keskuudessa kirjoitustaidottomia oli huomattavasti vähemmän kuin paperiteollisuuden yötyöntekijättäriissä, mikä johtuu siitä, että edellisissä oli vähemmän vanhoja henkilöitä kuin jälkimmäisissä.

Sanomalehtien tilaamisesta on 1800 yötyöntekijätärtä antanut tietoja. Niistä 944 eli 52.4 % tilasi sanomalehtiä ja 59 eli 3.3 % jotain aikakauslehteä. Muilla taas on ollut tilaisuutta lukea lehtiä tehtaiden lukusaleissa y. m.

Yhdistyksiin kuulumisestaan on 1700 yötyöntekijätärtä antanut tietoja. Näistä kuului johonkin apukassaan, seuraan tai yhdistykseen paperiteollisuudessa 654 eli noin $\frac{3}{4}$ ja puuteollisuudessa 465 eli runsaasti puolet, yhteensä siis 1119 eli noin $\frac{2}{3}$ tietoja antaneista. Puuteollisuudessa yötyöntekijättäristä oli siis huomattavasti vähemmän eri seurojen jäseninä kuin paperiteollisuudessa, mikä johtunee ennen esitetystä puuteollisuuden sesonkiuonteesta ja sen työntekijättäriien nuoremmuudesta. Mainituista seikoista johtunee myös, että n. s. järjestyneitä oli paperiteollisuudessa kaksi kertaa niin paljon kuin puuteollisuudessa. Niinpä ammattiosastoihin kuului paperiteollisuudessa 310, 35.3 %, ja puuteollisuudessa 159, 19.3 % tietoja antaneista, yhteensä 469, 27.6 %, yötyöntekijätärtä.

Lastaustyöntekijättäriin verraten, joista on tietoja vuonna 1927 suoritetussa tutkimuksessa lastaus- ja purkamistyöntekijäin oloista, yötyöntekijättäret ovat suhteellisesti enemmän harrastaneet muuta yhdistystoimintaa, mihin osaltaan vaikuttanee pysyvämpi työsuhde ja korkeampi sivistyskanta. Nuo harrastukset kohdistuvat kuitenkin, kuten lastaajillakin, paljon enemmän taloudelliseen kuin henkiseen järjestötoimintaan. Erilaisissa apukassoissa oli paljon enemmän jäseniä kuin valistusjärjestöissä. Enemmän yötyöntekijättäret ovat turvanneet itseään sairauden varalta; sairausapukassoisiin kuului 664 (paperiteollisuudessa 487 ja puuteollisuudessa 177) yötyöntekijätärtä, mikä on lähes $\frac{2}{3}$ tietoja antaneista. Hautausapukassojen jäseninä oli noin puolet edellisestä eli 338 työntekijätärtä, prosentteina vastaavasti 19.9. Vanhuuden ja työttömyyden varalle työntekijättäret sen sijaan ovat vähemmän varautuneet; niinpä eläke- eli vanhuusapu-

genomgått fullständig folkskolekurs stigit från 40.0 till 59.6 %.

Om sin *skrivkunnighet* hava 1847 nattarbeterskor lämnat uppgifter. Av dem voro 242 icke skrivkunniga. Bland nattarbeterskorna inom träindustrin var antalet icke skrivkunniga betydligt mindre än bland nattarbeterskorna inom pappersindustrin, vilket beror därpå, att de förra bland sig räknade ett mindre antal gamla personer än de senare.

Angående *tidningsprenumeration* hava 1800 nattarbeterskor givit upplysningar. Av dem prenumererade 944 eller 52.4 % på tidningar och 59 eller 3.3 % på någon tidskrift. De övriga ha varit i tillfälle att läsa tidningar i fabrikenas läsesalar o. a.

Beträffande *medlemskap i föreningar* hava 1700 nattarbeterskor lämnat uppgifter. Av dessa hörde inom pappersindustrin 654 eller c:a $\frac{3}{4}$, till någon understöds-kassa, förening eller organisation och inom träindustrin 465 eller drygt hälften, alltså inalles 1119 eller ungefär $\frac{2}{3}$, av dem som givit upplysningar. Inom träindustrin voro sålunda nattarbeterskorna inskrivna som medlemmar i olika föreningar i betydligt mindre utsträckning än inom pappersindustrin, vilket torde bero på träindustrins redan tidigare omnämnda säsongkaraktär samt därpå, att dess arbeterskor äro yngre. Sagda omständigheter torde även utgöra orsaken därtill, att de organiserade i pappersindustrin voro dubbelt så talrika som i träindustrin. Till fackorganisationer hörde sålunda inom pappersindustrin 310, 35.3 %, och inom träindustrin 159, 19.3 % av dem som besvarat frågan, inalles 469 nattarbeterskor, 27.6 %.

I jämförelse med de kvinnliga lastningsarbetarna, om vilka uppgifter föreligga i den år 1927 venkställda undersökningen över lastnings- och lossningsarbetarnas levnadsförhållanden, hava nattarbeterskorna proportionsvis mera intresserat sig för annan föreningsverksamhet, vilket delvis torde bero på deras mera stadigvarande arbetsförhållande och högre bildningsgrad. Detta intresse gäller dock, såsom även var fallet med lastningsarbetarskorna, i mycket större grad ekonomisk än intellektuell föreningsverksamhet. Sålunda var antalet medlemmar i olika understödskassor mycket större än i de kulturella organisationerna. I främsta rummet hava nattarbeterskorna försäkrat sig mot sjukdom; till sjukkassor voro anslutna 664 (inom pappersindustrin 487 och inom träindustrin 177) nattarbeterskor, vilket utgör nästan $\frac{2}{3}$ av dem som lämnat uppgifter. Som medlemmar i begravningskassor voro inskrivna ungefär hälften mindre eller 338 arbeterskor, procentuellt resp.

kassoihin kuului vain 53, työttömyysapukassoihin 32 ja muihin apukassoihin 9 yötyöntekijätärtä.

Henkisiin pyrintöihin riitti yötyöntekijättäritä verraten vähän harrastusta. Raittiusseuroihin kuului vain 28, mutta muihin valitusjärjestöihin 124 sekä tarkemmin mainitsemattomiin seuroihin 29 yötyöntekijätärtä.

Monet työntekijättäret kuuluivat kahteen, kolmeen, jopa neljäänkin apukassaan tai seuraan. Niinpä heistä ammattiosaston lisäksi kuului sairausapukassaan 65, sairaus- ja hautausapukassaan 52, työttömyys-, sairaus- ja hautausapukassoihin 13, sairaus-, hautaus- ja eläkeapukassoihin 11 ja raittiusseuroihin 11 j. n. e.

Apukassojen ja yhdistysten jäsenmaksuista on 1 274 yötyöntekijätärtä antanut tietoja. Näistä suoritti vain vajaa puolet eli 600 työntekijätärtä tällaisia maksuja. Maksuerät olivat yleensä pieniä. Niinpä niiden keskimäärä kurkautta kohden oli vain 7 markkaa 65 penniä. Lähes puolet tietoja antaneista maksuja suorittaneista eli 294 työntekijätärtä suoritti 5—10 markkaa ja 160 työntekijätärtä 1—5 markkaa sekä 76 10—15 markkaa kuukaudessa. Vähän suurempia määriä maksoi vain 49 työntekijätärtä; ainoastaan 3 työntekijätärtä suoritti 25—30 markkaa, kun taas 21 työntekijätärtä maksoi vain enintään 1 markan kuukaudessa.

IV. Työaika.

1. Säännöllinen työaika.

Kun yötyöntekijättäret työskentelivät sellaisissa teollisuuslaitoksissa, joiden työaika on vuoro-työn pohjalla, heidän työaikansa oli riippuvainen asianomaisen tehtaan yleisestä työvuorojen järjestelystä. Sinä aikana, johon tutkimus kohdistui, oli käytännössä sekä kaksi- että kolmivuoroisia työaikoja, mutta sitäpaitsi sovellettiin myös tavallista päivätyöjärjestystä. Työnantajien ilmoituksen mukaan työpäivän pituuteen nähden oli 56:lla niistä 57 tehtaasta, joissa vuoro-työn ohella työskenneltiin myös tavallisessa päivätyössä, varsinaisina arkipäivinä 9 tunnin *bruttotyöpäivä*. Lauantaisin ja aattopäivin vaihteli työpäivän bruttopituus 7—9 tunnin välillä, ja 8 tuntia se oli noin 50 %:lla tehtaista.

Kaksivuorotyötä tehtiin 34 teollisuuslaitoksessa, joissa oli yhteensä 2 088 yötyöntekijätärtä. Työpäivän bruttopituus kaksivuorotyössä selviää seuraavasta taulukosta.

19.9. Mot ålderdom och arbetslöshet ha arbeterskorna däremot i mindre grad tryggt sig; Sälunda hörde endast 53 till pensions- eller ålderdomskassor, 32 till arbetslöshetskassor och 9 nattarbeterskor till andra understöds-kassor.

I fråga om intellektuella strävanden förslög nattarbeterskornas intresse icke långt. Sälunda hörde endast 28 till nykterhetsföreningar, men 124 till andra upplysningsorganisationer samt 29 till icke närmare angivna föreningar.

Flere arbeterskor tillhörde två, tre eller t. o. m. fyra understöds-kassor eller föreningar. Sälunda hörde 65 förutom till yrkesförening också till sjuk-kassa, 52 till sjuk- och begravningshjälpkassa, 13 till arbetslöshets-, sjuk- och begravningshjälpkassor, 11 till sjuk-, begravnings- och pensions-kassor samt 11 till nykterhetsföreningar o. s. v.

Angående medlemsavgifterna till understöds-kassor och föreningar hava 1 274 nattarbeterskor lämnat uppgifter. Av dem erlade endast knappt hälften eller 600 arbeterskor sådana avgifter. Raterna voro för det mesta små. Sälunda utgjorde de i medeltal per månad endast 7 mark 65 penni. Inemot hälften av dem som erlagt avgifter och därom lämnat upplysning eller 294 arbeterskor betalade 5—10 mark och 160 arbeterskor 1—5 mark samt 76 arbeterskor 10—15 mark i månaden. Något större belopp erlades av blott 49 arbeterskor, 25—30 mark av endast 3 arbeterskor, medan högst 1 mark per månad betalades av 21 arbeterskor.

IV. Arbetstid.

1. Ordinarie arbetstid.

Enär nattarbeterskorna voro sysselsatta vid sådana industriella inrättningar, vilkas drifttid är ordnad på skiftarbetets grund, var deras arbetstid beroende av den allmänna skiftindelningen vid resp. fabriker. Vid den tidpunkt, till vilken undersökningen hänför sig, bedrevs arbetet såväl med två som med tre skift, men även såsom vanligt dagarbete. Enligt uppgifter från arbetsgivarna med avseende på arbetsdagens längd hade 56 av de 57 fabriker, där vid sidan av skiftarbete även vanligt dagarbete utfördes, under vanliga vardagar en *bruttoarbetsdag* av 9 timmar. Lördagar och dagar före helg varierade arbetsdagens bruttolängd från 7 till 9 timmar, och var den samma 8 timmar vid ungefär 50 % av fabrikena.

Tvåskiftarbete utfördes vid 34 industriinrättningar, vilka sammanlagt hade 2 088 nattarbeterskor. Arbetsdagens bruttolängd vid tvåskiftarbete framgår av följande tabell.

Bruttotyöpäivä. — Bruttoarbetsdag.

Teollisuus — Industri	I vuorossa, tuntia — i I skiftet, timmar				II vuorossa, tuntia — i II skiftet, timmar				Työtä ei ollut Arbetet inställt										
	7—7½	8—8½	9	9¼	7	8—8½	9	9¼											
	Yötyöntekijättäriä Nattarbeterskor Tehtaita Fabriker	Yötyöntekijättäriä Nattarbeterskor Tehtaita Fabriker	Yötyöntekijättäriä Nattarbeterskor Tehtaita Fabriker	Yötyöntekijättäriä Nattarbeterskor Tehtaita Fabriker	Yötyöntekijättäriä Nattarbeterskor Tehtaita Fabriker	Yötyöntekijättäriä Nattarbeterskor Tehtaita Fabriker	Yötyöntekijättäriä Nattarbeterskor Tehtaita Fabriker	Yötyöntekijättäriä Nattarbeterskor Tehtaita Fabriker											
Tavallisina arkipäivinä — Vanliga vardagar																			
Paperiteollisuus — Pappersindustri	—	—	13	46	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Puuteollisuus — Träindustri	—	—	2	109	15	1 714	2 209	—	—	6	499	11	1 324	2 209	—	—	—	—	—
Yhteensä — Summa	—	—	15	155	16	1 720	2 209	—	—	19	545	12	1 330	2 209	—	—	—	—	—
Lauantaisin ja aattopäivin — Lördagar och dagar före helg.																			
Paperiteollisuus — Pappersindustri	—	—	13	46	1	6	—	—	—	13	46	1	6	—	—	—	—	—	—
Puuteollisuus — Träindustri	5 445	10	1 165	4	422	—	—	1	66	3 214	2	209	—	—	—	—	13	1 543	—
Yhteensä — Summa	5 445	23	1 211	5	428	—	—	1	66	16 260	3	215	—	—	—	—	13	1 543	—

Niinkuin taulukosta näkyy, oli puuteollisuudessa suurimmalla osalla tehtaita ja yötyöntekijättäriä bruttotyöpäivä kaksivuorotyössä tavallisina arkipäivinä molemmissa vuoroissa 9-tuntinen; paperiteollisuudessa sen pituus yhtä työpaikkaa lukuunottamatta vaihteli 8:sta 8½ tuntiin. Lauantaisin ja aattopäivin oli molemmissa teollisuuslajeissa 8—8½ tunnin bruttotyöpäivä tavallisin, samoin paperiteollisuudessa II vuorossa; puuteollisuudessa ei noin ¾:lla työpaikoista, joissa oli yli ¾ yötyöntekijättäristä, ollut ollenkaan työtä II vuorossa.

Niissä 48 teollisuuslaitoksessa, joissa tehtiin kolmivuorotyötä, oli yhteensä 1 823 tätä työtä suorittavaa työntekijättärtä. Näissä työpaikoissa työpäivän bruttopituus oli kaikkina viikon päivinä kaikissa vuoroissa 8 tuntia, lukuunottamatta kahta selluloosatehdasta, joissa sunnuntaisin I vuorossa työskenneltiin yhtä mittaa 16 tuntia.

Tavallisessa päivätyössä oli työpäivän nettopituus tavallisina arkipäivinä, yhtä poikkeusta lukuunottamatta, 8 tuntia. Lauantaisin ja aattopäivin vaihteli työpäivän nettopituus paperiteollisuudessa tavallisesti 6½:sta 8 tuntiin ja puuteollisuudessa 7:stä 8 tuntiin. Tavallisin oli 7 tunnin nettotyöpäivä, joka paperiteollisuudessa oli noin 64 %:lla ja puuteollisuudessa lähes 90 %:lla tehtaita.

Såsom av tabellen synes, var bruttoarbetsdagens längd inom träindustrin vid tvåskiftsarbete i flertalet fabriker och för flertalet nattarbeterskor under vanliga vardagar 9 timmar i vardera skiftet, inom pappersindustrin åter varierade den med undantag för en arbetsplats mellan 8 och 8½ timmar. På lördagar och dagar före helg var inom båda industrigrenarna bruttoarbetsdag av 8—8½ timmar vanligast, inom pappersindustrin liksom i II skiftet; inom träindustrin hade c:a ¾ av arbetsplatserna, sysselsättande över ¾ av nattarbeterskorna, på lördagar och dagar före helg icke alls något arbete i II skiftet.

Vid de 48 industriinrättningar, där treskiftsarbete utfördes, var antalet kvinnliga arbetare i detta arbete inalles 1 823. Arbetsdagens bruttolängd var i dem under alla veckodagar i samtliga tre skift 8 timmar, med undantag för två cellulosa-fabriker, där på söndagarna i I skiftet arbete utfördes 16 timmar i streck.

Vid vanligt dagarbete var arbetsdagens nettolängd under vanliga vardagar, bortsett från ett undantag, 8 timmar. På lördagar och dagar före helg varierade arbetsdagens nettolängd inom pappersindustrin vanligen från 6½ till 8 timmar och inom träindustrin från 7 till 8 timmar. Vanligast var en nettoarbetsdag av 7 timmar, vilken inom pappersindustrin förekom vid c:a 64 % och inom träindustrin vid nästan 90 % av fabrikerne.

Niinkuin liitetaulusta IV näkyy, oli kaksivuorotyön 34 teollisuuslaitoksesta suurimmalla osalla työpäivän nettopituus 8 tuntia. Niimpä oli sekä tavallisina arkipäivinä että lauantaisin ja aattopäivin paperiteollisuudessa sekä I että II vuorossa 92.0 %:lla tehtaista ja 92.3 %:lla yötyöntekijättäristä 8 tunnin nettotyöpäivä. Puuteollisuudessa oli tavallisina arkipäivinä I vuorossa 14 tehtaassa (73.7 %) 19:stä, 81.3 %:lla yötyöntekijättäristä, sekä II vuorossa lähes 80 %:lla tehtaista, lähes 85 %:lla yötyöntekijättäristä, 8 tunnin nettotyöpäivä. Lauantaisin ja aattopäivin oli I vuorossa 73.7 %:lla tehtaista, joissa työskenteli 76.0 % yötyöntekijättäristä, 7—7½ tunnin nettotyöpäivä ja II vuorossa ei noin ¾:ssa tehtaista, näissä noin ¾ kaikista puuteollisuuden yötyöntekijättäristä, tehty ollenkaan työtä lauantaisin.

Kolmivuorotyössä oli paperiteollisuuden 44 teollisuuslaitoksesta työpäivän nettopituus 8 tuntia kaikissa vuoroissa tavallisina arkipäivinä noin 90 %:lla, näissä 91.4 % paperiteollisuuden yötyöntekijättäristä, sekä lauantaisin ja aattopäivin 86.4 %:lla, näissä 85.2 % yötyöntekijättäristä. Muissa paperiteollisuuden työpaikoissa työpäivän nettopituus vaihteli sekä tavallisin arkipäivinä että lauantapäivinä 7½—7¾ tuntiin. Sunnuntaisin ja pyhäpäivinä oli I vuorossa työtä vain 30 tehtaassa kysymyksessä olevista 44:stä; niissä oli 66.9 % yötyöntekijättäristä. Työpäivän nettopituus oli 8 tuntia ¾:ssa näitä tehtaista, joissa työskenteli suunnilleen saman verran yötyöntekijättäristä. II vuorossa tehtiin työtä vain 16 tehtaassa, niissä 40.9 % yötyöntekijättäristä, ja III vuorossa 17 tehtaassa, niissä 42.6 % yötyöntekijättäristä; työpäivän nettopituus oli suurimmalla osalla tehtaista 8 tuntia. Puuteollisuudessa oli vain neljä sellaista faneeritehdasta, näissä 212 yötyöntekijättä, joissa tehtiin kolmivuorotyötä. Näistä kolmessa, joilla oli 197 yötyöntekijättä, vaihteli työpäivän nettopituus sekä tavallisina arkipäivinä että lauantaisin ja aattopäivin kaikissa vuoroissa 7½:sta 7¾ tuntiin, ja yhdessä se oli 8 tuntia. Viimeksimainitussa ei kuitenkaan lauantaisin III vuorossa tehty ollenkaan työtä. Sunnuntaisin ja pyhäpäivinä oli yhdessä faneeritehtaassa kaikissa vuoroissa työtä 7½ tuntia, mutta kolmessa ei sunnuntai- ja pyhäpäivin tehty työtä ollenkaan. — Kolmivuorotyössä yleisimmän esiintyvä 8 tunnin nettotyöpäivä käy mahdolliseksi siten, että useimmissa tehtaissa ei ole varsinaista ruokailutuntia, vaan työntekijät aterioivat vuorotellen työn lomassa.

Såsom av tabellbilaga IV synes, var vid största delen av de 34 industriinrättningarna med tvåskiftsarbete arbetsdagens nettolängd 8 timmar. Sålunda var såväl under vanliga vardagar som på lördagar och dagar före helg nettoarbetsdagen inom pappersindustrin såväl i I som i II skiftet vid 92.9 % av fabriker och för 92.3 % av nattarbeterskorna 8 timmar. Inom träindustrin var nettoarbetsdagen under vanliga vardagar 8 timmar i I skiftet vid 14 fabriker (73.7 %) av 19 och för 81.3 % av nattarbeterskorna, samt i II skiftet vid nästan 80 % av fabriker och för inemot 85 % av nattarbeterskorna. På lördagar och dagar före helg var nettoarbetsdagen 7—7½ timmar i I skiftet vid 73.7 % av fabriker, där 76.0 % av nattarbeterskorna voro sysselsatta, och i det II skiftet var i c:a ¾ av fabriker och för c:a ¾ av alla träindustrins nattarbeterskor arbetet på lördagarna helt och hållet inställt.

Vid treskiftsarbete hade av de 44 industriinrättningarna inom pappersindustrin c:a 90 %, vilka sysselsatte 91.4 % av pappersindustrins nattarbeterskor, under vanliga vardagar samt 86.4 % med 85.2 % av nattarbeterskorna på lördagar och dagar före helg i samtliga skift en arbetsdag av 8 timmars nettolängd. Å pappersindustrins övriga arbetsplatser varierade arbetsdagens nettolängd såväl under vanliga vardagar som på lördagar från 7½ till 7¾ timmar. På söndagar och helgdagar arbetade det I skiftet endast i 30 av de 44 fabriker i fråga med 66.9 % av nattarbeterskorna. Arbetsdagens nettolängd var 8 timmar vid ¾ av dessa fabriker, vilka sysselsatte ungefär en motsvarande del av nattarbeterskorna. Det II skiftet arbetade endast vid 16 fabriker med 40.9 % av nattarbeterskorna och det III skiftet vid 17 fabriker med 42.6 % av nattarbeterskorna, och arbetsdagens nettolängd var vid största delen av fabriker 8 timmar. Inom träindustrin fanns det endast fyra fanerfabriker med 212 nattarbeterskor, där arbetet var indelat i tre skift. I tre av dessa, med 197 nattarbeterskor, varierade arbetsdagens nettolängd såväl på vanliga vardagar som på lördagar och dagar före helg i alla skift från 7½ till 7¾ timmar och i en var densamma 8 timmar. I den sistnämnda var emellertid arbetet i III skiftet inställt på lördagarna. På söndagar och helgdagar arbetades i en av fanerfabriker med tre 7½ timmars skift, men i tre utfördes på söndagar och helgdagar icke något arbete alls. — Den vid treskiftsarbete oftast förekommande 8 timmars nettoarbetsdagen möjliggöres därigenom, att vid de flesta fabriker icke förekommer någon egentlig måltidsrast, utan intagn arbetarna sin måltid turvis under arbetet.

Kaksivuorotyössä oli I vuoron alkamisaika klo 6—7:n välillä. Noin 80 %:lla työpaikoista, joissa oli yli 60 % yötyöntekijättäristä, tämä työvuoro alkoi klo 6. I vuoron päättymisaika vaihteli paperiteollisuudessa klo 14—15, ollen tavallisimmin klo 14, ja puuteollisuudessa tavallisina arkipäivinä klo 14—16 ja lauantaisin sekä aattopäivin klo 13—15.30, ollen arkipäivin tavallisimmin klo 15 ja lauantai- sekä aattopäivin klo 14. II vuoron alkamisaika oli tavallisina arkipäivinä klo 14—16.30, ollen paperiteollisuudessa tavallisimmin klo 14 ja puuteollisuudessa klo 16, sekä lauantaisin ja aattopäivin klo 13—16, ollen tavallisimmin klo 14. II vuoron päättymisaika vaihteli paperiteollisuudessa sekä puuteollisuudessa arkipäivinä klo 22—1, ollen paperiteollisuudessa tavallisimmin klo 22 ja puuteollisuudessa klo 1 sekä puuteollisuudessa lauantai- ja aattopäivin klo 20—24. — Kolmivuorotyössä ovat työvuorojen alkamis- ja päättymisaikat kaikissa työpaikoissa klo 6, 14 ja 22.

Lain mukaan on yötyöntekijättärien työtuntiluku enintään 96 tuntia kahdessa viikossa; paperi-, puumassa- ja selluloosatehtaiden teknillisistä syistä läpi vuorokauden jatkuvissa keskeytymättömissä töissä saa työtuntiluku 3 viikossa olla enintään 168 tuntia. Millaiseksi työaika näiden säännösten pohjalla oli käytännössä muodostunut, siitä ovat yötyöntekijättäret antaneet tietoja, joista saadaan seuraava taulukko.

Vid tvåskiftsarbetet varierade begynnelsetiden för I skiftet från kl. 6 till 7. Å c:a 80 % av arbetsplatserna, där över 60 % av nattarbeterskorna voro sysselsatta, inföll densamma kl. 6. Avslutningstiden för I skiftet varierade inom pappersindustrin från kl. 14 till 15, infallande oftast kl. 14, och inom träindustrin under vanliga vardagar från kl. 14 till 16 och på lördagar och dagar före helg från kl. 13 till 15.30, infallande under vardagar oftast kl. 15 och på lördagar samt dagar före helg kl. 14. Begynnelsetiden för II skiftet varierade under vanliga vardagar från kl. 14 till 16.30, infallande inom pappersindustrin vanligen kl. 14 och inom träindustrin kl. 16, samt på lördagar och dagar före helg från kl. 13 till 16, infallande oftast kl. 14. Avslutningstiden för II skiftet varierade inom pappersindustrin samt träindustrin under vardagar från kl. 22 till 1, och inföll densamma inom pappersindustrin vanligen kl. 22 och inom träindustrin kl. 1 samt på lördagar och dagar före helg inom träindustrin kl. 20—24. — Vid treskiftsarbetet infalla arbetsskiftens begynnelsetider och avslutningstider å samtliga arbetsplatser kl. 6, 14 och 22.

Enligt lag utgör antalet arbetstimmar för nattarbeterskorna högst 96 timmar under två veckor. I pappers-, trämasse- och cellulosaabriker får vid arbeten, som av tekniska skäl böra fortgå dygnet om, antalet arbetstimmar under 3 veckor vara högst 168 timmar. Huru arbetstiden i praktiken gestaltat sig på grundvalen av dessa stadganden, därom ha nattarbeterskorna lämnat följande uppgifter.

Työaika. — Arbetstid.

Teollisuus — Industri	Yötyöntekijättäriä, joiden kaksivuorotyön Nattarbeterskor, för vilka, vid arbete med två skift							Yötyöntekijättäriä, joiden kolmivuorotyön — Nattarbeterskor, för vilka, vid arbete med tre skift							Kaikkien työntekijättärien kaikkien yhteiskor	
	bruttotyöaika oli, tuntia bruttoarbetstiden var, timmar							nettotyöaika oli, tuntia nettoarbetstiden var, timmar								
	I vuorossa i I skiftet			II vuorossa i II skiftet					I—II—III vuorossa i I—II—III skiftet							
	8	9	Yht. Summa	8	8½	9	Yht. Summa	8	8	7½	7¼	7¼	8	Yht. Summa		
<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>	13	2	15	13	—	2	15	15	1 123	30	42	—	1 051	1 123	1 138	
Paperitehtaat — Pappersbruk . . .	7	—	7	7	—	—	7	7	343	—	—	—	343	343	350	
Puuhiomot — Träsliperier . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	166	—	—	—	166	166	166	
Selluloosatehtaat — Cellulosaabriker	6	2	8	6	—	2	8	8	567	30	42	—	495	567	575	
Pahvi- ja kartonkitehtaat	—	—	—	—	—	—	—	—	47	—	—	—	47	47	47	
Papp- och kartongfabriker	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
<i>Puuteollisuus — Träindustri</i>	—	1 027	1 027	—	196	831	1 027	1 027	126	74	—	45	7	126	1 153	
Sahat — Sägar	—	697	697	—	147	550	697	697	—	—	—	—	—	—	697	
Faneeritehtaat — Faneerfabriker	—	98	98	—	—	98	98	98	125	74	—	45	6	125	223	
Laatikotehtaat — Lädfabriker	—	232	232	—	49	183	232	232	1	—	—	—	1	1	233	
Yhteensä — Summa	13	1 029	1 042	13	196	833	1 042	1 042	1 249	104	42	45	1 058	1 249	2 291	

Ylläolevasta taulukosta käy ilmi, että kaksi-
vuorotyössä työpäivän bruttopituus oli yleisim-
min 9 tuntia. Täten se I vuorossa oli 1029
työntekijättärellä, 98.8 %, 9 tuntia ja ainoas-
taan 13:lla, 1.2 %, 8 tuntia, II vuorossa 833:lla,
79.9 %, 9 tuntia, 196:lla, 18.9 %, 8½ tuntia ja
13 työntekijättärellä, 1.2 %, 8 tuntia. Työpäivän
nettopituus oli kaikilla 8 tuntia. Kolmivuoro-
työssä oli työpäivän bruttopituus tavallisina arki-
päivinä kaikilla (1249) työntekijättärellä 8 tun-
tia. Työpäivän nettopituus oli yleisimmin, 1058
työntekijättärellä eli 84.7 %:lla 8 tuntia, 45 työn-
tekijättärellä eli 3.6 %:lla se oli 7 tuntia 45 mi-
nuttia, 42 työntekijättärellä eli 3.4 %:lla 7 tuntia
40 minuuttia sekä 104:llä eli 8.3 %:lla 7½ tuntia.

2. Ruokailuajat, vuorojen vaihtuminen, viikkolepo ja vuosiloma.

Tiedustelun alaisissa työpaikoissa ruokailuajat
ja lepoaikat oli järjestetty voimassa olevien
yleisten säännösten mukaisesti, lain sallimin poik-
keuksin. Niistä 57 teollisuuslaitoksesta, joissa ta-
vallista päivätyötä tehtiin, oli tavallisina arkipäi-
vinä 51:llä siten tunnin ruokailu-aika klo 11—12,
muilla ruokailuloman aika ja pituus vaihteli.
Lauantaisin ja aattopäivinä pidettiin ruokailuaikaa,
3 tehdasta lukuun ottamatta, klo 9:stä 12:een,
kestäen ½—1 tuntia. Vain kahdella tehtaalla
ankipäivinä ja kolmella lauantaisin ja aattopäivinä
ei ollut varsinaista ruokailuaikaa, vaan työnteki-
jät aterioivat työn lomassa.

Kaksivuorotyössä 32.3 %:lla teollisuuslaitoksista
työntekijät aterioivat työn lomassa ilman varsi-
naista ruokailuaikaa; nämä teollisuuslaitokset kuu-
luivat kaikki paperiteollisuuteen. Varsinaisen ruo-
kailuhetken pituus vaihteli I vuorossa sekä ta-
vallisina arkipäivinä että lauantapäivinä ½—1
tuntin ja aika arkipäivinä klo 9.30—12 ja lauan-
taisin klo 9.30—11.30. II vuorossa ruokailuhetken
pituus vaihteli sekä tavallisina arkipäivinä että
lauantapäivinä samoin ½—1 tuntiin ja aika
klo 18—21. Kuitenkaan ei 13 tehtaalla, 41.9 %:lla,
ollut lauantai- ja aattopäivinä ollenkaan työtä II
vuorossa.

Kolmivuorotyössä oli vain viidellä tehtaalla sään-
nölliset ½ tunnin ruokailuajat. Suurin osa teh-
taista, 26 eli 83.9 %, oli järjestänyt ruokailu-
loman siten, että työntekijät poistumatta työ-
paikalta sopivana aikana työn lomassa vuorotellen
käyttivät 15 minuuttista ½ tuntiin aterioimiseen,
toisten sillä aikaa huolehtiessa työn keskeytymät-
tömästä jatkumisesta. 17 teollisuuslaitosta ei ole
antanut tietoja tähän kysymykseen, mutta toden-

Av ovanstående tabell framgår; att arbetsdagens
bruttolängd vid tvåskiftsarbete i allmänhet var 9
timmar. Sålunda var densamma i I skiftet för
1029 arbeterskor, 98.8 %, 9 timmar och endast för
13, 1.2 %, 8 timmar, i II skiftet för 833, 79.9 %,
9, för 196, 18.9 %, 8½ och för 13 arbeterskor,
1.2 %, 8 timmar. Arbetsdagens nettolängd var
för alla 8 timmar. Vid treskiftsarbete var arbets-
dagens bruttolängd under vanliga vardagar för
alla (1249) arbeterskor 8 timmar. Arbetsdagens
nettolängd var för de flesta nattarbeterskorna,
1058 eller 84.7 % 8 timmar, för 45 arbeterskor
eller 3.6 % 7 timmar 45 minuter, för 42 arbeterskor
eller 3.4 % 7 timmar 40 minuter och för 104 ar-
beterskor eller 8.3 % 7½ timmar.

2. Måltidsraster, arbetsskift, veckovila och semester.

På de arbetsplatser, undersökningen omfattar,
voro måltidsrasterna och fritiderna ordnade enligt
gällande allmänna stadganden, med de undantag
lagen inrymmer. Vid vanligt dagarbete hade 51
industriella inrättningar av inalles 57 på vanliga
vardagar en timmes måltidsrast mellan kl. 11 och
12, vid de övriga varierade tiden och längden för
rasten. Lördagar och dagar före helg var måltids-
rasten, utom i 3 fabriker, förlagd till tiden
mellan kl. 9 och 12 och varade ½—1 timme.
Endast två fabriker höllo på vardagar och tre
på lördagar och dagar före helg ingen egentlig
måltidsrast, utan intogo arbetarna sin medhavda
mat under arbetet.

Vid arbete med två skift spisade arbetarna vid
32.3 % av industriinrättningarna under arbetet
utan någon egentlig måltidsrast; dessa industri-
inrättningar tillhörde alla pappersindustrin. Den
egentliga måltidsrastens längd varierade i I skiftet
såväl på vanliga vardagar som lördagar från ½
till 1 timme och tiden för densamma på vardagar
från kl. 9.30 till 12, resp. på lördagar från kl.
9.30 till 11.30. Måltidsrastens längd varierade i
II skiftet såväl på vanliga vardagar som på lör-
dagar likaledes från ½ till 1 timme och dess tid
från kl. 18 till 21. Emellertid var i 13 fabriker,
41.9 %, arbetet i II skiftet på lördagar och dagar
före helg inställt.

Vid arbete med tre skift förekom regelbunden
½ timmes måltidsrast endast vid fem fabriker.
De flesta av fabrikererna, 26 eller 83.9 %, hade ord-
nat måltidsrasten sålunda, att arbetarna utan att
avlägsna sig från arbetet vid lämpligt tillfälle tur-
vis använde från 15 minuter till ½ timme för
intagande av välgkost; därunder skötte de övriga
om att arbetet fortgick utan avbrott. Av industri-
inrättningarna hava 17 icke givit svar på denna

näköisesti niistäkin suurin osa oli sellaisia, jotka eivät olleet järjestäneet erikoista ruokailuhetkeä, vaan työntekijät aterioivat työn lomassa.

Työntekijättärien omien tiedonantojen mukaan oli kaksivuorotyössä I vuorossa 98.8 %:lla työntekijättäristä ruokailuaikaa 1 tunti, mutta 1.2 %:lla tätä aikaa ei ollut lainkaan, vaan he saivat työnsä ääressä syödä kotoa tuomiaan eväitä. II vuorossa oli 79.9 %:lla työntekijättäristä ruokailuaikaa 1 tunti ja 18.9 %:lla $\frac{1}{2}$ tuntia, kun taas 1.2 %:lla, samoin kuin edellä, ei ollut yhtään ruokailuaikaa. Kolmivuorotyössä ei suurimmalla osalla työntekijättäristä, 84.7 %:lla, ollut ollenkaan ruokailuaikaa, vaan heidän oli syötävä eväitänsä työnsä ääressä, 3.6 %:lla oli 15 minuutin, 3.4 %:lla 20 minuutin ja 8.3 %:lla $\frac{1}{2}$ tunnin ruokailuaika.

Niissä kolmessa vuorossa työskentelevissä tehtaissa, jotka ovat antaneet tietoja *työvuorojen vaihtumisjärjestyksestä*, vaihtui viikoittain 13:ssa, 27.7 %, aamupäivävuoro iltapäivävuoroksi ja tämä yövuoroksi. 34 tehtaassa, 72.3 %, vuorot taas vaihtuivat n. s. takakäteen, niin että aamupäivävuoroa seurasi seuraavalla viikolla yövuoro ja sen jälkeä iltapäivävuoro.

Erikoista *väläikää vuorojen vaihtuessa* ei ollut niillä tehtailla, joissa työskenneltiin vain kolmivuorotyössä tai sekä kaksi- että kolmivuorotyössä, lukuun ottamatta erästä faneeritehdasta, jossa jokaisen vuoron jälkeen oli 15 minuutin väliaika. Yksinomaan kaksivuorotyössä oli väliaikaa, jonka pituus vaihteli $\frac{1}{2}$ —1 tuntiin, I vuoron jälkeen kaikkiaan 14 tehtaassa, joissa yhteensä työskenteli 1 918 yötyöntekijättäristä. Yhtä selluloosatehdasta lukuun ottamatta kaikki mainitut tehtaajat kuuluivat puuteollisuuteen.

Ne tiedustelun 16 teollisuuslaitosta, joissa tehtiin yksinomaan kaksivuorotyötä, kuuluivat, yhtä selluloosatehdasta lukuun ottamatta, puuteollisuuteen. Näissä vaihteli keskeytymättömän *viikkolevon* pituus I vuorossa $48\frac{1}{2}$ —53 tuntiin ja II vuorossa 30—59 tuntiin. I vuorossa oli 53.3 %:lla tehtaista ja puolella yötyöntekijättäristä 50—50 $\frac{1}{2}$ tunnin viikkolepo sekä II vuorossa 66.7 %:lla tehtaista ja 80.2 %:lla yötyöntekijättäristä 53—54 tunnin viikkolepo.

Yksinomaan kolmivuorotyötä oli ainostaan papperiteollisuudessa 30 teollisuuslaitoksessa. Viikkolevon pituus oli hyvin erilainen, vaihdellen I vuorossa tavallisesti 24—56, II ja III vuorossa 24—48 tuntiin, mutta eräissä tapauksissa on viikkolevon ilmoitettu olleen vain 16 tuntia. Lepoajan pituus

fråga, men sannolikt är, att även av dessa största delen voro sådana, vilka icke anordnat någon särskild måltidsrast, utan vilkas arbetare spisade under arbetets gång.

Enligt arbeterskornas egna uppgifter hade vid arbete med två skift 98.8 % av arbeterskorna i det I skiftet 1 timmes måltidsrast, men 1.2 % hade ingen sådan, utan fingo de vid arbetet intaga medhavd välgkost. I det II skiftet hade 79.9 % av arbeterskorna 1 timmes och 18.9 % $\frac{1}{2}$ timmes måltidsrast, medan 1.2 % på samma sätt som ovan icke hade någon särskild måltidsrast. Vid arbete med tre skift hade största delen av arbeterskorna, 84.7 %, icke alls någon måltidsrast, utan fingo de spisa vid arbetet, 3.6 % hade 15 minuters, 3.4 % 20 minuters och 8.3 % $\frac{1}{2}$ timmes måltidsrast.

I de fabriker med treskiftsdrift, vilka lämnat uppgifter angående *ordningen för skiftväxlingen*, ombyttes i 13, 27.7 %, varje vecka förmiddags-skiftet till eftermiddagsskifte och detta till nattskifte. I 34 fabriker, 72.3 %, ombyttes skiften åter så att säga bakåt sålunda, att efter förmiddags-skiftet under följande vecka följde nattskift och därefter eftermiddagsskift.

En särskild *mellantid vid skiftväxlingen* förekom icke vid de fabriker, där arbetet bedrevs antingen enbart med tre skift eller med såväl två som tre skift, bortsett från en fanerfabrik, där efter varje skift följde en 15 minuters paus. Vid arbete med enbart två skift avstannade driften efter I skiftet på $\frac{1}{2}$ —1 timme vid inalles 14 fabriker, vilka sysselsatte inalles 1 918 nattarbeterskor. Med undantag av en cellulosafabrik tillhörde samtliga omnämnda fabriker träindustrin.

De i undersökningen medtagna 16 industriinrättningar, vid vilka arbetet bedrevs med endast två skift, tillhörde, med undantag av en cellulosafabrik, träindustrin. I dessa varierade den oavbrutna *veckovilans* längd i II skiftet från $48\frac{1}{2}$ till 53 timmar och i I skiftet från 30 till 59 timmar. I I skiftet omfattade veckovilan vid 53.3 % av fabriker och för halva antalet nattarbeterskor 50—50 $\frac{1}{2}$ timmar samt i II skiftet vid 66.7 % av fabriker och för 80.2 % av nattarbeterskorna 53—54 timmar.

Enbart arbete med tre skift förekom endast inom pappersindustrin vid 30 industriinrättningar. Veckovilans längd var vid dem mycket olika, varierande i I skiftet vanligen från 24 till 56 timmar, i II och III skiftet från 24 till 48 timmar, men i vissa fall har veckovilan uppgivits till blott 16 timmar.

vaihteli saman tehtaan samassa vuorossakin. Kuitenkin oli noin puolella tietoja antaneista työpaikoista, joihin kuului vähän yli puolet yötyöntekijättäristä, kaikissa kolmessa vuorossa 32 tunnin sunnuntailepo.

Työpaikoissa, joissa tehtiin sekä kaksi- että kolmivuorotyötä (kaikkiaan 18 teollisuuslaitosta, niissä 333 yötyöntekijättärtä kaksi- ja 793 yötyöntekijättärtä kolmivuorotyössä), keskeytymättömän viikkolevon pituus oli paperiteollisuuden 14 tehtaasta 13:ssa ja puuteollisuuden kaikissa 4 tehtaassa kaaksivuorotyön I vuorossa 48 tuntia ja II vuorossa 30—34 tuntia. Kolmivuorotyössä viikkolevon pituus vaihteli sekä paperi- että puuteollisuudessa I ja III vuorossa tavallisesti 24—56 tuntiin ja II vuorossa 24—48 tuntiin, ollen kuitenkin kaikissa vuoroissa yli 50 %:lla työpaikoista, joissa oli 50—75 % yötyöntekijättäristä, 32 tuntia; eräissä tapauksissa on viikkolevon kuitenkin ilmoitettu olleen vain 20 tuntia.

Paria poikkeusta lukuun ottamatta on kaaksivuorotyössä kaikissa ja kolmivuorotyössä useimmissa työpaikoissa järjestetty työntekijöille viikkolepo sunnuntaina, mutta milloin se ei ole ollut mahdollista, työntekijät saavat vastaavan yhtä pitkän lepoajan jonakin muuna viikon päivänä.

Työntekijöiden *palkallisten vuosilomien* järjestämisestä työnantajat ovat antaneet tietoja hyvin eri tavoin. Laissa määrätyt, vuoden työssä olleille 7 päivän ja $\frac{1}{2}$ vuotta työssä olleille 4 päivän vuosilomat on 90.6 % tiedusteluun vastanneista teollisuuslaitoksista, joiden yötyöntekijättärluku oli 3 979, 93.2 % kaikista, ilmoittanut järjestäneensä työntekijöilleen. Lähes $\frac{1}{4}$ kaikista puuteollisuuden teollisuuslaitoksista, joiden 481 yötyöntekijättärtä vastasivat 20.0 % kaikista saman teollisuusalan yötyöntekijättäristä, oli järjestänyt vuosilomat kesäkuukausina työvuorolle kerrallaan. Vuosiloman oli koettanut asettaa kaikille työntekijöille samaksi ajaksi paperiteollisuudessa 17 teollisuuslaitosta, 41.5 % kaikista paperiteollisuuden tehtaista, joissa työskenteli 41.0 % yötyöntekijättäristä, sekä 4 sahaa ja yksi faneeritehdas, joissa oli yli 30 % kaikista puuteollisuuden yötyöntekijättäristä, yhteensä lähes 40 % tehtaiden kokonaismäärästä, näissä 35.7 % yötyöntekijättäristä. Jokaiselle vuoron jälkeen annettiin lomaa lähes 30 %:ssa kaikista paperiteollisuuden teollisuuslaitoksista, joissa työskenteli noin 30 % paperiteollisuuden yötyöntekijättäristä, sekä eräissä sahassa, jossa oli 54 yötyöntekijättärtä, yhteensä 12 tehtaassa 531 yötyöntekijättäreille. Yhteensä 20 teollisuuslaitosta, 34.5 %, joissa oli lähes 40 % yötyöntekijättäristä, ei antanut tarkkoja tietoja siitä, mihin aikaan ja millä tavoin heidän työntekijöittensä vuosilomat

Vilotidens längd varierade t. o. m. inom samma fabrik och skift. På c:a hälften av de arbetsplatser som lämnat upplysningar och för något över halva antalet nattarbeterskor, var söndagsvilan emellertid i alla tre skift 32 timmar.

Å arbetsplatser, där såväl två- som treskiftsarbete utfördes (inalles 18 industriinrättningar med 333 nattarbeterskor i två- och 793 nattarbeterskor i treskiftsarbete), utgjorde den oavbrutna veckovilans längd vid 13 av pappersindustrins 14 fabriker och samtliga 4 fabriker inom träindustrin vid tvåskiftsarbete i I skiftet 48 timmar och i II skiftet 30—34 timmar. I treskiftsarbete varierade veckovilans längd inom såväl pappers- som träindustrin i I och III skiftet vanligen från 24 till 56 och i II skiftet från 24 till 48 timmar, utgörande dock i alla skift å över 50 % av arbetsplatserna, vilka sysselsatte 50—75 % av nattarbeterskorna, 32 timmar; i en del fall har veckovilan dock uppgivits till blott 20 timmar.

På ett par undantag när har vid tvåskiftsarbetet å samtliga och vid treskiftsarbetet å de flesta av arbetsplatserna arbetarnas veckovila förlagts till söndagen, men då detta icke varit möjligt ha arbetarna åtnjutit en motsvarande, lika lång vilotid på någon annan veckodag.

Beträffande anordnandet av *semesterledighet med lön* hava arbetsgivarna lämnat mycket olika upplysningar. Den i lag föreskrivna semestern av 7 dagar för dem som varit anställda 1 år och av 4 dagar för dem som varit anställda $\frac{1}{2}$ år har av de industriinrättningar, vilka svarat på frågan, 90.6 % med ett antal nattarbeterskor av 3 979 eller 93.2 % av alla uppgivit sig ha ordnat åt sina arbetare. I det närmaste $\frac{1}{4}$, av alla träindustrins industriinrättningar, vilkas 481 nattarbeterskor utgjorde 20.0 % av samtliga nattarbeterskor i denna industri, hade anordnat semesterledigheterna under sommarmånaderna för ett arbetsskift åt gången. Samtidig semesterledighet åt alla arbetare hade anordnats inom pappersindustrin av 17 industriinrättningar, 41.5 % av samtliga pappersindustrins fabriker, vid vilka 41.0 % av nattarbeterskorna voro sysselsatta, samt 4 sågar och en fanerfabrik, vilka sysselsatte över 30 % av alla träindustrins nattarbeterskor, sammanlagt nästan 40 % av hela antalet fabriker med 35.7 % av nattarbeterskorna. I tur och ordning erhöil arbeterskorna ledighet i över 30 % av pappersindustrins samtliga industriinrättningar, vid vilka c:a 30 % av pappersindustrins nattarbeterskor voro sysselsatta, samt vid en såg, där 54 nattarbeterskor voro anställda, sammanlagt i 12 fabriker med 531 nattarbeterskor. Inalles 20 industriinrättningar, 34.5 %, med i det närmaste 40 % av natt-

oli järjestetty; 6 teollisuuslaitosta ei tähän kysymykseen antanut tietoja lainkaan.

arbeterskorna, ha icke lämnat noggrannare upplysningar därom, under vilken tid och på vilket sätt arbetarnas semesterledighet ordnats; 6 industriinrättningar ha icke alls besvarat denna fråga.

3. Ylityö.

Työolojen selvittämiseksi on säännöllisen työajan lisäksi tarkasteltava, missä määrin ylityötä esiintyi tutkimuksen alaisissa teollisuuslaitoksissa.

Tietoja antaneista 64 teollisuuslaitoksesta ei ylityötä tehty ollenkaan 21:ssä, kun taas 43:ssa, 67.2 %:ssa kaikista, tehtiin ylityötä, ja näissä työskenteli yhteensä 2 922 yötöntekijätärtä, 68.4 % kaikista.

3. Övertidsarbete.

I och för klarläggande av arbetsförhållandena bör förutom den regelbundna arbetstiden även granskas, i vilken mån övertidsarbete förekom vid de undersökta industriinrättningarna.

Av de 64 industriinrättningar, vilka lämnat upplysningar, förekom övertidsarbete icke alls vid 21, varemot vid 43, 67.2 % av samtliga, övertidsarbete utfördes; vid dessa voro sysselsatta inalles 2 922 nattarbeterskor, 68.4 % av alla.

Ylityö. — Övertidsarbete.

Teollisuus — Industri	Ylityötä oll — Övertidsarbete förekom						Yhteensä Summa	Ylityötä ei ollut Övertidsarbete förekom ej	Kaikkiaan Inalles			
	kautta vuoden under hela året		sesongit- tain säsongvis		tilapä- sesti tillfälligt							
	Yötyöntekijätär- tär Nattarbeterskor Fabriker	Tehaita Fabriker	Yötyöntekijätär- tär Nattarbeterskor	Tehaita Fabriker	Yötyöntekijätär- tär Nattarbeterskor	Tehaita Fabriker						
Paperiteollisuus — Pappersindustri	20	685	—	—	12	509	32	1 194	13	486	45	1 680
Puuteollisuus — Träindustri	1	154	7	1 342	3	232	11	1 728	8	862	19	2 590
Yhteensä — Summa	21	839	7	1 342	15	741	43	2 922	21	1 348	64	4 270

Edellä olevan taulukon mukaan oli ylityötä kautta vuoden koko tehtaassa 48.8 %:lla ylityötä tekevästä teollisuuslaitoksesta; näissä työskenteli lähes 30 % yötyöntekijätärtestä. Sesonkityönä ei ylityötä tehty ollenkaan paperiteollisuudessa, mutta puuteollisuudessa kyllä yleensä laivauskauden aikana 63.6 %:lla puuteollisuuden ylityötä tekevästä teollisuuslaitoksesta, joissa työskenteli yli 3/4 puuteollisuuden ylityössä olevista yötyöntekijätärtestä. Noin 1/3:ssa paperiteollisuuden ja 1/4:ssa puuteollisuuden teollisuuslaitoksia on ilmoitettu käytetyn työntekijätärtestä ylityöhön silloin tällöin tilapäisesti, sairaustapausten, korjausten t. m. s. johdosta.

Kuitenkaan ei läheskään kaikissa tehtaissa, joissa ylityötä tehtiin, käytetty siihen vuorotyössä

Enligt tabellen här ovan utfördes övertidsarbete året runt i hela fabriken vid 48.8 % av de industriinrättningar, vid vilka övertidsarbete utfördes; vid dem voro sysselsatta nästan 30 % av nattarbeterskorna. Som säsongarbete förekom övertidsarbete icke alls i pappersindustrin, men i träindustrin nog i allmänhet under skeppningstiden vid 63.6 % av de industriinrättningar inom träindustrin, vid vilka övertidsarbete utfördes, och för över 3/4 av nattarbeterskorna vid desamma. Omkring 1/3 av pappersindustrins och 1/4 av träindustrins industriinrättningar använde arbeterskor till övertidsarbete då och då tillfälligt, i anledning av sjukdomsfall, reparationer o. s. v.

Emellertid användes på långt när icke i alla de fabriker, där övertidsarbete utfördes, med skift-

työskenteleviä naisia. Tähän kysymykseen tietoja antaneista 32 tehtaasta oli päivävuorossa olloilla yötyöntekijättärillä ylityötä vain 10 tehtaassa ja yövuorossa olleilla 6 tehtaassa. Ylityössä oli tavallisesti vain pieni osa tehtaan yötyöntekijättäristä. Vastaukset ovat kuitenkin siksi epämääräisiä, ettei voida tarkkaan saada selville, kuinka monta yötyöntekijättärtä samalla kertaa oli ylityössä, koska heidän määränsä usein vaihteli; keskimäärin oli heitä noin 5—10. Samoin oli ylityössälöaika niin päivä- kuin yövuoronkin jälkeen hyvin vaihteleva, tavallisimmin 1—4 tuntia. Erikoistapauksina mainittakoon eräs saha ja puuhiomo, joista edellisessä sekä päivä- että yövuoron jälkeen tehtiin ylityötä koko vuoro (ylityössä päivävuoron jälkeen 3 ja yövuoron jälkeen 2 yötyöntekijättärtä 310:stä), sekä jälkimmäisessä sunnuntaiamuisin vuorojen vaihtuessa tehtiin työtä 2 vuoroa yhtä mittaa (20 yötyöntekijättärtä).

Itse yötyöntekijättäristä on 1394, 60.8 % kaikista tutkituista, antanut tietoja ylityöstä. Näistä työntekijättäristä oli 711 paperi- ja 683 puuteollisuudessa. Tietoja antaneista teki ylityötä paperiteollisuudessa 294, 41.4 %, ja puuteollisuudessa 99, 14.5 %, yhteensä 393, 28.2 %. Paperiteollisuudessa siis esiintyi ylityötä huomattavasti enemmän kuin puuteollisuudessa. Kuinka paljon tietoja antaneilla työntekijättärillä oli ylityötä keskimäärin viikkoa kohden, käy selville seuraavasta yhdistelmästä.

Ylityötä viikossa, tuntia Övertidsarbete per vecka, timmar	Paperiteollisuus Pappersindustri	Puuteollisuus Träindustri	Yhteensä Summa
1—3	61	21	82
4—6	48	22	70
7—9	115	16	131
10—20	20	2	22
Toisinaan — Ibland	30	27	57
Yhteensä — Summa	274	88	362

Ylityönsä määrän ilmoittaneet paperiteollisuuden työntekijättäret ovat tehneet ylityötä keskimäärin 6.3 tuntia, puuteollisuuden työntekijättäret 4.9 ja kaikki yhteensä keskimäärin 6 tuntia viikossa eli yhden tunnin päivässä. Eri tehdasryhmistä on ylityötä ollut selluloosa- ja faneeritehtaissa enimmäkseen ja pahvi- ja kartonkitehtaissa sekä sahoissa vähemmän. Niistä 129 työntekijättärestä, jotka ovat tehneet ylityötä 8 tuntia viikossa, on

arbete sysselsatta kvinnor till sådant. Av de 32 fabriker, som svarat på denna fråga, hade endast 10 använt i övertidsarbete nattarbeterskor, vilka varit med i dagskiftet, och 6 sådana, vilka deltagit i nattskiftet. I övertidsarbetet deltog vanligen endast en ringa del av fabriakens nattarbeterskor. Svaren äro emellertid så pass obestämda, att det icke med noggrannhet kan fastställas, huru många nattarbeterskor som samtidigt voro i nattarbete, emedan deras antal ofta varierade; i medeltal voro de ca 5 å 10. Likaså var antalet övertidstimmar såväl efter dag- som nattskiftet mycket varierande, vanligen 1—4 timmar. Som specialfall må omnämnas en såg och ett träsliperi, av vilka den förra hade övertidsarbete såväl efter dag- som nattskiftet under ett helt skift (efter dagskiftet 3 och efter nattskiftet 2 nattarbeterskor av 310 i övertidsarbete), samt det senare på söndagsmorgonen, då arbetet vid skiftombytet fortsattes under 2 skift utan avbrott (20 nattarbeterskor).

Av arbeterskorna själva ha uppgifter om övertidsarbetet erhållits av 1394, 60.8 % av samtliga undersökta. Av dessa arbeterskor voro 711 anställda inom pappers- och 683 inom träindustrin. Av dem som lämnat upplysningar utförde i pappersindustrin 294, 41.4 %, och i träindustrin 99, 14.5 %, inalles 393, 28.2 %, övertidsarbete. I pappersindustrin förekom övertidsarbete alltså i märkbart större utsträckning än i träindustrin. Huru mycket övertidsarbete de arbeterskor, som lämnat uppgifter, hade i genomsnitt per vecka, framgår av följande sammanställning.

Av dem som lämnat uppgifter om övertidstimantalet ha arbeterskorna inom pappersindustrin utfört övertidsarbete i medeltal 6.3 timmar, inom träindustrin 4.9 och samtliga tillsammans i medeltal 6 timmar i veckan eller en timme per dag. Bland de olika fabriksgrupperna har övertidsarbete förekommit mest i cellulosa- och fanerfabrikerna samt minst i papp- och kartongfabrikerna och vid sågarna. Av de 129 arbeterskor,

52 paperiteollisuuden kolmivuorotyöläistä tehnyt nuo 8 tuntia työtä joka kolmantena sunnuntaina ylimääräisenä vuorona, jotta toiset vuorolaiset ovat saaneet pitemmän viikkolevon. He joutuivat silloin tekemään 2 vuorota eli kokonaista 16 tuntia työtä peräkkäin.

V. Ammatti- ja palkkasuhteet.

1. Työntekijättärien ikä yötyön alkaessa.

Yötyöntekijättärien työsuhteita tarkasteltaessa on syytä ensiksi esittää, minkä ikäisinä työntekijättäret ovat vuorotyöhön ryhtyneet. Tästä on tietoja saatu 2044 työntekijättäreiltä. Näistä on hyvin nuorena, jopa 15 vuotta nuorempaanakin, yötyöhön ryhtynyt 18 työntekijättärtä, mikä on 0.9 % tietoja antaneista. Yötyöhön oli 16:nneellä ikävuodellaan mennyt 45, 2.2 %, ja 17:nneellä ikävuodellaan 125, 6.1 %, työntekijättärtä. Yleisemmin (10.5 %) nuoret työntekijättäret ovat kuitenkin ryhtyneet yötyöhön vasta 17 vuotta täytettyään. Ne, jotka ovat menneet yötyöhön 18—20 vuoden iässä, muodostavat toiseksi suurimman ryhmän, 14.7 %, kun taas suurin ryhmä, 17.3 %, on niitä työntekijättäriä, jotka ovat yötyöhön ryhtyneet 20—25-vuotiaina. Runsaasti on vielä 25—30 ikävuosien välilläkin yötyöhön ryhtyneitä, 13.1 %, mutta 30—35-vuotiaiden ryhmä jo pienenee lähelle 18:nneellä ikävuodellaan yötyöhön menneiden määrää, jääden 10.9 %:iin. Prosenttiluku kohoaa kuitenkin, varsinkin paperiteollisuudessa, lukuisten yötyöhön ryhtyneiden leskien vai kutuksesta seuraavassa, 35—40-vuotiaiden ryhmässä jälleen 11.4:ään. Verraten vähän on 40 vuotta vanhempina yötyöhön menneitä työntekijättäriä; 40—45-vuotiaina on yötyön aloittanut tosin vielä 7.8 %, mutta 45—50-vuotiaina yötyöhön ryhtyneitä oli enää 3.1 %. Vastaava prosenttiluku 50—55-vuotiaiden keskuudessa oli ainoastaan 1.1 ja 55—60-vuotiailla 0.8. Paria poikkeusta lukuun ottamatta olivat kaikki 50 vuotta vanhempina yötyöhön menneet työntekijättäret naimisissa tai leskiä, joita siis huolehtiminen elatuksen saamisesta on vielä niin vanhana pakottanut ryhtymään yötyöhön. Jos yötyöntekijättärien yötyön alkamisikää tarkastetaan kymmenvuositain, huomataan, että 20 vuotta nuorempina on yötyöhön mennyt 34.4 % eli vähän yli $\frac{1}{3}$, 20—30-vuotiaina 30.4 % eli lähes $\frac{1}{3}$, 30—40-vuotiaina 22.3 % eli lähes $\frac{1}{4}$, 40—50 ikävuosien välillä 10.9 % ja 50 vuotta vanhempina vain 2.0 %.

som haft övertidsarbete 8 timmar i veckan ha 52 med treskiftsarbete sysselsatta arbeterskor imon pappersindustrin arbetat dessa 8 timmar var tredje söndag som extra skift, för att de andra skiftarbetarna skulle få längre veckovila. De ha alltså då kommit att arbeta 2 skift eller hela 16 timmar i ett streck.

V. Yrkes- och löneförhållanden.

1. Alder vid inträdet i nattarbete.

Vid granskandet av nattarbeterskornas arbetsförhållanden torde det vara skäl att först redogöra för, vid vilken ålder arbeterskorna vidtagit med skiftarbete. Uppgifter härom ha erhållits av 2044 arbeterskor. Av dessa hade 18 eller 0.9 % av dem som lämnat uppgifter vidtagit med nattarbete redan innan de fyllt 15 år. I sitt 16:de åldersår hade 45, 2.2 %, och i sitt 17:de åldersår 125, 6.1 %, av arbeterskorna vidtagit med nattarbete. Vanligare (10.5 %) har dock varit, att nattarbetet för de unga arbeterskorna begynt först sedan de fyllt 17 år. De personer, som vidtagit med nattarbete i åldern 18—20 år, bilda den näst största gruppen, 14.7 %, under det att den största gruppen, 17.3 %, utgöres av de arbeterskor, vilka börjat nattarbetet i åldern 20—25 år. Rätt talrika, 13.1 %, äro ännu de som mellan det 25:te och 30:nde åldersåret vidtagit med nattarbete, men gruppen 30—35 år är redan mindre, nästan lika stor som den grupp, vilken vidtagit med nattarbete i sitt 18:de åldersår, eller 10.9 %. Procenttalet stiger emellertid, i synnerhet inom pappersindustrin, i den följande gruppen, 35—40 år, åter till 11.4, beroende på de talrika änkor, som då inträtt i nattarbete. Relativt få äro de arbeterskor, som gått i nattarbete efter det de fyllt 40 år; som 40—45-åringar ha visserligen ännu 7.8 % börjat nattarbetet, men de som i 45—50-års åldern vidtagit därmed utgjorde blott 3.1 %. Motsvarande procenttal för 50—55-åringarna var endast 1.1 och för 55—60-åringarna 0.8. På ett par undantag när voro alla arbeterskor, som gått i nattarbete vid en ålder över 50 år, gifta eller änkor, vilka alltså av omsorgen om erhållande av uppehälle tvingats att ännu vid en så framskriden ålder vidtaga därmed. Granskas nattarbeterskornas ålder vid deras inträde i nattarbetet enligt tioårsgrupper, framgår det, att 34.4 % eller något över $\frac{1}{3}$ vidtagit med nattarbete innan de fyllt 20 år, 30.4 % eller nästan $\frac{1}{3}$ i åldern 20—30 år, 22.3 % eller i det

Puuteollisuuteen on mennyt enemmän nuoria, paperiteollisuuteen taas vanhempia työntekijättäriä.

Kun nuoremmalla iällä, 20 tai varsinkin 18 vuotta nuorempina yötyöhön menneitä työntekijättäriä on verraten vähän, ei käy ilmi, onko yötyö ollut siihen nuorena menneille siveellisesti vaarallisempaa kuin vanhempana vuorotyöhön ryhtyneille. Tulos osoittaa kuitenkin, että lukuun ottamatta aivan nuorina, 15 vuotta nuorempina, yötyöhön menneiden ryhmää oli 20 vuotta nuorempina yötyöhön menneillä naimattomilla yötyöntekijättäriillä suhteellisesti vähemmän omia lapsia, mutta enemmän muita elätettäviä kuin sitä vanhemmalla iällä yötyöhön ryhtyneillä. Enemmän omia lapsia oli niillä naimattomilla työntekijättäriillä, jotka ovat ryhtyneet yötyöhön 20—30-vuotiaina ja sen jälkeen 30—35 vuoden iässä siihen menneillä, mutta näistä useimmat ovat saaneet lapsensa jo ennen yötyöhön menoa.

Tässä yhteydessä voitaneen myös tehdä selkoa työntekijättärien vuorotyöhön ryhtynytien syistä. Näistä on 1906 työntekijättäriä antanut tietoja. Annetuista vastauksista käy selville, että etupäässä muun työn puute on pakottanut työntekijättäret yötyöhön; 1511 työntekijättäriä, mikä on 79.3 % tietoja antaneista, on ilmoittanut ruvenneensa yötyöhön mainitusta syystä. Parempi palkka on houkuttellut siihen siirtymään 203 työntekijättäriä eli 10.7 %. Toiset taas ovat katsoneet vuorotyön itselleen sopivammaksi pääasiallisesti sen tähden, että yövuorossa ollessa jää päivä osittain tai kokonaan vapaaksi, jolloin kotiaskareihin ja lasten hoitoon riittää enemmän aikaa, vaikkakin nämä kotitehtävät enemmän tai vähemmän joutuvat suoritettaviksi nukkumisen kustannuksella. Tällaisia työntekijättäriä oli 99 eli 5.2 %. Mutta ei yksin aineellinen etu ole ollut kaikilla vuorotyöhön rupeamisen syynä, vaan 41 työntekijättäriä eli 2.2 % ilmoitti siihen ryhtyneensä vaihtelun vuoksi ja pitäen siitä enemmän kuin päivätyöstä. Työnantajan määräyksestä on vuorotyöhön joutunut 51 työntekijättäriä eli 2.7 %.

2. Ammatti-ikä yötyössä.

Jos yötyöntekijättäret ammatti-ikänsä nähden jaetaan ryhmiin teollisuuksittain, saadaan seuraavalla sivulla oleva taulukko.

Ammatti-ikänsä on 2 099 (paperiteollisuudessa 1 063 ja puuteollisuudessa 1 036) yötyöntekijättäriä eli 91.6 % tutkituista ilmoittanut. Taulukosta

närmästä $\frac{1}{4}$ iäldern 30—40 år, 10.9 % i äldern 40—50 år och endast 2.0 % i äldern över 50 år. I träindustrin ha arbeterskorna inträtt som yngre, i pappersindustrin åter som äldre.

Enär det fanns jämförelsevis få arbeterskor, vilka vidtagit med nattarbete vid unga år, innan de fyllt 20 eller i synnerhet 18 år, framgår det icke, huruvida nattarbetet varit i sedligt avseende farligare för de unga än för dem, vilka som äldre börjat med detsamma. Resultatet utvisar dock, att med undantag för dem, vilka som alldeles unga, innan de fyllt 15 år, gått i nattarbete, hade de ogifta arbeterskor, vilka i äldern under 20 år vidtagit med nattarbete, relativt färre egna barn, men mera andra personer att försörja än de som voro äldre, då de vidtagit med nattarbetet. Mest egna barn hade de ogifta arbeterskor, för vilka nattarbetet begynt i äldern 20—30 år och därnäst de som börjat därmed i äldern 30—35 år, men av dessa hade de flesta fått sina barn redan förrän de varit i nattarbete.

I detta sammanhang torde det vara på sin plats att redogöra för orsakerna till att arbeterskorna vidtagit med nattarbete. Därom hava 1 906 arbeterskor lämnat uppgifter. Av de givna svaren framgår, att i första rummet bristen på annat arbete tvingat arbeterskorna till nattarbete; 1 511 arbeterskor, vilket utgör 79.3 % av dem som lämnat upplysningar, hava uppgivit, att de i följd av sagda orsak vidtagit med nattarbete. En bättre lön har lockat 203 arbeterskor eller 10.7 % att övergå till detsamma. Andra åter hava ansett skiftarbetet mera passande för sig huvudsakligen därför, att under deltagandet i nattskiftet dagen delvis eller helt blir fri, varigenom de erhålla mera tid för hemsysslor och barnens vård, om detta också mer eller mindre sker på vilans bekostnad. Dessa arbeterskor voro 99 eller 5.2 %. Men enbart materiella fördelar ha icke för alla utgjort orsaken till antagandet av skiftarbete, utan 41 arbeterskor eller 2.2 % uppgävo sig ha vidtagit därmed för ombytes skull och därför, att de tyckte mera om det. På grund av arbetsgivarens förordnande ha 51 arbeterskor eller 2.7 % kommit i skiftarbete.

2. Yrkesålder i nattarbete.

Indelas nattarbeterskorna med hänsyn tagen till deras yrkesålder i olika grupper industrivis, erhålles tabellen på följande sida.

Äldern i yrket har uppgivits av 2 099 (i pappersindustrin 1 063 och i träindustrin 1 036) nattarbeterskor eller av 91.6 % av de undersökta. Av

Ammatti-ikä teollisuuksittain. — Yrkesålder efter industri.

Teollisuus — Industri	Työntekijättäriä, joiden ammatti-ikä oli, vuotta Arbeterskor med en yrkesålder av, år							Yhteensä työntekijät- tärinä Summa arbeterskor
	—1	1—2	2—5	5—10	10—20	20—30	30—	
<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>	257	151	241	317	61	35	1	1 063
Paperitehtaata — Pappersbruk	66	54	82	106	17	9	1	335
Puuhomot — Träsliperier	38	18	36	47	10	2	—	151
Selluloosatehtaata — Cellulosafabriker....	141	72	114	157	28	21	—	533
Pahvi- ja kartonkitehtaata — Papp- och kartongfabriker	12	7	9	7	6	3	—	44
<i>Puuteollisuus — Träindustri</i>	364	181	276	142	43	26	4	1 036
Sahat — Sägar	175	83	183	112	40	26	4	623
Fanecritehtaata — Fanerfabriker	100	67	27	9	1	—	—	204
Laatikotehtaata — Lådfabriker	89	31	66	21	2	—	—	209
Yhteensä — Summa	621	332	517	459	104	61	5	2 099

käy selville, että työntekijättäret eivät yleensä ole kovin kauan yötyössä. Tutkituista oli 29.6 % yötyössä vasta ensimmäistä vuotta. Puuteollisuudessa oli tällaisia huomattavasti runsaammin, 35.1 %, kuin paperiteollisuudessa, 24.2 %. Vuoden oltuaan suuri osa työntekijättäristä siirtyy yötyöstä pois. Niinpä 1—2 vuotta yötyötä tehneitä oli vain vähän enemmän kuin puolet edellisestä ryhmästä, heidän prosenttilukunsa ollessa 15.8, paperiteollisuudessa 14.2 ja puuteollisuudessa 17.5. 2—5 vuotta yötyössä olleita oli paperiteollisuudessa melkein saman verran, 22.7 %, kuin ensimmäistä vuotta olevia, mutta puuteollisuudessa niitä oli $\frac{3}{4}$, viimeksi mainituista eli 26.6 % tietoja antaneista ja molemmissa teollisuuksissa yhteensä 24.6 %. 5—10 vuotta yötyössä olleiden ryhmä oli kaikkein suurin, 29.8 %, paperiteollisuudessa, mutta puuteollisuudessa se oli melkoista pienempi kuin edelliset ryhmät eli 13.7 %, samalla kuin vastaava prosenttiluku molemmista teollisuuksista yhteensä oli 21.9. 10—20 vuotta yötyössä oli ollut 5.0 %, 20—30 vuotta 2.9 % sekä yli 30 vuotta 5 henkilöä eli 0.2 %. 10 vuotta kauemmin eivät työntekijättäret siis yleensä näytä olleen yötyössä. Tätä. pitemmän ajan yötyötä tehneitä oli kaikkiaan vain 8.1 %, paperiteollisuudessa vähän enemmän, 9.1 %, kuin puuteollisuudessa, 7.1 %; viimeksi mainittu seikka johtunee työsuhteen suuremmasta säännöllisyydestä paperiteollisuudessa.

Jos vielä tarkastetaan, kuinka kauan kaksi- ja kolmivuorotyössä työskentelevät työntekijättäret ovat olleet yötyössä, saadaan siitä seuraava taulukko.

tabellen framgår, att arbeterskorna i allmänhet icke äro särdeles länge i nattarbete. Av de undersökta voro 29.6 % första året i nattarbete. Inom träindustrin voro dessa märkbart talrikare, 35.1 %, än inom pappersindustrin, 24.2 %. Efter det första året lämna en stor del av arbeterskorna nattarbetet. Sålunda utgjorde de som under 1—2 års tid utfört nattarbete endast något över hälften av föregående grupp, i det procenttalet för dem var 15.8, i pappersindustrin 14.2 och i träindustrin 17.5. Sådana, som varit i nattarbete 2—5 år, funnos i pappersindustrin nästan lika mycket, 22.7 %, som sådana, vilka voro sysselsatta därmed första året, men i träindustrin utgjorde de $\frac{3}{4}$, av de sistnämnda eller 26.6 % av dem som lämnat upplysningar och i båda industrierna tillsammans tagna 24.6 %. De som varit i nattarbete 5—10 år bildade inom pappersindustrin den största gruppen, 29.8 %, men i träindustrin var antalet av dem betydligt mindre än i de föregående grupperna eller 13.7 %, samtidigt som motsvarande procenttal för båda industrierna tillsammans tagna utgjorde 21.9. Sysselsatta med nattarbete hade 5.0 % av nattarbeterskorna i fråga varit under 10—20 år, 2.9 % under 20—30 år samt 5 personer eller 0.2 % över 30 år. Längre än 10 år tyckas arbeterskorna i allmänhet icke ha varit i nattarbete. De som utfört nattarbete under längre tid än 10 år utgjorde inalles endast 8.1 %, i pappersindustrin något mera, 9.1 %, än i träindustrin, 7.1 %; det sistnämnda torde bero på att arbetsförhållandet inom pappersindustrin är av varaktigare art.

Ifall man ännu upptager till granskning, huru länge de i arbete med två skift och i arbete med tre skift sysselsatta arbeterskorna varit i nattarbete, erhålles därom följande tabell.

Ammatti-ikä kaksi- ja kolmivuorotyössä. — Yrkesålder i arbete med två och tre skift.

Ammatti-ikä — Yrkesålder	Kaksivuorotyössä — I arbete med två skift			Kolmivuorotyössä — I arbete med tre skift			Kaikkiaan Inalles
	Paperiteollisuus Pappersindustri	Puuteollisuus Träindustri	Yhteensä Summa	Paperiteollisuus Pappersindustri	Puuteollisuus Träindustri	Yhteensä Summa	
— 1 vuotta — år	7	298	305	250	66	316	621
1—2 » — »	1	144	145	150	37	187	332
2—5 » — »	5	261	266	236	15	251	517
5—10 » — »	4	133	137	313	9	322	459
10—20 » — »	—	41	41	61	2	63	104
20—30 » — »	—	26	26	35	—	35	61
30— » — »	—	4	4	1	—	1	5
Ilmoittamaton — Icke uppgiven .	2	107	109	73	10	83	192
Yhteensä — Summa	19	1 014	1 033	1 119	139	1 258	2 291

Taulukosta näkyy, että 1 033:sta kaksivuorotyössä olevasta työntekijättärestä on 924, 89.4 %, ja 1 258:sta kolmivuorotyössä olevasta 1 175, 93.4 %, ilmoittanut ammatti-ikänsä. Kun kaksivuorotyössä on ollut melkein yksinomaan puuteollisuuden työntekijättäriä ja kolmivuorotyössä taas paperiteollisuudessa työskenteleviä, on ammatti-ikä eroavaisuus kaksi- ja kolmivuorotyössä suunnilleen samanlainen kuin puu- ja paperiteollisuudessa. Ammatti-ikä oli näin ollen kaksivuorotyössä pienempi kuin kolmivuorotyössä. Niinpä oli ensimmäistä vuotta kaksivuorotyössä 33.0 %, mutta kolmivuorotyössä vain 26.9 % tietöjä antaneista. 1—2 vuotta oli yötyössä ollut vastaavasti 15.7 ja 15.9 %, 2—5 vuotta 28.8 ja 21.4 % ja 5—10 vuotta 14.8 ja 27.4 %. Viinemainitussa ammatti-ikäryhmässä oli siis ero suurin. 10 vuotta kauemmin yötyössä olleita oli vähän sekä kaksietä kolmivuorotyössä. Niinpä 10—20 vuotta oli kaksivuorotyössä ollut 4.5 % ja kolmivuorotyössä 5.3 %, 20—30 vuotta vastaavasti 2.8 ja 3.0 % ja yli 30 vuotta 0.4 ja 0.1 %.

Kun tarkastellaan yötyöntekijättärien ammatti-ikää ikäryhmittäin, havaitaan tietenkin vanhemmissa ikäluokissa olevan enemmän pitemmän aikaa yötyössä olleita kuin nuoremmissa. Huomiota herättää toiselta puolen se, että 18 vuotta nuoremmissakin oli sellaisia, jotka olivat olleet yötyössä kahtakin vuotta kauemmin, toiselta puolen taas se, että 50—60-vuotiaitakin oli vielä niiden joukossa, jotka vasta yötyötä alkoivat tehdä.

Yötyöntekijättärien työsuhteen jatkuvaisuuteen saadaan vielä lisävalaistusta tarkastamalla, kuinka kauan he ovat olleet vuorotyössä nykyisellä paikakunnalla ja nykyisellä työnantajalla.

Av tabellen framgår, att av 1 033 arbetarskor, vilka voro sysselsatta i arbete med två skift, ha 924, 89.4 %, och av 1 258 arbetarskor i arbete med tre skift 1 175, 93.4 %, uppgivit sin yrkesålder. Då arbete med två skift förekommit nästan uteslutande inom träindustrin och arbete med tre skift åter inom pappersindustrin, är skillnaden i yrkesåldern mellan dem som voro sysselsatta i arbete med två och med tre skift ungefär densamma som mellan arbetarskor i trä- och pappersindustrierna. Yrkesåldern var sällunda lägre i arbete med två skift än i arbete med tre skift. Vid arbete med två skift voro 33.0 % av dem som lämnat upplysningar första året i nattarbete, men i arbete med tre skift endast 26.9 %. 1—2 år hade i nattarbete varit resp. 15.7 och 15.9 %, 2—5 år 28.8 och 21.4 % samt 5—10 år 14.8 och 27.4 %. I sistnämnda yrkesåldersgrupp var alltså skillnaden störst. Antalet av dem som varit längre än 10 år i nattarbete var såväl i arbete med två som med tre skift obetydligt. 10—20 år hade sällunda 4.5 % varit i arbete med två skift och 5.3 % i arbete med tre skift, 20—30 år resp. 2.8 och 3.0 % samt över 30 år 0.4 och 0.1 %.

Vid sammanställning av nattarbeterskornas yrkes- och levnadsålder finner man givetvis i de äldre åldersgrupperna ett större antal sådana, som under längre tid varit i nattarbete, än i de yngre. Anmärkningsvärt är å ena sidan, att t. o. m. bland dem som icke fyllt 18 år funnos sådana, som varit över två år i nattarbete, å andra sidan åter, att det bland dem, som helt nyligen vidtagit med nattarbete, fanns t. o. m. 50—60-åringar.

En närmare belysning av kontinuiteten i nattarbeterskornas arbetsförhållande erhålles ytterligare genom att granska, huru länge arbetarskorna varit i skiftarbete på nuvarande ort och hos nuvarande arbetsgivare.

Edellisestä seikasta on tietoja antanut 1496 työntekijättärtä, mikä on 65.3 % eli noin $\frac{2}{3}$, tutkituista. Eri ryhmien suhteet ovat lähimain samantlaiset kuin ammatti-ikätaulukkoissakin, osoittaen, että useimmat yötyöntekijättäret ovat koko yötyössäoloaikansa olleet samalla paikkakunnalla. Ensimmäistä vuotta vuorotyössä samalla paikkakunnalla oli 25.7 % tietoja antaneista, kun taas 1—2 vuotta siellä oli ollut vain 15.0 %, mutta 2—5 vuotta 26.9 %. 5—10 vuotta oli paikkakunnalla vuorotyössä ollut 21.9 %, mutta 10—20 vuotta vain 6.0 % ja yli 20 vuotta 4.5 %.

Työntekijättärien vuorotyössä oloajasta nykyisellä työnantajallaan on tietoja antanut 1543 (67.4 %) työntekijättärtä, joista useimmat ovat olleet koko paikkakunnalla vuorotyössä oloaikansa saman työnantajan palveluksessa. Mitä eri ryhmien suuruuteen tulee, on ensimmäistä vuotta nykyisellä työnantajallaan vuorotyössä ollut 28.6 %; 1—2 vuotta on ollut 16.1 %, 2—5 vuotta 24.0 %, 5—10 vuotta 22.2 %, kun taas 10—20 vuotta on ollut vain 4.9 % ja yli 20 vuotta 4.2 %. On jo mainittu, että työntekijättäret, vähäistä osaa lukuun ottamatta, eivät ole olleet kovin kauan yötyössä. Edellä esitetystä näkyy, että he ovat yleensä työskennelleet samalla paikkakunnalla ja saman työnantajan työssä.

3. Entinen ammatti ja työpaikka.

Yötyöntekijättärit on myös tiedusteltu heidän entistä ammatiaan ja työpaikkaansa. Tiedusteluun entisestä ammatista on vastannut 1582 yötyöntekijättärtä; 709 on jättänyt kysymykseen vastaamatta. Vastanneista on ennen yötyöhön ryhtymistään 77.5 %:lla ollut joku ammatti; lisäksi on 12.4 % tehnyt kotona kotitaloustöitä. Ne ammattialat, joista yötyöntekijättäret ovat lähtöisin, ovat pääasiallisesti muu teollisuus, 30.4 %, ja taloustyöt, 29.0 %, vähemmässä määrin erilaiset muut ammatit, 12.1 %, ja maatalous, 6.0 %. Erikoista huomiota herättää se, että käsityöläiset eivät juuri antaudu yötyöhön.

Kun tämän tutkimuksen tuloksia verrataan vastaaviin *Hultin*in tutkimuksen tuloksiin, huomataan, että muilta teollisuusaloilta tulleita työntekijättäriä on vähän enemmän kuin aikaisemmin ryhtynyt yötyöhön, jota vastoin palveluksesta siirtyneiden sekä vähemmässä määrin myös ennen maatalousalalla työskennelleiden lukumäärä on vähentynyt noin puoleksi.

Om ensimmäisistä omständighet ha upplysningar lämnats av 1496 arbeterskor, vilket utgör 65.3 % eller c:a $\frac{2}{3}$, av de undersökta. Förhållandet de skilda grupperna emellan är i det närmaste detsamma som i tabellerna över yrkesåldern, vilket utvisar, att de flesta nattarbeterskor under hela den tid de varit i nattarbete vistats å samma ort. Första året i skiftarbete å samma ort voro 25.7 % av dem som lämnat uppgifter, medan blott 15.0 % varit sysselsatta därstädes 1—2 år, men 26.9 % 2—5 år. 5—10 år hade 21.9 % varit i skiftarbete på orten, men 10—20 år endast 6.0 % och över 20 år 4.5 %.

Om längden av den tid arbeterskorna varit i skiftarbete hos nuvarande arbetsgivare ha 1543 arbeterskor (67.4 %) givit uppgifter; av dem hade de flesta under hela den tid de varit sysselsatta i skiftarbete på orten arbetat hos samma arbetsgivare. Vad storleken av de olika grupperna vidkommer, voro 28.6 % första året i skiftarbete hos nuvarande arbetsgivare; 16.1 % hade varit 1—2 år, 24.0 % 2—5 år, 22.2 % 5—10 år, medan endast 4.9 % varit 10—20 år och 4.2 % över 20 år. Det har redan omnämnts, att arbeterskorna, med undantag för en liten del, icke varit särdeles länge i nattarbete. Av det ovan sagda framgår, att de i allmänhet arbetat på samma ort och hos samma arbetsgivare.

3. Tidigare yrke och arbetsplats.

Nattarbeterskorna hava även åtsports angående tidigare yrke och arbetsplats. Frågan om det tidigare yrket har besvarats av 1582 nattarbeterskor; 709 ha lämnat densamma obesvarad. Av dem som givit upplysningar ha 77.5 % utövat ett annat yrke, innan de vidtagit med nattarbetet; dessutom ha 12.4 % utfört hushållssysslor i hemmet. De yrkesområden, från vilka nattarbeterskorna utgått, äro huvudsakligen övrig industri, 30.4 %, och huslig tjänst, 29.0 %, i mindre utsträckning diverse andra yrken, 12.1 %, och lantbruk, 6.0 %. Särskilt fästes uppmärksamheten vid att hantverkare icke just övergått till nattarbete.

Då resultatet av denna undersökning jämföras med motsvarande förhållanden enligt *Hultin*s undersökning, framgår det, att antalet av de nattarbeterskor, som från andra industriområden övergått till nattarbete, är förhållandevis något större än tidigare, varemot de, vilka vidtagit med nattarbete efter att ha varit tjänarinna, samt i mindre grad även de som varit anställda inom lantbruket, minskats till omkring hälften mot förut.

Lääkärien tutkimista yötyöntekijättäristä on entisen ammattinsa ilmoittanut vain 842 eli 61.5 % tutkituista. Näistä oli 659:llä eli 73.3 %:lla aikaisemmin ollut joku muu toimi, mutta jos kotona taloustyössä olleet jätetään huomioon ottamatta, oli ansiotyössä olleita ainoastaan 443 eli 52.6 %. Tämä määrä on melkein yhtä suuri kuin *Hultin*inkin tutkimuksessa, jossa vastaava prosenttiluku oli noin 54. Vähän enemmän kuin puolella tietoja antaneista on siis ennen ollut joku muu ammatti. Useimmat ovat aikaisemmin olleet palvelijattarina (26.5 %) tai taloustyössä kotonaan (25.7 %); lähinnä suurimman ryhmän muodostavat muun teollisuuden alalla toimineet (10.8 %) ja sitä seuraavan maatalousalalla toimineet (7.5 %), joihin kotitaloustyössä olleiden ryhmästäkin suurin osa kuulune. Sellaisia, joilla ei ennen yötyötä ole ollut ammattia, on suhteellisesti vähemmän paperiteollisuudessa ja enimmäkseen kuto-mateollisuudessa, mikä johtunee siitä, että edellisessä oli vähemmän, jälkimmäisessä enimmäkseen nuorta väkeä.

Entisen työpaikkansa on ilmoittanut 1 299 yötyöntekijättäristä eli vähän yli puolet tutkituista. Näistä tiedoista käy ilmi, että yötyöntekijättäriksi on ruvennut enimmäkseen samalla paikkakunnalla tai lähikunnissa työskennelleitä työntekijättäriä. Niinpä 665 yötyöntekijättären, 51.2 %:n, entinen työpaikka oli ollut samassa kunnassa, 166:n, 12.8 %:n, lähikunnassa ja 227:n, 17.5 %:n, samassa läänissä. Vain vajaa 1/5 eli 241 yötyöntekijättäristä oli ennen ollut työssä kauempana, niistä 158, 12.2 %, naapuriläänissä, 80, 6.1 %, muualla Suomessa ja ainoastaan 3, 0.2 %, ulkomailla. Suhteet olivat hyvin samanlaiset sekä paperi- että puuteollisuudessa.

4. Vanhempien ja miehen ammatti.

Isänsä ammatin on kovin moni (47.0 %) jättänyt ilmoittamatta. Kaikkiaan oli 349 yötyöntekijättären isä kuollut, mutta useat ovat ilmoittaneet isävainajansa ammatin. Tietoja antaneiden 1 215 yötyöntekijättären isistä lähes puolet (43.3 %) oli tavallisia työmiehiä, ja toisella tilalla olivat maanviljelijät (19.9 %). *Hultin*in tutkimuksessa oli suhde päinvastainen. Kehitys näyttää siis kulkeneen siihen suuntaan, että kysymyksessä oleville aloille antautuvat etupäässä ammattiopittomien työntekijäin tyttäret, jota vastoin maanviljelysalalta entistä vähemmän sinne pyritään. Maanviljelysalalta teollisuuden palvelukseen

Av de nattarbeterskor, som blivit undersökta av läkare, ha 842 eller 61.5 % uppgivit sitt tidigare yrke. Av dessa hade 659 eller 73.3 % tidigare haft något annat arbete, men om de som varit sysselsatta hemma med hushållsarbete uteslutas, hade i förvärsarbete varit endast 443 eller 52.6 %. Detta antal är i det närmaste lika stort som i *Hultins* undersökning, där motsvarande procenttal var c:a 54. Något mera än hälften av dem som lämnat upplysningar hava alltså tidigare haft något annat yrke. De flesta hava tidigare varit sysselsatta som tjänarinnor (26.5 %) eller hemma i hushållsarbete (25.7 %); de därefter största grupperna bildas av dem som arbetat inom annan industriell verksamhet (10.8 %) och inom lantbruket (7.5 %), till vilket också de flesta av dem som tidigare varit sysselsatta i hushållsarbete torde vara att hänföra. Antalet sådana, vilka före nattarbetet icke haft något yrke, är jämförelsevis minst i pappersindustrin och störst i textilindustrin, vilket torde bero därpå, att i den förra förekom det minsta och i den senare det största antalet unga personer.

Upplysning om sin tidigare arbetsplats ha 1 299 nattarbeterskor eller något mera än hälften av de undersökta lämnat. Av dessa uppgifter framgår, att det merendels varit arbeterskor sysselsatta på samma ort eller i närliggande kommuner, som blivit nattarbeterskor. Sälunda var den tidigare arbetsplatsen för 665 nattarbeterskor, 51.2 %, belägen i samma kommun, för 166, 12.8 %, i grannkommunen och för 227, 17.5 %, i samma län. Knappt 1/5 av nattarbeterskorna eller 241 hade tidigare arbetat på någon mera avlägsen ort, av dem 158, 12.2 %, i grannlandet, 80, 6.1 %, annorstädes i Finland och endast 3, 0.2 %, utomlands. Förhållandena voro mycket likartade i pappers- och i träindustrin.

4. Föräldrarnas och mannens yrke.

Faderns yrke ha rätt många (47.0 %) underlätit att uppgiva. Inalles 349 nattarbeterskor ha uppgivit, att fadern var död, men flere ha dock uppgivit hans yrke. Av de 1 215 fäder till nattarbeterskor, om vilka uppgifter erhållits, var ungefär hälften (43.3 %) vanliga arbetare, och de därefter flesta jordbrukare (19.9 %). I *Hultins* undersökning var förhållandet omvänt. Utvecklingen synes sålunda ha gått i den riktningen, att det företrädesvis är döttrar till icke-yrkeslärda arbetare, som ägnat sig åt ifrågavarande arbetsområden, medan tillströmningen från lantbruket varit mindre än tidigare. Vad de från lantbruket rekry-

siirtyneistä voidaan havaita, että talollisten ja torpparien tyttärien lukumäärä on vähentynyt ja maataloustyöntekijäin tyttärien määrä lisääntynyt. Hultinin tutkimuksessa oli niistä työntekijättäristä, joiden isät olivat työskennelleet maanviljelyksen alalla, noin 25 % talollisten, 27 % torpparien ja 48 % maanviljelystyöläisten tyttäriä. Tämän tutkimuksen mukaan jälleen olivat vastaavat prosenttiluvut 11.2, 17.8 (näistä mäkitupalaisien osuus 3.7 %) ja 20.2; sen lisäksi oli 50.8 % „maanviljelijöitä”, joiden asemaa ei ole tarkemmin mainittu, mutta jotka lienevät suurimmaksi osaksi maataloustyöntekijöitä. Toiselta puolen voi myös tavallisiksi työmiehiksi merkittyjen joukossa olla maataloustyöntekijöitä, kuten Hultinin tutkimuksessakin. Kolmanneksi suurimman ryhmän, 16.6 %, muodostavat nyt, kuten ennenkin, teollisuustyöntekijäin ja neljänneksi suurimman ryhmän, 6.8 %, rakennustyöntekijäin tyttäret. Merkityksellöiksi ovat supistuneet palkollisten, 0.3 %, ja muiden ammattilaisten, 0.5 %, ryhmät. Tuntemattomien isien tyttärien ryhmä näyttää myös pienentyneen, mutta niitä on varmaankin osa ryhmässä „ammatti ilmoittamaton”.

Aitinsä ammatin on enemmän kuin puolet, 56.4 %, yötyöntekijättäristä jättänyt ilmoittamatta. Niistä oli 194:n äiti kuollut. Tietoja antaneista 1 000 yötyöntekijättärestä oli enimmäkseen, 32.0 %, sellaisia, joiden äiti oli kotona kotitaloutta hoitamassa. Todennäköisesti niistäkin äideistä, joiden ammatia ei ole ilmoitettu, suurin osa oli kotitaloutta hoitamassa. Lähinnä suurin ryhmä, 32.1 %, oli teollisuuden palveluksessa. Kolmannen ryhmän, 14.0 %, muodostivat maanviljelyksen ja meijerialouden alalla työskentelevät äidit. Muilla aloilla työskentelevistä mainittakoon työläisnaiset, 7.7 %, käsityöläiset, 3.5 %, ja palvelijattaret, 2.6 %.

Yötyöntekijättäriiltä tiedusteltiin myöskin *miehen ammattia*. Saaduista vastauksista selviää, että tietoja antaneista 579 yötyöntekijättärestä oli puolet, 49.7 %, sellaisia, joiden mies oli tavallinen sekatyömies. Lähinnä suurimpana ryhmänä olivat teollisuustyöntekijäin vaimot, joita oli lähes $\frac{1}{3}$, 30.4 %, tietoja antaneista. Hultinin tutkimuksessa oli näiden ryhmien suhde päinvastainen. Rakennustyöläisten vaimoja on 5.9 %. Teollisuustyöntekijäin ja käsityöläisten vaimojen, 4.8 %, näyttää entistä vähemmän tarvinneen etsiä ansiota yötyöstä. Huomattava on myös, että maanviljelijäin, 0.7 %, ja palkollisten, 0.5 %, vaimojen lukumäärä on supistunut aivan vähiin. Sen sijaan on kaupan ja liikenteen alalla toimivien,

terade beträffar, har det visat sig, att antalet döttrar till hemmansägare och torpare minskats och antalet döttrar till lantarbetare ökats. Enligt Hultins undersökning voro av de arbetarskor, vilkas fäder varit sysselsatta inom lantbruket, c:a 25 % döttrar till hemmansägare, 27 % döttrar till torpare och 48 % döttrar till lantarbetare. Enligt föreliggande undersökning åter voro motsvarande procenttal 11.2, 17.8 (varav 3.7 % döttrar till backstugusittare) och 20.2; dessutom voro 50.8 % döttrar till „lantbrukare”, vilkas ställning icke närmare angivits, men vilka till största delen torde vara lantarbetare. Å andra sidan kan det också bland dem, vilka betecknats som vanliga arbetare, finnas lantarbetare, vilket även vid Hultins undersökning var fallet. Den till sin storlek tredje gruppen, 16.6 %, utgöres nu som även tidigare av döttrar till industriarbetare och den fjärde gruppen i ordningen, 6.8 %, av döttrar till byggnadsarbetare. Grupperna tjänare, 0.3 %, och andra yrkesutövare, 0.5 %, ha nedgått till en obetydlighet. De, vilkas fäder var okänd, synas likaledes ha minskats, men äro dessa antagligen delvis hänfödda till gruppen „yrket icke uppgivet”.

Över hälften, 56.4 %, av nattarbeterskorna har underlätit att uppgiva *moderns yrke*. Bland dem funnos 194 sådana, vilkas mödrar avhådit. Av de 1 000 nattarbeterskor som lämnat uppgifter, voro de flesta, 32.6 %, sådana, vilkas mödrar skötte hushållet i hemmet. Det är sannolikt, att även flertalet av de mödrar, vilkas yrke icke angivits, voro sysselsatta med hushållsarbete. Den näst största gruppen, 32.1 %, utgjordes av i industrins tjänst anställda personer. Den tredje gruppen i ordningen, 14.0 %, bildades av mödrar, som voro verksamma inom jordbruket eller mejerihanteringen. Av de på andra områden sysselsatta må nämnas 7.7 % arbetarskor, 3.5 % hantverkare och 2.6 % tjänarinnor.

Av nattarbeterskorna begärdes uppgift även om *mannens yrke*. Av de erhållna svaren framgår, att av de 579 arbetarskor, som besvarat frågan, utgjordes hälften, 49.7 %, av sådana, vilkas man var en vanlig grovarbetare. Den näst största gruppen utgjordes av hustrur till industriarbetare, vilka bildade nästan $\frac{1}{3}$, 30.4 %, av dem som lämnat uppgifter. I Hultins undersökning var dessa gruppers inbördes förhållande omvänt. 5.9 % voro hustrur till byggnadsarbetare. Industriarbetare och hantverkarhustrurna, 4.8 %, synas i mindre utsträckning än tidigare ha behövt söka förtjänst genom nattarbete. Att märka är även, att antalet hustrur till jordbrukare, 0.7 %, och tjänstefolk, 0.5 %, nedgått till en obetydlighet.

enimmäkseen kuljetustyöläisten vaimoja ollut en-
tistä enemmän yötyössä.

5. Olosuhteet työpaikalla.

Ryhdyttäessä tarkastelemaan yötyöntekijättärien olosuhteita työpaikalla on ensin kohdistettava huomiota työntekijättärien *matkaan asunnosta työpaikalle*. Kun asunon ja työpaikan pitkä välimatka jo päivätyöntekijällekin saattaa käydä raskavaksi, se on tietysti vielä raskaampaa yötyöntekijättärelle. Lisäksi kylmiä ja kostea yöilma voi yötyöntekijättärelle, varsinkin jos hän on työssä hiostunut ja käyttää matkalla liian ohutta vaatetusta, aiheuttaa vilustumisia ja sairauksia. Tietoja asunonsa etäisyydestä on antanut 2 087 yötyöntekijättärtä, 91.1 % tutkituista. Näistä oli 685:llä eli noin $\frac{1}{3}$:lla (32.8 %:lla) asunon etäisyys työpaikasta 1—2 km, melkein yhtä monella, 665:llä eli 31.9 %:lla, enintään 1 km ja 612:lla eli 29.3 %:lla 2—5 km. 119:llä, 5.7 %:lla, oli kotimatkaa 5—10 km, ja 6 on ilmoittanut sen olleen vielä pitempi. — Paperi- ja puuteollisuuden työntekijättärien olosuhteita toisiinsa verrattaessa havaitaan, että lyhytmatkaisia (enintään 1 km) oli molemmissa teollisuuksissa, suhteellisesti saman verran, edellisessä 31.8 % ja jälkimmäisessä 31.9 %, mutta pitempimatkaisia puuteollisuuden työntekijättäriässä enemmän kuin paperiteollisuuden.

Yötyöntekijättärien *työpaikan terveydellisistä olosuhteista yöllä* verrattuna vastaaviin päivällä vallitseviin olosuhteisiin oli tutkimusta toimittavien lääkäreiden annettava lausuntonsa työpaikkojen valaistus-, lämpö- y. m. hygienisten seikkojen nojalla. Tietoja on saatu 832 (416 paperiteollisuuden, 354 puuteollisuuden ja 62 kutomateollisuuden) työntekijättären olosuhteista, jota vastoin 538:sta (vastaavasti 399:stä, 138:sta ja 1:stä) niitä ei ole annettu. Työpaikkojen terveydellisten olosuhteiden ovat lääkärit yleensä katsoneet olevan öisin yhtä hyviä kuin päivisin.

Hygieniseltä kannalta on myös tärkeää, että työntekijöillä on työpaikalla erityinen *ruokailuhuone*, jossa he voivat viettää ruokailu- ja vapaahetkensä, ja naiset tarvitsevat sitä varten eri huoneen.

Däremot ha hustrur till arbetare sysselsatta inom samfärdsel och handel, merendels transportarbetarhustrur, varit i nattarbete i större utsträckning än förut.

5. Förhållandena på arbetsplatsen.

Då man går att undersöka förhållandena på nattarbeterskornas arbetsplatser, bör uppmärksamhet först ägnas åt *avståndet från arbetarskornas bostad till arbetsplatsen*. Då ett långt avstånd mellan bostaden och arbetsplatsen kan ställa sig ansträngande redan för en dagarbetare, är detta naturligtvis i ännu högre grad fallet i fråga om en nattarbeterska. Härtill kommer, att den kalla och fuktiga nattluften kan för nattarbeterskan, i synnerhet om hon blivit sveddig av arbetet och om hon är alltför tunnt klädd, framkalla förkylning och sjukdom. Uppgifter om bostadens avstånd från arbetsplatsen ha lämnats av 2 087 nattarbeterskor, resp. 91.1 % av de undersökta. För dessa var avståndet mellan bostaden och arbetsplatsen för 685 eller c:a $\frac{1}{3}$ (32.8 %) 1—2 km, för nästan lika många, 665 eller 31.9 %, högst 1 km och för 612 eller 29.3 % 2—5 km. Avståndet till hemmet var för 119, 5.7 %, 5—10 km och för 6 var vägen ännu längre. — Vid jämförelse av dessa förhållanden inom pappers- och träindustrin framgår, att inom vardera industrin hade jämförelsevis lika många arbetarskor kort hemväg (högst 1 km), i den förra 31.8 % och i den senare 31.9 %, men lång hemväg hade av arbetarskorna inom träindustrin ett större antal än inom pappersindustrin.

Beträffande *de hygieniska förhållandena på nattarbeterskornas arbetsplatser om natten* jämfört med motsvarande förhållanden om dagen hade de för undersökningen anställda läkarna att avgiva utlåtande på grund av belysnings-, uppvärmnings- m. fl. hygieniska förhållanden på arbetsplatserna. Uppgifter ha lämnats beträffande dessa förhållanden för 832 (416 av pappersindustrins, 354 av träindustrins och 62 av textilindustrins) arbetarskor, varemot beträffande 538 (resp. 399, 138 och 1) sådana icke erhållits. De hygieniska förhållandena på arbetsplatserna ha läkarna i allmänhet vitsordat såsom lika goda om natten som om dagen.

Ur hygienisk synpunkt är det också viktigt, att arbetarna på arbetsplatsen ha ett särskilt *matrum*, där de kunna uppehålla sig under sina måltids- och andra raster, och för kvinnorna är ett särskilt rum härför av nöden.

Ruokailuhuone. — Måltidsrum.

Teollisuus — Industri	Yhteläinen ruokailuhuone Gemensamt matrum	Eri ruokailuhuone naisille Särskilt matrum för kvinnor	Yhteensä Summa
<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>	450	383	833
Paperitehtaat — Pappersbruk	51	227	278
Puuhiomot — Träsliperier	47	29	76
Selluloosatehtaat — Cellulosafabriker	330	127	457
Pahvi- ja kartonkitehtaat — Papp- och kartongfabriker	22	—	22
<i>Puuteollisuus — Träindustri</i>	100	914	1 014
Sahat — Sägar	100	509	609
Faneeritehtaat — Faneerfabriker	—	172	172
Laatikotehtaat — Lådfabriker	—	233	233
Yhteensä — Summa	550	1 297	1 847

Kuten taulukosta näkyy, on työpaikalla olevasta ruokailuhuoneesta antanut tietoja 2 283 yötyöntekijättä. Näistä ei 436:lla, 19.1 %:lla, ollut työpaikalla ensinkään ruokailuhuonetta, jota vastoin 1847:llä, 80.9 %:lla, oli. Viimemainituista 550:llä oli yhteinen ruokailuhuone miesten kanssa, kun taas 1 297 työntekijän työpaikalla oli eri ruokailuhuone naisillakin. Tässä suhteessa olivat olot puuteollisuudessa paljon paremmat kuin paperiteollisuudessa. Sellaisia työntekijättäriä, joilla ei ollut ensinkään ruokailuhuonetta työpaikalla, oli tietoja antaneista puuteollisuudessa vain 12.0 %, kun vastaava suhdeluku paperiteollisuudessa oli 26.3. Miehillä ja naisille yhteisiä ruokailuhuoneita oli paperiteollisuudessa 39.8 %:lla ja puuteollisuudessa ainoastaan 8.7 %:lla, kun sen sijaan eri ruokailuhuone naisillakin oli puuteollisuudessa noin 1/3:lla, 79.3 %:lla, mutta paperiteollisuudessa vain noin 1/3:lla, 33.9 %:lla tietoja antaneista työntekijättäristä. Ruokailuhuoneiden vähemmyyteen paperiteollisuudessa vaikuttavat työolotkin, kolmivuorotyössä kun useimmiten ei ole erityistä ruokailuhetkeä, eivätkä työntekijät voi poistua alinomaan käynnissä olevien koneiden luota, vaan syövät evänsä työnsä ääressä. Eräiden ruokailuhuoneiden on valitettu olevan huonoja, kylmiä ja pieniä. Parissa teollisuuslaitoksessa ruokailuhuone oli tutkimuksen toimittamisen aikoihin rakenteilla.

Työnantajien ilmoituksen mukaan oli työntekijöillä erikoinen huone ruokailu- ja lepohekinä oleskelua varten 49 tehtaalla 63:sta ja tekeillä oli 2:ssa. Naisilla oli tätä tarkoitusta varten eri huone 32:ssa tähän kysymykseen tietoja antaneista 60 tehtaasta ja tekeillä oli 2:ssa. Huo-

Såsom av tabellen framgår, ha 2 283 nattarbeterskor lämnat upplysningar beträffande förefintligheten av matrum på arbetsplatsen. Av dessa hade 436, 19.1 %, icke alls något matrum på arbetsplatsen, varemot 1 847, 80.9 %, hade ett sådant. Av de sistnämnda hade 550 gemensamt matrum med männen, varemot på 1 297 arbeterskors arbetsplatser kvinnorna hade ett särskilt måltidsrum. I detta hänseende voro förhållandena inom träindustrin vida bättre än inom pappersindustrin. Sådana arbeterskor, vilka icke alls hade något matrum på arbetsplatsen, utgjorde av dem som lämnat upplysningar i träindustrin endast 12.0 %, då motsvarande procenttal i pappersindustrin utgjorde 26.3. Gemensamma matrum för män och kvinnor hade i pappersindustrin 39.8 % och i träindustrin endast 8.7 %, skilda sådana för kvinnor däremot i träindustrin c:a 1/3, 79.3 %, men i pappersindustrin endast c:a 1/3, 33.9 %, av de arbeterskor som lämnat uppgifter. Det mindre antalet matrum inom pappersindustrin beror även på arbetsförhållandena, då vid arbete med tre skift en särskild måltidsrast oftast icke förekommer och arbetarna icke kunna avlägsna sig från de ständigt i gång varande maskinerna, utan intaga sin vägkost vid arbetet. Det har på en del ställen klagats över att matrummen voro dåliga, kalla och små. I ett par industriinrättningar voro matrum under uppförande vid tiden för undersökningens verkställande.

Enligt uppgifter av arbetsgivarna hade arbetarna ett särskilt rum att uppehålla sig i under måltids- och vilorasterna vid 49 av 63 fabriker och vid 2 voro sådana under uppförande. Kvinnorna hade för detta ändamål ett särskilt rum vid 32 av de 60 fabriker, som svarat på denna

mattava on, että kaikilla puuteollisuuden teollisuuslaitoksilla oli ruokailuhuone, ja suurimmalla osalla niitä oli myös eri huone naisia varten.

Työntekijöiden hyvinvointiin vaikuttavat myös muut työpaikalla vallitsevat olosuhteet, niinkuin valaistus, lämmitys ja ilmanvaihto. Annettujen tietojen mukaan oli 80.4 %:lla 61 tehtaasta jonkunlainen keskuslämmitysjärjestelmä, kuten vesi-, höyry-, kuiva ilma- tai sähkölämmitys. Erilaisia ilmanvaihtojärjestelmiä, avattavia ikkunoita lukuun ottamatta, oli 57.4 %:lla tähän tietoa antaneista 54 tehtaasta. Vesijohdon on ilmoitettu olevan 47 tehtaalla, ja kaikilla oli sähkövalaistus. Suurin osa niistä tehtaista, joissa ei ollut erikoista lämmitys- ja ilmanvaihtojärjestelmää, oli sahoja, joissa työtä enimmäkseen tehdään ulkosalla.

Yötyöntekijättäritä kysyttiin myös heidän ruokailuoloojan. Kysymykseen, missä työntekijättäret työssä ollessaan söivät, vastasi 1 854 (paperiteollisuudesta 957 ja puuteollisuudesta 897) työntekijättäritä. Näistä 305 työntekijättäritä kävi aterioimassa tehdasalueen ulkopuolella ja 1 549 työntekijättäritä söi tehtaassa. Melkein kaikki paperiteollisuuden työntekijättäret aterioivat tehtaassa; vain 7 työntekijättäritä kävi syömässä kotonaan, joka oli hyvin lähellä työpaikkaa. Puuteollisuuden työntekijättäristä taasen noin $\frac{1}{3}$, 298, kävi ruokailuajana syömässä tehdasalueen ulkopuolella, jota vastoin 599, $\frac{2}{3}$, söi tehtaassa. Tehdasalueen ulkopuolella söi sahojen työntekijättäristä enemmän kuin $\frac{1}{3}$ (193 536:sta) ja laatikkotehtaissa työskentelevistä noin puolet (91 180:stä).

Ruuan ja juotavan (muun kuin juomaveden) saannista työpaikalla on 1 750 työntekijättäritä antanut tietoja. Näistä 1 554 työntekijättäritä ei ollut työpaikalta saatavissa mitään ruoka- ja juomatarvikkeita. Näihin kuuluivat, 6 poikkeusta lukuun ottamatta, kaikki paperiteollisuuden työntekijättäret, joiden on tavallisesti syötävä evänsä työnsä ääressä. Puuteollisuuden työntekijättäritä, joista useimmilla, kaksivuorotyössä ollen, on pitempi ruokailu-aika, kuten jo ennen on kerrottu, ja joiden työpäivästä osa sattuu päiväsaikaan, on työvuorossa ollessaan täydellisempi ateriointi tarpeen kuin paperiteollisuuden yövuorossa oleville työntekijättäritä. Edellisistä onkin 190 ilmoittanut saavansa työpaikaltaan erilaisia ruoka- ja juomatarvikkeita. Mutta enemmän kuin $\frac{3}{4}$ työntekijättäritä ei niitä ole saanut. Niinpä 101 työntekijättäritä on ilmoittanut olevan saatavissa kahvia; näistä 30 on sitä

fråga, och vid 2 vork sådana rum under uppförande. Det är att märka, att samtliga industriinrättningar inom träindustrin hade matrum och största delen av dem ett särskilt sådant för kvinnorna.

På arbetarnas välbefinnande inverka även andra förhållanden på arbetsplatsen, såsom belysning, uppvärmning och ventilation. Enligt uppgifterna hade 80.4 % av 61 fabriker något slags centraluppvärmningssystem, såsom med vatten, ånga, torrluft eller elektricitet. Olika ventilationssystem, fönster som kunde öppnas icke medräknade, hade 57.4 % av de 54 fabriker, som avgivit svar på denna fråga. Vattenledning förefanns i 47 fabriker, och samtliga hade elektrisk belysning. Största delen av de fabriker, vilka icke hade något uppvärmnings- och ventilationssystem, vork säger, vid vilka arbetet för det mesta utföres utomhus.

Nattarbetarkorna blevo också tillfrågade om sina måltidsförhållanden. På frågan, var arbetarkorna då de vork i arbete intogo sina måltider, har svar lämnats av 1 854 arbetarkork (inom pappersindustrin av 957 och inom träindustrin av 897). Av dessa intogo 305 arbetarkork sina måltider utanför fabriksområdet och 1 549 arbetarkork i fabriken. Nästan alla pappersindustrins arbetarkork intogo sina måltider i fabriken; endast 7 arbetarkork gjorde det i sitt hem, vilket var mycket nära arbetsplatsen. Av arbetarkorkorna inom träindustrin åter avlägsnade sig c:a $\frac{1}{3}$, 298, under matrasten från fabriksområdet medan 599, $\frac{2}{3}$, äto i fabriken. Utanför fabriksområdet äto av saggarnas arbetarkork över $\frac{1}{3}$ (193 av 536) och av de vid lädfabrikerna sysselsatta ungefär hälften (91 av 180).

Beträffande erhållandet av mat och dryck på arbetsplatsen (dricksvatten icke medräknat) ha 1 750 arbetarkork lämnat uppgifter. Bland dessa kunde 1 554 arbetarkork icke på arbetsplatsen erhålla någon mat eller dryck. Till dessa hörde, med undantag för 6 fall, pappersindustrins samtliga arbetarkork, vilka vanligen måste äta sin vägkost vid arbetet. För träindustrins arbetarkork, av vilka de flesta, såsom redan tidigare nämnts, på grund av tvåskiftsarbetet ha en längre måltidsrast och av vilkas arbetstid en del infaller på dagen, är intagandet av en fullständigare måltid under arbetsskiftet mera av nöden än för de inom pappersindustrin i nattskiftet sysselsatta arbetarkorkorna. Av de förra ha också 190 uppgivit, att de på arbetsplatsen erhålla diverse mat och drycker. Men mer än $\frac{3}{4}$ av arbetarkorkorna ha icke erhållit sådana. Sålunda ha 101 arbetarkork upp-

paitsi saanut teetä, mutta vain 15:lle on varattu lämmintä ruokaa. Lisäksi on yksinomaan lämmintä ruokaa saanut 14 työntekijätärtä, vain kylmää ruokaa 13 ja kahvia, teetä ja kylmää ruokaa 11 sekä „mitä vaan” 51. Kun työntekijättäret eivät ehdi käydä kotonaan tai marualla tehdasalueen ulkopuolella syömässä ja kun heillä ei ole saata-vissa työpaikaltaamkaan ruokaa tai juomaa, on sitä tärkeämpää, että heillä on tilaisuutta tehtaassa lämmittää evääkseen tuomiaan ruokia. Tästä on 1 815 työntekijätärtä antanut tietoja. Vastauksista käy selville, että paperiteollisuuden työntekijättäret yleisesti voivat lämmittää ruokia työpaikallaan, mutta puuteollisuuden työntekijättäristä melkein $\frac{1}{4}$:lla ei ollut siihen tilaisuutta. Esillä olevaan kysymykseen on näin ollen vastannut kieltävästi vain 4 paperiteollisuuden, mutta 202 puuteollisuuden työntekijätärtä.

Kotona aterioinnistaan on 1 776 työntekijätärtä antanut tietoja. Näistä on 1 056 työntekijätärtä ilmoittanut syövänsä lämmintä ruokaa kotonaan vain kerran päivässä, kun taas 684 on syönyt kahdesti ja vain 28 kolmasti. Kylmää ruokaa on 728 työntekijätärtä syönyt kotonaan kerran päivässä, 191 kahdesti ja 8 työntekijätärtä kolmasti päivässä. Kahvia ja leipää on 188 työntekijätärtä nauttinut kotonaan kerran päivässä, 648 kahdesti ja 281 työntekijätärtä kolmasti tai useammin päivässä.

Kun vain vähäinen osa työntekijättäristä, 80, on saanut lämmintä ruokaa työpaikaltaan, ja 59.5 % tietoja antaneista on kotona nauttinut vain yhden lämpimän aterian päivässä, näyttää siltä, että yötyöntekijättärien ruokailuolot eivät olleet täysin tyydyttävällä kannalla.

6. Työttömyys.

Mahdollisesta työttömydestään vuoden 1927 aikana on 1 347 yötyöntekijätärtä eli 58.8 % antanut tietoja. Näistä oli 895 yötyöntekijätärtä eli 66.5 % sellaisia, jotka eivät olleet mainittuna vuonna olleet yhtään työttöminä. Paperiteollisuudessa, jossa puheena oleva prosenttiluku oli kokonaista 78.2, tilanne on kuitenkin ollut melkoista parempi kuin puuteollisuudessa, jossa vastaava luku oli vain 55.8. Tämä tietysti johtuu mainittujen teollisuusalojen ennen esitetystä erilaisesta luonteesta. Mitä työttömyysajan pituuteen tulee, oli enintään yhden kuukauden ollut työttömänä yhteensä 77 työntekijätärtä, 1—2 kuukautta vastaavasti 92 sekä 2—3 kuukautta 66 työntekijätärtä. 3—6 kuukautta oli työttömänä ollut 95 työntekijätärtä, 6—9 kuu-

givit, att kaffe stätt att få; av dessa ha 30 dessutom erhållit te, men för endast 15 har varm mat tillhandahållits. Vidare ha 14 arbeterskor erhållit enbart varm mat, 13 enbart kall mat och 11 kaffe, te och kall mat samt 51 arbeterskor „vad som helst”. Då arbeterskorna icke hinna gå hem eller annorstädes utom fabriksområdet för att äta och då de icke heller på arbetsplatsen kunna erhålla mat eller dryck, är det så mycket viktigare, att de i fabriken äro i tillfälle att uppvärma sin medhavda mat. Beträffande detta ha 1 815 arbeterskor lämnat uppgifter. Det framgår av svaren, att pappersindustrins arbeterskor i allmänhet äro i tillfälle att uppvärma mat på arbetsplatsen, medan av träindustrins arbeterskor nästan $\frac{1}{4}$, icke haft tillfälle därtill. Förevarande fråga har sålunda besvarats nekande endast av 4 arbeterskor inom pappersindustrin, men av 202 arbeterskor inom träindustrin.

Om måltiderna i hemmet hava 1 776 arbeterskor lämnat uppgifter. Av dem ha 1 056 meddelat, att de hemma intaga varm mat blott en gång om dagen, då åter 684 göra det två gånger och endast 28 tre gånger om dagen. Kall mat ha 728 arbeterskor ätit hemma en gång om dagen, 191 två gånger och 8 arbeterskor tre gånger om dagen. Kaffe med bröd hava 188 arbeterskor intagit hemma en gång om dagen, 648 två gånger och 281 arbeterskor tre eller flere gånger om dagen.

Då endast en ringa del av arbeterskorna, 80, på arbetsplatsen erhållit varm mat och 59.5 % av dem som lämnat uppgifter i hemman intagit blott ett mål varm mat om dagen, förefaller det, som om matordningen för nattarbeterskorna icke varit fullt tillfredsställande.

6. Arbetslöshet.

Beträffande längden av eventuell arbetslöshet under år 1927 ha 1 347 nattarbeterskor eller 58.8 % lämnat uppgifter. Av dessa voro 895 nattarbeterskor eller 66.5 % sådana, som under nämnda år icke alls varit arbetslösa. Inom pappersindustrin där procenttalet i fråga var icke mindre än 78.2, har förhållandet emellertid varit betydligt bättre än i träindustrin, där motsvarande tal endast var 55.8. Detta beror naturligtvis på nämnda industriernas olika karaktär, varom tidigare varit fråga. Vad arbetslöshetstidens längd beträffar, hade inalles 77 av arbeterskorna varit arbetslösa högst en månad, 92 från 1 till 2 månader samt 66 från 2 till 3 månader. Av arbeterskorna hade 95 varit arbetslösa 3—6 månader, 21 6—9 månader samt

kautta 21 sekä 9—12 kuukautta 30 työntekijätärtä. Paperiteollisuudessa työttömyys on jakautunut jokseenkin tasaisesti eri kuukausille, ollen työttömiä enimmäkseen talvella, tammi- ja maaliskuussa, ja vähemmän syys- ja lokakuussa. Puuteollisuudessa sen sijaan on työttömyyden laajuuden vaihtelu ollut suurempi. Enimmäkseen on ollut työttömiä kesä- ja heinäkuussa, sen jälkeen syksyllä, loka—marraskuussa sekä joulukuussa ja elokuussa. Luvut ovat kuitenkin siksi pieniä, ettei niiden nojalla voida tehdä täysin luotettavia johtopäätöksiä tällä alalla vallinneista olosuhteista.

7. Palkkausolot.

Yötyöntekijättärien palkka suoritettiin suurimaksi osaksi rahassa; vain pienenä osana siitä olivat luontoisedut. Palkkausmuotona on käytetty sekä aika- että urakkapalkkaa ja yleisin palkkausmuoto on ollut tuntipalkka, mutta myös päivä- tai viikkopalkka on ollut tavallinen.

Palkkaustavastaan on 2 259 yötyöntekijätärtä, 98.6 %, antanut tietoja, jota vastoin 32 on jättänyt kysymykseen vastaamatta. Paperiteollisuudessa oli aikapalkkaus aivan yleinen, sillä aikapalkalla työskenteli siinä 89.9 % tutkituista, mutta urakkapalkalla vain 3.9 % sekä molemmilla tavoin 5.3 % (etupäässä aikapalkalla 2.1 % ja pääasiallisesti urakalla 3.2 %), ilmoittamattomien prosenttimäärän ollessa 0.9. Puuteollisuudessa taas käytettiin enemmän urakkapalkkausta. Aikapalkalla työskenteli vain 36.9 %, mutta urakkapalkalla 43.5 %, samalla kuin molemmilla tavoin työskentelijöitäkin oli enemmän kuin paperiteollisuudessa eli 17.8 % (etupäässä aikapalkalla 3.7 % ja pääasiallisesti urakkapalkalla 14.1 %). Tietoja antamattomia oli 1.8 %. Kaikista tutkituista työntekijättäristä oli aikapalkalla 63.3 %, urakkapalkalla 23.8 % ja molemmilla tavoin 11.5 % (etupäässä aikapalkalla 2.9 % ja pääasiallisesti urakalla 8.6 %); tietoja antamattomia oli 1.4 %.

Palkkansa suuruudesta on antanut tietoja 2 214 yötyöntekijätärtä, 96.6 %, ja 77 on jättänyt kysymykseen vastaamatta. Tietoja antaneista on 1 579, 71.3 %, ilmoittanut aikapalkan, näistä 1 475 tunti-, 90 päivä- ja 14 viikkopalkkansa sekä 635, 28.7 %, kappaletyöstä saamansa viikkoansion.

Tietoja antaneiden yötyöntekijättärien *tuntipalkoista* saadaan seuraava taulukko.

30 9—12 månader. Arbetslösheten inom pappersindustrin har fördelat sig tämligen jämnt på de olika månaderna, i det de arbetslösas antal varit störst under vintern, i januari och i mars, och minst i september och oktober. Inom träindustrin däremot ha variationerna i arbetslöshetens omfattning varit större. Mest har det funnits arbetslösa i juni och juli, därefter på hösten, i oktober och november samt i december och augusti. Talen äro emellertid så små, att med stöd av desamma fullt säkra slutsatser icke kunna dragas om de förhållanden, som varit rådande i detta avseende.

7. Löneförhållanden.

Nattarbeterskornas avlöning utgick till övervägande del i penningar; blott en ringa del av densamma utgjordes av naturaförmåner. Som avlöningsform har använts såväl tid- som ackordlön, och den allmänaste avlöningsformen har varit timlön, men även dag- eller veckolön har ofta förekommit.

Om *avlöningsättet* ha 2 259 nattarbeterskor, 98.6 %, lämnat uppgifter, medan 32 underlåtit att svara på denna fråga. Avlöning efter tid förekom allmänt inom pappersindustrin, i det att 89.9 % av de undersökta hade tidlön, endast 3.9 % ackordlön samt 5.3 % såväl tid- som ackordlön (2.1 % övervägande tidlön och 3.2 % huvudsakligen ackordlön), under det att procenttalet för dem som icke lämnat uppgifter var 0.9. Inom träindustrin åter användes ackordavlöning i större omfattning. Med tidlön arbetade där endast 36.9 %, med ackordlön däremot 43.5 %, samtidigt som även de på båda sätten avlönade arbetarna voro talrikare än inom pappersindustrin eller 17.8 % (3.7 % med övervägande tidlön och 14.1 % huvudsakligen med ackordlön). De som icke lämnat uppgifter utgjorde 1.8 %. Av samtliga undersökta arbeterskor hade 63.3 % tidlön, 23.8 % ackordlön och 11.5 % såväl tid- som ackordlön (av de sistnämnda 2.9 % övervägande tidlön och 8.6 % huvudsakligen ackordlön); 1.4 % ha icke lämnat uppgifter.

Beträffande *lönens storlek* föreligga uppgifter från 2 214 nattarbeterskor, 96.6 %, medan frågan lämnats obesvarad av 77. Av dem som givit upplysningar ha 1 579, 71.3 %, uppgivit sin tidlön, av dessa 1 475 sin timlön, 90 sin dagslön och 14 sin veckolön och 635, 28.7 %, den veckolön de erhållit vid stycklönsarbete.

Över *timlönen* för de nattarbeterskor, vilka där- om lämnat uppgifter, erhålles följande tabell.

Tuntipalkka. — Timlön.

Teollisuus — Industri	Yötyöntekijättäriä — Nattarbeterskor						Yhteensä Summa	Keskinkäräimen tuntipalkka, mk — Medeltimlön, mk
	joiden tuntipalkat ollvat, mk — som hade i timlön, mk							
	alle — under 2:—	2— 2:50	2:50— 3:—	3— 3:50	3:50— 4:—	4— 5:50		
<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>	56	368	379	136	54	19	1012	2:67
Paperitehtaata — Pappersbruk	30	121	116	29	6	1	303	2:52
Puuhiomot — Träsliperier	3	36	53	38	13	—	143	3:04
Selluloosatehtaata — Cellulosafabriker	22	194	206	53	33	18	526	2:69
Pahvi- ja kartonkitehtaata — Papp- och kartongfabriker	1	17	4	16	2	—	40	2:76
<i>Puuteollisuus — Träindustri</i>	63	108	207	64	18	3	463	2:62
Sahat — Sägar	30	39	90	48	15	2	224	2:72
Faneeritehtaata — Faneerfabriker	33	67	35	4	—	1	140	2:30
Laatikkotehtaata — Lådfabriker	—	2	82	12	3	—	99	2:83
Kaikkiaan — Inalles	119	476	586	200	72	22	1475	2:65

Yötyöntekijättärien tuntipalkka oli keskimäärin 2:65, paperiteollisuudessa 2:67 ja puuteollisuudessa 2:62. Edellisessä teollisuudessa oli keskimääräinen tuntipalkka korkein puuhioimoissa ja alin paperitehtaissa, jälkimmäisessä korkein laatikkotehtaissa ja alin faneeritehtaissa. Keskimääräisten tuntipalkkojen ero eri teollisuusaloilla oli verreten pieni; puuhioimien ja faneeritehtaisten välillä, missä se oli suurin, se ei ollut enempää kuin 74 penniä. Mitä tulee eri palkkaryhmiin, olivat suurimpana ryhmänä, 39.7 %, ne, joiden tuntipalkka oli 2:50—3:— markan välillä; lähinnä suurin ryhmä, 32.3 %, sai 2:—2:50 tunnilta. Enintään 1:50 tunnilta sai 10 naista, 0.7 %, ja 4 markkaa suurempi tuntipalkka oli vain 22 naisella, 1.5 %, joista 7 sai 4:50—5:— ja ainoastaan yksi yli 5 markan.

Päiväpalkkansa on ilmoittanut 90 yötyöntekijättäriä, joista 44 oli paperiteollisuudessa ja 46 puuteollisuudessa, näistä useimmat sahoissa. Keskimääräinen päiväpalkka oli 22:22, paperiteollisuudessa 23:18 ja puuteollisuudessa 21:30. Korkein, 29:17, oli päiväpalkka pahvi- ja kartonkitehtaissa, sitten paperi- ja laatikkotehtaissa, molemmissa 22:50; sahoissa ja selluloosatehtaissa se oli melkein yhtä suuri, edellisissä 22:18, jälkimmäisissä 22:14. Puuhioimoissa keskimääräinen päiväpalkka oli 21:79 ja faneeritehtaissa, joissa se oli alin, 18:—. Useimpien, 52.3 %:n, päiväpalkka oli 20—25 markkaa, sen jälkeen, 22.2 %:lla, 15—20 markkaa ja 16.7 %:lla 25—30 markkaa. Alin, 10—15 mark-

Nattarbeterskornas timlön utgjorde i medeltal 2:65, i pappersindustrin 2:67 och i träindustrin 2:62. I den förra industrin var timlönen i medeltal högst i träsliperierna och lägst i pappersfabrikerna, i den senare högst i lådfabrikerna och lägst i faneerfabrikerna. Skillnaden mellan medeltimlönenä inom de olika industrierna var relativt liten; mellan träsliperierna och faneerfabrikerna, där densamma var störst, utgjorde den icke mer än 74 penni. Vad beträffar de olika lönegrupperna, var den största gruppen, 39.7 %, sammansatt av personer, vilkas timlön växlade från 2:50 till 3 mark; den näststörsta gruppen, 32.3 %, erhöill från 2:— till 2:50 per timme. En timpenning av högst 1:50 hade 10 kvinnor, 0.7 %, och för endast 22, 1.5 %, översteg timlönen 4 mark; av dessa uppbyro 7 från 4:50 till 5:— och endast en över 5 mark per timme.

Dagslönenä storlek har uppgivits av 90 nattarbeterskor, av vilka 44 voro anställda i pappersindustrin och 46 i träindustrin, de flesta av dem vid sägar. Dagslönen utgjorde i medeltal 22:22, i pappersindustrin 23:18 och i träindustrin 21:30. Högst, 29:17, var dagslönen i papp- och kartongfabrikerna, nästhögst i pappers- och lådfabrikerna, 22:50 i vardera; vid sägarna och i cellulosafabrikerna var den i det närmaste lika stor, i de förra 22:18 och i de senare 22:14. I träsliperierna utgjorde dagslönen i medeltal 21:79 och i faneerfabrikerna, där densamma var lägst, 18:—. De flesta, 52.3 %, hade en dagslön av 20—25 mark, därefter följde de som fingo 15—20 mark

kaa, ja korkein, 30—35 markkaa, päiväpalkka oli kumpikin 4 naisella.

Yötyöntekijättärien keskimääräisen viikkoansion suuruus eri teollisuuslaitoksissa käy ilmi seuraavasta.

om dagen, 22.2 %, och de vilkas dagslön var 25—30 mark, 16.7 %. Såväl den lägsta som den högsta lönen, resp. 10—15 mark och 30—35 mark, uppbars av resp. 4 kvinnor.

Veckoförtjänstens storlek i medeltal för nattarbeterskorna vid olika industriinrättningar synes av följande.

Keskimääräinen viikkoansio. — Genomsnittlig veckoförtjänst.

Teollisuus — Industri	Keskimääräinen rahana saatu viikkoansio yötyöntekijättäriillä, jolla oli — Genomsnittlig veckoförtjänst i penningar för nattarbeterskor, som åtnjöto			Keskimääräinen viikkoansio Genomsnittlig veckoförtjänst
	vain rahapalkka enbart penninglön	rahapalkan lisäksi luontoisetuja jämte penninglön naturaförmåner		
		vapaasti utan vederlag	halvemmalla till billigare pris	
<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>	148: 84	129: 73	134: 41	143: 27
Paperitehtaat — Pappersbruk	141: 28	115: 28	128: 05	133: 10
Puuhiomot — Träsliperier	150: 71	112: 50	132: 14	144: 12
Selluloosatehtaat — Cellulosafabriker	151: 25	152: 59	142: 33	149: 52
Pahvi- ja kartonkitehtaat — Papp- och kartongfabriker	161: 11	115: —	125: —	150: —
<i>Puuteollisuus — Träindustri</i>	140: 54	131: 91	152: 08	140: 61
Sahat — Sågar	143: 78	133: 26	160: 25	143: 29
Faneeritehtaat — Faneerfabriker	126: 29	110: 71	138: 24	127: 07
Laatikotehtaat — Lådfabriker	149: 24	75: —	75: —	148: 76
Kaikkiaan — Inalles	143: 61	131: 09	140: 43	142: —

Viikkoansion suuruus ja luontoisedut on selvitetty 1415 työntekijättären, 61.8 %:n, antamien tietojen perusteella. Kaikkien tietoja antaneiden rahana saama viikkoansio oli keskimäärin 142 markkaa, paperiteollisuudessa 143:27 ja puuteollisuudessa 140:61. Keskimääräinen viikkoansio oli siis hiukan suurempi paperi- kuin puuteollisuudessa. Tavallisin viikkoansio oli vähän enemmän kuin puolella tietoja antaneista 100—150 markkaa. Lähes 1/3:n viikkoansio vaihteli 150:stä 200 markkaan. Vain 50—100 markan viikkoansio oli 7.9 %:lla; näitä pieninpalkkaisia oli puuteollisuudessa huomattavasti enemmän kuin paperiteollisuudessa. Suurimpia viikkoansioita, 200—250 markkaa, oli vähän vähemmän kuin edellisiä eli 5.3 %:lla, paperiteollisuudessa enemmän kuin puuteollisuudessa. Viimemainitussa ryhmässä on 3 paperiteollisuuden työntekijättärtä, joiden viikkoansio oli 250—300 markkaa; nämä saivat vain rahapalkan.

Ainoastaan rahapalkkaa oli 936 (476 ja 460) työntekijättärollä eli 66.2 %:lla tietoja antaneista. Rahapalkan lisäksi oli ilmaisia luontoisetuja 197

Storleken av veckoförtjänsten och naturaförmånerna redovisas på grundvalen av uppgifter från 1415 arbeterskor eller 61.8 % av de undersökta. Den i pengar erhållna veckoförtjänsten för alla som givit uppgifter utgjorde i medeltal 142 mark, inom pappersindustrin 143:27 och inom träindustrin 140:61. Den genomsnittliga veckoförtjänsten var alltså något större inom pappers- än inom träindustrin. Den vanligaste veckoförtjänsten var för något mera än hälften av dem som lämnat uppgifter 100—150 mark. För i det närmaste 1/3 varierade veckoförtjänsten från 150 till 200 mark. En veckoförtjänst av endast 50—100 mark hade 7.9 %, och förekommo dessa lägst avlönade arbeterskor inom träindustrin i märkbart större antal än inom pappersindustrin. De största veckoförtjänsterna, 200—250 mark, voro något sällsyntare än de förra, förekommande hos 5.3 %, inom pappersindustrin i större omfattning än inom träindustrin. Till sistnämnda grupp hörde inom pappersindustrin 3 arbeterskor med en veckoförtjänst av 250—300 mark; dessa erhöilo enbart penninglön.

Enbart penninglön hade 936 (476 och 460) arbeterskor eller 66.2 % av dem som lämnat uppgifter. Förutom penninglön åtnjöts fria natura-

(74 ja 123) työntekijättäreillä eli 13.9 %:lla: Näistä 66 työntekijätärtä sai rahapalkan lisäksi vapaan asunnon, 22 lämmön, 28 asunnon ja valon, 32 asunnon ja lämmön, 41 asunnon, valon ja lämmön ja 6 lämmön ja valon. Paitsi rahapalkkaa sai halvemmalla luontoisetuja, kuten asunnon, valon tai lämmön, 282 (186 ja 96) työntekijätärtä eli 19.9 %. Pelkän rahapalkan saajia oli paperija puuteollisuudessa suhteellisesti melkein saman verran, kun taas sellaisia, jotka rahapalkan lisäksi saivat vapaita luontoisetuja, oli enemmän puuteollisuudessa, mutta sellaisia, jotka niitä saivat halvemmalla, enemmän paperiteollisuudessa.

Suurin, 143: 61, oli viikkoansio tietenkin niillä työntekijättärillä, joilla oli vain rahapalkka. Vain vähän pienempi, 140: 43, se oli miillä, jotka rahapalkan lisäksi saivat luontoisetuja halvemmalla. Tuntuvaampi ero oli niiden työntekijättärien keskimääräisissä viikkoansioissa, jotka saivat rahapalkan lisäksi vapaasti luontoisetuja. Viimeksi mainittujen viikkoansio oli keskimäärin 131: 09, joten se oli noin 12 1/2 markkaa pienempi kuin yksinomaan rahapalkalla työskentelevien. Mainittu viikkoansioiden ero ei kuitenkaan kuukaudessakaan ole 50 markkaa suurempi, joten se tuskinpa puoleksikaan korvaa saatujen luontoisetujen, useimmiten asunnon, arvoa. Luontoisetuja saaneiden palkat ovat siis olleet jonkun verran paremmat kuin pelkällä rahapalkalla työskentelevien. Paperiteollisuudessa ero oli kuitenkin suurempi, siinä kun yksinomaan rahapalkalla työskentelevien keskimääräinen viikkoansio oli 148: 84, jota vastoin niiden viikkoansio, jotka saivat myös luontoisetuja halvemmalla, oli huomattavasti pienempi, 134: 41, sekä niiden, jotka saivat luontoisetuja vapaasti, vain 129: 73. Puuteollisuudessa taas suurin keskimääräinen viikkoansio, 152: 08, oli niillä, jotka saivat luontoisetuja halvemmalla, kun taas pelkällä rahapalkalla työskentelevillä se oli huomattavasti pienempi, 140: 54, mikä oli myös pienempi kuin paperiteollisuuden työntekijättärien vastaava ansio. Vapaasti luontoisetuja saavien viikkoansio oli tässäkin teollisuudessa pienin, 131: 91. Kaikkien tietoja antaneiden keskimääräinen viikkoansio oli paperiteollisuudessa suurin, 150 markkaa, pahvi- ja kartonkitehtaiden työntekijättäriillä sekä pienin, 133: 10, paperitehtaissa työskentelevillä, puuteollisuudessa taasen suurin, 148: 76, laatikkotehtaissa ja pienin, 127: 07, faneeritehtaissa.

Vuosiansionsa suuruuden vuodelta 1927 on ilmoittanut 1 661 yötöyöntekijätärtä. Näistä kuitenkin

förmänner av 197 (74 och 123) arbeterskor eller 13.9 %. Av dessa erhö llo 66 arbeterskor förutom penninglön fri bostad, 22 värme, 28 bostad och lyse, 32 bostad och värme, 41 bostad, lyse och värme samt 6 värme och lyse. Utöver penninglön erhö llo 282 (186 och 96) arbeterskor eller 19.9 % naturaförmänner, såsom bostad, lyse eller värme till billigare pris. Antalet personer med enbart penninglön var inom pappers- och träindustrin proportionsvis nästan lika stort, då åter de personer, vilka utöver penninglön erhö llo fria naturaförmänner, voro talrikare inom träindustrin, men de, vilka erhö llo dylika billigare, voro flere till antalet inom pappersindustrin.

Störst, 143: 61, var veckoförtjänsten givetvis för de arbeterskor, vilka erhö llo enbart penninglön. Endast något mindre, 140: 43, var densamma för de personer, vilka utöver penninglön erhö llo naturaförmänner billigare. En mera kännbar skillnad i veckoförtjänstens genomsnittliga storlek förekom för de arbeterskor, vilka utöver penninglön erhö llo fria naturaförmänner. Deras veckoförtjänst var i medeltal 131: 09, vadan densamma alltså var c:a 12 1/2 mark mindre än de personers, vilka uppburu enbart penninglön. Nämda skillnad i veckoförtjänsten stiger dock icke ens per månad över 50 mark, vadan densamma, knappast ens till hälften, uppväger värdet av de erhållna naturaförmänerna, vilka för de flesta utgjordes av bostad. De som erhållit naturaförmänner ha alltså haft något bättre löner än de som uppburit enbart penninglön. Inom pappersindustrin var skillnaden dock större, ty där utgjorde veckoförtjänsten för personer med enbart penninglön i medeltal 148: 84, varemot densamma för de personer, vilka även åtnjöto billigare naturaförmänner, var märkbart mindre, 134: 41, samt för dem som fritt erhö llo naturaförmänner endast 129: 73. Inom träindustrin åter uppbars den i medeltal största veckoförtjänsten, 152: 08, av dem som erhö llo billigare naturaförmänner, medan veckoförtjänsten för personer med enbart penninglön var märkbart mindre, 140: 54, vilket även var mindre än motsvarande förtjänst för pappersindustrins arbeterskor. Veckoförtjänsten för dem som erhö llo fria naturaförmänner var även inom denna industri den minsta, 131: 91. För samtliga personer, som lämnat upplysningar, var den genomsnittliga veckoförtjänsten inom pappersindustrin störst, 150 mark, för arbeterskorna vid papp- och kartongfabrikerna samt minst, 133: 10, vid pappersfabrikerna, inom träindustrin åter störst, 148: 76, vid lädfabrikerna och minst, 127: 07, vid famerfabrikerna.

Storleken av årsförtjänsten under år 1927 ha 1 661 nattarbeterskor uppgivit. Av dessa voro dock

kin 21 oli sellaisia, jotka eivät vielä vuonna 1927 olleet yötyössä. Kun viimeksi mainittuja ei oteta huomioon, jää 1 640 (paperiteollisuudessa 846 ja puuteollisuudessa 794) yötyöntekijätärtä eli 71.6 % tutkituista, joiden vuosiansioista on saatu tietoja. Kuten liitetäulusta V käy selville, olivat yötyöntekijättärien vuosiansiot verraten pienet; paperiteollisuudessa 7 523 ja puuteollisuudessa 5 752 markkaa, keskimäärin 6 666 markkaa. Paperiteollisuuden työntekijättärien vuosiansioiden suuremmuuteen vaikuttaa melkoisesti työttömyyden vähentyminen. Tarkastettaessa vuosiansion eri suuruusryhmiä havaitaan suurimpana ryhmänä, 36.8 %, olleen niiden yötyöntekijättärien, joiden vuosiansio oli 5 000—7 500 markkaa, ja lähinnä suurimpana, 30.3 %, niiden työntekijättärien, joilla se oli 7 500—10 000 markkaa. Pienin vuosiansio, enintään 1 000 markkaa, oli 1.5 %:lla ja 1 000—2 500 markkaa 4.5 %:lla työntekijättäristä, suurin, 12 500—15 000 markkaa, vain 1.5 %:lla.

Liitetäulusta V nähdään myös vuosiansion suuruus eri ikäryhmissä. Se oli tietenkin pienin nuorimmalla ikäryhmällä, 15—18-vuotiailla, kohoten huomattavasti 18—21-vuotiailla ja hiukan vähemmän 21—40-vuotiailla sekä vielä 40—55-vuotiaallakin, joiden vuosiansio oli suurin. 55 vuotta vanhemmilla vuosiansio laski, ollen kuitenkin vielä vähän suurempi kuin 21—40-vuotiailla, puuteollisuudessa tosin lähennellen jo 18—21-vuotiaiden keskimäärää. Vanhempien työntekijättärien suurempi ammattitaito ja tottumus näyttää siis osittain korvanneen voimien vähenemisen.

Päivällä suoritetuista töistä saamastaan *lisäansiosta* on 1 496, 65.3 %, yötyöntekijätärtä antanut tietoja. Vastauksista käy selville, että yötyöntekijätärtet eivät yleensä ole päivällä muussa ansiotyössä, vaan heidän toimeentulonsa on riippuvainen yötyöstä saadusta ansiosta. Tietoja antaneista vain 40:llä on ollut *lisäansiota* päivisin, ja näistäkin 23 on siksi ilmoittanut prosenttilisäyksen, joka on ollut keskimäärin vain 34:75 viikossa. Muuta *lisäansiota* on ollut hieronnasta, karjanhoidosta, kutomisesta, ompelutyöstä, siivoamisesta ja pyykinpesusta sekä sekalaisista yhteensä 17 työntekijättärellä, keskimäärin 40:90 viikossa, pienimmän ansion ollessa 10:— ja suurimman 100:— viikossa.

Palkanpidätyksestä on 690 paperiteollisuuden ja 569 puuteollisuuden eli yhteensä 1 259 työntekijätärtä, 55.0 %, antanut tietoja. Näistä oli 671 työntekijättären, 53.3 %:n, palkoista pidä-

21 sädana, vilka under år 1927 icke ännu varit i nattarbete. Då de sistnämnda icke tagas i betraktande, återstå 1 640 (i pappersindustrin 846 och i träindustrin 794) nattarbeterskor eller 71.6 % av de undersökta, om vilkas årsförtjänst uppgifter erhållits. Såsom av tabellbilaga V framgår, voro nattarbeterskornas årsförtjänster jämförelsevis små; inom pappersindustrin 7 523 och inom träindustrin 5 752 mark, i medeltal 6 666 mark. Den större årsförtjänsten för arbeterskorna inom pappersindustrin beror väsentligen på mindre arbetslöshet. Vid granskning av årsförtjänstens olika storleksgrupper framgår, att den största gruppen, 36.8 %, bildades av de nattarbeterskor, vilkas årsförtjänst utgjorde 5 000—7 500 mark, samt den näst största gruppen, 30.3 %, av dem, för vilka den var 7 500—10 000 mark. Den minsta årsförtjänsten, högst 1 000 mark, hade 1.5 % samt 1 000—2 500 mark 4.5 % av alla, den största, 12 500—15 000 mark, endast 1.5 % av arbeterskorna.

Av tabellbilaga V framgår även årsförtjänstens storlek i olika åldersgrupper. I den yngsta åldersgruppen, 15—18 år, var årsförtjänsten givetvis lägst, stigande betydligt för 18—21-åringarna, och ytterligare något för 21—40-åringarna samt jämväl för 40—55-åringarna, vilkas årsförtjänst var störst. Årsförtjänsten nedgick för dem som voro över 55 år, men var dock ännu något högre än för 21—40-åringarna, i träindustrin visserligen redan närmande sig medeltalet för åldersgruppen 18—21 år. För de äldre synes alltså större yrkesskicklighet och vana delvis ersätta krafternas avtagande.

Beträffande den *extra förtjänst*, som erhållits genom arbete på dagen, hava 1 496 nattarbeterskor, 65.3 %, givit upplysningar. Av svaren framgår, att nattarbeterskorna i allmänhet icke på dagen äro upptagna av annat förvärvsarbete, utan beror deras utkomst av den genom nattarbete erhållna förtjänsten. Av dem som lämnat uppgifter ha endast 40 haft extra förtjänst på dagen, och även av dessa ha 23 som sådan uppgivit ett procentuellt tillägg, vilket i medeltal utgjort blott 34:75 i veckan. Annan extra förtjänst ha för massage, kreatursskötsel, vävnad, sömnad, städning och tvättning av byke samt diverse arbete inalles 17 arbeterskor erhållit i medeltal 40:90 i veckan, varvid den lägsta förtjänsten utgjort 10:— och den högsta 100:— per vecka.

Om *innehållande av lön* ha 690 av pappersindustrins och 569 av träindustrins arbeterskor eller sammanlagt 1 259, 55.0 %, lämnat uppgifter. Av dessa arbeterskor hade 671, 53.3 %, fått en del

tetty osa vuokraan, veroihin y. m. maksuihin. Vuokraan oli pidätetty yhteensä 267 työntekijättäreltä keskimäärin 70:40 kuukaudessa. Pidätetyt määrät vaihtelivat 10:stä 250 markkaan kuukaudessa, ollen 65 työntekijättäreillä enintään 25 markkaa, 59:llä 25—50, 82:lla 50—100, 36:lla 100—150, 10:llä 150—200 ja 15:llä 200—250 markkaa. Veroihin oli pidätetty yhteensä 486 työntekijättäreltä keskimäärin 26:80 kuukaudessa ja muihin tarkoituksiin yhteensä 70 työntekijättäreltä keskimäärin 56:10 kuukaudessa.

VI. Taloudelliset suhteet.

1. *Elatusvelvollisuus ja elatusapu.*

Yötyöntekijättärien taloudellisia oloja käsitellessä on otettava huomioon toisaalta heidän elätettävänsä henkilöiden lukumäärä, mikä vaikuttaa perheen menojen suuruuteen, toisaalta taas perheiden ansiokykyisten ja ansaitsevien jäsenten luku, mistä perheiden tulojen muodostuminen on riippuvainen. Viimeksi mainittua seikkaa jakoperusteena käyttäen yötyöntekijättäret voidaan jakaa kahteen ryhmään: toiseen sellaiset, jotka tavallisesti saavat omien tulojensa lisäksi avustusta muilta perheenjäseniltä, toiseen taas varsinaisesti vain omilla ansiollaan elävät. Siten tulevat edelliseen ryhmään kuulumaan kaikki naimissa olevat sekä ne lesket ja eronneet, joilla oli lapsia, jälkimmäiseen kaikki yksinäiset, s. o. naimattomat sekä lapsettomat lesket ja eronneet. 2 291 tutkitusta yötyöntekijättärestä oli naimissa 408, leskiä ja eronneita, joilla oli lapsia, 538, yhteensä perheellisiä 946, naimattomia 1 313, lapsettomia leskiä ja eronneita 32, yhteensä yksinäisiä 1 345.

Yötyöntekijättärit kysyttiin sekä ruokakuntien jäsenlukua että heidän elätettävänsä lukumäärää. *Perheellisten yötyöntekijättärien ruokakuntien jäsenluku* nähdään liitetäulusta VI. Siitä käy ilmi, että 946 yötyöntekijättärestä 882, 93.2 %, on tästä asiasta antanut tietoja. Näiden ruokakuntiin kuului kaikkiaan 3 217 henkeä, siis kutakin ruokakuntaa kohden keskimäärin 3.6 henkeä. Suurimpana ryhmänä, 24.2 %, olivat sellaiset työntekijättäret, joiden ruokakuntiin kuului 3 henkeä; lähinnä suurimmat olivat 2-henkisten, 21.8 %, ja 4-henkisten, 21.4 %, ruokakuntien ryhmät. 13.0 %:lla kuului ruokakuntaan 5, 8.6 %:lla 6 ja 5.3 %:lla 7—10 henkeä, joista 32:lla oli 7, 5:llä 8, 7:llä 9

av sin lön innehållen för hyra, skatter m. fl. utgifter. För hyra hade innehållits av 267 arbeterskor i medeltal 70:40 per månad. De innehållna beloppen varierade från 10 till 250 mark i månaden, utgörande för 65 arbeterskor högst 25 mark, för 59 25—50, för 82 50—100, för 36 100—150, för 10 150—200 och för 15 200—250 mark. För skatter hade innehållits av 486 arbeterskor i medeltal 26:80 per månad och för övriga ändamål av 70 arbeterskor i medeltal 56:10 per månad.

VI. Ekonomiska förhållanden.

1. *Försörjningsplikt och försörjningsbidrag.*

Vid behandlingen av nattarbeterskornas ekonomiska förhållanden bör beaktas å ena sidan antalet personer, som de hade att försörja, vilket inverkar på storleken av familjens utgifter, å andra sidan åter antalet förvärvsdugliga och förtjänande medlemmar i familjen, vilket bestämmer storleken av familjens inkomster. Utgående från sistnämnda omständighet kan man indela nattarbeterskorna i två grupper: till den ena hänförs de personer, som vanligen vid sidan av egna inkomster erhålla understöd av andra familjemedlemmar, till den andra åter de personer, som i egentlig mening leva enbart av egna inkomster. Till den förra gruppen komma sålunda att höra alla gifta samt de änkor och fränskilda, vilka hade barn, till den senare alla ensamstående, d. v. s. de ogifta samt de barnlösa änkorna och fränskilda. Av 2 291 undersökta nattarbeterskor voro 408 gifta, 538 änkor och fränskilda med barn, inalles 946 gifta med familj, 1 313 ogifta, 32 barnlösa änkor och fränskilda, inalles 1 345 ensamma.

Nattarbeterskorna blevo tillfrågade om såväl antalet personer, som hörde till deras matlag, som om antalet av dem de hade att försörja. *Antalet medlemmar i gifta nattarbeterskors med familj matlag* synes av tabellbilaga VI. Av denna framgår, att av 946 nattarbeterskor 882, 93.2 %, givit uppgifter härom. Till dessa personers matlag hörde inalles 3 217 personer, alltså i medeltal 3.6 personer per matlag. Den största gruppen, 24.2 %, bildades av arbeterskor, vilkas matlag omfattade 3 personer; de näst största grupperna inneslöto arbeterskor med matlag om 2 personer, 21.8 %, och 4 personer, 21.4 %. Hos 13.0 % hörde till matlaget 5, hos 8.6 % 6 och hos 5.3 % 7—10 perso-

ja 3:lla 10 henkeä ruokakunnassa. Toiselta puolelta oli kysymyksessä olevista yötyöntekijättäristä 50, 5.7 %, sellaisia, joiden ruokakuntaan tutkimuksen toimittamisen aikaan kuului vain työntekijätär itse. Näistä olivat useimmat, 43, sellaisia leskiä ja eronneita, joiden lapset olivat muualla; toisten miehet taas olivat ulkomailla.

Edellä esitettyihin ruokakuntiin kuuluvista henkilöistä oli suurin osa varsinaisia perheenjäseniä. Palvelijoita niistä oli ainoastaan 24, joista selluloosatehtaisten työntekijättäriillä oli 10 ja sahojen 7, yksi kussakin perheessä. Muita henkilöitä kuului vain 35 perheen ruokakuntiin, yhteensä 53. Näistäkin useimmat olivat selluloosatehtaissa (12) ja sahossa (11) työskentelevien työntekijättärien perheitä. Useimmissa (27) näistä tapauksista kuului ruokakuntaan vain yksi vieras henkilö.

Elatusvelvollisuutensa on, kuten liitetäulusta VII näkyy, 946 perheellisestä yötyöntekijättärestä ilmoittanut 865, 91.4 %. Niistä oli 103, 11.9 %, sellaisia, joiden tarvitsi elättää ainoastaan itsensä, jota vastoin 762, 88.1 %, yötyöntekijättäreillä oli miehensä kanssa tai yksin täydellisesti elätettävänä, itsensä mukaan lukien, 2 602 henkeä. Sen lisäksi on näistä yötyöntekijättäristä 59:llä ollut miehensä kanssa tai yksin osittain elätettävänä 87 henkeä. Niistä, joilla oli muita kuin itsensä elätettävänä, oli noin $\frac{1}{3}$, 33.5 %, sellaisia, joiden kokonaan huollettavina oli vain 2 henkeä, kun taas 27.0 %:lla niitä oli 3, 19.3 %:lla 4 ja 10.7 %:lla 5. Enemmän kuin 5 henkeä oli vain harvoilla huollettavinaan. Osittain elätettäviä oli 42 yötyöntekijättäreillä kullakin 1, 10:llä 2, 5:llä 3, 1:llä 4 ja samoin 1:llä 6 henkeä.

Perheellisten naimisissa olevien työntekijättärien taloudellinen asema riippuu tietysti miehen ja muiden perheenjäsenten ansiosta ja osuudesta yhteisiin kotitalousmenoihin. Ansion suuruuteen taas vaikuttavat ammattiala, työkyky ja työsaantimahdollisuudet. Yötyöntekijättärien miehet olivat suurimmaksi osaksi ammattiopittomia työmiehiä tai teollisuustyöntekijöitä. Miehensä työkyvystä on 408 naimisissa olevasta yötyöntekijättärestä noin $\frac{3}{4}$ antanut tietoja. Näiden tietojen mukaan oli täysin työkykyisiä miehiä 247, 79.2 %, osittain työkyvyttömiä 45, 14.4 % ja kokonaan työkyvyttömiä 20, 6.4 %. Heidän työkykyään tarkasteltaessa on samalla heidän alkoholi-juomien käytöstään mainittava, että juoppoja näiden miesten joukossa on ilmoitettu olleen 17 eli 5.4 %. N. s. kohtuullisten kirjoihin oli merkitty noin kaksi kertaa enemmän, 36. Täten raittiiksi on ilmoitettu 83.0 % puheena olevista miehistä.

ner, varav 32 hade 7, 5 hade 8, 7 hade 9 och 3 10 personer i matlaget. Å andra sidan voro av nattarbeterskorna i fråga 50, 5.7 %, sådana, till vilkas matlag vid tiden för undersökningen hörde enbart nattarbeterskan själv. Av dessa voro de flesta, 43, sådana änkor och fränskilda, vilkas barn icke voro hemma; de övrigas män åter voro i utlandet.

De tidigare omnämnda matlagen bestodo till största delen av egentliga familjemedlemmar. Tjänare funnos i dem endast 24, av vilka 10 hos cellulosafabrikernas och 7 hos sågarnas arbeterskor, en i varje familj. Andra personer förekommo endast i 35 familjers matlag till ett antal av sammanlagt 53. Även av dessa familjer tillhörde de flesta cellulosafabrikernas (12) och sågarnas arbeterskor (11). I de flesta (27) av dessa fall hörde till matlaget endast en främmande person.

Angående sin *försörjningsplikt* ha, såsom av tabellbilaga VII synes, av 946 gifta nattarbeterskor med familj 865, 91.4 %, lämnat upplysningar. Av dem voro 103, 11.9 %, sådana, vilka hade att försörja endast sig själva, varemot 762 nattarbeterskor, 88.1 %, hade att tillsammans med sin man eller ensam fullständigt försörja, sig själv inberäknad, 2 602 personer. Dessutom hava 59 av dessa nattarbeterskor haft att med sin man eller ensam delvis försörja 87 personer. Av de personer, vilka förutom sig själva hade andra att försörja, voro c:a $\frac{1}{3}$, 33.5 %, sådana, vilka hade att fullständigt försörja endast 2 personer, varemot 27.0 % hade 3, 19.3 % 4 och 10.7 % 5 sådana. Över 5 personer hade endast några få att försörja. Att delvis försörja hade 42 nattarbeterskor 1 person var, 10 2 personer, 5 3 personer, 1 4 personer och likaså 1 6 personer.

Den ekonomiska ställningen för de gifta nattarbeterskorna med familj påverkas givetvis av mannens och övriga familjemedlemmars förtjänst samt det bidrag, de lämna till gemensamma hushållsutgifter. Förtjänstens storlek åter beror av yrkesområdet, arbetsförmågan och möjligheterna att erhålla arbete. Nattarbeterskornas män voro till största delen vanliga icke yrkeslärdar arbetare eller industriarbetare. Om mannens arbetsförmåga ha c:a $\frac{3}{4}$, av de 408 gifta nattarbeterskorna lämnat uppgifter. Enligt dessa voro 247, 79.2 %, arbetsföra, 45, 14.4 %, delvis arbetsförmögna och 20, 6.4 %, fullständigt arbetsförmögna. På tal om männens arbetsduglighet kan samtidigt beträffande deras alkoholbruk nämnas, att 17 eller 5.4 % av dem uppgivits vara fyllerister. Såsom s. k. mätliga hade uppgivits mer än dubbelt flere, 36. Sålunda ha 83.0 % av ifrågavarande män uppgivits vara nyktra. Såvida dessa uppgifter motsvara

Sikäli kuin nämä tiedonannot vastasivat todellisuutta, ei voida katsoa, että alkoholijuomien nauttimisesta olisi näiden perheiden päämiesten työkyvyille kovin yleisesti aiheutunut haittoja. Edelliseen voidaan vielä lisätä, että raittiista on ilmoitettu olleen täysin työkykyisiä 82.2 %, kohuullisista 75.0 % ja juupoista vain 41.2 %.

Ansion suuruus voi työkyvyn lisäksi riippua huomattavasti työsuhteen säännöllisyydestä, vastaavasti työttömyydestä. *Miehensä työttömyydestä* on 408:sta naimisissa olevasta yötyöntekijättärestä 362, 88.7 %, antanut tietoja. Näistä oli 220:n, 60.8 %, mies vakinaisessa työssä koko vuoden, kun sitävastoin 130:n, 35.9 %:n, mies oli osan vuotta työttömänä, niistä 45 tutkimishetkelläkin. Ulkomailta oli 12:n, 3.3 %, yötyöntekijättären mies. Samalla kuin tietoja antaneiden yötyöntekijättärien miehistä noin 1/3 oli täysin työkykyisiä, oli 2/3:lla heistä vakinaista työtä koko vuoden ja täten mahdollisuus huolehtia perheestään. Olosuhteet olivat puuteollisuuden työntekijättäriillä tässä suhteessa hiukan paremmat kuin paperiteollisuudessa.

Varmimman perusteen yötyöntekijättärien miehiltään saamaa taloudellista turvaa arvosteltaessa antaa tietenkin *arvioimien vuosiansioiden suuruus*. Siitä on 289 (70.1 % naimisissa olevista) yötyöntekijättärtä antanut tietoja. Heidän miestensä keskimääräinen vuosiansio oli 11 403 markkaa, paperiteollisuudessa 12 178 markkaa ja puuteollisuudessa 10 714 markkaa. Suurimpana ryhmänä, 37.4 %, olivat ne työntekijättäret, joiden miesten vuosiansio oli 10 000—15 000 markkaa; sitä lähinnä, 20.1 %, olivat ne, joiden miehillä se oli 15 000—20 000 markkaa ja, 18.0 %, 7 500—10 000 markkaa; 12.4 %:n vuosiansio oli 5 000—7 500 ja 7.6 %:n 2 500—5 000 markkaa. 20 000 markkaa suuremmat vuositulot oli vain 2.4 %:lla, ja jokseenkin saman verran, 2.1 %, oli sellaisia, joiden vuosiansio oli enintään 2 500 markkaa. Jos keskikokoisen työläisperheen toimeentulominimiksi katsottaisiin 10 000 markkaa vuodessa, olisi tietoja antaneista yötyöntekijättäristä 1/3 eli 59.9 % sellaisia, joiden miehillä oli niin suuret vuositulot, että he sillä voivat elättää perheensä. Paperiteollisuuden työntekijättäriillä tämä prosentti oli jonkun verran suurempi kuin puuteollisuudessa, ollen edellisillä 62.5 ja jälkimmäisillä 57.5. Jos toimeentulominimi otettaisiin 15 000 markaksi, muuttuisivat prosenttiluvut melkoisesti. Kaikista tietoja antaneista puheena oleva luku olisi vain 22.5, paperiteollisuuden työntekijättärien miehillä 33.1 ja puuteollisuuden ainoastaan 13.1. Tässä tapauksessa siis paperiteollisuuden naimisissa ole-

verkligheten, kan man icke finna, att alkoholbruket mera allmänt skulle ha menligt påverkat dessa familjefäders arbetsförmåga. Tilläggas kan ytterligare, att av de nyktra ha 82.2 % uppgivits vara fullt arbetsföra, av de måttliga 75.0 % och av fylleristerna endast 41.2 %.

Förtjänstens storlek påverkas förutom av arbetsförmågan i väsentlig grad av arbetsförhållandets regelbundenhet. Beträffande *mannens arbetslöshet* ha av 408 gifta nattarbeterskor 362, 88.7 %, lämnat upplysningar. Av deras män voro 220, 60.8 %, i stadigvarande arbete året om, medan 130, 35.9 %, voro under en del av året utan arbete, av dem 45 vid tidpunkten för undersökningens verkställande. Utomlands voro männen till 12 nattarbeterskor, 3.3 %. Samtidigt som c:a 1/3 av männen till de nattarbeterskor, vilka lämnat upplysningar, voro fullt arbetsföra, hade 2/3 av dem stadigvarande arbete året om och alltså möjlighet att med sin arbetsförtjänst försörja familjen. Arbeterskornas förhållanden i detta avseende voro inom träindustrin något bättre än inom pappersindustrin.

Den säkraste grunden för bedömandet av det ekonomiska stöd, nattarbeterskorna erhållit av sina män, erbjuder naturligtvis *storleken av dessas årsförtjänst*. Härom ha 289 nattarbeterskor (70.1 % av de gifta) lämnat uppgifter. Deras män hade en genomsnittlig årsförtjänst av 11 403 mark, männen till arbeterskor i pappersindustrin 12 178 mark och i träindustrin 10 714 mark. Den största gruppen, 37.4 %, bildades av de arbeterskor, vilkas mäns årsförtjänst var 10 000—15 000 mark; därnäst, 20.1 %, följde de, vilkas män förtjänade 15 000—20 000 mark om året och, 18.0 %, 7 500—10 000 mark; för 12.4 % utgjorde årsförtjänsten 5 000—7 500 mark och för 7.6 % 2 500—5 000 mark. En årlig inkomst av över 20 000 mark hade endast 2.4 % och ungefär lika många, 2.1 %, hade högst 2 500 mark. Om existensminimum för en medelstor arbetarfamilj antages utgöra 10 000 mark om året, vore av de nattarbeterskor, som lämnat uppgifter, 1/3 eller 59.9 % sådana, vilkas män hade en så stor årsinkomst, att de därmed kunde försörja sin familj. Bland arbeterskorna inom pappersindustrin var denna procent något högre än inom träindustrin, i det att densamma för de förra utgjorde 62.5 och för de senare 57.5. Ifall existensminimum antoges vara 15 000 mark, skulle procentalen märkbart förändras. För samtliga personer, vilka lämnat upplysningar, vore ifrågavarande tal endast 22.5, för männen till arbeterskor i pappersindustrin 33.1 och i träindustrin endast 13.1. I detta fall vore alltså av de gifta arbeterskorna

vista työntekijättäristä $\frac{1}{3}$, olisi sellaisia, joiden miesten vuosiansio riittää perheen elatukseen, jota vastoin niitä puuteollisuuden työntekijättäristä olisi vain runsas $\frac{1}{8}$.

Kaikkien perheenjäseniensä (mies mukaan laskettuna) ansiotyöstä on 384 yötyöntekijätärtä eli 94.1 % antanut tietoja. Sellaisia yötyöntekijättäriä, joiden perheestä, heitä itseään lukuun ottamatta, joku oli ansiotyössä, oli 354 eli 92.2 %. Näistä oli 273 yötyöntekijättären, 77.2 %:n, perheestä yötyöntekijättären itsensä lisäksi vain yksi henkilö ansiotyössä; 50:n, 14.1 %:n, perheestä oli 2 henkeä, 21:n, 5.9 %:n, 3 ja 9:n, 2.5 %:n, 4 sekä yhden työntekijättären, 0.3 %:n, perheestä 7 henkeä. Yhteensä oli 354:n naimisissa olevan yötyöntekijättären perheenjäseniä 479 ansiotyössä. Perhettä kohden tuli, paitsi yötyöntekijätärtä itseään, ansiotöissä olevia siis keskimäärin 1.4 henkeä.

Jos vielä tarkastetaan muiden perheenjäsenten työsuhteen jatkuvaisuutta, huomataan, että 261 yötyöntekijättären perheenjäsenistä oli säännöllisessä ansiotyössä 342 henkeä ja 123 yötyöntekijättären perheenjäsenistä tilapäisessä ansiotyössä 130 henkeä. Kotona teki ansiotyötä 4 yötyöntekijättären perheestä yhteensä 7 henkeä. Ansiotyössä olevista perheenjäsenistä oli 71.4 % säännöllisessä ansiotyössä. Olosuhteet olivat paperi- ja puuteollisuudessa suunnilleen samanlaiset.

Jos sitten tarkastetaan naimisissa olevien yötyöntekijättärien mieheltään ja muilta perheenjäseniltään kotitalouden hoitoon saamia varoja, on niistä, kuten liitetaulusta VIII näkyy, 408 yötyöntekijättärestä 368 eli 90.2 % antanut tietoja. Näistä 331 eli 89.0 % on ilmoittanut, että tällaisia varoja oli saatu, jota vastoin 37 eli 10.1 % ei niitä ollut saanut. Sellaisia, jotka eivät mieheltään saaneet varoja kodinhoitoon, oli 48 eli 13.0 % tietoja antaneista; sellaisia taas, jotka muilta perheenjäseniltä eivät näitä varoja saaneet, oli 292 eli 79.3 %. Mitä saadun rahamäärän suuruuteen tulee, oli 3.0 % sellaisia, jotka saivat viikossa enintään 50 markkaa; 9.1 % sai 50—100 markkaa, 28.1 % 100—200, 33.2 % 200—300, 12.4 % 300—400 ja 4.2 % yli 400 markkaa sekä 10.0 % vaihtelevia tai ilmoittamattomia määriä.

Vielä vähemmän kuin naimisissa olevilla yötyöntekijättäriillä on tietenkin *perheellisisillä leskillä ja eronneilla*, joilla ei ole käytettävänä miehen saamia tuloja, taloudellista tukea perheenjäsenistään. Niistä 538 tutkitusta leskestä ja eronneesta, joilla oli lapsia, on 419 eli 77.9 % antanut tietoja mui-

inom pappersindustrin $\frac{1}{3}$ sädana, vilkas män hade en för familjens försörjning tillräcklig årsförtjänst, medan inom träindustrin endast drygt $\frac{1}{8}$ utgjordes av sädana.

Om samtliga familjemedlemmars förvärvsarbete (mannens medräknat) ha 384 nattarbeterskor eller 94.1 % lämnat upplysningar. Sädana nattarbeterskor, av vilkas familjemedlemmar någon annan än de själva utförde förvärvsarbete, fanns till ett antal av 354 eller 92.2 %. Hos 273, 77.2 % av dessa var endast en annan person utom nattarbeterskan själv i förvärvsarbete; hos 50, 14.1 %, voro 2 personer, hos 21, 5.9 %, 3 och hos 9, 2.5 %, 4 samt hos en arbeterska, 0.3 %, 7 personer. Inalles voro av 354 gifta nattarbeterskors familjemedlemmar 479 i förvärvsarbete. Per familj blev det, utom nattarbeterskan själv, i medeltal 1.4 personer med förvärvsarbete.

Granskar man ännu varaktigheten av övriga familjemedlemmars arbetsförhållande, framgår det, att av 261 nattarbeterskor familjemedlemmar voro 342 i stadigvarande förvärvsarbete samt av 123 nattarbeterskors familjemedlemmar 130 i tillfälligt förvärvsarbete. Hemma utfördes förvärvsarbete hos 4 nattarbeterskor av inalles 7 personer. Av de familjemedlemmar, som hade förvärvsarbete, voro 71.4 % i regelbundet förvärvsarbete. Förhållandena i pappers- och träindustrierna voro ungefär likartade.

Angående de bidrag, de gifta nattarbeterskorna av sina män och andra familjemedlemmar erhållit till hushållet, ha, såsom av tabellbidaga VIII framgår, av 408 nattarbeterskor 368 eller 90.2 % lämnat upplysningar. Av dessa ha 331 eller 89.9 % uppgivit, att de mottagit dylika bidrag, medan 37 eller 10.1 % icke erhållit sädant. De vilka icke av sin man erhållit bidrag till hushållet utgjorde 48 eller 13.0 % av dem som lämnat uppgifter, de åter, vilka icke av övriga familjemedlemmar erhållit sädant, 292 eller 79.3 %. Vad beträffar storleken av det emottagna bidraget, voro 3.0 % sädana, vilka erhöillo högst 50 mark i veckan; 9.1 % erhöillo 50—100 mark, 28.1 % 100—200, 33.2 % 200—300, 12.4 % 300—400 och 4.2 % över 400 mark samt 10.0 % varierande eller icke angivna belopp.

I ännu mindre grad än gifta nattarbeterskor äga givetvis *änkor och fränskilda med familj*, vilka icke mer ha mannens inkomster att tillgå, ekonomiskt stöd av sina familjemedlemmar. Av 538 undersökta änkor och fränskilda med barn ha 419 eller 77.9 % lämnat uppgifter om andra fa-

den perheenjäsenen ansiotyöstä. Näistä oli 175 eli 41.8 % sellaisia, joiden muista perheenjäsenistä joku oli ansiotyössä. Useimpien, 102:n, perheestä oli yötyöntekijättären itsensä lisäksi ansiotyössä ainoastaan 1 henkilö. Kaikkiaan oli ennen mainittujen 175 yötyöntekijättären muita perheenjäseniä 281 ansiotyössä eli siis perhettä kohden 1.6 henkeä. Paperi- ja puuteollisuudessa olosuhteet olivat suurin piirtein samanlaiset. Jos verrataan leskien ja eronneiden perheitä naimisissa olevien yötyöntekijättären perheisiin, huomataan, että edellisistä oli paljon vähemmän sellaisia, joiden jäsenistä yötyöntekijättären itsensä lisäksi joku kävi ansiotyössä, kun sen sijaan näistä perheistä oli ansiotyössä keskimäärin useampia henkilöitä leskillä kuin naimisissa olevilla. Tämän seikan selittänee se, että lesket olivat yleensä vanhempia kuin naimisissa olevat yötyöntekijättäret, joten heillä oli enemmän työkuuntoisia lapsia. Toimeentulon tarvekin pakottanee leskiä lähettämään lapsensa opintielmä ansiotyöhön nuorempina kuin naimisissa olevia työntekijättäriä.

Leskien ja eronneiden muiden perheenjäsenien työsuhteen jatkuvaisuuteen nähden oli säännöllisessä ansiotyössä 153 yötyöntekijättären perheestä 235 henkeä sekä tilapäisessä 32 työntekijättären perheestä 38 henkeä. Kotona teki ansiotyötä ainoastaan 4 yötyöntekijättären perheessä yhteensä 5 henkeä.

Kuten liitetaulusta VIII näkyy, on 538 leskestä ja eronneesta, joilla oli lapsia, 354 eli 65.8 % antanut tietoja muilta perheenjäseniltä kodinhoitoon saamistaan varoista; näistä vain 128 eli 36.2 % sai varoja tähän tarkoitukseen. Määrät ovat kuitenkin huomattavasti naimisissa olevien yötyöntekijättären saamia rahamääriä pienempiä. Suurimpana ryhmänä, 42.2 %, olivat ne, jotka saivat vain 50—100 markkaa viikossa, ja sitä lähinnä seuraavana, 16.4 %, ne, joiden saamat osuudet olivat 100—150 markkaa. Edelleen 12.5 % sai ainoastaan 25—50 markkaa ja 9.4 % 150—200 markkaa. Yli 200 markan sai vain 12 henkeä, 9.4 %. Kuten näkyy, saivat vain muutamat työntekijättäret niin paljon varoja, että niillä voidaan katsoa perheen tulevan toimeen ilman yötyöntekijättären omaa ansiota.

Niitä yötyöntekijättäriä, joiden varsinaisesti yksin oli huollettava itsensä ja mahdollisesti perheensä, on tässä tutkimuksessa 1 345, joista naimattomia 1 313 ja lapseittomia leskiä ja eronneita 32. Kuten liitetaulusta IX käy ilmi, on näistä 1 292 (96.1 %) antanut tietoja elatusvelvollisuudesta. Tietoja antaneista 1 002, 77.6 %, elätti

miljemedlemmarns förvärvsarbete. Bland dessa funnos 1/5 eller 41.8 % sådana, av vilkas andra familjemedlemmar någon var i förvärvsarbete. I flertalet fall, 102, bedrevs förvärvsarbete endast av 1 annan person utom av nattarbeterskan själv. Inalles voro av de förutnämnda 175 nattarbeterskornas andra familjemedlemmar 281 i förvärvsarbete, eller alltså 1.6 person per familj. I pappers- och träindustrin voro förhållandena i stort sett enahanda. Jämföras änkornas och de fränskildas familjer med de gifta nattarbeterskornas, framgår det, att av de förra ett mycket mindre antal voro sådana, av vilkas medlemmar någon annan än nattarbeterskan själv utövade förvärvsarbete, då däremot antalet personer med förvärvsarbete var i genomsnitt större hos änkorna än hos de gifta. Denna omständighet torde finna sin förklaring därav, att änkorna i allmänhet voro äldre än de gifta nattarbeterskorna och sålunda hade flere barn i förvärvsåldern. Även torde sorgen för utkomsten göra, att änkorna sända sina barn i förvärvsarbete vid en yngre ålder än de gifta arbeterskorna sina.

Vad beträffar varaktigheten av arbetsförhållandet för änkornas och de fränskildas andra familjemedlemmar, voro av 153 nattarbeterskors familjemedlemmar 235 i stadigvarande samt av 32 arbeterskors familjemedlemmar 38 i tillfälligt förvärvsarbete. Hemma utfördes förvärvsarbete i endast 4 nattarbeterskors familjer av inalles 5 personer.

Såsom framgår av tabellbilaga VIII, ha av 538 änkor och fränskilda med barn 354 eller 65.8 % lämnat uppgifter angående andra familjemedlemmars bidrag till hushållet; av dem erhöilo, endast 128 eller 36.2 % sådant bidrag. Även beloppen äro märkbart mindre än hos de gifta nattarbeterskorna. Den största gruppen, 42.2 %, bildades av personer, vilka som bidrag erhöilo endast 50—100 mark i veckan, och den nästföljande, 16.4 %, av personer, vilkas erhällna bidrag utgjorde 100—150 mark. Vidare erhöil 12.5 % endast 25—50 mark och 9.4 % 150—200 mark. Över 200 mark erhöilo blott 12 personer, 9.4 %. Det framgår alltså, att blott några arbeterskor erhöilo ett så stort bidrag, att familjen därmed kunde anses reda sig utan nattarbeterskans egen inkomst.

Nattarbeterskor, vilka i egentlig mening ensam hade att försörja sig själva och sin eventuella familj, finnas i denna undersökning till ett antal av 1 345, varav 1 313 ogifta och 32 barnlösa änkor och fränskilda. Såsom framgår av tabellbilaga IX, ha 1 292 (96.1 %) av dessa lämnat uppgifter om sin försörjningsplikt. Av dem som lämnat upp-

vain itsensä, jota vastoin 290:llä, 22.4 %:lla, oli itsensä lisäksi elätettävänä yhteensä 417 henkeä, keskimäärin kutakin elättäjää kohden, häntä itseään mukaan ottamatta, 1.4 henkeä. Jos näitä olosuhteita verrataan *Hultin*in tutkimuksessa esitettyihin, havaitaan yksinäisten työntekijättärien elatusvelvollisuuden huomattavasti vähentyneen. Onhan vain itsensä elättävien prosenttiluku kohonnut 45.5:stä 77.6:een, samalla kuin myös elätettävien keskimääräinen luku elättäjää kohden on tuntuvasti pienentynyt.

Mitä tulee yksinäisten yötyöntekijättärien elätettävien ja heidän itsensä sukulaisuussuhteisiin, oli 158 työntekijättäreillä elätettävään yhteensä 192 avioutonta lasta eli keskimäärin 1.2 lasta elättäjää kohden. Muita omaisia oli 159:llä työntekijättäreillä huollettavinaan keskimäärin 1.4 henkeä elättäjää kohden. Vieraita henkilöitä oli vain 3 yötyöntekijättäreillä huollettavana, 1 kullakin.

Niistä 290 naimattomasta yötyöntekijättärestä, joilla oli muitakin kuin itsensä elätettävänä, on 51, 17.6 %, ilmoittanut saaneensa avustusta huollettaviensa elatukseen. Tietoja antaneista on 36 saanut avustusta kunnalta, 13 muulta taholta ja 2 sekä kunnalta että muulta taholta. Avustuskäärät olivat verraten pienet ja huollettavien elatukseen riittämättömät. Sellaisia naimattomia yötyöntekijättäriä, joiden oli siis yksin huollettava muitakin kuin itsensä, oli 178 eli 13.8 % 1292 elatusvelvollisuudestaan tietoja antaneesta. Jos niihin lasketaan myös ne 61 yötyöntekijättäriä, jotka eivät ole avustuksen saannista antaneet tietoja, mainittu prosentti kohoaa 18.5:aan. Kun vastaava prosenttiluku *Hultin*in tutkimuksessa oli 33.9, huomataan, että sellaisten naimattomien yötyöntekijättärien suhteellinen luku, joiden oli yksin huolehdittava muidenkin kuin itsensä toimeentulosta, on vähentynyt noin puolella, mikä suurimmaksi osaksi johtuu aviottomien lasten lukumäärän suuresta vähentymisestä.

Vanhempiensa luona asui puheena olevista yötyöntekijättäristä 592, muualla 715; 38 on jättänyt kysymykseen vastaamatta. Vanhempiensa luona asuvista on 506, 85.5 %, antanut tietoja heille kotitalousmenoihin ja vuokraan antamistaan rahamääristä. Niistä oli vain 2 sellaista, jotka eivät suorittaneet vanhemmilleen mitään. Maksaneista on 384, 76.2 %, ilmoittanut antiensa rahamäärien suuruuden. Nämä vaihtelivat 25:stä 200 markkaan viikossa, ollen suurimmalla ryhmällä (156:lla) 75—100:— markkaa, 95:llä 50—75:—, 38:lla 125—150:—, 37:llä 25—50:—, 31:llä 100—125:— ja 25:llä 150—200:— markkaa.

lysnings försörjde 1 002, 77.6 %, endast sig själva, varemot 290, 22.4 %, hade förutom sig själva att försörja sammanlagt 417 personer, i medeltal per varje försörjare, försörjaren själv icke medräknad, 1.4 personer. Jämföras dessa förhållanden med dem som skildrats i *Hultins* undersökning, framgår det, att de ensamma arbetarkornas försörjningsplikt avsevärt minskats. Procenttalet för dem som enbart försörjde sig själva har ju ökat från 45.5 till 77.6, samtidigt som även antalet försörjda i medeltal per försörjare kännbart nedgått.

Vad beträffar släktskapsförhållandet mellan de ensamma nattarbetskorna och de av dem försörjda, hade 158 arbeterskor att försörja inalles 192 oäkta barn eller i medeltal 1.2 barn per försörjare. Andra egna hade 159 arbeterskor att försörja i medeltal 1.4 personer per försörjare. Främmande personer hade endast 3 nattarbeterskor att försörja, var och en 1 sådan.

Av de 290 ogifta nattarbeterskor, vilka förutom sig själva hade andra att försörja, ha 51, 17.6 % meddelat, att de erhållit understöd för de av dem försörjdas uppehälle. Av dem som lämnat upplysningar härom ha 36 emottagit understöd av kommunen, 13 från annat håll och 2 såväl av kommunen som från annat håll. Understödsbeloppen voro jämförelsevis små och otillräckliga för de försörjda personernas uppehälle. Antalet sådana ogifta nattarbeterskor, vilka alltså ensamma hade att försörja även andra utom sig själva, var 178 eller 13.8 % av de 1292, vilka lämnat upplysningar om sin försörjningsplikt. Medräknas även de 61 nattarbeterskor, vilka icke lämnat uppgifter om understöd, stiger sagda procent till 18.5. Då motsvarande procenttal i *Hultins* undersökning utgjorde 33.9, finner man, att det relativa antalet sådana ogifta nattarbeterskor, vilka ensamma hade att sörja jämväl för andras utkomst än sin egen, nedgått med ungefär hälften, vilket till största delen beror på den starka minskningen av antalet oäkta barn.

Hos sina föräldrar bodde av förevarande nattarbeterskor 592, annorstädes 715; 38 ha underlätit att besvara frågan. Av dem som bodde hos sina föräldrar ha 506, 85.5 %, lämnat upplysningar om de penningbelopp de givit åt föräldrarna till hushållet och hyran. Bland dessa arbeterskor fanns det endast 2 sådana, vilka icke betalade någonting alls åt sina föräldrar. Av dem som betalat ha 384, 76.2 %, uppgivit storleken av de belopp de erlagt. Dessa varierade från 25 till 200 mark i veckan, utgörande för den största gruppen (156) 75—100:— mark, för 95 50—75:—, för 38 125—150:—, för 37 25—50:—,

Niistä, jotka eivät asuneet vanhempiensa luona, on 12 ilmoittanut antaneensa avustusta vanhemmilleen, mainitsematta kuitenkaan avustusmääriä. — Omaan elätukseensa on vain 18 yksinäistä yötyöntekijätärtä ilmoittanut saaneensa avustusta vanhemmiltaan ja 1 yötyöntekijätär, jolla oli avioton lapsi, muualta. Avustusten määrän on vain 4 yötyöntekijätärtä ilmoittanut, ja se vaihteli 25:stä 75 markkaan viikossa.

2. Henkivakuutukset.

Kun henkivakuutus on tärkeä sekä vakuutetun oman vanhuuden että perheenjäsenten taloudellisen aseman turvaamiseksi perheen huoltajan kuoleman varalta, on yötyöntekijätärtä pyydetty tietoja siitä.

för 31 100—125:— och för 25 150—200:— mark. Av dem, som icke bodde hos sina föräldrar, ha 12 meddelat, att de givit understöd åt föräldrarna, dock utan att omnämna understödsbeloppet. — För sitt eget uppehälle ha endast 18 ensamma nattarbeterskor uppgivit sig ha erhållit understöd av föräldrarna och 1 nattarbeterska, som hade ett oäkta barn, understöd från annat håll. Understödet belopp har angivits av endast 4 nattarbeterskor, och varierade det samma från 25 till 75 mark i veckan.

2. Livförsäkring.

Enär livförsäkring är av vikt för tryggheten såväl av den försäkrades egen ålderdom som av familjemedlemmarnas ekonomiska ställning i händelse av familjeförsörjarens död, har uppgift där om begärts av nattarbeterskorna.

Henkivakuutukset. — Livförsäkring.

Teollisuus — Industri	Henkivakuutusmäärät, mk — Livförsäkringens belopp, mk					Ilmoittamatta Ouppgivet	Vakuutettuja Försäkrade	Vakuutamattomia Oörsäkrade	Ilmoittamattomia Ouppgivna	Yhteensä Summa
	Enintään Högst 3000	3000—5000	5000—10000	10000—20000	Yll — Över 20000					
<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>	163	80	64	18	3	12	340	440	358	1 138
Perheelliset — Familjeförsörjerskor	83	34	36	15	3	10	181	210	156	547
Naimisissa olevat — Giftna	30	14	18	10	2	7	81	78	45	204
Lesket ja eronneet — Änkor och fränskilda	53	20	18	5	1	3	100	132	111	343
Yksinäiset — Ensamstående	80	46	28	3	—	2	159	230	202	591
<i>Puuteollisuus — Träindustri</i>	100	43	56	7	7	4	211	470	472	1 153
Perheelliset — Familjeförsörjerskor	50	9	31	5	1	4	100	157	142	399
Naimisissa olevat — Giftna	29	6	19	4	1	4	63	86	55	204
Lesket ja eronneet — Änkor och fränskilda	21	3	12	1	—	—	37	71	87	195
Yksinäiset — Ensamstående	50	34	25	2	—	—	111	313	330	754
Yhteensä — Summa	263	123	120	25	4	16	551	910	830	2 291
Perheelliset — Familjeförsörjerskor	133	43	67	20	4	14	281	367	298	946
Naimisissa olevat — Giftna	59	20	37	14	3	11	144	164	100	408
Lesket ja eronneet — Änkor och fränskilda	74	23	30	6	1	3	137	203	198	538
Yksinäiset — Ensamstående	130	80	53	5	—	2	270	543	532	1 345

Henkivakuutuksesta on 1461 (paperiteollisuudessa 780 ja puuteollisuudessa 681) työntekijätärtä eli 63.8 % tutkituista antanut tietoja. Näistä oli henkivakuutettuja 551 eli vähän enemmän kuin $\frac{1}{3}$. Jonkun verran paremmassa taloudellisessa asemassa olevat paperiteollisuuden työntekijätärtet ovat huomattavasti enemmän vakuuttaneet itseään kuin puuteollisuudessa työskentelevät. Edellisistä oli vakuutettuja 340 eli noin $\frac{2}{3}$, mutta jälkimmäisistä vain 211 eli vähemmän kuin $\frac{1}{3}$. Perheelliset myös ovat, kuten perheen turvaamiseksi

Beträffande livförsäkring ha 1461 (inom pappersindustrin 780 och inom träindustrin 681) arbeterskor eller 63.8 % av de undersökta givit upplysningar. Av dessa voro 551 eller något mera än $\frac{1}{3}$ livförsäkrade. De i ekonomiskt avseende något bättre ställda arbeterskorna inom pappersindustrin ha i märkbart större omfattning tagit försäkring än arbeterskorna inom träindustrin. Av de förra voro 340 eller c:a $\frac{2}{3}$ försäkrade, men av de senare endast 211 eller mindre än $\frac{1}{3}$. Personer med familj ha även, såsom för familjens sä-

tarve vaatiikin, huomattavasti enemmän vakuuttaneet itseään tai muita perheenjäseniään kuin yksinäiset. Niinpä edellisistä oli vakuutettuja 281 eli 43.4 %, kun jälkimmäisistä niitä oli vain 270 eli 33.2 %. Varallisuudesta riippuen oli taas perheellisistä vakuutettuja naimisissa olevissa enemmän kuin leskissä ja eronneissa. Edellisistä oli vakuutettuja 144 eli 46.8 % ja jälkimmäisistä 137 eli 40.3 %. Yksinäisten joukkoon on edellä luettu nekin 195 naimatonta yötyöntekijätärtä, joilla oli lapsia elossa. Näistäkin oli suhteellisesti enemmän vakuutettuja kuin muista eli varsinaisesti yksinäisistä. Kun näet koko yksinäisten ryhmästä vain $\frac{1}{3}$ oli vakuutettuja, niitä oli puheena olevista perheellisistä naimattomista, joista 130 on antanut tietoja henkivakuutuksestaan, 51 eli 39.2 %.

Henkivakuutusmäärien suuruuden on 16 vakuutettua jättänyt ilmoittamatta. Tietoja antaneiden 535 henkilön vakuutusmäärät olivat suurimmaksi osaksi hyvin pieniä. Lähes puolella eli 263 työntekijättärellä ne olivat enintään 3 000 markkaa. Huomattavasti vähemmän, 123, oli sellaisia, joiden vakuutusmäärät vaihtelivat 3 000:sta 5 000 markkaan, ja samoin, 120, sellaisia, joilla ne olivat 5 000—10 000 markkaa. Jonkun verran oli hiukan suurempiakin vakuutuksia, nimittäin 25 työntekijättärellä 10 000—20 000 markkaa, ja 4:llä 20 000 markkaa suurempia. Vakuutusmäärien suuruuden suhteen pitävät paikkansa eri ryhmiin nähden ne huomautukset, mitä edellä on tehty vakuutusten lukuisuudesta. Niinpä 10 000 markkaa suurempia vakuutuksia oli enemmän paperi- kuin puuteollisuuden työntekijättäriellä, samoin perheellisillä enemmän kuin yksinäisillä. Perheellisistä naimattomista oli 20:n henkivakuutusmäärä enintään 3 000 markkaa, samalla kuin se 11:llä oli 3 000—5 000, 13:lla 5 000—10 000 ja ainoastaan 5:llä 10 000—20 000 markkaa; 20 000 markkaa suurempaa vakuutusta ei heistä kenelläkään ollut.

Jos vakuutetuista perheellisistä erotetaan yötyöntekijättäret itse ja perheen muut jäsenet, saadaan näiden henkivakuutuksista seuraavalla sivulla oleva taulukko.

Kuten taulukosta näkyy, eivät työntekijättärien omat vakuutusmäärät kohoa yli 10 000:n, eivätkä muidenkaan perheenjäsenten yhteiset määrät yli 20 000 markan. Perheenjäseniä on ollut vakuutettu noin kolmannesta useammassa perheessä kuin työntekijättäriä itseään.

kerställande också är av nöden, i betydligt större grad än de ensamstående försäkrat sig själva eller andra familjemedlemmar. Av de förra voro sålunda 281 eller 43.4 % försäkrade, av de senare endast 270 eller 33.2 %. Beroende på förmögenhetsställningen var antalet försäkrade med familj större bland de gifta än bland änkorna och de fränskilda, uppgående till 144 eller 46.8 % bland de förra och till 137 eller 40.3 % bland de senare. Till de ensamstående ha här hänförts även de 195 ogifta nattarbeterskor, vilka hade barn i livet. Också bland dem fanns det relativt flere försäkrade än bland de övriga eller bland de ensamstående i egentlig mening. Under det att i hela gruppen ensamstående endast $\frac{1}{3}$ voro försäkrade, fanns det bland de ifrågavarande ogifta arbeterskorna med familj, av vilka 130 lämnat uppgifter om sin livförsäkring, 51 försäkrade, 39.2 %.

Storleken av livförsäkringsbeloppen ha 16 försäkrade underlåtit att uppgiva. Försäkringsbeloppen voro för de 535 personer, som lämnat uppgifter, merendels mycket små. För nästan hälften eller 263 av arbeterskorna belöpte de sig till högst 3 000 mark. Märkbart färre till antalet, 123, voro de personer, vilkas försäkringsbelopp varierade från 3 000 till 5 000 mark, och likaså de personer, 120, för vilka desamma utgjorde 5 000—10 000 mark. I någon mån förekom det även litet större försäkringar; 25 arbeterskor voro nämligen försäkrade för 10 000—20 000 mark och 4 för mer än 20 000 mark. Med avseende på storleken av försäkringsbeloppen gälla beträffande de olika grupperna samma anmärkningar, som tidigare gjorts om antalet försäkringar. Sålunda förekommo försäkringar till större belopp än 10 000 mark i större omfattning bland arbeterskorna inom pappersindustrin än inom träindustrin och likaså i större omfattning bland personer med familj än bland ensamstående. Bland de ogifta med familj utgjorde livförsäkringsbeloppet för 20 personer högst 3 000 mark, medan det för 11 var 3 000—5 000, för 13 5 000—10 000 och endast för 5 10 000—20 000 mark; en försäkring överstigande 20 000 mark hade ingen av dem.

Ifall bland de försäkrade personerna med familj särskiljas nattarbeterskorna själva och andra familjemedlemmar, erhålles beträffande dessa livförsäkringar tabellen på följande sida.

Såsom av tabellen framgår, stiga arbeterskornas egna försäkringsbelopp icke över 10 000 och icke heller de andra familjemedlemmarnas sammanlagda försäkringsbelopp över 20 000 mark. Familjemedlemmar ha varit försäkrade i ungefär en tredjedel flere familjer än nattarbeterskorna själva.

Perheellisten henkivakuutukset. — Livförsäkringar hos arbeterskor med familj.

Teollisuus — Industri	Yötyöntekijättäriä — Nattarbeterskor								
	jotka olivat itse vakuutettuja vilka själva voro försäkrade				joiden perheenjäseniä oli vakuutettu vilkas familjemedlemmar voro försäkrade				
	—3000 mk	3000— 5000 mk	5000— 10000 mk	Yh- teensä Summa	—3000 mk	3000— 5000 mk	5000— 10000 mk	10000— 20000 mk	Yh- teensä Summa
<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>	71	22	10	103	65	45	31	11	152
Naimisissa olevia — Giftna	25	11	5	41	25	17	11	8	61
Leskiä ja eronneita — Änkor och frän- skilda	34	9	2	45	28	23	16	3	70
Naimattomia — Ogiftna	12	2	3	17	12	5	4	—	21
<i>Puuteollisuus — Träindustri</i>	43	9	10	62	37	17	25	3	82
Naimisissa olevia — Giftna	18	4	6	28	19	9	11	3	42
Leskiä ja eronneita — Änkor och frän- skilda	16	1	3	20	11	6	8	—	25
Naimattomia — Ogiftna	9	4	1	14	7	2	6	—	15
Yhteensä — Summa	114	31	20	165	102	62	56	14	234
Naimisissa olevia — Giftna	43	15	11	69	44	26	22	11	103
Leskiä ja eronneita — Änkor och frän- skilda	50	10	5	65	39	29	24	3	95
Naimattomia — Ogiftna	21	6	4	31	19	7	10	—	36

Vuotuisten henkivakuutusmaksujen määrät vaihtelivat melkoisesti. Suurimmalla ryhmällä, 158 työntekijättärellä, ne olivat 200—500 markkaa ja lähinnä suurimmalla, 134 työntekijättärellä, 100—200 markkaa. Työntekijättäristä 81 maksoi 50—100 ja 78 enintään 50 markkaa. Olipa niinkin isojen erien kuin 500—1000 markan maksajia 20, niistä yksinäisiä 3, ja 1000—1500 markkaa suorittavia 3 perhettä. Työntekijättäristä on 77 jättänyt maksunsa määrän ilmoittamatta. Perheellisistä naimattomista, jotka on laskettu yksinäisten joukkoon, maksoi 7 enintään 50, 8 50—100, 9 100—200 ja 25 työntekijättäriä 200—500 markkaa. Kenenkään yksinäisen työntekijättären maksusumäärä ei noussut 1000 markkaa suuremmaksi. Jos perheellisten maksuissa erotetaan työntekijättärien omat ja perheenjäsenten maksut, huomataan, että enintään 50 markkaa maksoi 49 työntekijättäriä ja perheenjäsenet 22 perheestä, 50—100 markkaa maksoi vastaavasti 37 ja 38, 100—200 markkaa 25 ja 52, 200—500 markkaa 45 ja 86 sekä 500—1000 markkaa 2 työntekijättäriä ja 16 perhettä.

3. Köyhäinhoitoavustukset.

Vuonna 1927 saamastaan köyhäinhoitoavustuksesta on yhteensä vain 819 yötyöntekijättäriä, 35.7 % antanut tietoja, jotavastoin 1472 on jät-

De årliga livförsäkringspremiernas storlek varierade betydligt. För den största gruppen, 158 arbeterskor, utgjorde desamma 200—500 mark och för den näst största, 134 arbeterskor, 100—200 mark. Av arbeterskorna betalade 81 50—100 och 78 högst 50 mark. Det fanns 20 personer, därav 3 ensamstående, vilka t. o. m. erlade så stora belopp som 500—1000 mark, och 3 familjer, vilka betalade 1000—1500 mark. Av arbeterskorna ha 77 underlätit att meddela avgiftens storlek. Bland de ogiftna personerna med familj, vilka hänförts till de ensamstående, betalade 7 högst 50, 8 50—100, 9 100—200 och 25 arbeterskor 200—500 mark. För ingen ensamstående arbeterska översteg premiebelpet 1000 mark. Ifall bland avgifterna för personer med familj arbeterskornas egna och deras familjemedlemmars avgifter särskiljas, framgår det, att högst 50 mark erlades av 49 arbeterskor och medlemmarna i 22 familjer, 50—100 mark av resp. 37 och 38, 100—200 mark av 25 och 52, 200—500 mark av 45 och 86 samt 500—1000 mark av 2 arbeterskor och 16 familjer.

3. Fattigvårdsunderstöd.

Angående under år 1927 erhållet fattigvårdsunderstöd ha inalles endast 819 nattarbeterskor, 35.7 %, lämnat upplysningar, under det att 1472

tänyt kysymykseen vastaamatta. Tietoja antaneista oli 139, 17.0 %, vuonna 1927 saanut kunnanapua. Maksutonta sairashoitoa oli nauttinut 31 työntekijätärtä, niistä 16 enintään yhden kuukauden, 10 1—2 kuukautta, 2 2—3 kuukautta ja 3 työntekijätärtä yli 3 kuukautta. Käteistä rahaa oli nostonut 109 työntekijätärtä, niistä 6 enintään 100 markkaa, 15 100—500 markkaa, 35 500—1 000, 46 1 000—2 000, 5 2 000—4 000 ja 2 työntekijätärtä 7 000—8 000 markkaa vuodessa. Edellä mainituista työntekijättäristä oli 12 saanut sekä maksutonta sairashoitoa että käteistä rahaa. Luontoisavustusta oli annettu vain 12 työntekijättärelle. Näistä oli 5 työntekijättären saaman avustuksen raha-arvo enintään 100 markkaa, 4:n 100—500 markkaa ja 3:n 500—1 000 markkaa. 3 työntekijätärtä oli saanut sekä käteisrahaa että luontoisavustusta. Hätäaputoita on ainoastaan 2 puuteollisuuden työntekijätärtä ilmoittanut tehneensä, saaden toinen 24, toinen 30 markkaa päivältä. Puheena olevista työntekijättäristä oli 11 sellaisia, jotka olivat saaneet kunnanapua vain omaisilleen, etupäässä vanhemmilleen. Paperiteollisuuden työntekijättäristä oli enemmän kunnanapua nauttineita kuin puuteollisuuden. Tämä johtunee siitä, että paperiteollisuudessa työskenteli enemmän vanhoja ihmisiä kuin puuteollisuudessa. Avustus on annettu tavallisesti rahana ja vain verraten harvoin luonnontuotteina. Avustuskäärät ovat useimmiten olleet pienehköjä.

VII. Asunto-olot.

1. Asuntojen hallintamuoto.

Työntekijättärien asunto-oloja tarkastettaessa on ensinnäkin kohdistettava huomiota *asuntojen hallintamuotoon*, jolla sosiaaliselta kannalta on suuri merkitys. Tällöin on erikoisen tärkeää selvittää, kuinka monella yötyöntekijättärellä oli erityinen asunto ja kuinka monen oli asuttava toisten luona asukkeina. Kuten liitetaulusta X näkyy, on asuntonsa hallintamuodosta antanut tietoja 2 218 (paperiteollisuudessa 1 101 ja puuteollisuudessa 1 117) yötyöntekijätärtä. Näistä oli 1 288:lla eli 58.1 %:lla erityinen asunto, ja toisten luona asui 930 työntekijätärtä, 41.9 %. *Erityisissä asunnoissa* asuvista oli 231:llä eli 17.9 %:lla oma asuinrakennus, kun taas 441 yötyöntekijätärtä, 34.3 %, asui työnantajan omistamissa asunnoissa ja 616, 47.8 %, vuokrahuoneistoissa. Oma asuinrakennus oli 84 työntekijättärellä eli 36.4 %:lla omalla palstalla ja 129:llä eli 55.8 %:lla vuokrapalstalla;

underlätit att besvara frågan. Av dem som givit uppgifter hade 139, 17.0 %, år 1927 erhållit understöd av kommunen. Fri sjukvård hade åtnjutits av 31 arbeterskor, därav 16 under högst en månad, 10 under 1—2 månader, 2 under 2—3 månader och 3 arbeterskor under mera än 3 månader. Kontant understöd hade 109 arbeterskor erhållit, därav 6 högst 100 mark, 15 100—500 mark, 35 500—1 000, 46 1 000—2 000, 5 2 000—4 000 och 2 arbeterskor 7 000—8 000 mark per år. Av tidigare nämnda arbeterskor hade 12 erhållit såväl fri sjukvård som kontant understöd. Understöd in natura hade givits åt endast 12 arbeterskor. Penningvärdet av det erhållna understödet var hos 5 arbeterskor högst 100 mark, hos 4 100—500 mark och hos 3 500—1 000 mark. Av nattarbeterskorna hade 3 erhållit understöd såväl i penningar som in natura. Endast 2 nattarbeterskor i träindustrin ha meddelat, att de utfört nödhjälpsarbete, varvid den ena uppbär 24, den andra 30 mark per dag. Av arbeterskorna i fråga voro 11 sådana, vilka erhållit understöd av kommunen endast för sina egna, i främsta rummet för sina föräldrar. Bland arbeterskorna i pappersindustrin fanns det flere, som åtnjutit kommunens understöd, än i träindustrin. Detta torde bero därpå, att i pappersindustrin voro äldre personer sysselsatta i större omfattning än i träindustrin. Understödet har vanligen givits i penningar och endast jämförelsevis sällan in natura. Understödsbeloppen ha oftast varit tämligen små.

VII. Bostadsförhållanden.

1. Bostädernas upplåtelseform.

Vid granskning av arbeterskornas bostadsförhållanden har man att i främsta rummet fästa uppmärksamheten vid *bostädernas upplåtelseform*, vilken i socialt hänseende är av stor betydelse. Härvid är det av särskild vikt att klarlägga, i vilken mån nattarbeterskorna hade särskild bostad och i vilken mån de måste bo hos andra som inneboende. Såsom framgår av tabellbilaga X, ha beträffande bostadens upplåtelseform 2 218 (inom pappersindustrin 1 101 och inom träindustrin 1 117) nattarbeterskor lämnat upplysningar. Av dem hade 1 288 eller 58.1 % särskild bostad och 930, 41.9 %, bodde hos andra. Av dem som bodde i *särskild bostad* hade 231 eller 17.9 % eget bostadshus, dä åter 441 nattarbeterskor, 34.3 %, bodde i bostäder tillhörande arbetsgivaren och 616, 47.8 %, i hyresbostäder. Eget bostadshus på egen tomt hade 84 arbeterskor eller 36.4 % och 129 eller

18 eli 7.8 % ei ole siitä ilmoittanut. Työnantajan omistamissa huoneistoissa asuvista oli 167:n eli 37.9 %:n maksettava vuokraa, jota vastoin 274:llä eli 62.1 %:lla asunto oli ilmainen. *Toisten luona* asuvista asui vanhempiensa luona 578 eli 62.2 % ja vieraiden luona 352 eli 37.8 %. Jos kaikki aliryhmät lasketaan prosentteissa kaikista tietoja antaneista, saadaan tulokseksi, että omissa asunnoissa oli 10.4 %, työnantajan huoneistoissa 19.9 % ja vuokra-asunnoissa 27.8 %, vanhempiensa luona 26.0 % ja vieraiden luona 15.9 %. Kun *Hultin* on tutkimuksessaan ryhmitännyt asuntojen hallintamuodon eri tavalla, ei voida vertailuja tehdä muista kuin vieraiden luona asuvista asukeista. Niitä oli *Hultinin* tutkimukseen otetuista yötyöntekijättäristä 28.6 %, mutta tässä tutkimuksessa, kuten sanottu, vain 15.9 %. Tästä päättäen epäitsenäisin asunnon muoto on tuntuvasti vähentynyt, mikä samalla viittaa asunto-olojen paranemiseen. Varsinkin paperiteollisuudessa on edistys tässä suhteessa sangen huomattava. Siihen ovat kuitenkin osaltaan vaikuttaneet työntekijättärien ikä- ja siviilisäätyryhmityksessä tapahtuneet muutokset, paperiteollisuudessa kun nuoret ja naimattomat, kuten ennen on esitetty, ovat suhteellisesti vähentyneet. Puuteollisuudessa ne sitävastoin ovat lisääntyneet, mutta siitä huolimatta on vieraiden luona asuvien lukumäärä siinäkin suhteellisesti vähentynyt. Asunnon hallintamuotoon nähden olivat paperiteollisuuden työntekijättäret paremmassa asemassa kuin puuteollisuudessa työskentelevät. Heillä oli enemmän omia tai työnantajan omistamia asuntoja, yleensä erityisiä asuntoja, ja asukeistakin oli paperiteollisuuden työntekijättäristä vanhempainasa kotonä useampia kuin puuteollisuudessa työskentelevistä. Sen sijaan saivat jälkimmäisistä useammat kuin edellisistä ilmaisen asunnon työnantajiltaan.

Asuntojen hallintamuotoa eri ikäryhmissä esittää liitetäulu XI. Siitä näkyy, että omia asuntoja oli luonnollisesti enimmäen, noin 1/4:lla, erityisissä asunnoissa asuvista yötyöntekijättäristä vasta vanhemmalla keski-ikällä, 56—60 ja 40—50 vuosien välisissä ikäluokissa. Paperiteollisuuden työntekijättäriellä oli kaikissa muissa ikäluokissa, paitsi 30—40-vuotiailla, enemmän omia asuntoja kuin puuteollisuudessa työskentelevillä, mikä suurimmaksi osaksi johtunee heidän pysyvämmissä työsuhteistaan ja paremmista ansioistaan. Työnantajien asunnoissa oli, 20 vuotta nuorempia lukuun ottamatta, enemmän vanhempan, kauemmin heidän työssään ollut ja perheellistä väkeä, pa-

55.8 % på arrendetomt; 18 eller 7.8 % ha icke lämnat uppgifter härom. Av dem som bodde i av arbetsgivaren upplätta bostäder hade 167 eller 37.9 % att erlægga hyra, varemot 274 eller 62.1 % hade fri bostad. Av de *hos andra* boende bodde 578 eller 62.2 % hos sina föräldrar och 352 eller 37.8 % hos främmande. Beräknas samtliga undergrupper i procent av alla som lämnat upplysningar, framgår det, att i egna bostäder bodde 10.4 %, i av arbetsgivaren upplätta bostäder 19.9 % och i hyresbostäder 27.8 %, hos föräldrar 26.0 % och hos främmande 15.9 %. Enär *Hultin* i sin undersökning grupperat bostädernas upplätelseform på annat sätt, kunna jämförelser icke göras beträffande andra än dem som voro inneboende hos främmande. De utgjorde av de i *Hultins* undersökning medtagna nattarbeterskorna 28.6 %, men i förevarande undersökning, som sagt, endast 15.9 %. Att sluta härav, har den minst självständiga bostadsformen kännbart minskats, vilket samtidigt tyder på en förbättring av bostadsförhållandena. I synnerhet inom pappersindustrin är framsteget i detta hänseende synnerligen märkbart. Därtill ha dock delvis bidragit de förskjutningar, som ägt rum i arbeterskornas fördelning efter ålder och civilstånd, i det att inom pappersindustrin, såsom tidigare framhållits, antalet unga och ogifta arbeterskor relativt taget minskats. Inom träindustrin ha dessa däremot ökat, men i trots härav har antalet hos främmande inneboende även där proportionsvis avtagit. Med avseende på bostadens upplätelseform hade arbeterskorna inom pappersindustrin det bättre ställt än arbeterskorna inom träindustrin. De förra bodde i större utsträckning i egna eller i av arbetsgivaren upplätta bostäder, över huvud taget i särskilda bostäder, och även av de inneboende bodde flere av pappersindustrins arbeterskor i föräldrahemmet än av de inom träindustrin sysselsatta. Av de senare erhöi däremot ett större antal än av de förra fri bostad av arbetsgivaren.

Bostädernas upplätelseform för olika åldersklasser framställes i tabellbilaga XI. Därav framgår, att egna bostäder ägdes, som naturligt är, merendels först vid äldre medelålder, i åldersklasserna 50—60 och 40—50 år, till vilka c:a 1/4 av de i egna bostäder boende arbeterskorna hörde. Pappersindustrins arbeterskor hade inom alla andra åldersklasser utom i gruppen 30—40 år i större utsträckning egna bostäder än de inom träindustrin sysselsatta, vilket till största delen torde bero på deras mera varaktiga arbetsförhållande och bättre arbetsförtjänst. I arbetsgivarens bostäder bodde, med undantag för personer under 20 år, merendels äldre personer med familj, vilka en längre tid

periteollisuuden työntekijättäristä taasen enemmän kuin puuteollisuuden. 40 vuotta vanhemmista, itsenäisissä asunnoissa olevista paperiteollisuuden työntekijättäristä asui enemmän kuin $\frac{1}{3}$ työnantajien huoneistoissa ja puuteollisuudessa työskentelevistä vieläkin enemmän. Viimeksi mainitun teollisuuden työnantajat näyttävät keskittävän asutonsa antamisen vanhemmille työntekijättäriilleen vielä enemmän kuin edelliset. Vuokrahuoneistoissa oli itsenäisissä asunnoissa olevista enimmän 40 vuotta nuorempaa väkeä, mikä johtuu siitä, että he eivät vielä ole kyenneet hankkimaan itselleen omaa asuntoa ja että työnantajatkin ottavat asuntoihinsa mieluummin vanhempaa väkeä.

Asukkeina toisten luona oli 20 vuotta nuoremista jopa 83.9 %, paperiteollisuudessa enemmän kuin puuteollisuudessa. Vielä 20—30-vuotiaistakin oli yli puolet asukkeina, mutta 30—40-vuotiaista vain vajaa $\frac{1}{4}$. 40 vuotta vanhempia oli asukkeina enää verraten vähän. Vaikka paperiteollisuuden työntekijättärien nuoremista ikäluokista oli suhteellisesti enemmän asukkeja kuin puuteollisuuden, oli suhde kaikkiin työntekijättäriin nähden kuitenkin päinvastainen ja sekä työntekijättärien koko määrään että nuorempiinkin ikäluokkiin nähden paperiteollisuudelle siinä suhteessa edullisempi, että asukeista oli vanhempiensa luona paperiteollisuudessa suhteellisesti enemmän kuin puuteollisuudessa. Vanhempiensa luona asui 62.2 % kaikista asukeista, prosenttiluvun ollessa paperiteollisuudessa 69.2 % ja puuteollisuudessa 57.3 %, mutta vieraiden luona 37.8 %, samalla kuin puuteollisuuden prosenttiluku oli 42.7, mutta paperiteollisuuden vain 30.8. Huonoimmassa asemassa eli vieraiden luona asukkeina olevia oli siis paperiteollisuuden työntekijättäristä vain vähän vajaa $\frac{1}{6}$, mutta puuteollisuudessa työskentelevistä vähän yli $\frac{1}{8}$:n.

Asuntojen hallintamuotoa on tarkasteltava myös *perhesuhteiden* mukaan. Sitä esittää liitetaulu XII; asuntonsa hallintamuodon on 73 yötyöntekijättäristä, 3.2 %, jättänyt ilmoittamatta. Perheellisiin ja yksinäisiin jakaminen on tässä taulukossa, kuten sen nimikkeistä näkyy, suoritettu asunnon eikä talouden mukaan. Perheelliset ovat luonnollisesti asuntojen itsenäisyyteen nähden paljon edullisemmassa asemassa kuin yksinäiset. Niinpä oli erityinen asunto 88.5 %:lla perheellisistä tietoja antaneista, mutta yksinäisistä vain 29.9 %:lla, kun taas toisten luona asui perheellisistä 11.5 %, mutta yksinäisistä yli $\frac{2}{3}$:n eli 70.1 %:n oli turvauttava asukin asemaan.

varit anställda hos resp. arbetsgivare, av pappersindustrins arbeterskor åter flere än av träindustrins. Av dem som voro över 40 år och bodde i självständiga bostäder hade inom pappersindustrin över $\frac{1}{3}$ och inom träindustrin en ännu större del en av arbetsgivaren uppläten bostad. I den sistnämnda industrin synas arbetsgivarna i ännu större grad än i den förstnämnda, upplåta bostäder främst åt äldre arbeterskor. Hyreslägenheter hade av dem som bodde i självständiga bostäder till största delen personer under 40 år, vilket kommer sig därav, att dessa icke ännu kunnat skaffa sig egen bostad och att även arbetsgivarna hellre upplåta bostäder åt äldre personer.

Inneboende hos andra voro av arbeterskorna i åldern under 20 år icke mindre än 83.9 %, i pappersindustrin flere än i träindustrin. T. o. m. av 20—30-åringarna voro över hälften inneboende, men av 30—40-åringarna endast knappt $\frac{1}{4}$. Bland dem som fyllt 40 år fanns det blott ett relativt fåtal inneboende. Ehuru det i de yngre åldersklasserna av pappersindustrins arbeterskor fanns jämförelsevis flere inneboende än inom träindustrin, var förhållandet med hänsyn till alla arbeterskor dock det motsatta och med avseende på såväl hela antalet arbeterskor som även i fråga om de yngre åldersklasserna i pappersindustrin så till vida förmånligare, att av de inneboende inom pappersindustrin relativt flere bodde hos föräldrar än inom träindustrin. Hos föräldrar bodde 62.2 % av alla inneboende, inom pappersindustrin 69.2 % och inom träindustrin 57.3 %, men hos främmande 37.8 %, varvid träindustrins procenttal var 42.7, men pappersindustrins endast 30.8. I den sämsta ställningen eller inneboende hos främmande voro alltså av pappersindustrins arbeterskor endast något under $\frac{1}{6}$, men av träindustrins något över $\frac{1}{8}$.

Bostädernas upplätelseform bör även granskas med hänsyn till *familjeförhållandena*. Detta framställes i tabellbilaga XII; 73 nattarbeterskor, 3.2 %, ha underlåtit att uppgiva bostadens upplätelseform. Uppdelningen på personer med familj och ensamstående har i denna tabell, såsom framgår av rubrikerna i densamma, verkställt efter bostad och icke efter hushåll. De som hade familj voro, som naturligt är, med avseende på bostädernas självständighet, i en mycket fördelaktigare ställning än de ensamstående. Sålunda bodde av dem som lämnat uppgifter i särskild bostad 88.5 % av arbeterskorna med familj, men av de ensamstående endast 29.9 %, dä däremot hos andra bodde 11.5 % av dem som hade familj, men av de ensamstående över $\frac{2}{3}$ eller 70.1 % voro hänvisade till inneboendet.

Jos tarkastetaan tarkemmin erityisten asuntojen jakaantumista, huomataan oman asunnon (asuinrakennuksen) olleen noin $\frac{1}{3}$:lla eli 19.5 %:lla perheellisistä yötöntekijättäristä ja vain murtoosan, 2.0 %:n, yksinäisistä olleen oman asunnon omistajia. Kaikista tutkituista niitä oli 10.4 %. Työnantajatkin tietysti ensi sijassa huolehtivat perheellisten asunnon saannista, jotta paikkakunnalle muodostuisi pysyväinen, ammattiin toftunut tehtaan kantatyöväestö. Yksinäisistä työntekijättäristä ovat varsinkin vasta tulleet toispaikkakuntalaiset, joiden aluksi voi olla vaikeaa saada muuten asuntoa, työnantajan hankkiman asunnon tarpeessa. Näin ollen perheellisistä yötöntekijättäristä lähes $\frac{1}{3}$, eli 32.1 % asui työnantajain omistamissa asunnoissa, kun taas yksinäisistä vain 8.6 % sai asunnon työnantajiltaan. Kaikista tutkituista oli vastaava prosentti 19.9. Vuokra-asunnoissa asui 27.8 % yötöntekijättäristä, perheellisistä yli $\frac{1}{3}$, 36.9 %; mutta yksinäisistä vain vajaa $\frac{1}{3}$, 19.3 %. Toisten luona asuvista on vanhempiensa luona olevia pidettävä itsenäisempinä kuin vieraiden luona asuvia eli varsinaisia asukkeja. Perheellisistä, joille asukkina olo on tietysti sangen tukalaa, asui 5.4 % vanhempiensa luona, mutta 6.1 %:n oli pakko olla asukkina vieraiden luona. Yksinäisistä yötöntekijättäristä asui huomattavan paljon, 45.2 %, niistä useimmat tietenkin nuorimmista ikäluokista, vanhempiensa luona, kun taas vieraiden luona oli 24.9 % eli $\frac{1}{4}$. Kaikista yötöntekijättäristä asui vanhempiensa luona yli $\frac{1}{4}$ eli 26.1 % ja vieraiden luona 15.9 %.

Verrattaessa perheellisten eri ryhmien asuntooloja toisiinsa huomataan, että naimisissa olevat olivat vain hiukan paremmassa asemassa kuin lesket ja eronneet, kun taas naimattomat perheelliset olivat huomattavasti huonommassa asemassa kuin edelliset ryhmät. Tietoja antaneista naimisissa olevista oli 94.1 %:lla erityinen asunto ja 5.9 % asui toisten luona, samalla kuin leskillä ja eronneilla vastaavat prosenttiluvut olivat 91.0 ja 9.0. Naimattomista perheellisistä oli huomattavasti vähemmän, 72.2 %, sellaisia, joilla oli erityinen asunto, kun taas 27.8 % asui toisten luona. Omia asuntoja oli naimisissa olevilla suhteellisesti hiukan enemmän kuin leskillä ja eronneilla, mutta naimattomilla perheellisillä paljon vähemmän. Vuokra-asuntoja oli suhteellisesti enimmäkseen naimattomilla perheellisillä ja vähemmän naimisissa olevilla, jota vastoin työnantajain asunnoissa oli viimemainittuja suhteellisesti enimmäkseen ja naimat-

Vid en mera ingående granskning av de särskilda bostädernas fördelning framgår, att egen bostad (bostadsbyggnad) innehades av c:a $\frac{1}{3}$, eller 19.5 % av nattarbeterskorna med familj, varemot av de ensamstående endast en liten bråkdel, 2.0 %, voro ägare till sin bostad. Av samtliga undersökta utgjorde dessa 10.4 %. Även arbetsgivarna draga naturligtvis i första rummet försorg om anskaffande av bostäder åt personer med familj för att på orten skapa en fast bosatt, med yrket förtrogen fabriksarbetarstam. Av ensamstående arbeterskor äro särskilt sådana, som nyligen inflyttat från annan ort och för vilka det till en början kan vara svårt att annars erhålla bostad, i behov av bostad från arbetsgivarens sida. Sälunda bodde av nattarbeterskorna med familj nästan $\frac{1}{3}$, eller 32.1 % i bostäder, som ägdes av arbetsgivaren, då däremot av de ensamstående endast 8.6 % erhöllo bostad av sin arbetsgivare. Av samtliga undersökta utgjorde motsvarande procent 19.9. I hyresbostäder bodde 27.8 % av nattarbeterskorna, av dem som hade familj över $\frac{1}{3}$, 36.9 %, men av de ensamstående endast knappt $\frac{1}{3}$, 19.3 %. Av de hos andra inneboende äro de som bo hos sina föräldrar att anse som mera självständiga än de som bo hos främmande såsom egentliga inneboende. Av personer med familj, för vilka inneboendet naturligtvis är ganska besvärligt, bodde 5.4 % hos sina föräldrar, men 6.1 % voro tvungna till inneboende hos främmande. Av de ensamstående nattarbeterskorna bodde en anmärkningsvärt stor del, 45.2 %, av vilka de flesta givetvis tillhörde de yngsta åldersklasserna, hos sina föräldrar, då åter hos främmande bodde 24.9 % eller $\frac{1}{4}$. Av samtliga nattarbeterskor bodde över $\frac{1}{4}$, eller 26.1 % hos sina föräldrar och 15.9 % hos främmande.

Vid jämförelse av bostadsförhållandena för de olika grupperna av personer med familj framgår, att de gifta voro endast i en obetydligt bättre ställning än änkorna och de fränskilda, under det att de ogifta med familj voro i märkbart sämre ställning än de föregående grupperna. Av de gifta hade 94.1 % av dem som lämnat uppgifter särskild bostad och 5.9 % bodde hos andra, då motsvarande procenttal för änkor och fränskilda voro 91.0 och 9.0. Bland de ogifta med familj fanns det betydligt mindre, 72.2 %, sådana, vilka hade särskild bostad, under det att 27.8 % bodde hos andra. Egna bostäder hade gifta personer relativt något mera än änkor och fränskilda, men ogifta personer med familj i mycket mindre omfattning. Hyresbostäder förekommo relativt mest hos ogifta personer med familj och minst hos gifta personer, medan de sistnämnda relativt taget voro de talrikaste och de ogifta de fåtaligaste i arbetsgivar-

tomia vähemmän. Vieraiden luona asui perheellisistä vähän enemmän kuin vanhempiansa luona, siis päinvastoin kuin yksinäisistä.

Jos verrataan paperi- ja puuteollisuuden työntekijättärien asunto-oloja toisiinsa, nähdään, että edellisillä ne olivat jonkun verran paremmat kuin jälkimmäisillä.

2. Asuintiheys.

Asuinkantaa ilmaisevat asuintiheys sekä tarkimmin asunnon tilavuus henkeä kohden. Kuten liitetäulusta XIII käy ilmi, on *asuintiheys* saatu lasketuksi 1912 (914 perheellisen ja 998 yksinäisen) yötyöntekijättärien asunnoista. Ilmoittamattomat on taulukosta jätetty pois. Asuintiheys on laskettu erityisten asuntojen eri suuruusluokista ja toisten luona asuvista erikseen. Liika-asutuksi huoneistoiksi on laskettu ne, joissa asui 3 tai useampia henkilöitä huonetta kohden. Taulukosta käy selville, että harvoilla erityisissä asunnoissa asuvilla yötyöntekijättäriillä oli suurempia kuin 1 tai 2 huoneen huoneistoja. Niinpä 1 huoneen huoneistoja, mukaan luettuina myös ne, joilla oli samalla osuella keittiön, oli 74.3 %, 2 huoneen 23.0 %, molempia yhteensä siis 97.3 %, kun taas sitä suurempia huoneistoja oli 3 huoneen vain 2.2 %:lla ja 4:n tai useamman huoneen huoneistoja 0.5 %:lla.

Mätä tulee asuintiheyteen, se oli erityisissä asunnoissa asuvilla yötyöntekijättäriillä keskimäärin 2.54 henkeä huonetta kohden eli alle liika-asumisrajan, mutta 1 huoneen asunnoissa tämän rajan yläpuolella eli 3.22 henkeä huonetta kohden, aleten säännöllisesti ja huomattavasti sitä mukaa, kuin huoneistojen huoneluku lisääntyi. Mutta kun useimmilla yötyöntekijättäriillä oli juuri yhden huoneen asuntoja, joissa esiintyi yleisesti liika-asutusta, johtuu siitä, että liika-asutus oli hyvin huomattava. Liika-asuttuja huoneistoja oli 1 huoneen huoneistoista 60.5 % ja 2 huoneen huoneistoistakin 23.8 % sekä kaikista erityisistä asunnoista noin puolet eli 50.6 %. Kun lisäksi huoneistoissa, joissa suurinta liika-asutusta esiintyi, asui enemmän väkeä kuin vähemmän liika-asutuissa huoneistoissa, tulevat liika-asutuissa huoneistoissa asuvien henkilöiden prosenttimäärät vielä suuremmiksi kuin vastaavien huoneistojen. Niinpä 1 huoneen asunnoissa asuvista kokonaista 79.0 % ja 2 huoneen huoneistoissakin asuvista vielä yli $\frac{1}{3}$ eli 38.8 % oli liika-asutuissa huoneissa. Kaikkiaan oli erityisissä asunnoissa asuvista $\frac{2}{3}$ eli 66.9 % liika-asutuissa huoneistoissa, samalla

nas bostäder. Av dem som hade familj bodde något flere hos främmande än hos föräldrarna, alltså omvänt mot vad förhållandet var i fråga om de ensamstående.

Jämföras bostadsförhållandena för pappers- och träindustrins arbeterskor med varandra, framgår det, att de för de förra voro något bättre än för de senare.

2. Boendetäthet.

Bostadsstandarden belyses av boendetätheten samt noggrannast av bostadsutrymmet per person. Såsom framgår av tabellbilaga XIII, har *boendetätheten* kunnat beräknas beträffande 1912 nattarbeterskor (914 med familj och 998 ensamstående). De för vilka uppgifter saknas äro utslutna ur tabellen. Boendetätheten har uträknats särskilt för olika storleksklasser av särskilda bostäder och för de hos andra boende. Till överbefolkade bostäder ha hänförts sådana, i vilka det bodde 3 eller flere personer per rum. Av tabellen synes, att endast ett fåtal av de nattarbeterskor, som bodde i särskilda bostäder, hade flere än 1 eller 2 rum. Sålunda bodde i 1 rum, inberäknat dem, vilka samtidigt hade del i kök, 74.3 %, i 2 rum 23.0 %, sammanlagt alltså 97.3 %, då åter endast 2.2 % hade 3-rums och 0.5 % 4- eller flere rums bostäder.

Vad beträffar boendetätheten, så var densamma för nattarbeterskor med särskild bostad i medeltal 2.54 personer per rum eller under gränsen för trångboddhet, men i bostäder med 1 rum ovanom densamma eller 3.22 personer per rum; allteftersom antalet rum i lokalerna blev större minskades den regelbundet och märkbart. Men då flertalet av nattarbeterskorna just hade bostäder på ett rum, i vilka trångboddheten allmänt förekom, följer därav, att trångboddheten var mycket betydande. De överbefolkade bostäderna utgjorde av lokalerna på 1 rum 60.5 % och även av lokalerna på 2 rum 23.8 % samt av alla särskilda bostäder c:a hälften eller 50.6 %. Då dessutom i de bostäder, där den största trångboddheten förekom, bodde flere personer än i de mindre trängt bebodda bostäderna, äro procentalen för de i överbefolkade bostäder boende personerna ännu högre än för resp. bostäder. Sålunda bodde av de personer, som hade en bostad på 1 rum, icke mindre än 79.0 % och t. o. m. av dem som hade 2-rums bostäder över $\frac{1}{3}$ eller 38.8 % i överbefolkade rum. Inalles bodde av de personer, som hade särskild bostad, $\frac{2}{3}$ eller 66.9 % i överbefolkade bostäder, samtidigt som boende-

kuin asuintiheys niissä oli keskimäärin 4.17 henkeä huonetta kohden; 1 huoneen asunnoissa se oli 4.44 henkeä.

Asukkien asunto-olot olivat vielä huonommat ja niistä vanhempien luona asuvien ahtaammat kuin vieraiden luona asuvien. Asuintiheyden keskimäärä oli huomattavasti liika-asumisrajan yläpuolella eli 3.84 henkeä huonetta kohden; vanhempien luona asuvilla se oli 4.04 ja vieraiden luona asuvilla 3.53. Vain noin $\frac{1}{5}$ huoneistoista ja $\frac{1}{10}$ asukeista oli sellaisia, jotka eivät olleet liika-asutuksen raskaita. Liika-asuttuja huoneistoja oli 79.4 %, ja niissä asui 89.8 % asukeista, asuintiheyden ollessa 4.35 henkeä huonetta kohden.

Kaikkien tutkittujen yötyöntekijättärien keskimääräinen asuintiheys oli 3.12 henkeä huonetta kohden, mikä sekkin oli liika-asumisrajan yläpuolella. Huoneistoista oli liika-asuttuja 62.6 %, ja niissä asui yli $\frac{3}{4}$, eli 77.0 % tietoja antaneista 1912 yötyöntekijättärestä.

Jos verrataan paperi- ja puuteollisuuden työntekijättärien asuintiheyttä toisiinsa, huomataan, että paperiteollisuudessa työntekijättäriillä oli siinäkin suhteessa huomattavasti parempi asema kuin puuteollisuudessa. Kun paperiteollisuuden työntekijättärien keskimääräinen asuintiheys oli 2.96 henkeä huonetta kohden, se puuteollisuuden työntekijättäriillä oli 3.29. Erityisissä asunnoissa asuvilla vastaavat luvut olivat 2.66 ja 2.80 ja asukeilla 3.76 ja 3.90. Liika-asumista esiintyi myös enemmän puu- kuin paperiteollisuuden työntekijättärien keskuudessa. Liika-asuttuja huoneistoja oli erityisistä asunnoista paperiteollisuudessa työntekijättäriillä 47.5 % ja puuteollisuudessa 54.9 % sekä toisten luona asuvien asunnoista edellisillä 78.4 % (vanhempien luona asuvilla 78.6 % ja vieraiden luona asuvilla 78.1 %) ja jälkimmäisillä 80.0 % (83.5 % ja 75.2 %), kaikkiaan edellisillä 57.7 % ja jälkimmäisillä 67.6 %. Vain vieraiden luona asuvilla eli varsinaisilla asukeilla oli siis liika-asuttuja huoneita puuteollisuudessa vähemmän kuin paperiteollisuudessa.

Tutkimuksen tuloksia on vielä verrattava tehdastyöväen asunto-oloista Socialisessa Aikakauskirjassa vuonna 1926 julkaistun tutkimuksen vastaaviin kohtiin, vaikka ne eivät olekaan täysin verrannollisia, kun vuoden 1926 tutkimus käsittää sekä miehet että naiset. Jos tarkastetaan asuintiheyttä, havaitaan, että se paperiteollisuudessa on tässä hiukan suurempi kuin vuoden 1926 tutkimuksessa, joka käsittelee vuoden 1925 olosuhteita; tiheys oli siinä 2.87, ja tässä tutkimuksessa se oli 2.96 henkeä huonetta kohden. Erityisissä asun-

tähteten i desamma var i genomsnitt 4.17 personer per rum; i bostäder på 1 rum var den 4.44 personer.

För de inneboende voro bostadsförhållandena ännu sämre, och av dem hade de som bodde hos sina föräldrar det ännu mera trångt än de som bodde hos främmande. Den genomsnittliga boendetätheten, 3.84 personer per rum, översteg betydligt trångboddhetsgränsen; för dem som bodde hos sina föräldrar var den 4.04 och för de hos främmande inneboende 3.53. Endast c:a $\frac{1}{5}$ av bostäderna och $\frac{1}{10}$ av de inneboende voro sådana, vilka icke besvärades av trångboddhet. De överbefolkade bostäderna utgjorde 79.4 % och i desamma bodde 89.8 % av de inneboende, i det att boendetätheten var 4.35 personer per rum.

Boendetätheten var i medeltal för samtliga undersökta nattarbeterskor 3.12 personer per rum, vilken även den överskred gränsen för trångboddhet. Av bostäderna voro 62.6 % överbefolkade, och i dessa bodde över $\frac{3}{4}$, eller 77.0 % av de 1912 nattarbeterskor, vilka lämnat upplysningar.

Jämföres boendetätheten hos pappers- och träindustrins arbeterskor sinsemellan, ser man, att pappersindustrins arbeterskor även i detta hänseende voro i en betydligt bättre ställning än träindustrins. Då boendetätheten i medeltal för pappersindustrins arbeterskor utgjorde 2.96 personer per rum, var densamma för träindustrins arbeterskor 3.29. För personer med särskild bostad voro motsvarande tal 2.66 och 2.80 samt för inneboende 3.76 och 3.90. Trångboddhet förekom också mera bland trä- än bland pappersindustrins arbeterskor. Överbefolkade bostäder hade av de arbeterskor, som bodde i särskilda bostäder, inom pappersindustrin 47.5 % och inom träindustrin 54.9 % samt av de inneboende i den förra 78.4 % (hos föräldrarna 78.6 % och hos främmande 78.1 %) och i den senare 80.0 % (83.5 % och 75.2 %), sammanlagt i den förra industrin 57.7 % och i den senare 67.6 %. Endast de arbeterskor, som bodde hos främmande, eller de egentliga inneboende hade alltså överbefolkade rum i mindre omfattning inom träindustrin än inom pappersindustrin.

Det torde vara skäl att ännu jämföra resultaten av denna undersökning med motsvarande förhållanden vid en undersökning om fabriksarbetarnas bostadsförhållanden, som år 1926 publicerats i Social Tidskrift; dessa undersökningar äro dock icke fullt jämförbara, när undersökningen av år 1926 omfattar såväl män som kvinnor. Vid granskning av boendetätheten framgår, att densamma i pappersindustrin är i förevarande undersökning något större än enligt 1926 års undersökning, som avser förhållandena år 1925; boendetätheten var

noissa oli asuintiheys melkein sama, vastaavien lukujen ollessa 2.68 ja 2.66. Puuteollisuudessa sen sijaan ero on huomattavampi, kun keskimääräinen asuintiheys vuonna 1925 oli 3.63 ja vuonna 1928 vain 3.29 sekä erityisissä asunnoissa vastaavasti 3.14 ja 2.80. Ero voi suureksi osaksi joutua sesonkivaihteluista, kun vuoden 1925 tilasto on koottu kiireimmän sesongin ajalta, jolloin asunto-olot ovat ahtaimmillaan. Mutta mainitun eron voitaneen myös katsoa viittaavan asunto-oljen parantumiseen. — Mitä tulee liika-asuttujen huoneistojen ja liian tiheässä asuvien henkilöiden suhteelliseen lukumäärään, ne olivat molemmissa tutkimuksissa melkein yhtä suuret, paperiteollisuudessa vuonna 1928 hiukan suuremmat kuin vuonna 1925, mutta puuteollisuudessa melkein yhtä suuret. Liika-asuttuja huoneistoja oli paperiteollisuudessa vuonna 1925 53.8 % ja vuonna 1928 57.7 % sekä puuteollisuudessa vastaavasti 67.8 % ja 67.6 %. Liika-asutuissa huoneistoissa asui paperiteollisuuden työntekijöistä vuonna 1925 66.0 % ja vuonna 1928 72.6 % sekä puuteollisuudessa vastaavasti 79.9 % ja 81.4 %.

Asuntojen henkilöluku perhesuhteiden mukaan näkyy alla olevasta taulukosta, johon on otettu perheelliset työntekijättäret.

Asuntojen henkilöluku. — Antal personer i bostäderna.

	Perheellisiä yötyöntekijättäriä, joiden asunnoissa asui yhteensä, henkeä — Familjeförsörjande nattarbeterskor, i vilkas bostäder bodde inalles, personer							Yhteensä yötyöntekijättäriä — Summa arbeterskor
	2	3	4	5	6	7	8—	
Paperiteollisuus — Pappersindustri	119	149	124	75	60	26	19	572
Puuteollisuus — Träindustri	80	98	97	72	47	22	17	433
Yhteensä — Summa	199	247	221	147	107	48	36	1005

1092 perheellisestä työntekijättärestä on 1005 antanut tietoja. Näistä oli enimmäen, 247 henkeä, sellaisia, joiden asunnoissa asui kaikkiaan 3 henkeä, sitä lähinnä oli 221:llä 4, 199:llä 2, 147:llä 5 ja 107:llä 6 henkeä. 48:lla työntekijättäreillä oli asunnossaan 7 henkeä, ja 36 oli sellaista, joiden asunnoissa oli asukkaita kovin paljon, aina 8—14:kin henkeä. Asukkaat olivat enimmäkseen oman perheen jäseniä. Vain 18:lla työntekijättäreillä oli palvelija ja 141:llä, 14.0 %:lla, muita henkilöitä eli asukkeja luonaan. Viimeksi mainituista oli useimmilla, 84:llä, vain yksi asukki, kun

dä 2.87, och enligt denna undersökning var den 2.96 personer per rum. I de självständiga bostäderna var boendetätheten nästan oförändrad, i det att siffrorna där äro 2.68 och 2.66. Beträffande träindustrin är skillnaden däremot mera framträdande, i det boendetätheten i genomsnitt år 1925 utgjorde 3.63 och år 1928 endast 3.29, samt i fråga om särskilda bostäder resp. 3.14 och 2.80. Skillnaden kan till stor del betingas av åretiden, alldenstund statistiken för år 1925 insamlats under den brädaste säsongen, då bostadsförhållandena äro som svärast. Men sagda skillnad torde även kunna anses tyda på en förbättring av bostadsförhållandena. — Vad beträffar det relativa antalet överbefolkade bostäder och trångbodda personer, voro dessa tal vid båda undersökningarna nästan lika stora, i pappersindustrin år 1928 något större än år 1925, men i träindustrin nästan det samma. De överbefolkade lokalerna utgjorde i pappersindustrin år 1925 53.8 % och år 1928 57.7 % samt i träindustrin resp. 67.8 % och 67.6 %. I överbefolkade lokaler bodde av pappersindustrins arbetare år 1925 66.0 % och år 1928 72.6 % samt av träindustrins resp. 79.9 % och 81.4 %.

Antalet personer i bostäderna framgår med fördelning efter familjeförhållandena av nedanstående tabell, som avser arbeterskor med familj.

Av 1092 arbeterskor med familj ha 1005 lämnat uppgifter. Bland dem fanns det mest, 247, sådana, i vilkas bostäder det bodde inalles 3 personer, därnäst fanns det 221 sådana, som hade 4 hos sig, 199 hade 2, 147 5 och 107 6 personer. Hos 48 arbeterskor bodde det 7 personer, under det att 36 voro sådana, vilkas bostäder beboddes av icke mindre än 8—14 personer. Bostädernas invånare voro merendels medlemmar av arbeterskans egen familj. Blott 18 arbeterskor hade tjänarinna och 141, 14.0 %, andra personer eller inneboende hos sig. Av de sistnämnda hade de flesta, 84,

taas 26 työntekijättäreillä niitä oli 2 ja 31:llä 3—9 asukkaa kullakin.

Liitetaulusta XIV näkyy, kuinka monta henkeä nukkui yötyöntekijättärien huoneissa ja kuinka monta niistä oli vieraita. Edellisestä seikasta on 934 perheellistä ja 1 030 yksinäistä, yhteensä 1 964 työntekijättärtä, 85.7 %, antanut tietoja. Vastauksen antaneista perheellisistä työntekijättäristä olivat suurimpana ryhmänä, 26.8 %, ne, joiden huoneessa nukkui 3 henkeä. Sellaisia, joiden huoneessa nukkui 1—2 henkeä, oli 24.1 %, ja 4 henkeä oli 23.3 %:lla. Huomattavasti vähemmän, 11.2 %, oli sellaisia, joiden makuuhuoneessa nukkui 5 henkeä, ja sellaisia, joiden kanssa nukkui 6 henkeä tai enemmän, oli 14.6 %. Yksinäisistä oli suurimmalla ryhmällä, 37.7 %:lla, nukkumishuoneessaan 1—2 henkeä ja 23.7 %:lla 3 henkeä. Huomattavan paljon, 19.7 %, yksinäisistäkin oli sellaisia, joiden huoneessa nukkui 4 henkeä, 8.5 %:lla oli 5 henkeä ja 10.4 %:lla oli 6 henkeä tai enemmän.

Eri teollisuusryhmiä toisiinsa verrattaessa huomataan, että paperiteollisuuden työntekijättäret tässäkin suhteessa olivat paremmassa asemassa kuin puuteollisuuden. Sellaisia työntekijättäriä, joilla oli nukkumishuoneessaan 1—2 henkeä, oli paperiteollisuudessa 33.2 % ja puuteollisuudessa 29.1 %, 3 henkeä vastaavasti 25.8 ja 24.5 %:lla ja 4 henkeä 20.4 ja 22.5 %:lla.

Nukkumishuonetovereinaan olevien vieraiden luvun on ilmoittanut 948 perheellistä ja 949 yksinäistä, yhteensä 1 897 työntekijättärtä, 82.8 %. Tietoja antaneista perheellisistä oli 80.6 % ja yksinäisistä 56.3 % sellaisia, joiden nukkumishuoneessa ei asunut yhtään vierasta. Vieraita henkilöitä oli täten nukkumishuoneessaan 184 perheellisellä ja 415 yksinäisellä yötyöntekijättäreillä. 1—2 vierasta oli edellisistä 81.0 %:lla ja jälkimmäisistä 73.0 %:lla, 3 vierasta oli vastaavasti 10.3 ja 18.3 %:lla ja 4 vierasta tai enemmän yhteensä 8.6 %:lla. Kuten edellä olevasta huomataan, oli perheellisistä vain noin $\frac{1}{3}$ sellaisia, joiden oli nukuttava samassa huoneessa vieraiden kanssa, jota vastoin niitä yksinäisistä oli lähes puolet. Samoin oli yksinäisillä nukkumistovereina useampia vieraita henkilöitä kuin perheellisillä.

Mitä tulee eri teollisuusryhmien työntekijättäriin, oli sellaisia, joiden nukkumishuoneessa ei asunut yhtään vierasta henkilöä, paperiteollisuudessa 75.8 % eli $\frac{3}{4}$ tietoja antaneista, kun taas puuteollisuudessa niitä oli vain 60.7 % eli $\frac{2}{3}$.

Siveellisyyssnäkökohtia silmällä pitäen on tärkeätä selvittää, kuinka paljon eri sukupuolta ole-

blott en inneboende, under det att 26 arbeterskor hade 2 och 31 var och en 3—9 inneboende.

Av tabellbilaga XIV framgår, huru många personer som sovo i nattarbeterskornas rum och huru många av dem som voro främmande. Om den förra omständigheten ha 934 personer med familj och 1 030 ensamstående, inalles 1 964 arbeterskor, 85.7 %, lämnat uppgifter. Av de arbeterskor med familj, vilka besvarat frågan, bildades den största gruppen, 26.8 %, av sådana, i vilkas rum sovo 3 personer. De, i vilkas rum sovo 1—2 personer, utgjorde 24.1 % och 4 personer 23.3 %. En märkbart mindre del, 11.2 %, bildade de, vilka sovo med 5 personer i rummet, och de, vilka sovo med 6 personer eller flere, voro 14.6 %. Bland de ensamstående hade den största gruppen, 37.7 %, 1—2 personer i det rum, där de sovo, och 23.7 % 3 personer. En betydande del, 19.7 %, även av de ensamstående utgjordes av sådana, i vilkas rum sovo 4 personer, 8.5 % hade 5 personer och 10.4 % 6 personer eller flere i rummet.

Vid en jämförelse av de olika industrierna märkes, att pappersindustrins arbeterskor även i detta hänseende voro i en fördelaktigare ställning än träindustrins. Antalet sådana arbeterskor, vilka hade 1—2 personer i sitt sovrum, var i pappersindustrin 33.2 % och i träindustrin 29.1 %, antalet av dem som hade 3 personer resp. 25.8 och 24.5 % och 4 personer 20.4 och 22.5 %.

Antalet främmande sovkamrater har uppgivits av 948 personer med familj och 949 ensamstående, inalles av 1 897 arbeterskor, 82.8 %. Bland dem som lämnat uppgifter voro av personerna med familj 80.6 % och av de ensamstående 56.3 % sådana, i vilkas sovrum icke bodde någon främmande. Främmande personer hade sällunda i sitt sovrum 184 nattarbeterskor med familj och 415 ensamstående. 1—2 främmande personer hade av de förra 81.0 % och av de senare 73.0 %, 3 resp. 10.3 och 18.3 % och 4 eller flere inalles 8.6 %. Såsom av det föregående framgår, voro av personerna med familj endast c:a $\frac{1}{3}$ sådana, vilka mäste sova i samma rum med främmande personer, under det att de av de ensamstående utgjorde nästan hälften. Som sovkamrater hade likaså de ensamstående flere främmande personer än personerna med familj.

Vad de olika industriernas arbeterskor vidkommer, så var antalet sådana, i vilkas sovrum icke bodde någon främmande person, i pappersindustrin 75.8 % eller $\frac{3}{4}$ av dem som lämnat uppgifter, medan det i träindustrin utgjorde endast 60.7 % eller $\frac{2}{3}$.

Ur sedlighetssynpunkt sett är det viktigt att klarlägga, huru många fullvuxna personer av annat

via aikuisia henkilöitä nukkui niissä huoneissa, missä yötyöntekijättäretkin. Eri sukupuolta olevista sukulaisista, joihin ei ole laskettu oman perheen jäseniä eli samaan sisarusarjaan kuuluvia henkilöitä, on 939 perheellistä ja 950 yksinäistä, yhteensä 1 889 työntekijätärtä antanut tietoja. Sellaisia yötyöntekijättäriä, joiden makuuhuoneessa nukkui eri sukupuolta olevia *aikuisia sukulaisia*, oli vain vähän, tietoja antaneista perheellisistä 18 henkilöä eli 1.9 % ja yksinäisistä 47 henkilöä eli 4.9 %. Nukkumishuoneessaan, asuvista *miespuolisista vieraista henkilöistä* on 869 perheellisistä ja 815 yksinäistä, yhteensä 1 684 työntekijätärtä, 73.5 %, antanut tietoja. Näistä oli perheellisistä 7.8 % ja yksinäisistä 15.5 % sellaisia, joiden makuuhuoneissa asui aikuisia miespuolisia vieraita henkilöitä. Vieraita mieshenkilöitä oli siis varsinkin yksinäisillä työntekijättäriillä huomattavasti enemmän asuintovereinaan kuin sukulaisia.

Jos puheena olevaa asiaa vielä tarkastetaan asunnon hallintamuodon kannalta, huomataan, että vieraiden luona asuvat yksinäiset työntekijättäret, jotka muutenkin lienevät turvattomimpia; olivat tässäkin suhteessa huonoimmassa asemassa, kun taas vanhempiensa luona asuvat olivat edullisimmassa asemassa. Niinpä sellaisia, joiden nukkumishuoneessa ei asunut yhtään vierasta mieshenkilöä, oli erityisissä asunnoissa asuvista 91.8 % ja vanhempiensa luona asuvista 95.6 %, mutta vieraiden luona asuvista vain 58.8 %. Viimemainituista siis vähän yli $\frac{2}{5}$, nukkui sellaisissa huoneissa, joissa asui myös vieraita mieshenkilöitä.

Asuinhuoneistojen tilavuudesta annettuja tietoja yksityiskohtaisesti tarkastettaessa on huomattu niissä olevan siksi paljon puutteellisuksia ja epäselvyyttä, ettei niiden perustuksella ole voitu laatia asuinhuoneiden keskimääräistä tilavuutta osoittavia taulukoita eikä laskea niiden tilavuutta henkilöä kohden.

3. Päivälepo.

Missä määrin yötyö vaikuttaa vahingollisesti työntekijättäriärien terveydentilaan, riippuu myös osaksi siitä, kuinka paljon he saavat *päivällä nukkua* ja onko nukkumishuone rauhallinen vai häiriintyvä uni siinä. Päivällä nukkumisestaan on tietoja antanut 1 990 työntekijätärtä, paperiteollisuudessa 1 028 ja puuteollisuudessa 962. Suurimpana ryhmänä, 26.5 %, olivat ne, jotka nukkuivat keskimäärin 6 tuntia, ja sitä lähinnä 5 ja 7 tuntia nukkuvat, 20.8 % ja 17.3 %. Useimpien työntekijättäriärien, 91.3 %:n, nukkumisaajan pituus vaihteli

kön sovo i samma rum som nattarbeterskorna. Om släktingar av annat kön, till vilka icke hänförs medlemmar av den egna familjen eller till samma syskonskara hörande personer, ha 939 personer med familj och 950 ensamstående, inalles 1 889 arbeterskor lämnat upplysningar. Sådana nattarbeterskor, i vilkas sovrum *fullvuxna släktingar* av annat kön sovo, fanns det endast få bland dem som lämnat upplysningar, bland personer med familj endast 18 eller 1.9 % och bland ensamstående 47 eller 4.9 %. Huruvida i sovrummet bodde *främmande personer av mankön*, därom ha 869 personer med familj och 815 ensamstående, inalles 1 684 arbeterskor, 73.5 %, lämnat uppgifter. Av dessa voro av dem som hade familj 7.8 % och av de ensamstående 15.5 % sådana, i vilkas sovrum bodde *fullvuxna främmande personer av mankön*. Arbeterskorna hade alltså, i synnerhet de ensamstående, märkbart mera främmande manspersoner än släktingar som bostadskamrater.

Granskas förhållandet i fråga ännu med hänsyn till bostadens upplåtelseform, framgår det, att de ensamstående arbeterskor, som bodde hos främmande och vilka även annars torde vara de mest skyddslösa, också i detta avseende voro i den sämsta belägenheten, medan de hos sina föräldrar boende hade det bäst. Sålunda utgjorde de, i vilkas sovrum det icke bodde någon främmande mansperson, bland dem som bodde i särskilda bostäder 91.8 % och bland dem som bodde hos föräldrarna 95.6 %, men bland de hos främmande inneboende endast 58.8 %. Av de sistnämnda sovo alltså något över $\frac{2}{5}$ i sådana rum, där även främmande manspersoner bodde.

Vid detaljgranskningen av de uppgifter, som avgivits över bostadslägenheternas luftrymd, ha dessa befunnits så bristfälliga och oklara, att på grund av desamma några tabeller över bostadrummens genomsnittliga luftrymd och beräkningar över luftrymden per person icke kunnat göras.

3. Dagvila.

I vilken mån nattarbetet inverkar skadligt på arbeterskornas hälsotillstånd är också delvis beroende av huru länge de få *sova på dagen* och därav, huruvida sovrummet är fridfullt, eller om de där bli störda i sin sömn. Uppgifter om dagvilan ha lämnats av 1 990 nattarbeterskor, inom pappersindustrin av 1 028 och inom träindustrin av 962. Den största gruppen, 26.5 %, bildades av dem, vilka sovo i medeltal 6 timmar, och därefter följde de som sovo 5 och 7 timmar, 20.8 % och 17.3 %. Vilotidens längd

4—8. tuntiin. Jos 7 tunnin nukkumisaikaa pidetään normaali-ihmiselle riittävänä, huomataan, että sitä määrää vähemmän nukkui 64.2 % nukkumisaikansa ilmoittaneista työntekijättäristä. Sellaisia, jotka eivät nukkuneet normaalimäärää, oli siis lähes $\frac{2}{3}$ tietoja antaneista, paperiteollisuudessa eli kolmivuorotyössä enemmän kuin puuteollisuudessa eli kaksivuorotyössä. Elleivät nämä työntekijät päivävuoroviikoillaan saa korvatuksi yövuoroviikkoina kertynyttä unen vajausta, joutuu heidän elimistönsä ennenmin tai myöhemmin siitä kärsimään, vaikka ihmisten unentarve, kestävyys ja tottumukset vaihtelevatkin paljon ja riippuvat monista seikoista. — Kaksi- ja kolmivuorotyöläisten nukkumisaajan pituudessa ei yleensä ole kovin suuria eroja.

Tästä tietoja antaessaan joukko työntekijättäriä on ilmoittanut nukkuvansa „tarpeeksi”. Kun näissä tapauksissa nukkumisaajan pituus useimmiten lienee ollut 7 tuntia lyhyempi, on katsottu asianmukaisimmaksi lukea edellä mainittuihin normaaliaikaa vähemmän nukkuneihin myös ne työntekijättäret, jotka ovat antaneet mainitun ilmoituksen.

Melkein yhtä tärkeä kuin unen määrä on sen häiriytymättömyys. Onko työntekijätär tällaista unta saanut, sitä hänen näyttää olleen monessa tapauksessa vaikea ratkaista.

Tietoja on tästä seikasta antanut 1 688 (853 ja 835) työntekijättärtä. Näistä on 969 työntekijättärtä, 57.4 %, ilmoittanut saavansa päivällä nukkua minkään häiritsemättä unta, kun taas 719 työntekijättären, 42.6 %:n, uni on tullut enemmän tai vähemmän häirityksi. Paperi- ja puuteollisuuden työntekijättäriillä näyttävät olosuhteet olevan suunnilleen samanlaiset, unessaan häiriytyneiden prosenttiluvun ollessa edellisillä 42.0 ja jälkimmäisillä 43.2. Sen sijaan on luonnollisesti perheellisten ja yksinäisten oloissa tässä suhteessa huomattavaa eroa. Perheellisistä oli tasan puolet sellaisia, joiden unen on ilmoitettu häiriytyneen, kun niitä yksinäisistä sen sijaan oli vain vähän enemmän kuin $\frac{1}{3}$, eli 35.9 %. Ne, joiden uni on tullut häirityksi, nukkuiivat noin 1 tuntia vähemmän kuin häiriytymättä nukkuvat.

Yötyöntekijätär saisi tietenkin nukkua rauhallisemmin, jos hänellä olisi huone yksin hallussaan tai jos hän asuisi kotinsa ulkopuolella päivätyössä käyvien työntekijäin tahi samassa vuorossa työskentelevien yötyöntekijättärien kanssa. Mutta 1 964

varierade för de flesta arbeterskor, 91.3 %, från 4 till 8 timmar. Ifall 7 timmars vila anses tillräcklig för en person med normal hälsa, har vilotiden för 64.2 % av de arbeterskor som lämnat uppgifter om densamma understigit den normala. De personer, vilka icke sovo det normala antalet timmar, utgjorde alltså i det närmaste $\frac{2}{3}$ av dem som lämnat upplysningar, inom pappersindustrin eller i treskiftsarbetet en större del än inom träindustrin eller i tvåskiftsarbetet. Ifall dessa arbeterskor icke under de veckor, då de arbetat i dagskiftet, förmått ersätta den brist på sömn, som uppstått under nattskiftsveckorna, kommer deras organism förr eller senare att lida därav, om än människans behov av sömn, hennes uthållighet och vanor äro mycket varierande och beroende av flere faktorer. — I fråga om vilotidens längd för två- och treskiftsarbetare förefinnes i allmänhet icke någon alltför stor skillnad.

Vid avgivandet av uppgifter härom ha flere arbeterskor uppgivit, att de sova „tillräckligt”. Då i dessa fall vilotidens längd oftast torde ha varit mindre än 7 timmar, har det ansetts lämpligast att till förenämnda arbeterskor, som sovit mindre än normalt, hänföra jämväl dem som avgivit sagda uppgift.

Nästän lika viktig som sömnens längd, är dess ostördhet. Det tyckes i flere fall ha varit svårt för arbeterskorna att avgöra, huruvida de fått sova ostört.

Uppgifter beträffande denna omständighet ha lämnats av 1 688 (853 och 835) arbeterskor. Av dessa ha 969, 57.4 %, meddelat, att de om dagen få sova utan att något stör dem, då åter 719 arbeterskor, 42.6 %, i större eller mindre grad blivit störda. För arbeterskorna inom pappers- och träindustrin synas förhållandena vara ungefär enahanda, ty procenttalet för dem som blivit störda i sin sömn äro för de förra 42.0 och de senare 43.2. Däremot äro, som naturligt, förhållandena bland personer med familj och bland ensamstående i detta avseende märkbart olika. Av personerna med familj voro jämnt hälften sådana, vilkas sömn uppgivits ha blivit störd, varemot dessa bland de ensamstående utgjorde endast något över $\frac{1}{3}$, eller 35.9 %. De personer, vilkas sömn blev störd, sovo c:a 1 timme mindre än de som fingo sova ostörda.

Nattarbeterskan skulle naturligtvis få sova mera ostörd, ifall hon ensam rådde om sitt rum eller ifall hon bodde tillsammans med arbetare som hade dagarbete utom hemmet eller med nattarbeterskor tillhörande hennes eget skift. Men bland de 1 964

tietoja antaneesta työntekijättärestä vain 163:lla eli 8.3 %:lla oli nukkuessaan yksin huone hallussa, ja monella oli asuintovereinaan eri vuorossa työskenteleviä vuorotyöläisiä.

Asuinhuoneistonsa asukkaiden vuorotyön on ilmoittanut 1 726 yötyöntekijättärtä. Tähän kysymykseen on 565 työntekijättärtä jättänyt vastamatta, mutta ne lienevät yleensä sellaisia, joiden asuinhuoneiston asukkaista ei muita ole ollut vuorotyössä. Yötyöntekijättäristä on 963:n, 55.8 %:n tietoja antaneista, asuintovereista joku ollut vuorotyössä. Kun osa vuorotyössä käyvistä asuintovereista on tietenkin ollut samassa vuorossa tiedonantajan kanssa, eivät kaikki mainitut 963 yötyöntekijättärtä ole asuintoveriensä takia häiriytyneet päivällä nukkumisessaan, kuten myös nähdään ennen esitetystä häiriytyneiden prosenttiluvusta.

Huonetovereiden vuorotyöstä on tietoja antanut 1 587 työntekijättärtä, 69.3 %. Näistä oli 777, 49.0 %, sellaisia, joiden nukkumishuonetovereita kävi vuorotyössä. Kun niitä yötyöntekijättäriä, joiden uni häiriytyi, oli 42.6 %, huomataan, etteivät aivan kaikki nekään, joiden huonetovereita kävi vuorotyössä, unessaan häiriytyneet, mikä luultavimmin johtui siitä ennen mainitusta syystä, että osa yötyöntekijättäriä kävi työssä samassa vuorossa kuin huonetoverinsakin.

4. Asuntojen mukavuudet, kasvimaat ja kotieläimet.

Asuntonsa keittämistiloista on perheellisistä 947, 86.7 %, ja yksinäisistä 840, 70.1 %, yhteensä 1 787, 78.0 % antanut tietoja. Näistä tiedoista käy ilmi, että keittiöhella on ollut yleisin, kun taas hellaauneja on ollut verraten vähän ja yhteisiä keittiöitä vain harvoja. Keittiöhelloja on ollut 1 356:lla eli 75.9 %:lla tietoja antaneista, hellaauneja vastaavasti 291:llä eli 16.3 %:lla sekä osuus keittiöön 110:llä eli 6.2 %:lla. Leivinuuni on ollut 6:lla ja kamina 4:llä työntekijättäreillä, jota vastoin 20:llä eli 1.1 %:lla ei ole ollut keittämiseen tai paistamiseen soveltuvaa uunia. Olosuhteet olivat paperi- ja puuteollisuuden työntekijättäriillä suunnilleen samanlaiset.

Asuntonsa mukavuuksista on 1 664 (876 perheellistä ja 788 yksinäistä) eli 72.6 % antanut tietoja. Näistä oli vain 207 eli 12.4 % sellaisia, joilla ei asunnoissaan ollut mitään mukavuuksia. Hyvin yleisesti on yötyöntekijättärien asunnoissa ollut sähkövalo, kun sitä vastoin muita mukavuuksia työntekijättärien ilmoitusten mukaan näyttää olleen vain harvoilla; sähkövalo oli

arbeterskor, som lämnat upplysningar, förfogade endast 163 eller 8.3 % under viltiden ensamman över sitt rum och många hade arbetare från andra skiftlag som bostadskamrater.

Om de hos nattarbeterskorna boende personernas skiftarbete ha 1 726 nattarbeterskor lämnat uppgifter. Obesvarad har frågan lämnats av 565, men torde dessa merendels vara sådana, hos vilka det icke bött andra i skiftarbete sysselsatta. Av nattarbeterskorna hade 963, 55.8 % av dem som givit uppgifter, någon bostadskamrat med skiftarbete. Då en del av de i skiftarbete sysselsatta bostadskamraternas naturligtvis tillhört samma skift som uppgiftslämnaren, ha alla nämnda 963 nattarbeterskor icke genom bostadskamraternas förvällande blivit störda i sin sömn om dagen, vilket även framgår av det tidigare anförda procenttalet för dem som blivit störda.

Om rumskamraternas skiftarbete ha 1 587 arbeterskor, 69.3 %, lämnat upplysningar. Av dem voro 777, 49.0 %, sådana, vilkas rumskamrater deltog i skiftarbete. Då de nattarbeterskor, vilkas sömn blev störd, utgjorde 42.6 %, framgår härav, att icke ens alla de, vilkas rumskamrater deltog i skiftarbete, blevo störda i sin sömn, vilket antagligen beror på den tidigare nämnda omständigheten, att en del av nattarbeterskorna voro sysselsatta i samma skift som deras rumskamrater.

4. Bekvämligheter i bostäderna, trädgårdsland och husdjur.

Om kokanordningarna i bostäderna ha 947 personer med familj, 86.7 %, och 840 ensamstående, 70.1 %, inalles 1 787, 78.0 %, lämnat uppgifter. Av dessa framgår, att kökshäll förekommit allmännast, då åter hällkakelugn varit relativt sällsynt och del i kök förekommit endast i ett fåtal fall. Kökshäll har funnits hos 1 356 eller 75.9 % av dem som lämnat uppgifter, hällkakelugn hos resp. 291 eller 16.3 % medan 110 eller 6.2 % hade del i kök. Hos 6 har funnits bakugn och hos 4 kamin, varemot 20 arbeterskor eller 1.1 % icke haft någon för kokning eller stekning lämplig spis. Förhållandena voro ungefär likartade hos arbeterskorna inom pappers- och träindustrin.

Om bostädernas bekvämligheter ha 1 664 (876 personer med familj och 788 ensamstående) eller 72.6 % lämnat uppgifter. Bland dem funnos endast 207 eller 12.4 % sådana, vilka i sina bostäder icke alls hade några bekvämligheter. I nattarbeterskornas bostäder har elektrisk belysning varit mycket allmän, då däremot andra bekvämligheter enligt nattarbeterskornas uppgifter synas ha

1 449:llä eli 87.1 %:lla, mutta vesijohto vain 78:lla eli 4.7 %:lla, likaviemäri 75:llä eli 4.5 %:lla ja kaasujohto 13:lla eli 0.8 %:lla. Keskuksilämpö oli vain 3 yksinäisen työntekijättären asunnoissa.

Mitä sitten tulee erikseen paperi- ja puuteollisuuteen, on 1 138 paperiteollisuuden työntekijättärestä 865 eli 76.0 % sekä 1 153 puuteollisuuden työntekijättäristä 799 eli 69.3 % antanut näistä seikoista tietoja. Sellaisia, joiden asunnoissa ei ollut ensinkään mukavuuksia, oli paperiteollisuudessa 83 eli 9.6 % ja puuteollisuudessa 124 eli 15.5 %. Sähkövalo oli paperiteollisuuden työntekijättäristä 778:lla eli 89.9 %:lla ja puuteollisuudessa työskentelevistä 671:llä eli 84.0 %:lla. Vesi-, lika- ja kaasujohtoja oli paperiteollisuuden työntekijättäristä noin kaksi kertaa niin monella kuin puuteollisuudessa työskentelevistä.

Yötyöntekijättäritä kysyttiin myös heidän asuntojensa säilytyspaikkoja. Tietoja on antanut 1 602 työntekijättärtä, 69.9 %. Näistä ainoastaan 82:lla, 5.1 %:lla, ei ollut mitään säilytyspaikkoja. Enemmän, 1 302 työntekijättäreillä, oli ruokakomeroita ja 954:llä vaatekomeroita. 653 työntekijättäreillä oli ullakko ja 488:lla kellari, kun taas muita säilytyspaikkoja, enimmäkseen halkovajvoja ja aittoja, oli vain 128 työntekijättäreillä. Paperiteollisuuden työntekijättäritä oli säilytyspaikkoja vähän enemmän kuin puuteollisuudessa työskentelevillä, mutta perheellisillä ja yksinäisillä suunnilleen saman verran, lukuun ottamatta „muita säilytyspaikkoja”, joita perheellisillä oli noin kaksi kertaa niin paljon kuin yksinäisillä. Useimmilla työntekijättäritä oli useampia säilytyspaikkoja. Enemmän, 347, oli sellaisia, joilla oli sekä vaate- että ruokakomeroita; niiden lisäksi oli ullakko 179:llä ja edellisten lisäksi myös kellari 161 työntekijättäreillä, vähälukuisempia yhdistelmiä mainitsematta.

Nykyaikana pyritään tehdastyöväelle hankkimaan sellaisia asuntoja, joihin kuuluu *juurikasvipalsta*, jossa työntekijä voi viljellä perunaa ja keittiökasveja. Siitä hän saa sivutuloja sekä vaihtelevaa virkistystä yleensä yksitoikkoiseen tehdastyöhönsä. Samalla se tarjoaa hänen perheelleen ja lisäksi lapsillekin, erityisesti niille, jotka eivät vielä kykene kodin ulkopuolelle ansiotyöhön, sopivaa ja terveellistä työskentelyä. Tästä asiasta on antanut tietoja 1 390 työntekijättärtä eli 60.7 % tutkituista. Näistä 306 työntekijättäreillä eli 22.0 %:lla oli juurikasvipalsta. Tarkemmin eriteltyinä oli sekä perunamaa että keittiökasvitarha 65 työntekijättäreillä, niistä 21 työntekijättäreillä omalla maalla, 19:llä vuokramaalla ja 25:llä työnantajan maalla. Vain perunamaapalsta

funnits endast hos ett fåtal; elektrisk belysning hade 1 449 eller 87.1 %, men endast 78 eller 4.7 % vattenledning, 75 eller 4.5 % avloppsbäcken och 13 eller 0.8 % gasledning. Centralvärme förekom endast i 3 ensamstående arbeterskors bostäder.

Vad sedan beträffar pappers- och träindustrin särskilt, föreligga uppgifter om dessa omständigheter för 865 eller 76.0 % av inalles 1 138 arbeterskor i den förra och för 799 eller 69.3 % av inalles 1 153 arbeterskor i den senare. De i vilkas bostäder bekvämligheter icke alls förekommo, utgjorde inom pappersindustrin 83 eller 9.6 % och inom träindustrin 124 eller 15.5 %. Elektrisk belysning hade av pappersindustrins arbeterskor 778 eller 89.9 % och av de inom träindustrin sysselsatta 671 eller 84.0 %. Vattenledning, avloppsbäcken och gasledning ha hos pappersindustrins arbeterskor förekommit i dubbelt större omfattning än hos de inom träindustrin sysselsatta.

Nattarbeterskorna blevo även tillfrågade om de i sina bostäder hade *förvaringsställen*. Av arbeterskorna ha 1 602, 69.9 %, lämnat uppgifter härom. Av dem hade endast 82, 5.1 %, icke alls några förvaringsrum. De flesta, 1 302 arbeterskor, hade skafferi och 954 garderober. 653 arbeterskor hade vind och 488 källare, då åter andra förvaringsställen, merendels vedlider och bodar, förekommo hos endast 128 arbeterskor. Pappersindustrins arbeterskor hade något mera förvaringsställen än de inom träindustrin sysselsatta, personer med familj och ensamstående däremot ungefär lika mycket, med undantag för „övriga förvaringsställen”, av vilka arbeterskorna med familj hade ca två gånger mera än de ensamstående. De flesta arbeterskor hade flere förvaringsställen. Talrikast, 347, voro de personer, vilka hade såväl kläd- som matkontor; förutom dessa hade 179 arbeterskor vind och 161 dessutom källare, ett mindre antal kombinationer att förtiga.

Nu för tiden strävar man att åt fabriksarbetarna anskaffa sådana bostäder, till vilka det hör någon *rotfruktstäppa*, där arbetaren är i tillfälle att odla potatis och andra köksväxter. Därigenom erhålles en biinkomst samt omväxlande vederkvickelse i det i allmänhet enformiga fabriksarbetet. Samtidigt erbjudes familjen, och även barnen, i synnerhet dem, som icke ännu kunna utföra förvärvsarbete utom hemmet, en passande och hälsosam sysselsättning. Beträffande denna omständighet hava 1 390 arbeterskor eller 60.7 % av de undersökta lämnat upplysningar. Av dem hade 306 eller 22.0 % köksträdgårdstäppa. Närmare uppdelat hade 65 arbeterskor såväl potatisland som köksträdgård, därav 21 arbeterskor på egen jord, 19 på arrendejord och 25 på arbetsgivarens jord. En-

oli 236 työntekijättäreillä, niistä 51 työntekijättäreillä omalla maalla, 113:lla vuokramaalla ja 72:lla työnantajan maalla. Yksinomaan keittiökasvitarha oli vain 5 työntekijättäreillä, niistä yksi puuteollisuuden työntekijättären omalla ja samoin yksi vuokramaalla sekä 3 työnantajan maalla. Juurikasviviljelmää oli paperiteollisuuden työntekijättärillä runsaasti kaksi kertaa niin paljon kuin puuteollisuudessa työskentelevillä. Vanhempiansa luona asuvista, siis pääasiallisesti nuoremmissa yksinäisistä työntekijättäristä, joilla itsellään ei vielä ole juurikasviviljelmää, on 107 ilmoittanut vanhemmillaan näitä olevan, jota vastoin 417 työntekijättären vanhemmilla ei niitä ollut.

Kotieläimiä oli työntekijättärillä vielä harvemmin kuin juurikasviviljelmää. Niiden omistamisesta on antanut tietoja vain 994 työntekijättäriä eli 43.4 % tutkituista, joista ainoastaan 130 työntekijättäreillä eli 13.1 %:lla oli kotieläimiä. Enimmän oli sikoja, 68:lla, ja lemmiä, 49 työntekijättäreillä; kanoja oli vain 18 työntekijättäreillä ja muita kotieläimiä 24:llä.

5. Asuntomenot ja saadut vuokrat.

Asuntojen vuokrista ovat yötyöntekijättärien antamat tiedot hyvin puutteelliset ja epäselvät. Sen vuoksi on niitä vain rajoitetussa määrässä voitu ottaa huomioon ja niiden perustuksella laskea keskimääräisiä vuokria. Varsinkaan niitä vuokratietoja, joita ovat antaneet lukuisat yksinäiset vanhempiansa luona asuvat tai vieraiden luona asukkeina olevat yötyöntekijättäret, ei ole voitu käyttää hyväksi sen vuoksi, että niistä ei ole aina käynyt selville, tarkoittaako ilmoitettu vuokra koko huoneen vuokraa vaiko vain asianomaisen työntekijättären osuutta siitä ja onko siihen mahdollisesti sisältynyt asunnon lisäksi muiden etujen korvausta, kuten maksua valosta ja lämmöstä, pesusta, aterioista y. m.

Jos yötyöntekijättärien asuntomenoja tarkastetaan asunnon hallintamuodon ja perheellisyyden mukaan, huomataan, että perheellisten *oman asunnon* omistajien asuntomenot ovat olleet tavallisimmin, 46 yötyöntekijättäreillä, enintään 50 markkaa kuukaudessa, kun taas 50—100 markan asuntomenot on ollut 18:lla, 100—200 markan 24:llä, 200—300 markan vain 6:lla ja 300—400 markan vain 4 työntekijättäreillä.

Harvalukuisten yksinäisten oman asunnon omistajien asuntomenot eivät yleensä näytä nousseen yli 100 markan kuukaudessa. Niinpä 6 työntekijättäriä on ilmoittanut niiden olleen enintään 50 markkaa ja 4 50—100 markkaa, mutta vain yksi yli 100 markan.

bart potatistappa hade 236 arbeterskor, därav 51 arbeterskor på egen jord, 113 på arrendejord och 72 på arbetsgivarens jord. Enbart köksträdgård hade endast 5 arbeterskor, därav en arbeterska inom träindustrin på egen jord och likaså en på arrendejord samt 3 på arbetsgivarens jord. Rotfruktsodlingar voro hos pappersindustrins arbeterskor drygt dubbelt så vanliga som hos de inom träindustrin sysselsatta. Av de arbeterskor, som bodde hos sina föräldrar, alltså huvudsakligen yngre ensamstående personer, vilka icke ännu själva hade rotfruktsodlingar, ha 107 meddelat, att föräldrarna hade rotfruktsodlingar, medan föräldrarna till 417 arbeterskor icke hade sådana.

Husdjur hade arbeterskorna ännu mindre än rotfruktsodlingar. Härom ha endast 994 arbeterskor eller 43.4 % av de undersökta lämnat uppgifter, och av dem hade endast 130 arbeterskor eller 13.1 % husdjur. Mest funnos svin, hos 68 arbeterskor, och kor, hos 49; höns hade endast 18 arbeterskor och andra husdjur 24.

5. Bostadsutgifter och erhållna hyror.

De uppgifter, nattarbeterskorna lämnat om bostadshyrorna, äro mycket bristfälliga och oklara. På den grund ha desamma blott i begränsad utsträckning kunnat beaktas och läggas till grund för medeltalsberäkningar. I synnerhet uppgifterna från de talrika ensamstående nattarbeterskor, som bo hos sina föräldrar eller som inneboende hos främmande, ha ej kunnat utnyttjas på grund därav, att av dem icke alltid framgått, huruvida den uppgivna hyran avsett hela rumshyran eller blott den del av densamma, som kommit på vederbörande arbeterskas and, och huruvida i densamma jämväl ingått gottgörelse för andra förmåner än bostad, såsom för lyse och värme, tvätt, måltider m. m.

Ifall nattarbeterskornas bostadsutgifter granskas med fäst avseende vid bostadens upplåtelseform och förefintligheten av familj, framgår det, att av de personer med familj, vilka hade *egen bostad*, de flesta, 46, erlagt högst 50 mark i månaden för sin bostad, då åter 50—100 mark i sådana utgifter erlagts av 18, 100—200 mark av 24, 200—300 mark av endast 6 och 300—400 mark av endast 4 arbeterskor.

Bostadsutgifterna för de få ensamstående personer, vilka innehade egen bostad, synas i allmänhet icke ha överstigit 100 mark i månaden. Sälunda ha desamma av 6 arbeterskor uppgivits till högst 50 mark och av 4 till 50—100 mark, men endast av en till över 100 mark.

Työnantajien omistamissa asunnoissa asuvien työntekijättärien vuokramenot nousivat niinkään useimmilla enintään 100 markkaan kuukaudessa. Perheellisistä työntekijättäristä oli 56:n vuokra enintään 50 markkaa kuukaudessa, 50:n 50—100 markkaa, 11:n 100—200 markkaa ja vain kahdella tätä korkeampi. Yksinäisistä työntekijättäristä oli 13:n kuukausivuokra enintään 50 markkaa, 10:n 50—100 markkaa ja vain kahdella paperiteollisuuden työntekijättäreillä 100—200 markkaa. Tämä asunomuoto saattaa kuitenkin usein olla luontoisedun laatuinen, jolloin sen vuokra on ollut halvempi kuin vastaavan laatuisen vuokrahuoneiston vuokra. Vapaasti sai työnantajansa omistamissa asunnoissa asua 116 perheellistä ja 42 yksinäistä yötyöntekijättärtä, 55.8 % vuokratietoja antaneista työnantajan luona asuvista yötyöntekijättäristä.

Tämän lisäksi on ilmaiseksi saanut asua kaupungin omistamissa asunnoissa 7 ja kunnanhuoneissa 4 perheellistä työntekijättärtä sekä miehen tai sukulaisten työnantajan omistamassa asunnossa 7 perheellistä ja 1 yksinäinen työntekijättär.

Itsenäisissä vuokrahuoneistoissa asuvien yötyöntekijättärien maksamista kuukausivuokrista saadaan seuraava yhdistelmä.

Mk	Perheelliset Med familj	Yksinäiset Ensam- stående
— 50	34	33
50—100	67	51
100—200	118	54
200—300	55	17
300—400	13	1
400—500	6	—
Yhteensä — Summa	293	156

Kuukausivuokransa määrän on siis ilmoittanut yhteensä 449 työntekijättärtä. Näistä suurimman osan vuokrat vaihtelivat 100—200 markan ja sitä lähinnä 50—100 markan välillä. Vuokra oli 400—500 markkaa 6 perheellisellä työntekijättäreillä ja vain yhden yksinäisen vuokra oli 300 markkaa korkeampi. Paperiteollisuuden työntekijättärien vuokramenot vaihtelivat enemmän kuin puuteollisuudessa työskennelleiden.

Tietoja antaneista verraten harvat, jotka ovat pääasiallisesti paperiteollisuuden työntekijättäriä, ovat vuokrahuoneiston omistajalta saaneet myös valon tai lämmön. Työnantajan asunnoissa asuvista on edellä mainittujen lisäksi 41 perheellistä ja 11 yksinäistä työntekijättärtä saanut valon tai lämmön, toisinaan molemmatkin, ja vuokrahuo-

Bostadsutgifterna för flertalet av de arbeterskor, vilka bodde i *bostäder tillhörande arbetsgivaren*, stego likaså till högst 100 mark i månaden. Bland arbeterskorna med familj har bostads- hyran för 56 utgjort högst 50 mark i månaden, för 50 50—100 mark, för 11 100—200 mark och endast för två arbeterskor mera. Bland de ensamstående arbeterskorna var månadshyran för 13 högst 50 mark, för 10 50—100 mark och endast för två av pappersindustrins arbeterskor 100—200 mark. Hithörande bostäder kunna emellertid ofta ha karaktären av en naturaförmån, varvid hyran varit lägre än för motsvarande hyreslägenheter. Fri bostad i av arbetsgivaren upplätta bostäder hade 116 nattarbeterskor med familj och 42 ensamstående eller 55.8 % av de i bostäder upplätta av arbetsgivaren boende nattarbeterskor, som lämnat uppgifter om hyran.

Hyresfritt ha härutöver bott i kommunala bostäder 7 familjeförsörjande arbeterskor i stad och 4 i landskommun samt i bostäder upplätta av man- nens eller någon anförvants arbetsgivare 7 arbeterskor med familj och 1 ensamstående arbeterska.

Beträffande den månadshyra, som erlagts av de i *självständiga hyreslägenheter* boende, erhållas följande sammanställning.

Månadshyrans storlek har alltså uppgivits av inalles 449 arbeterskor. För den största gruppen av dessa varierade den mellan 100 och 200 mark och för den näst största mellan 50 och 100 mark. För 6 arbeterskor med familj utgjorde hyran 400—500 mark och för endast en ensamstående översteg densamma 300 mark. För pappersindustrins arbeterskor varierade hyresutgifterna mera än för de inom träindustrin sysselsatta.

Av dem som lämnat upplysningar har ett jämförelsevis ringa antal, huvudsakligen arbeterskor inom pappersindustrin, erhållit även lyse och värme från lokalägarens sida. I de av arbetsgivaren upplätta bostäderna erhöles, förutom ovan nämnda, 41 arbeterskor med familj och 11 ensamstående lyse eller värme, i en del fall t. o. m. var-

neistossa asuvista on 44 perheellistä ja 36 yksinäistä nauttanut mainittuja vuokraetuja. Vuokran suuruuteen eivät nämä lisäetud näytä tuntuvasti vaikuttaneen.

Seuraava yhdistelmä osoittaa, miten paljon vanhempiensa luona asuvat yötyöntekijättäret ovat kuukaudessa suorittaneet kotitalousmenoja varten kotiinsa.

Mk	Perheelliset Med familj	Yksinäiset Ensam- stående
— 50	2	5
50—100	5	16
100—200	2	48
200—300	9	98
300—400	15	161
400—500	3	43
500—600	4	13
Yhteensä — Summa	40	384

Tietoja on antanut 40 perheellistä ja 394 yksinäistä, yhteensä 434 vanhempiensa luona asuvaa yötyöntekijättäret. Näistä on 10 yksinäistä saanut asunnon ja täysihoidon vanhemmiltaan ilmaiseksi, muut ovat maksaneet hyvin vaihtelevia määriä, useimmat 300—400 ja 200—300 markkaa kuukaudessa.

Vieraiden luona asuvista asukeista on 55 perheellistä ja 202 yksinäistä, yhteensä 257 työntekijättäret antanut tietoja asuntomonoistaan. Näistä on maksanut asunnostaan kuukausivuokraa 12 perheellistä ja 36 yksinäistä enintään 50 markkaa, 17 perheellistä ja 54 yksinäistä 50—100 markkaa sekä 9 perheellistä ja 21 yksinäistä 100—200 markkaa. Sitä suurempia määriä ovat maksaneet vain jotkut.

Asukeiltaan saamistaan vuokrasta on vain 75 yötyöntekijättäret antanut tietoja. Näistä oli 65 perheellistä ja 10 yksinäistä. Tietoja antaneista sai 26 työntekijättäretä asukeiltaan vuokraa kuukaudessa 100—200 markkaa ja 25 työntekijättäretä 50—100 markkaa. Työntekijättäretistä 13 sai vuokraa enintään 50 markkaa, 8 sai 200—300 markkaa ja 3 300—600 markkaa. Useimmille näistä työntekijättäretistä näyttää asukeilta kertyneen noin puolet omasta vuokrasta, toisille koko vuokrakin.

VIII. Terveysolot.

Kuten johdannossa (siv. 12) on mainittu, toimitettiin yötyöntekijättäretien terveydentilasta lääkärin avustuksella erikoinen tutkimus yötyön naisten

dera, och i hyreslägenheterna ha 44 arbeterskor med familj och 36 ensamstående åtnjutit nämnda hyresförmåner. På hyrans storlek synas dessa tilläggsförmåner ej ha inverkat i kännbarare mån.

Följande sammanställning utvisar, huru mycket de nattarbeterskor, som bodde hos sina föräldrar, månatligen betalade hem till hushållsutgifterna.

Uppgifter ha lämnats av 40 personer med familj och 394 ensamstående, inalles av 434 hos föräldrarna boende nattarbeterskor. Av dessa ha 10 ensamstående erhållit bostad och helinackordering hos föräldrarna gratis, de övriga ha erlagt mycket varierande belopp, de flesta 300—400 och 200—300 mark i månaden.

Av de hos främmande boende ha 55 arbeterskor med familj och 202 ensamstående, inalles 257 personer lämnat upplysningar om sina bostadsutgifter. I månadshyra för bostaden ha av dem 12 arbeterskor med familj och 36 ensamstående erlagt högst 50 mark, 17 med familj och 54 ensamstående 50—100 mark samt 9 med familj och 21 ensamstående 100—200 mark. Större belopp än så hava endast några få erlagt.

Om de hyror nattarbeterskorna uppburit av sina inneboende, ha blott 75 lämnat uppgifter. Av dem voro 65 familjeförsörjare och 10 ensamstående. Av sina inneboende erhöilo 26 av dessa arbeterskor en månadshyra av 100—200 mark och 25 arbeterskor 50—100 mark, 13 erhöil högst 50 mark, 8 200—300 mark och 3 300—600 mark. För de flesta av ifrågasvarande arbeterskor synes den av de inneboende uppburna hyran ha utgjort c:a hälften av den hyra, de själva erlade, för somliga t. o. m. mera.

VIII. Hälsoförhållanden.

Såsom i inledningen (sid. 12) nämnts, verkställdes rörande nattarbeterskornas hälsotillstånd med biträde av läkare en särskild undersökning

terveydelle mahdollisesti aiheuttamien haittojen selvittämiseksi. Se kohdistui yötyöntekijättärien ruumiin kokoon, rakenteeseen ja ravitsemustilaan, terveydentilaan, tauteihin ja tapaturmiin, synnytysten lukuun ja laatuun, lasten terveydentilaan ja kuolleisuuteen sekä lähisuvun ja aviomiehen sairauksiin. Tämä tutkimuksen osa käsitti vain 1 370 yötyöntekijättäriä.

1. Koko, rakenne ja ravitsemustila.

Lääkärien toimittamien tutkimusten yhteydessä mitattiin yötyöntekijättärien pituus ja paino. Liitetäulusta XV käy selville työntekijättärien *pituus*. Kun 13 tutkitun pituus on jäänyt ilmoittamatta; oli mitattuja kaikkiaan 1 357. Nämä on taulukossa jaettu eri ikäryhmiin siten, että 21 vuotta nuoremista on kukin vuosiluokka muodostettu eri ryhmäksi ja aikuiset taas jaettu kahteen ryhmään, 21—45-vuotiaisiin ja 45 vuotta vanhempiin. Nuorimpiin ikäluokkiin kuuluvia työntekijättäriä oli kovin vähän, joten heidän keskipituuteensa ovat satunnaisuudet voineet vaikuttaa. 18:n ikävuodellaan näyttävät työläisnaiset kasvavan huomattavasti; 17—18-vuotiaiden keskipituus oli 156.4 cm. Kahdella seuraavalla ikävuodella pituus on vielä jonkun verran lisääntynyt, ollen 85:llä 18—19-vuotiaalla työntekijättäreillä keskimäärin 157.1 cm ja 88:lla 19—20-vuotiaalla 158.0 cm. 19—20-vuotiaana näyttävät työntekijättäret saavuttaneen lopullisen pituutensa. 84:n 20—21-vuotiaan keskipituus ei enää osoita nousua, vaan on vähän pienempi kuin kahden edellisen ikäluokan, 157.1 cm. Enimmän, 823, oli 21—45-vuotiaita, ja heidän keskipituutensa, 156.8 cm, oli hiukan pienempi kuin aikuisten nuorimpien ikäluokkien. Vielä pienempi, 155.1 cm, oli 251:n 45 vuotta vanhemman yötyöntekijättären keskipituus. Tämäkin tulos näyttää tukevan sitä entisistä mittauksista tunnettua tosiasiaa, että Suomen naiset pitenevät. Mitä eri teollisuusryhmien työntekijättärien keskipituuteen tulee; huomataan, että mitatut aikuiset kutomateollisuuden työntekijättäret ovat lyhyempiä kuin paperi- ja puuteollisuuden työntekijättäret, joiden keskipituudet ovat lähellä toisiaan.

Jos yötyöntekijättärien keskipituutta verrataan naisten vastaavien ikäryhmien keskipituutta osoitaviin lukuihin, joista on julkaistu tietoja Tilastollisessa vuosikirjassa, huomataan, että yötyöntekijättärien keskipituus oli tuntuvasti tätä pienempi. Niinpä 16 vuotta nuoremmat yötyöntekijättäret olivat noin $3\frac{3}{4}$ cm ja 16-vuotiaat vastaavasti noin 7 cm lyhyempiä. Nämä tulokset eivät kuitenkaan mitattujen vähälukuisuuden vuoksi ole luotettavia.

för klarläggande av nattarbetets eventuella menliga verkningar på kvinnornas hälsa. Den hänförde sig till nattarbeterskornas kroppsstorlek och -byggnad, nutrition- och hälsotillstånd, sjukdomar och olycksfall, förlösningar, barnens hälsotillstånd och dödlighet samt den närmaste släktens och mannens sjukdomar. Denna del av undersökningen omfattade blott 1 370 nattarbeterskor.

1. Storlek, kroppsbyggnad och nutritionstillstånd.

I samband med de av läkare utförda undersökningarna upptogs nattarbeterskornas längd och vikt. Av tabellbilaga XV framgår arbeterskornas *längd*. Då längden icke angivits för 13 undersökta, utgör antalet uppmätta inalles 1 357. Dessa ha i tabellen uppdelats på olika åldersgrupper sålunda, att för personer under 21 år varje årsklass upptagits som en särskild grupp och de fullvuxna åter fördelats på två grupper, 21—45 år och över 45 år gamla. De yngsta åldersklasserna omfattade mycket få personer, vadan medellängden för dem kan bero av tillfälligheter. Under sitt 18 åldersår tyckas arbeterskorna tillväxa betydligt; i åldersklassen 17—18 år var medellängden 156.4 cm. Under de två följande åldersåren har längden ännu i någon mån tilltagit, utgörande för 85 arbeterskor i åldern 18—19 år i medeltal 157.1 cm och för 88 i åldern 19—20 år 158.0 cm. Som 19—20-åriga synas arbeterskorna uppnå sin slutliga längd. Medellängden för 84 20—21-åringar uppvisar nämligen icke mer stegring, utan är densamma något mindre än för de två föregående åldersklasserna, 157.1 cm. De flesta eller 823 voro i åldern 21—45 år, och deras medellängd, 156.8 cm, var något mindre än för de fullvuxnas yngsta åldersklasser. Ännu mindre, 155.1 cm, var medellängden för 251 nattarbeterskor över 45 år. Också detta resultat ger stöd åt det genom tidigare mätningar kända faktum, att kvinnorna i Finland äro stadda i tillväxt. Inom de olika industrigrupperna finner man, att de uppmätta fullvuxna arbeterskorna äro kortare inom textilindustrin än inom pappers- och träindustrierna, i vilka arbeterskornas medellängd är i det närmaste lika stor.

Jämföres nattarbeterskornas medellängd med de i Statistisk årsbok angivna medellängderna för kvinnor i motsvarande åldersgrupper, framgår det, att nattarbeterskornas medellängd var känbart mindre. Sålunda voro nattarbeterskorna under 16 år c:a $3\frac{3}{4}$ cm och i åldern 16 år resp. c:a 7 cm kortare. Dessa resultat äro emellertid icke tillförlitliga beroende på det ringa antalet uppmätta fall. Inom de följande åldersklasserna är skill-

Seuraavissa ikäluokissa ei pituusero ole aivan niin suuri, mutta kuitenkin kaikissa melkoinen. Niinpä se oli 17—19-vuotiailla vastaavasti noin $3\frac{1}{2}$ cm, 20-vuotiailla noin 5 cm ja 21—45-vuotiailla noin $3\frac{1}{4}$ cm. Vielä suuremmat ovat pituuserot, jos yötyöntekijättärien verrataan koululaisten, varsinkin yhteiskoulutyttöjen vastaavien ikäluokien keskipituuteen.

Painosta on tietoja saatu 1366 yötyöntekijättärestä. Nämä on liitetaulussa XVI jaettu ikäryhmiin samalla tavoin kuin pituustaulussakin. Siitä nähdään, että yötyöntekijättärien keskipaino on vuosi vuodelta säännöllisesti kohonnut, lukuun ottamatta 20 ikävuotta, jolloin se on alentunut. 16 vuotta nuorempien keskipaino oli vain 49.0 kg ja 16-vuotiaiden 50.5 kg. Kuten pituus, kohosi painokin voimakkaasti 18:nnessä ikävuodella, ollen tällöin 55.2 kg ja kohoten vielä 19:nnessä ikävuodella 55.7 kg:aan. 20:llä ikävuodella paino aleni 54.8 kg:aan, mutta kohosi seuraavalla taas 55.9 kg:aan. Aikuisista painoivat 21—45-vuotiaat keskimäärin 56.9 kg ja 45 vuotta vanhemmat 59.5 kg. Jos normaalipainoksi otetaan niin monta kiloa, miten monta senttimetriä pituus on yli metrin, nähdään, että keskenkasvuisten keskipaino oli noin 1—3 kg alle normaalin, mutta täysikasvuisten, 21—45-vuotiaiden, normaali ja 45 vuotta vanhempien $4\frac{1}{2}$ kg normaalipainoa korkeampi. Mitä tulee eri teollisuusalojen työntekijättärien keskipainoon, olivat aikuisista paperiteollisuuden työntekijättäret sekä absoluuttisesti että pituuteen verraten painavimpia ja kutomateollisuuden työntekijättäret kevyimpiä, lukuun ottamatta 21—45-vuotiaiden suhteellista painoa, joka puuteollisuuden työntekijättäriellä oli noin $\frac{1}{2}$ kg, mutta kutomateollisuuden työntekijättäriellä vain $\frac{1}{4}$ kg normaalia alhaisempi. Kaikkien aikuisten paperiteollisuuden työntekijättärien keskipaino oli yli normaalin. 45 vuotta vanhempien ikäluokassa oli puuteollisuuden työntekijättärien keskipaino lähes 3.5 kg, mutta kutomateollisuuden työntekijättärien vain vajaan kilon normaalipainoa korkeampi.

Jos yötyöntekijättärien painoa verrataan Tilastollisessa vuosikirjassa esitettyihin naisten keskipainoihin, huomataan, että 16 vuotta nuoremmat yötyöntekijättäret olivat noin $\frac{1}{4}$ kg painavampia, 16-vuotiaat noin 1.3 kg kevyempiä, 17-vuotiaat noin 1.2 kg painavampia ja sitä vanhemmat kaikki kevyempiä kuin mainitut keskipainot.

Edellä esitetyt laskelmat antavat lisätukea sille ennen todetulle seikalle, että n. s. työväenluokan jäsenet ovat kooltaan pienempiä kuin muiden yh-

naden ja längd icke fullt så stor, men inom samtliga dock avsevärd. Sälunda utgjorde densamma för 17—19-åringarna resp. c:a $3\frac{1}{2}$ cm, för 20-åringarna c:a 5 cm och för 21—45-åringarna c:a $3\frac{1}{4}$ cm. Skillnaden i längd är ännu större, ifall nattarbeterskornas längd jämföres med längden hos skolelever, i synnerhet hos kvinnliga samskolelever i motsvarande åldersklasser.

Beträffande *kroppsvikten* ha uppgifter erhållits om 1366 nattarbeterskor. Dessa ha i tabellbilaga XVI uppdelats på åldersgrupper på enahanda sätt som i tabellen över längden. Av densamma synes, att nattarbeterskornas medelvikt är efter år regelbundet ökad, med undantag för det 20:nde åldersåret, då densamma sjunkit. Medelvikten för personerna under 16 år var endast 49.0 kg och för 16-åringarna 50.5 kg. Såsom fallet var i fråga om längden, ökades även vikten starkt under det 18:de åldersåret, utgörande då 55.2 kg, och den steg ännu under det 19:de åldersåret till 55.7 kg. Under det 20:nde åldersåret nedgick vikten till 54.8 kg, men ökades åter under det följande till 55.9 kg. Av de fullvuxna vägde 21—45-åringarna i medeltal 56.9 kg och de över 45 år gamla 59.5 kg. Om man anser normalvikten utgå samma antal kilogram, varmed längden i centimeter överstiger en meter, framgår det, att medelvikten hos de halvfullvuxna var c:a 1—3 kg mindre än den normala, men hos de fullvuxna 21—45-åringarna normal och hos de över 45 år gamla $4\frac{1}{2}$ kg större än den normala. Vad medelvikten hos arbeterskorna inom de olika industrigrupperna beträffar, voro av de fullvuxna arbeterskorna pappersindustrins arbeterskor de tyngsta såväl absolut taget som i förhållande till längden och textilindustrins arbeterskor de lättaste, dock med undantag för 21—45-åringarna, vilkas relativa vikt understeg den normala med endast $\frac{1}{4}$ kg, medan motsvarande undervikt för träindustrins arbeterskor var c:a $\frac{1}{2}$ kg. För pappersindustrins samtliga fullvuxna arbeterskor var medelvikten större än den normala. För träindustrins arbeterskor var medelvikten i åldersklassen över 45 år nästan 3.5 kg, men för textilindustrins arbeterskor endast ett knappt kilogram över normalvikten.

Jämföres nattarbeterskornas vikt med de i Statistisk årsbok upptagna medelviktterna för kvinnor, framgår det, att nattarbeterskorna i åldern under 16 år voro c:a $\frac{1}{4}$ kg tyngre, i åldern 16 år c:a 1.3 kg lättare, 17 år c:a 1.2 kg tyngre och i åldersklasserna över 17 år i samtliga lättare.

De ovan anförda beräkningarna ge ökat stöd åt det tidigare påvisade sakförhållandet, att den s. k. arbetarklassens medlemmar äro kortare till växten

teiskuntaluokkien jäsenet. Pituudessa ero on suurempi kuin painossa. Tämän lienee aiheuttanut etupäässä elinkannan erilaisuus. Varhaisessa iässä aloitettu raskas ruumiillinen työ näyttää myös vaikuttavan kasvun hidastumiseen. Olisi mielenkiintoista saada selville, onko yötyönteko enemmän kuin päivätyö vaikeuttanut nuorten ruumiillista kehitystä, mutta siitä ei edellä olevan nojalla voida päätelmiä tehdä.

Yötyöntekijättärien *ruumiinrakenne* käy selville seuraavasta yhdistelmästä.

Ruumiinrakenne Kroppsyggnad	Paperiteol- isuus Pappers- industri	Puuteolli- isuus Träindustri	Kutomateol- isuus Textilindus- tri	Yhteensä Summa
Vankka — Kraftig	95	43	5	143
Tavallinen — Vanlig	618	385	56	1 059
Heikko — Svag	92	58	2	152
Yhteensä — Summa	805	486	63	1 354

Kaikkiaan on tietoja 1 354 yötyöntekijättärien ruumiinrakenteesta. Kuten yhdistelmästä näkyy, oli työntekijättäristä yli $\frac{1}{4}$, eli 78.2 % ruumiinrakenteeltaan tavallisia, kun taas vankkoja ja heikkoja oli suunnilleen saman verran, edellisiä 10.6 % ja jälkimmäisiä 11.2 %. Vankkoja oli vähän enemmän naimattomissa, mutta heikkoja enemmän naimisissa olevissa.

Kuten liitetäulu XVII osoittaa, on lääkärinen tutkimien 1 370 työntekijättärien *ravitsemustilasta* 1 345:stä saatu tietoja. Viimemainituista oli 127, vajaa $\frac{1}{10}$ (9.4 %), lihavia, 926, runsaasti $\frac{2}{3}$, (68.9 %), normaaleja ja 292, runsaasti $\frac{1}{3}$, (21.7 %), laihoja. Mitä tulee eri teollisuuksien työntekijättäriin, oli ravitsemustila normaalisiin paperiteollisuuden työntekijättärillä, joista normaaleja oli 70.8 %, ja epätasaisin kutomateollisuuden työntekijättärillä, joista normaaleja oli vain 36.5 %, vastaavan prosenttimäärän puuteollisuuden työntekijättäristä ollessa 69.8. Lihavia oli enemmän, 20.6 %, kutomateollisuudessa, sen jälkeen huomattavasti vähemmän, 9.9 %, paperiteollisuudessa ja vähemmän, 7.2 %, puuteollisuudessa. Laihoja oli huomattavan paljon, 42.9 %, kutomateollisuudessa, kun niitä taas puuteollisuudessa oli 23.0 % ja paperiteollisuudessa 19.3 %.

Jotta saataisiin valaistusta kysymykseen, vaikuttaako yötyö vahingollisesti työntekijättäriin ravitsemustilaa, on tätä tilaa verrattu ammatti-ikään. Jos ravitsemustilansa ilmoittaneet ryhmitetään ammatti-ikänsä mukaan lihaviin, normaaleihin ja

än medlemmarna av andra samhällsklasser. Skillnaden är större i fråga om längden än vikten. Orsaken till denna företeelse torde främst stå att söka i olika levnadsstandard. Ett vid tidig ålder påbörjat tungt kroppsarbete tyckes även verka hämmande på växten. Det vore intressant att erhålla klarhet därom, huruvida nattarbetet i större grad än dagarbetet försvärat de ungas kroppsliga utveckling, men därom kan man emellertid på grund av det anförda icke draga några slutsatser. Nattarbeterskornas *kroppsyggnad* belyses i följande sammanställning.

Uppgifter om kroppsyggnaden föreligga beträffande inalles 1 354 nattarbeterskor. Såsom av sammanställningen synes, voro av nattarbeterskorna över $\frac{1}{4}$, eller 78.2 % till sin kroppsyggnad normala, de övriga utgjordes av kraftiga och svaga till ungefär lika stor del, resp. 10.6 och 11.2 %. Bland de ogifta voro de kraftiga något talrikare, medan det bland de gifta fanns flere svaga personer.

Såsom av tabellbilaga XVII framgår, ha uppgifter om *nutritionstillståndet* erhållits beträffande 1 345 av de 1 370 arbeterskor, som blivit undersökta av läkare. Av dem voro 127, knappt $\frac{1}{10}$ (9.4 %), feta, 926, drygt $\frac{2}{3}$, (68.9 %), normalt närda och 292, drygt $\frac{1}{3}$, (21.7 %) magra. Vad beträffar arbeterskorna i de olika industrierna, var nutritionstillståndet normalast bland pappersindustrins arbeterskor, av vilka 70.8 % voro normalt närda, och ojämnast bland textilindustrins arbeterskor, av vilka endast 36.5 % hade normalt hull, medan för träindustrins arbeterskor motsvarande procenttal var 69.8. Feta fanns det mest, 20.6 %, i textilindustrin, närmast och i märkbart mindre grad, 9.9 %, i pappersindustrin och minst, 7.2 %, i träindustrin. De magra voro anmärkningsvärt många, 42.9 %, i textilindustrin, medan de i träindustrin utgjorde 23.0 % och i pappersindustrin 19.3 %.

För att få belysning till frågan, huruvida nattarbetet inverkar menligt på arbeterskornas nutritionstillstånd, har nutritionstillståndet sammanställts med yrkesåldern. Ifall de personer, som lämnat uppgifter om sitt nutritionstillstånd, enligt

laihoihin, saadaan niiden lukumäärästä seuraava yhdistelmä.

Ammatti-ikä Yrkesålder		Yötyöntekijättäristä oli, % Av nattarbeterskorna voro i %		
		Lihavia feta	normaaleja normala	laihoja magra
— 1 vuotta	— år	5.7	73.0	21.3
1— 5	”	6.9	70.9	22.2
5—10	”	12.8	65.4	21.8
10—20	”	20.0	56.0	24.0
20—30	”	26.9	57.7	15.4
30—	”	—	66.7	33.3

Yhdistelmästä käy ilmi, että ammatti-ikä kohotessa 20 vuoteen saakka normaalit työntekijättäret säännöllisesti vähenevät, lisääntyäkseen jälleen ammatti-ikä edelleen kohotessa. Tämä tulos nojautuu kuitenkin kovin pieniin lukuihin, eikä sitä näin ollen voida pitää luotettavana. Lihavien työntekijättärien suhdeluku kohoaa säännöllisesti, paitsi että viimeisessä ammatti-ikäluokassa lihavia ei ollut yhtään. Tämä kehitys johtunee siitä, että useimpain ihmisten paino keski-ikällä lisääntyy. Laihtumiseen sitä vastoin voitaneen katsoa yötyönkin vaikuttaneen. Jos tarkastetaan laihojen suhdelukuja, ei niissä huomata ammatti-ikä pohjalla yhtä voimakasta muutosta. Jos työntekijättäret ryhmitetään sellaisiin, jotka ovat olleet yötyössä enintään 10 vuotta ja 10 vuotta kauemmin, saadaan lihavien suhdeluvuksi edellisessä ryhmässä 7.8 % ja jälkimmäisessä 21.5 %, kun taas normaaleja oli vastaavasti 70.4 % ja 57.0 % ja laihoja 21.8 % ja 21.5 %. Laihoja oli siis molemmissa ikäryhmissä suhteellisesti suunnilleen saman verran, joten kauemmin harjoitettu yötyö ei näytä aiheuttaneen suurempaa laihtumista. Kun kuitenkin eri ammatti-ikäryhmissä ovat eri työntekijättäret, ei työntekijättärien ravitsemustila ole aivan varma laihtumisen arvostelun peruste. Sen vuoksi on kultakin työntekijättäreltä tiedusteltu erikoisesti myös heidän laihtumistaan, mikä antaa kysymyksen suoranaisten vastauksen. — Laihtumista, unetomuutta, päänsärkyä ja muuta hermostuneisuutta lääkärit muuten pitävät yötyön tavallisimpina seurauksina.

Yötyöntekijättärien *laihtumisesta* on saatu tietoja 1 350 työntekijättärestä, ja 20 on jättänyt kysymykseen vastaamatta. Laihtuneet yötyöntekijättäret on ryhmitetty sellaisiin, jotka ovat laihtuneet ennen yötyöhön tuloaan ja sen aikana. Kaikkiaan on 1 350 tietoja antaneesta työntekijättärestä 261, 19.3 %, eli lähes joka viides laihtunut.

yrkesåldern uppdelas i feta, normalt närda och magra, erhålles över desamma antal följande sammanställning.

Av sammanställningen framgår, att antalet normalt närda arbeterskor regelbundet avtar ända till en yrkesålder av 20 år, för att därefter åter ökas med stigande yrkesålder. Detta resultat grundar sig emellertid på synnerligen små tal och kan därför icke anses tillförlitligt. Relationstalet för de feta arbeterskorna stiger regelbundet utom i den sista yrkesåldersklassen, där feta icke alls förekommo. Orsaken till denna utveckling torde ligga däri, att vikten hos de flesta människor tilltar i medelåldern. På avmagrandet däremot kan även nattarbetet anses ha inverkat. Vid granskning av relationstalen för de magra märkes icke en lika kraftig förändring med yrkesåldern. Uppdelar man nattarbeterskorna i sådana, vilka varit i nattarbete högst 10 år och över 10 år, blir relationstalet för de feta i den förra gruppen 7.8 % och i den senare 21.5 %, då de normala åter utgöra resp. 70.4 % och 57.0 % samt de magra 21.8 % och 21.5 %. De magra förekommo alltså i bägge åldersgrupperna i ungefär samma relativa antal, vadan det under en längre tid utförda nattarbetet icke synes ha förorsakat någon större avmagring. Då emellertid arbeterskorna i de olika yrkesåldersgrupperna icke äro samma personer, är deras nutritionstillstånd icke en fullt säker grund för bedömandet av avmagringen. För den skull har varje arbeterska åtsports särskilt även angående avmagringen, varigenom ett direkt svar på frågan erhållits. — Avmagring, sömnlöshet, huvudvärk och annan nervositet anses för övrigt av läkarna vara de vanligaste följderna av nattarbetet.

Om nattarbeterskornas *avmagring* ha uppgifter erhållits av 1 350 arbeterskor, och 20 ha lämnat frågan obesvarad. De nattarbeterskor, som magrat, ha uppdelats i sådana, vilka gjort det före de haft nattarbete och efter det de vidtagit därmed. Av de 1 350 arbeterskor som lämnat upplysningar ha inalles 261, 19.3 %, eller i det när-

Näistä on yhteensä 10 työntekijättärtä laihtunut ennen ryhtymistään yötyöhön. Kun näillä ei ole merkitystä asiaa yötyön vaikutusten kannalta arvosteltaessa, ne jätetään seuraavasta tarkastelusta pois. Siten saadaan yötyön aikana laihtuneiden lukumääräksi 251, mikä on 18.6 % tietoja antaneista.

Jos yötyön aikana laihtuneet työntekijättäret ryhmitetään teollisuuden ja laihtumismäärän mukaan, saadaan seuraava yhdistelmä.

Laihtumis- määrä, kg Avmagring, kg	Paperiteol- isuus Pappers- industri	Puuteolli- isuus Träindustri	Kutoma- teollisuus Textilin- dustri	Yhteensä Summa
— 5	78	35	14	127
5—10	48	15	9	72
10—	6	1	1	8
Ilmoittamaton — Ouppgiven	24	18	2	44
Yhteensä — Summa	156	69	26	251

Tarkastettaessa laihtuneita siviilisäädyn mukaan huomataan, että heitä naimattomissa oli enemmän kuin naimisissa olevissa, laihtuneiden prosenttiluvun ollessa edellisistä 20.5 ja jälkimmäisistä 16.4, yhteensä kaikista 18.7. Tähän vaikuttanee osittain se, että naimattomien työntekijättärien ruokailuolot yleensä ovat epäsäännöllisemmät ja huonommat kuin naimisissa olevien. Mitä tulee eri teollisuuksiin, näyttää työskentely kutomateollisuudessa enemmän aiheuttaneen laihtumista. Sen työntekijättäristä oli näet kokonaista 41.3 % laihtunut, jotavastoin vastaava prosenttiluku paperiteollisuudessa oli 19.5 ja puuteollisuudessa vain 14.5. Näyttää siis siltä, että viileämmissä työpaikoissa työskentelevät, kuten puuteollisuustyöntekijättäret, ovat laihtuneet vähemmän kuin lämpöisissä työhuoneissa työskentelevät. Kaikissa tutkituissa teollisuuksissa ovat naimattomat laihtuneet enemmän kuin naimisissa olevat. Ero oli suurin kutomateollisuudessa, jossa naimisissa olevista oli laihtunut 34.8 %, mutta naimattomista kokonaista 45.0 %, ja pienin puuteollisuudessa, jossa vastaavat prosenttiluvut olivat 13.1 ja 15.4, samalla kuin ne paperiteollisuudessa olivat 17.0 ja 21.6. Kun tutkitut kutomateollisuustyöntekijättäret verraten vähän, mutta paperi- ja puuteollisuustyöntekijättäret kaikki tekivät yötyötä, ei siis varsinaisesti yötyö näytä aiheuttaneen enemmän laihtumista kuin päivällä suoritettu tehdastyö. Tutkittujen kutomatyöläisten vähälukuisuuden vuoksi vertailu kuitenkin on epävarmaa.

maste var femte magrat. Bland dem funnos inalles 10 sådana, som magrat före de inträtt i nattarbete. Då dessa fall sakna betydelse för bedömandet av saken ur synpunkten av nattarbetets verkningar, lämnas desamma vid följande granskning å sido. Antalet under nattarbetet avmagrade blir sålunda 251, vilka utgör 18.6 % av dem som lämnat uppgifter.

Ifall de som magrat under den tid de haft nattarbete grupperas enligt industri och avmagringsgrad, erhålles följande sammanställning.

Vid granskning av huru de avmagrade fördela sig enligt civilstånd framgår det, att bland de ogifta funnos flere avmagrade än bland de gifta, i det att procenttalet avmagrade bland de förra utgjorde 20.5 och bland de senare 16.4, bland samtliga 18.7. Detta torde delvis bero därpå, att de ogifta arbeterskornas måltider i allmänhet äro mera oregelbundna och sämre än de giftas. Vad de olika industrierna vidkommer, synes arbetet inom textilindustrin mest ha förorsakat avmagring. Av dess arbeterskor hade nämligen hela 41.3 % magrat, medan motsvarande procenttal inom pappersindustrin utgjorde 19.5 och inom träindustrin endast 14.5. Det förefaller alltså, som om de vilka arbetade på svalare arbetsplatser, såsom träindustriarbeterskorna, hade magrat i mindre grad än de i varma arbetsrum sysselsatta. Inom samtliga undersökta industrier ha de ogifta magrat mera än de gifta. Skillnaden var störst inom textilindustrin, där av de gifta 34.8 % magrat, men av de ogifta hela 45.0 %, och minst inom träindustrin, där motsvarande procenttal voro 13.1 och 15.4, samtidigt som desamma inom pappersindustrin utgjorde 17.0 och 21.6. Då av de undersökta arbeterskorna inom textilindustrin en relativt liten del utförde nattarbete, medan inom pappers- och träindustrierna samtliga arbeterskor hade sådant, ser 'det ut, som om det egentliga nattarbetet icke hade förorsakat avmagring i större grad än det om dagen utförda fabriksarbetet. Till följd av det ringa antalet undersökta textilarbeterskor är det dock vanskligt att anställa jämförelser.

Jos yötyöntekijättärien laihutumista tarkastetaan teollisuuskittain ammatti-ään mukaan, saadaan seuraava yhdistelmä.

Ifall nattarbeterskornas avmagring skärskådas enligt industri och yrkesålder, erhålles följande sammanställning.

Laihtuneita yötyöntekijättäriä — Nattarbeterskor, som magrat

Ammatti-ikä Yrkesålder	Paperiteol- isuus Pappers- industri	Puuteoli- isuus Träindustri	Kutoma- teollisuus Textilin- dustri	Yhteensä Summa
— $\frac{1}{4}$ vuotta — år	38	8	2	48
$\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ ” ”	2	13	5	20
$\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ ” ”	3	2	3	8
$\frac{3}{4}$ —1 ” ”	11	12	1	24
1—2 ” ”	9	7	3	19
2—5 ” ”	17	3	1	21
5—10 ” ”	9	—	1	10
10— ” ”	3	—	1	4
Ilmoittamaton — Ouppgiven	64	24	9	97
Yhteensä — Summa	156	69	26	251

Yhdistelmästä nähdään, että 154 laihtuneen työntekijättären ammatti-äästä on saatu tietoja. Näistä on lähes $\frac{1}{3}$, eli 31.2 % laihtunut oltuaan yötyössä enintään $\frac{1}{4}$ vuotta ja 13.0 % tehtyään tällaista työtä $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ vuotta. Laihtuneista on siis 44.2 % laihtunut oltuaan yötyössä enintään $\frac{1}{2}$ vuotta. Yötyönsä kolmannella vuosineljänneksellä laihtuneita oli vähän, 5.2 %, mutta neljänneksellä vuosineljänneksellä prosenttimäärä kohosi 15.6:een. Ensimmäisen yötyövuotensa aikana on siis laihtuneista työntekijättäristä lähes $\frac{2}{3}$:n eli 65.0 %:n laihtuminen alkanut. Kun sellaisia yötyöntekijättäriä, jotka olivat ensimmäistä vuotta yötyössä, oli vain runsas $\frac{1}{4}$ tutkituista työntekijättäristä, oli laihtuneita näin ollen tässä ammatti-ikäryhmässä suhteellisesti paljon enemmän kuin vanhemmissa ryhmässä. Sellaisia, jotka olivat laihtuneet 1—5 vuotta yötyössä oltuaan, oli runsas $\frac{1}{4}$, eli 25.9 % laihtuneista, samalla kuin mainittuun ammatti-ikäryhmään kuului noin 41 % tutkituista työntekijättäristä. Vajaan $\frac{1}{10}$:n eli 9.1 %:n laihtuminen oli tapahtunut vasta asianomaisen oltua yli 5 vuotta yötyössä; tällaisia työntekijättäriä oli noin 31 % tutkituista. Kun työn muutos tavallisesti alussa vaikuttaa tuntuvimmin ihmiseen, voitaneehä suurimmaksi osaksi yötyön aiheuttamista pitää etupäässä niitä laihtumisia, jotka ovat sattuneet ensimmäisenä yötyövuotena. Sellaisia oli 100 eli 7.5 % niistä 1340 yötyöntekijättärestä, jotka ovat antaneet tietoja yötyön aikana tapahtuneesta laihtumisestaan.

Av sammanställningen synes, att uppgift om yrkesåldern erhållits av 154 avmagrade arbeterskor. Av dessa ha i det närmaste $\frac{1}{3}$, eller 31.2 % magrat efter att ha varit i nattarbete högst $\frac{1}{4}$ år och 13.0 % efter att ha utfört sådant arbete under $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ år. Av de avmagrade ha alltså 44.2 % magrat efter att ha deltagit i nattarbete under högst $\frac{1}{2}$ års tid. De som magrat under tredje kvartalet av sitt nattarbete voro få, 5.2 %, men under fjärde kvartalet steg procenttalet till 15.6. Hos nästan $\frac{2}{3}$, eller 65.0 % av de avmagrade arbeterskorna har avmagringen alltså vidtagit under det första året av nattarbetet. Då de nattarbeterskor, vilka arbetade sitt första år i nattarbete, utgjorde endast drygt $\frac{1}{4}$, av de undersökta arbeterskorna, fanns det alltså avmagrade i denna yrkesåldersgrupp relativt mycket mera än i de äldre grupperna. De personer, vilka avmagrat efter att ha varit i nattarbete 1—5 år, utgjorde drygt $\frac{1}{4}$ eller 25.9 % av de avmagrade, samtidigt som till sagda yrkesåldersgrupp hörde c:a 41 % av de undersökta arbeterskorna. Avmagringen hos knappt $\frac{1}{10}$ eller 9.1 % hade inträtt först efter det personerna i fråga varit över 5 år i nattarbete; antalet sådana arbeterskor utgjorde c:a 31 % av de undersökta. Då en förändring av arbetet vanligen i början kännbart inverkar på människan, torde måhända främst de avmagringsfall, vilka förekommit under det första året av nattarbete, kunna anses till största delen ha förorsakats av nattarbetet. Denna grupp omfattade 100 eller 7.5 % av de 1340 nattarbeterskor, vilka lämnat uppgifter beträffande avmagringen under nattarbetet.

Mitä tulee eri teollisuuksiin, on paperiteollisuudessa laihtumista tapahtunut huomattavimmin kohta työntekijättärien yötyöhön tultua, joten siinä yötyön vaikutus on heti alussa ollut voimakkaampi, sekä sitten taas heidän oltuaan siinä yli 2 vuotta, kun taas puu- ja kutomateollisuuksissa laihtumista on sattunut vasta vähän myöhemmin, ammatti-iän vaihdellessa $\frac{1}{4}$:sta 2 vuoteen. 5 vuotta kauemmin yötyössä olleista puuteollisuuden työntekijättäristä ei yksikään tietoja antanut ollut laihtunut.

Jos vielä verrataan toisiinsa laihtumismääriä eri ammatti-ikäryhmissä, saadaan seuraava yhdistelmä.

Vad de olika industrierna vidkommer, ha inom pappersindustrin de flesta fallen av avmagring inträffat strax efter det arbeterskorna kommit i nattarbete, så att nattarbetets inverkan där genast i början varit kännbarare, samt sedan åter efter det att de deltagit däri över 2 år, under det att inom trä- och textilindustrierna avmagringen merendels inträtt först litet senare, vid en yrkesålder varierande från $\frac{1}{4}$, till 2 år. Bland de arbeterskor inom träindustrin, vilka varit över 5 år i nattarbete, har ingen av dem som lämnat upplysningar magrat.

Jämför man ytterligare avmagringsgraden inom de olika yrkesåldersgrupperna sinsemellan, erhålles följande sammanställning.

Laihtuminen. — Avmagring.

Ammatti-ikä — Yrkesålder	Työntekijättäriä, jotka ovat laihtuneet — Arbeterskor, som magrat				Yhteensä Summa
	alle 5 kg — mindre än 5 kg		yli 5 kg — över 5 kg		
	absol.	%	absol.	%	
$\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{4}$ vuotta — år	26	60.5	17	39.5	43
$\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ » — »	14	77.8	4	22.2	18
$\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ » — »	5	62.5	3	37.5	8
$\frac{3}{4}$ — 1 » — »	8	50.0	8	50.0	16
1 — 2 » — »	11	64.7	6	35.3	17
2 — 5 » — »	8	44.4	10	55.6	18
5 — 10 » — »	6	66.7	3	33.3	9
10 — » — »	1	25.0	3	75.0	4
Ilmoittamaton — Oppgiven	48	64.9	26	35.1	74
Yhteensä — Summa	127	61.4	80	38.6	207

Yhdistelmästä näkyy, että useimmat työntekijättäret, 61.4 %, ovat laihtuneet verraten vähän, enintään 5 kg, kun taas yli 5 kiloa laihtuneita oli 38.6 % laihtumisensa määrän ilmoittaneista. Viimeainituista oli 8 laihtunut yli 10 kg. Ammatti-iän vaikutuksesta laihtumismäärään ei tutkittujen vähälukuisuuden vuoksi voida varmoja johtopäätöksiä tehdä, koska tällöin satunnaisuudet saattavat vaikuttaa tuloksiin.

2. Terveystila, taudit ja tapaturmat.

Lääkärien tutkimien yötyöntekijättärien terveydentilasta on saatu tietoja 1358 työntekijättärestä, joista 589 oli naimisissa ja 769 naimattomia. Näistä todettiin ulkonäöltään terveiksi ja voimakkaiksi 7.0 (naimisissa olevista 4.7 ja naimattomista 8.7) %, terveiksi 69.6 (65.2 ja 73.0) %, terveiksi, vaikka heikonlaisiksi 19.4 (23.3 ja 16.4) % ja kivulloisiksi 4.0 (6.8 ja 1.9) %. Jos eri teollisuuksia verrataan toisiinsa huomataan, että terveitä ja voimakkaita oli enemmän, 7.6 %, paperiteollisuus-

Av sammanställningen framgår, att de flesta arbeterskor, 61.4 %, magrat relativt litet, högst 5 kg, då åter de som magrat över 5 kg utgjorde 38.6 % av dem som uppgivit graden av avmagringen. Av de sistnämnda hade 8 magrat över 10 kg. Om yrkesålderns inverkan på avmagringsgraden kan till följd av de undersöktas ringa antal säkra slutsatser icke dragas, enär tillfälligheter ha kunnat inverka på resultatet.

2. Hälsotillstånd, sjukdomar och olycksfall.

Om hälsotillståndet bland de nattarbeterskor, som undersökts av läkare, ha uppgifter erhållits beträffande 1358 personer, av vilka 589 voro gifta och 769 ogifta. Av dessa hade 7.0 (av de gifta 4.7 och de ogifta 8.7) % konstaterats vara till utseendet friska och starka, 69.6 (65.2 och 73.0) % friska, 19.4 (23.3 och 16.4) % friska fastän något svaga och 4.0 (6.8 och 1.9) % sjukliga. Jämföras de olika industrierna med varandra, framgår det, att de friska och starka voro

nessa, kutomateollisuudessa 6.4 % ja vähimmän, 6.1 %, puuteollisuudessa sekä terveitä paperiteollisuudessa 70.5 %, puuteollisuudessa 69.8 % ja kutomateollisuudessa 57.1 %. Terveitä, vaikka heikonlaisia oli paperi- ja puuteollisuudessa melkein saman verran, edellisessä 19.1 ja jälkimmäisessä 19.2 %, mutta kutomateollisuudessa niitä oli enemmän, 23.8 %. Kivulloisia oli paperiteollisuudessa vähän, vain 2.8 %, mutta puuteollisuudessa jo 4.9 % ja kutomateollisuudessa huomattavan paljon, 12.7 %. Terveydentila oli siis yleensä paperi- ja puuteollisuudessa melkein samanlainen, mutta kutomateollisuudessa huomattavasti huonompi. Naimisissa olevien naisten terveydentila oli myös melkoista huonompi kuin naimattomien, mikä osittain johtunee edellisten korkeammasta iästä, mutta myös osittain heidän raskaammasta kotityöstään. Mainittujen syiden vuoksi näyttää yötyö jonkun verran haitallisemmalta naimisissa olevien naisten terveydelle kuin naimattomien.

Yötyöntekijättärien terveydentila on melkoisessa määrin riippuvainen heidän iästään. Tätä esittää liitetaulu XVIII, jossa 1358 työntekijättären terveydentilaa on verrattu heidän ikäänsä. Taulusta käy ilmi, että terveiden suhteellinen lukuisuus yleensä vähenee iän kohotessa samalla kuin heikkojen ja kivulloisten määrä tällöin kasvaa. Paperiteollisuudessa oli terveydentila yleensä parempi kuin puuteollisuudessa, sillä työntekijättärien kivulloisuus ja heikkous lisääntyi tässä teollisuudessa iän kasvaessa suhteellisesti vähemmän kuin puuteollisuudessa.

Yötyön vaikutusten kannalta on tärkeää tarkastaa työntekijättärien terveydentilaa heidän ammatti-ikänsä verrattuna. Sitä osoittaa liitetaulu XIX. Kun 10 vuotta kauemmin yötyössä olleita työntekijättäriä on kovin vähän, ovat niihin kohdistuvat prosenttimäärät satunnaisuuksista riippuvia. Alussa yötyö vaikuttanee tottumattomiin työntekijättäriin väsyttävämmän kuin myöhemmin. Nähtävästi tämän johdosta oli ensimmäistä vuotta yötyötä tekevien työntekijättärien terveydentila hieman huonompi kuin 1—5 vuotta yötyössä olleiden, kun taas 5—10 vuotta yötyötä tehneiden oli huomattavasti huonompi, mutta 10—20 vuotta yötyössä olleiden parhain kaikista. Niissä työntekijättäriissä, jotka olivat tehneet yötyötä 20—30 vuotta, oli jo heikkoja suhteellisesti enemmän kuin muissa, mutta heitä oli kovin vähän. Vertausten tekoa tässä vaikeuttaa sekin, että tilasto ei käsitä samoja työntekijättäriä eri ammatti-ikäkausilta, joten eri työntekijättärien fyysillinen erilaisuus vaikuttaa tuloksiin. Ne työntekijättäret, jotka ovat

jämförelsevis talrikast, 7.6 %, inom pappersindustrin, dännäst inom textilindustrin, 6.4 %, och träindustrin, 6.1 %, samt de friska talrikast, 70.5 %, inom pappersindustrin, varefter följde träindustrin, 69.8 %, och textilindustrin, 57.1 %. Friska fastän något svaga fanns det nästan lika mycket inom pappers- och träindustrierna, i den förra 19.1 % och den senare 19.2 %, men inom textilindustrin voro de talrikast utgörande 23.8 %. Sjukliga fanns det inom pappersindustrin endast 2.8 %, men inom träindustrin redan 4.9 % och inom textilindustrin icke mindre än 12.7 %. Hälsotillståndet var alltså inom pappers- och träindustrierna på det hela taget ungefär enahanda, men inom textilindustrin märkbart sämre. De gifta kvinnornas hälsotillstånd var även betydligt sämre än de ogiftas, vilket dels torde bero på de förras högre ålder, men dels även på deras tyngre hemsysslor. På grund av det anförda ser det ut, som om nattarbetet alltså skulle verka något menligare på de gifta än på de ogifta kvinnornas hälsa.

Nattarbeterskornas hälsotillstånd beror i betydande grad av deras ålder. Detta belyses i tabellbilaga XVIII, i vilken hälsotillståndet och åldern sammanställts beträffande 1358 arbeterskor. Av tabellen framgår, att det relativa antalet friska i allmänhet nedgår med tilltagande ålder, samtidigt som antalet svaga och sjukliga stiger. Inom pappersindustrin var hälsotillståndet i allmänhet bättre än i träindustrin, ty arbeterskornas sjuklighet och svaghet tilltog i denna industri med åldern i jämförelsevis mindre grad än i träindustrin.

Ur synpunkten av nattarbetets verkningar är det av vikt att granska nattarbeterskornas hälsotillstånd, mot bakgrunden av deras yrkesålder. Detta framgår av tabellbilaga XIX. Då det finnes mycket få arbeterskor, som varit i nattarbete över 10 år, äro procentalen rörande dem beroende av tillfälligheter. I början torde nattarbetet verka mera tröttande på arbeterskorna än senare. Synbarligen till följd härav var hälsotillståndet bland de nattarbeterskor, som voro första året i nattarbete, något sämre än bland dem, som utfört sådant under 1—5 år, under det att hälsotillståndet bland de nattarbeterskor, som varit i nattarbete 5—10 år, var betydligt sämre, men bland dem som varit i nattarbete 10—20 år allra bäst. Bland de nattarbeterskor, som läft nattarbete i 20—30 år, var antalet svaga redan jämförelsevis större än bland de övriga, men de voro mycket få. Anställandet av jämförelser försvåras här också därigenom, att statistiken icke omfattar samma arbeterskor i de olika yrkesåldersgrupperna,

jaksaneet kauan olla yötyössä, lienevät terveempiä eikä yötyö ole heihin tuntuvasti vaikuttanut, kun taas vähemmän aikaa yötyössä olleissa työntekijätärissä voi vielä olla heikompiakin yksilöitä.

Kun asunto-oloilla on terveydelle suuri merkitys, on syytä verrata toisiinsa yötyöntekijätärrien asuintiheyttä ja terveydentilaa. Täten saadut tulokset nähdään seuraavasta yhdistelmästä, joka kohdistuu lääkärin tutkimiin työntekijätärriin. Ilmoittamattomat on jätetty pois, joten yhdistelmä koskee vain 827 työntekijätärtä. Absoluuttisten lukujen pienuuden vuoksi on suhdeluvuissa paljon säännöttömyyttä, mutta kuitenkin voidaan huomata, että terveydentila asuintiheyden kasvaessa jonkun verran huononi.

vadan de olika arbeterskornas fysiska olikheter påverka resultatet. De arbeterskor, vilka länge orkat med nattarbetet, torde vara friskare, och nattarbetet synes icke ha kännbart påverkat dem, under det att bland de nattarbeterskor, vilka varit i nattarbete en kortare tid, ännu kunna finnas också svagare individer.

Enär bostadsförhållandena äro av största betydelse för hälsan, torde det vara skäl att jämföra nattarbeterskornas boendetäthet och hälsotillstånd med varandra. Resultatet framgår av följande sammanställning, vilken avser de läkarundersökta arbeterskorna. Ur tabellen ha uteslutits de personer, som icke lämnat upplysningar, vadan densamma endast omfattar 827 arbeterskor. Beroende på de små absoluta talen uppvisa relationstalen en mängd oregelbundenheter, men kan man dock märka, att vid tilltagande boendetäthet hälsotillståndet i någon mån försämrats.

Asuintiheys ja terveydentila. — Boendetäthet och hälsotillstånd.

Asukasluvu huonetta kohden Antal personer per rum	Paperiteollisuudessa I pappersindustrin			Puuteollisuudessa I träindustrin			Kaikkiaan Inalles		
	Terveitä Friska	Heikkoja ja Kivulloisia Svaga och sjukliga	Yhteensä Summa	Terveitä Friska	Heikkoja ja Kivulloisia Svaga och sjukliga	Yhteensä Summa	Terveitä Friska	Heikkoja ja Kivulloisia Svaga och sjukliga	Yhteensä Summa
1—2	150	29	179	93	28	121	243	57	300
3—4	190	42	232	114	35	149	304	77	381
5—	63	17	80	50	16	66	113	33	146
Yhteensä — Summa	403	88	491	257	79	336	660	167	827

Taulukosta näkyy, että 827 tietoa antaneesta työntekijätärestä oli terveitä 660 eli noin $\frac{1}{4}$ (79.8 %) sekä heikkoja ja kivulloisia 167 eli runsas $\frac{1}{5}$ (20.2 %). Kuten edellä on mainittu, heikkojen ja kivulloisten suhteellinen määrä eneni jonkun verran asuintiheyden suuretessa. Heikkoja oli 19.0 % tietoa antaneista, kun asuintiheys oli 1—2 henkilöä huonetta kohden, mutta 20.2 % asuintiheyden ollessa 3—4 henkilöä ja 22.6 % sen ollessa 5 henkilöä tai enemmän. Puuteollisuudessa oli heikkoja ja kivulloisia enemmän kuin paperiteollisuudessa, mutta viime mainitussa kohosi näiden suhteellinen määrä asuintiheyden suuretessa melkoista nopeammin kuin edellisessä. Asuintiheyden nousussa 1—2 henkilöstä 5:een ja useampaan henkilöön huonetta kohden heikkojen ja kivulloisten prosenttiluku kohosi paperiteollisuudessa 16.2:stä 21.3:een, mutta puuteollisuudessa 23.1:stä 24.2:een. Tähän erilaiseen tulokseen vaikuttanee osittain se,

Av tabellen synes, att bland 827 personer som lämnat uppgifter utgjorde antalet friska 660 eller c:a $\frac{1}{4}$ (79.8 %) samt antalet svaga och sjukliga 167 eller drygt $\frac{1}{5}$ (20.2 %). Såsom tidigare nämnts, steg det relativa antalet svaga och sjukliga i någon mån vid tilltagande boendetäthet. Svaga personer voro av dem som lämnat uppgifter 19.0% vid en boendetäthet av 1—2 personer per rum, men 20.2 %, då boendetätheten utgjorde 3—4 personer och 22.6 %, då densamma var 5 personer eller däröver. Inom träindustrin fanns det mera svaga och sjukliga än inom pappersindustrin, men inom den senare stegrades det relativa antalet av dessa vid tilltagande boendetäthet märkbart snabbare än inom den förra. Under det att boendetätheten ökades från 1 à 2 personer till 5 eller flere per rum, steg procenttalet för svaga och sjukliga inom pappersindustrin från 16.2 till 21.3, men inom träindustrin från 23.1 till 24.2.

että paperiteollisuudessa asuinhuoneistojen tilavuus henkilöä kohden oli yleensä pienempi kuin puuteollisuudessa ja että edellisessä teollisuudessa oli perheellisiä työntekijättäriä paljon enemmän kuin jälkimmäisessä; näillä päiväuni lasten vuoksi luonnollisesti enemmän häiriintyi ja siten terveydentila joutui kärsimään.

Tarkasteltaessa yötyöntekijättärien terveydentilaa heidän itsensä arvostelemana tullaan samansuuntaisiin tuloksiin kuin edellä, asiaa lääkärin lausuntojen perusteella tutkittaessa. Runsa $\frac{1}{4}$ työntekijättäristä on ilmoittanut terveydentilansa olleen hyvän, vähän enemmän kuin puolella se on ollut välttävä ja muilla heikko. Puuteollisuudessa työntekijättärien terveydentila näyttää näiden tietojen mukaan olleen huomattavasti huonompi kuin paperiteollisuudessa. Perheellisten työntekijättärien terveydentila osoittaa huonontumista asuintiheyden lisääntyessä, mutta yksinäisiin nähden tätä eroa ei juuri ollut huomattavissa.

Edelleen on verrattu yötyöntekijättärien terveydentilaa niihin tietoihin, joita on saatu heidän unensa rauhallisuudesta ja pituudesta. Tästä rauhallisuudesta on antanut tietoja 1420 sellaista työntekijättärtä, joiden terveydentilasta on oltu selvillä. Tietenkäin on niiden työntekijättärien terveydentila, jotka saivat rauhallisesti nukkua, ollut parempi kuin niiden, joiden uni syystä tai toisesta on häiriintynyt. Perheellisten työntekijättärien terveydentilaan näyttää myös rauhallisen unen puute vaikuttaneen huomattavasti vahingollisemmin kuin yksinäisten tilaan. Nukkumisaikansa pituudesta on 1597 työntekijättärtä antanut tietoja. Niistä työntekijättäristä, jotka nukkuivat yötyön jälkeen vähemmän kuin 6 tuntia, oli hyvä terveys vain vajaalla $\frac{1}{4}$:lla eli 19.6 %:lla, kun taas niistä, jotka nukkuivat 6—8 tuntia, tällainen terveydentila oli 37.5 %:lla sekä niistä, jotka nukkuivat 8 tuntia tai sitä kauemmin, se oli 68.9 %:lla. Täten myös unen pituus näyttää suuresti vaikuttaneen terveydentilaan.

Lääkärin tutkimiin yötyöntekijättäriin nähden on myös tarkattu ruumiinrakenteen ja terveydentilan suhdetta. Tietoja on saatu 1354 työntekijättärestä. Näistä oli vankkarakenteisista terveitä 99.3 % ja kivulloisia vain 0.7 %, kun taas niistä, joilla oli tavallinen ruumiinrakenne, vastaavat prosenttiluvut olivat 97.0 ja 3.0 sekä heikkorakenteisista 86.8 ja 13.2. Kaikista tietoja antaneista oli terveitä 96.1 % ja kivulloisia 3.9 %.

Tarkastettaessa kysymystä, missä määrin yötyöntekijättäriä rasittavat sellaiset taudit kuin tuber-

Detta olika resultat torde delvis betingas därav, att bostadslägenheternas luftrymd per person inom pappersindustrin var i allmänhet mindre än i träindustrin och att den förra sysselsatte mycket flere arbeterskor med familj än den senare; för dem stordes givetvis dagvilan för barnens skull i högre grad, och hälsotillståndet kom därigenom att lida.

Vid granskandet av nattarbeterskornas hälsotillstånd i enlighet med deras eget bedömande kommer man till liknande resultat som på grundvalen av läkarnas utlåtanden. Drygt $\frac{1}{4}$ av nattarbeterskorna ha uppgivit sitt hälsotillstånd såsom gott, för något mer än hälften var det försvarligt, och de övrigas hälsa var klen. Inom träindustrin synes nattarbeterskornas hälsotillstånd enligt dessa uppgifter ha varit betydligt sämre än i pappersindustrin. Hos de arbeterskor, som hade familj, visar hälsotillståndet försämring med tilltagande boendetäthet, men i fråga om de ensamstående kunde en dylik skillnad just icke varnas.

Vidare har nattarbeterskornas hälsotillstånd jämförts med de uppgifter, som erhållits om dagvilans ostördhet och om dess längd. Om den förra oständigheten ha uppgifter lämnats av 1420 sådana arbeterskor, om vilkas hälsotillstånd kändedom erhållits. Givetvis har hälsotillståndet bland de arbeterskor, vilka fingo vila ostört, varit bättre än bland dem, vilka av en eller annan orsak blivit störda i sin sömn. På hälsotillståndet synes bristen på lugn sömn ha verkat betydligt menligare bland de arbeterskor, som hade familj, än bland de ensamstående. Om vilans längd ha 1597 arbeterskor lämnat uppgifter. Av de arbeterskor, vilka efter nattarbetet sovo mindre än 6 timmar, hade blott knappt $\frac{1}{4}$ eller 19.6 % god hälsa, medan av dem, som sovo 6—8 timmar, 37.5 % hade sådan hälsa samt av dem, vilka sovo 8 timmar eller mera, 68.9 %. Sålunda synes också vilans längd i hög grad ha påverkat hälsotillståndet.

Beträffande de nattarbeterskor, som undersökta av läkare, har en granskning av förhållandet mellan kroppsbyggnad och hälsotillstånd även företagits. Uppgifter ha erhållits om 1354 arbeterskor. Av dem som hade kraftig kroppsbyggnad voro 99.3 % friska och endast 0.7 % sjukliga, medan motsvarande procenttal för dem som hade vanlig kroppsbyggnad voro 97.0 och 3.0 samt för arbeterskor med svag kroppsbyggnad 86.8 och 13.2. Av samtliga personer som lämnat upplysningar voro 96.1 % friska och 3.9 % sjukliga.

Vid undersökning av frågan, i vilken mån nattarbeterskorna besvärades av sådana sjukdomar som

kuloosi, sydäntaudit, reumatismi ja valkovouto, joiden esiintymiseen ruumiinrakenne osaltaan voi vaikuttaa, on havaittu, että niistä 1354 työntekijättärestä, joista tätä seikkaa koskevia tietoja on saatu, sairasti kysymyksessä olevia tauteja vankarakenteisista 46.2 %, normaalirakenteisista 47.0 % ja heikkorakenteisista 65.8 % sekä kaikista yhteensä 49.0 %. Mitä tulee eri laatuisiin tauteihin, ei heikkorakenteisilla esiintynyt tuberkuloosia ja reumatismia enempää kuin muillakaan ryhmillä, mutta sydäntauteja ja valkovoutoa heillä sen sijaan on ollut huomattavasti enemmän.

Yötyöntekijättäritä on tiedusteltu myös heidän lääkärissä käyntejään ja sairaalassa oloaan, joista varsinkin jälkimmäinen on omiaan antamaan selvitystä työntekijättärien vaikeammista sairaustapauksista, työväestön keskuudessa kun lääkäriä sairaalahoitoon turvautuminen ei ole tavallista lievien sairaustapausten saatuessa. Tässä yhteydessä on otettu huomioon työntekijättärien ennen yötyötä ja sen aikana mainittua hoitoa vaatineet taudintapaukset.

Lääkärissä käynneistään on 1370 lääkärin tutkimasta yötyöntekijättärestä 1331 antanut tietoja. Näistä oli 311 eli 22.4 % sellaisia, jotka eivät olleet koskaan käyneet lääkärissä; näitä oli huomattavasti enemmän naimattomissa kuin naimisissa olevissa, mikä tietenkin suurimmaksi osaksi johtuu siitä, että naimattomissa on nuorempia henkilöitä suhteellisesti paljon enemmän kuin naimisissa olevissa. Liitetäulusta XX käy ilmi, miten monelle työntekijättärelle mikin tauti on aiheuttanut lääkärissä käyntejä ja sairaalassa oleskelua. Kaikkiaan 1020 työntekijättärestä on 375:n eli 36.8 %:n täytynyt useamman, tavallisesti parin kolmen taudin takia turvautua lääkäriin, kun taas niitä, jotka ovat vain yhden taudin takia lääkäriä käyttäneet, oli 645 eli 63.2 %. Pääasiallisesti ikäsuhteista taas johtunee, että naimisissa olevien on täytynyt useamman taudin tähden käydä lääkärissä suhteellisesti huomattavasti enemmän kuin naimattomien.

Jos tarkastetaan yhden taudin takia lääkäriä käyttäneitä työntekijättäriä, havaitaan, että, lukuun ottamatta ryhmää „muut ja tarkemmin ilmoittamattomat taudit”, muut keuhkojen taudit kuin tuberkuloosi ovat useimmiten pakottaneet työntekijättäriä kääntymään lääkärin puoleen. Lähinnä suurimman syyryhmän muodostivat vatsa- ja suolitaudit; sen jälkeen seurasivat tapaturmat ja influenssa, sitten hermostuneisuus ja synnytyselementien taudit, reumatismi ja kurkkutaudit j. n. e. Mitä taas tulee tautien lukuisuuteen naimisissa olevilla ja naimattomilla, on hermostuneisuutta, sy-

tuberkulos, hjärtfel, reumatism och vitflytning, vilkas förekomst i viss mån kan betingas av kroppsbyggnaden, har konstaterats, att av de 1354 arbeterskor, rörande vilka uppgifter om denna omständighet erhållits, ledde 46.2 % av de kraftigt byggda, 47.0 % av de normalt byggda och 65.8 % av de svagt byggda samt 49.0 % av alla tillsammans av ifrågavarande sjukdomar. Vad de olika sjukdomarna beträffar, förekom tuberkulos och reumatism ej i större utsträckning bland de svagt byggda än i övriga grupper, medan hjärtfel och vitflytning voro betydligt mera utbredda bland dem.

Nattarbeterskorna åtspordes även därom, i vilken mån de besökt läkare och varit intagna på sjukhus, av vilka frågor särskilt den senare är ägnad att klarlägga förekomsten av svårare sjukdomsfall bland nattarbeterskorna, enär anlitandet av läkar- och sjukhusvård inom arbetarklassen icke är vanligt vid lindriga sjukdomsfall. I detta sammanhang ha beaktats ifrågavarande sjukdomsfall bland nattarbeterskorna före nattarbetet och under detsamma.

Om besöken hos läkare ha av 1370 läkarundersökta nattarbeterskor 1331 lämnat upplysningar. Bland dem funnos 311 eller 22.4 % sådana, vilka aldrig besökt läkare; dessa voro märkbart flere bland de ogifta än bland de gifta, vilket naturligtvis till största delen beror därpå, att det bland de ogifta finnes jämförelsevis mycket mera yngre personer än bland de gifta. Av tabellbilaga XX framgår, för huru många arbeterskor varje sjukdom föranlett läkarbesök och sjukhusvård. Av inalles 1020 arbeterskor ha 375 eller 36.8 % varit tvungna att till följd av flere, vanligen ett par tre, sjukdomar vända sig till läkare, då åter de, vilka på grund av endast en sjukdom anlita läkare, voro 645 eller 63.2 %. Huvudsakligen på åldersförhållandena torde det åter bero, att de gifta varit tvungna att på grund av flere sjukdomar anlita läkare i jämförelsevis märkbart större utsträckning än de ogifta.

Granskas de fall, då arbeterskorna på grund av en enda sjukdom anlita läkare, framgår det, att, bortsett från gruppen „andra och icke närmare angivna sjukdomar”, andra lungsjukdomar än tuberkulos oftast tvingat arbeterskorna att vända sig till läkare. Den näststörsta orsaksgruppen bildades av mag- och tarmsjukdomar; där efter följde olycksfall och influensa, sedan nervositet och kvinnosjukdomar, reumatism och strupsjukdomar o. s. v. Vad åter sjukdomarna bland de gifta och ogifta, vidkommer, så ha nervositet, hjärt- och blodkärlssjukdomar, mag- och tarm-

dän- ja verisuonten tauteja, vatsa- ja suolitauteja, reumatismia ja valkovoittoa ollut suhteellisesti enemmän naimisissa olevilla, kun taas muita keuhkojen tauteja kuin tuberkuloosia, silmä- ja korvatauteja, raajavikoja, hammasvaivoja ja tapaturmia on ollut enemmän naimattomilla.

Tarkastettaessa yötyöntekijättärien lääkarissä käyntejä teollisuksittain huomataan, että sellaisia, jotka eivät ole käyttäneet lääkäriä, oli enimmänsä neljännes (25.6 %), tietoja antaneista, paperiteollisuudessa, samalla kuin niitä kutoma- ja puuteollisuuksissa oli vain noin $\frac{1}{6}$, edellisessä 20.6 % ja jälkimmäisessä 20.0 %. Eri tautien suhteellinen lukuisuus eri teollisuuksissa oli suunnilleen samanlainen, tapaturmia vain oli puuteollisuudessa suhteellisesti enemmän kuin paperiteollisuudessa, kun taas kutomateollisuuden työntekijättäriillä tapaturmia ei ole mainittu lääkarissä käynnin syynä.

Paremminkin lääkarissä käynti kuvastaa kuitenkin sairaalassa olo yötyöntekijättärien vakavampia ja pitkälisempiä sairaustapauksia. Siitä on 1 334 yötyöntekijättärtä antanut tietoja. Näistä oli sairaalahoitoa saaneita lähes $\frac{1}{4}$, eli 329 (24.7 %), naimattomista 141 (18.8 %) ja naimisissa olevista 188 (32.2 %). Tässäkin naimisissa olevien suhdetuvun suuremmuus riippunee etupäässä heidän korkeammasta iästään. Kuten liitetaulusta XX käy selville, on sairaalahoitoa saaneista 38 eli 11.6 % sellaisia, joiden on täytynt 2 tai 3 taudin takia olla sairaalassa, kun taas yhden taudin takia on ollut sairaalassa 291 eli 88.4 %. Näistä olivat ryhmää „muut ja tarkemmin ilmoittamattomat taudit” lukuun ottamatta, vatsa- ja suolitaudit suurin ryhmä, joka on vaatinut sairaalahoitoa. Melkein yhtä monessa tapauksessa ovat synnytyselinten taudit vaatineet sairaalassa oloa, huomattavasti vähemmän taas influenssa ja muut kuumetaudit, raajaviat, muut keuhkojen taudit kuin tuberkuloosi sekä kurkku-, munuais- ja silmätaudit j. n. e. Verrattaessa taas naimisissa olevien ja naimattomien tauteja toisiinsa, huomataan, että edellisillä ovat varsinkin munuaistauti ja synnytyselinten taudit, mutta myös vatsa- ja suolitaudit, influenssa ja muut kuumetaudit sekä muut keuhkojen taudit kuin tuberkuloosi olleet suhteellisesti enemmän sairaalassa olon syynä kuin naimattomilla, joita taas raajaviat ja silmätaudit ovat suhteellisesti useammin pakottaneet menemään sairaalaan, samoin vähän esiintyneet menätaudit ja tuberkuloosi, joiden takia naimisissa olevista ei yhtään ole ollut sairaalassa. Tässä on kuitenkin otettava huomioon, että sairaalahoitotapausten lukumäärä ei (esim. tuberkuloosissa) ole riippuvainen yksinomaan taudin-

sjukdomar, reumatism och vitflytning förekommit relativt mera hos de gifta, under det att andra lungsjukdomar än tuberkulos, ögon- och öronsjukdomar, skador & lemmarna, tandäckommar och olycksfall varit vanligare hos de ogifta.

Vid granskning av nattarbeterskornas läkarbesök efter industri framgår det, att de personer, som icke anlitat läkare, voro bland dem som lämnat uppgifter talrikast, en dryg fjärdedel (25.6 %), inom pappersindustrin, under det att de inom textil- och träindustrierna utgjorde endast c:a $\frac{1}{6}$, 20.6 % inom den förra och 20.0 % inom den senare. De olika sjukdomarnas relativa frekvens inom de skilda industrierna var ungefär lika stor, endast olycksfallen voro inom träindustrin jämförelsevis talrikare än inom pappersindustrin, då åter bland arbeterskorna inom textilindustrin olycksfall icke uppgivits som anledning till läkarbesök.

Bättre än besöken hos läkare återspeglar dock sjukhusvistelsen nattarbeterskornas allvarigare och långvarigare sjukdomsfall. Här om ha 1 334 nattarbeterskor lämnat uppgifter. Bland dem utgjorde antalet sådana, som erhållit sjukhusvård, nästan $\frac{1}{4}$ eller 329 (24.7 %), bland de ogifta 141 (18.8 %) och bland de gifta 188 (32.2 %). Också här torde det större proportionstalet för de gifta främst bero på dessas högre ålder. Såsom framgår av tabellbilaga XX, var bland dem som erhållit sjukhusvård antalet sådana, vilka på grund av 2 eller 3 sjukdomar varit tvungna att vårdas på sjukhus, 38 eller 11.6 %, då åter 291 eller 88.4 % varit intagna på sjukhus på grund av en sjukdom. I dessa fall bildade, bortsett från gruppen „andra och icke närmare angivna sjukdomar”, mag- och tarmsjukdomarna den största grupp, som fordrat sjukhusvård. I nästan lika många fall ha sjukdomar i födsloorganen erfordrat vistelse på sjukhus, influensa och andra febersjukdomar, skador & lemmarna, andra lungsjukdomar än tuberkulos samt strup-, njur- och ögonsjukdomar o. s. v. åter i märkbart mindre omfattning. Jämför man åter de gifta och ogifta personernas sjukdomar med varandra, framgår det, att hos de förra i synnerhet njurlidande och sjukdomar i födsloorganen, men även mag- och tarmsjukdomar, influensa och andra febersjukdomar samt andra lungsjukdomar än tuberkulos i jämförelsevis större utsträckning utgjort orsak till vistelse å sjukhus än hos de ogifta, vilka åter relativt oftare varit på sjukhus till följd av skador & lemmarna och ögonsjukdomar samt även i ett mindre antal fall till följd av nässjukdom och tuberkulos, på grund av vilka sjukdomar ingen

tapausten ankaruudesta, vaan myös työntekijättärien varallisuussuhteista, elleivät he ole saaneet työntantajaltaan tai kunnalta vapaata sairaalahoittoa. Jos sairaalassa hoidettujen lukumäärää tarkastetaan teollisuuksittain, huomataan, että se oli suurin, 26.2 % tietoja antaneista, puuteollisuudessa, sen jälkeen paperiteollisuudessa, 24.4 %, ja pienin, 16.1 %, kutomateollisuudessa. Eri tautien lukuisuus on suhteellisesti jokseenkin samanlainen eri teollisuuksissa, paitsi että tuberkuloosi ja muut keuhkojen taudit sekä reumatismi ja silmätaudit ovat puuteollisuudessa, etupäässä sahoissa, olleet sairaalahoidon syynä suhteellisesti enemmän kuin paperiteollisuudessa, mikä johtunee siitä, että sahoissa työskentelevät ovat alttiimpina vedon ja vilustumisen vaaroille kuin paperiteollisuuden työntekijättäret.

Kuukautistensa alkamisajan on 396 yötyöntekijättäriä ilmoittanut. Suurimpana ryhmänä olivat ne, joiden kuukautiset olivat alkaneet 15 vuoden iässä, ja sitä lähinnä ne, joilla ne olivat alkaneet 16 vuoden iässä. Yhteensä näihin ryhmiin kuului puolet tietoja antaneista työntekijättäristä. Kuukautisten alkamisaika vaihteli 11—20 ikävuoteen eli 10 vuodella. Niiden alkamisajan aritmeettinen keskimäärä oli 15.45 vuoden ikä.

Kuukautisten laadusta tietoja antaneita yötyöntekijättäriä oli 1 352. Näistä olivat vähän yli $\frac{1}{10}$:llä eli 90.9 %:lla kuukautiset olleet säännölliset ja 2.7 %:lla yleensä epäsäännölliset. Yötyöntekijättäret ovat siis tässä suhteessa olleet verraten terveitä ja naimisissa olevat työntekijättäret jonkun verran terveempiä kuin naimattomat. Yötyön seurausten kannalta huomattavimman ryhmän muodostivat sellaiset työntekijättäret, joiden kuukautiset ennen yötyötä olivat olleet säännöllisiä, mutta yötyön aikana muuttuneet epäsäännöllisiksi. Näitä oli 45 eli 3.3 %, naimisissa olevista 20, 3.4 %, ja naimattomista 25, 3.3 %. Raskauden ja ehtymisiän (klimakteerion) aiheuttamia normaalia, luonnolakkien mukaisia epäsäännöllisyyksiä ei tähän ole otettu, vaan kaikki sellaiset tapaukset on luettu säännöllisten kuukautisten ryhmään.

Ammattientarkastuksen antamien ohjeiden mukaan on tehtaat niiden uuden- tai vanhanaikaisten laitteiden y. m. s. nojalla jaettu hyviin, tyydyttäviin ja epätyydyttäviin, jotta niiden työntekijättärien tautteja vertaamalla saataisiin selvitystä sii-

av de gifta varit på sjukhus. Härvid bör dock beaktas, att antalet fall av sjukhusvård icke (t. ex. vid tuberkulos) enbart betingas av sjukdomsfallens svårhet, utan även av arbetarskornas förmögenhetsförhållanden, såframt de icke av sin arbetsgivare eller kommunen erhållit fri sjukhusvård. Granskas antalet personer som vårdats på sjukhus efter industri, framgår det, att antalet var störst, 26.2 % bland dem som lämnat upplysningar, inom träindustrin, därefter inom pappersindustrin, 24.4 %, och minst, 16.1 %, inom textilindustrin. Frekvensen av de olika sjukdomarna är relativt taget ungefär densamma inom de skilda industrierna, utom att tuberkulos och andra lungsjukdomar samt reumatism och ögon-sjukdomar utgjort inom träindustrin, främst vid sågarna, anledning till sjukhusvård i relativt större omfattning än inom pappersindustrin, vilket torde bero därpå, att de i sågverken sysselsatta i större grad än arbetarskorna inom pappersindustrin äro utsatta för drag och förkylning.

Tiden för menstruationens begynnande har uppgivits av 396 nattarbeterskor. Den största gruppen utgjordes av de personer, hos vilka menstruationen börjat vid 15 års ålder, och den näst största av dem, hos vilka densamma begynt vid 16 års ålder. Till dessa grupper hörde inalles hälften av de arbetarskor, som lämnat uppgifter. Menstruationens begynnelsestider varierade mellan det 11:te och 20:nde åldersåret eller med 10 år. Det aritmetiska medeltalet var 15.45 års ålder.

Antalet av de nattarbeterskor, som lämnat upplysningar angående menstruationens förlopp, var 1 352. Bland dessa har hos något över $\frac{1}{10}$ eller 90.9 % menstruationen varit regelbunden och hos 2.7 % i allmänhet oregelbunden. Nattarbeterskorna ha alltså i detta avseende varit jämförelsevis friska och de gifta arbetarskorna i någon mån friskare än de ogifta. Med hänsyn till nattarbetsverkningar bildades den mest betydande gruppen av de arbetarskor, hos vilka menstruationen före nattarbetet varit regelbunden, men under nattarbetet blivit oregelbunden. Antalet sådana var 45 eller 3.3 %, bland de gifta 20, 3.4 %, och bland de ogifta 25, 3.3 %. Av havandeskap och övergångstid (klimakteriet) förorsakade normala, fysiologiska rubbningar ha här icke medtagits, utan ha alla dylika fall hänförts till gruppen regelbunden menstruation.

Enligt anvisningar av yrkesinspektionen ha fabrikerna i enlighet med om de haft moderna eller föråldrade anordningar etc. uppdelats i goda, nöjaktiga och icke tillfredsställande, för att man genom jämförelse av sjukdomarna bland arbe-

hen, voidaanko uudenaikaisin laittein mainittavassa määrässä vähentää työntekijättärien ammattitaitoja. Tällaisessa ryhmityksessä on rajojen määrääminen verraten vaikeaa. Siten on esim. sahat, jotka ovat muuten hyviä, mutta jotka ovat vetoisia ja kylmiä, laskettu tyydyttävien joukkoon. Kaikista tutkituista tehtaista oli mainituksessa mielessä hyviä 41, tyydyttäviä 13 ja epätydyttäviä vain 10. Paperiteollisuudessa oli hyviä tehtaista 34, tyydyttäviä vain 3 ja epätydyttäviä 8, kun taas puuteollisuudessa vastaavat luvut olivat 7, 10 ja 2. Paperitehtaat olivat miltei kaikki hyviä, samoin kuin puuhiomotkin, selluloosatehtaista $\frac{2}{3}$ oli hyviä ja $\frac{1}{3}$ epätydyttäviä, sahoista suurin osa oli tyydyttäviä ja faneeritehtaat olivat kaikki hyviä.

Yötyöntekijättärien sairastamat taudit nähdään liitetaulusta XXII, jossa tehtaat on jaettu edellä esitetyn ryhmityksen mukaisesti. Työntekijättärien sairaudet on jaettu ennen yötyöhön ryhtymistä esiintyneisiin ja yötyön aikana olleisiin. Kuten taulukosta käy ilmi, on 1 370 työntekijättärestä 819:n eli 59.8 %:n ennen yötyötä ilmoitettu sairastaneen yhteensä 1512 tautia, kun taas yötyön aikana 1 057 työntekijättären, 77.2 %:n on ilmoitettu sairastaneen yhteensä 2 427 tautia. Kutakin työntekijättärtä kohden tuli ennen yötyötä 1.1 tautia ja yötyön aikana 1.8 tautia, kun taas vastaavat luvut kutakin sairastanutta työntekijättärtä kohden olivat 1.8 ja 2.3. Ennen yötyötä sairastaneista oli 417:llä eli 30.4 %:lla ollut useampia tauteja, vastaavan luvun ollessa yötyön aikana sairastaneista 697 eli 50.9 % tutkituista. Sellaisia yötyöntekijättäriä jotka olivat ennen yötyöhön tuloaan saaneet sairauden, joka on jatkunut yötyön aikana, oli 598 eli 43.6 % tutkituista. Tällaisia tauteja oli 919 eli 1.5 tautia kutakin puheena olevaa sairastanutta kohden.

Jos verrataan naimisissa olevien ja naimattomien yötyöntekijättärien sairauksia, huomataan, että naimisissa olevat ovat sekä ennen yötyötä että sen aikana sairastaneet enemmän kuin naimattomat, mikä tietenkin osittain voi johtua siitä, että he olivat keskimäärin vanhempia kuin naimattomat, osittain myös kodin- ja lastenhoidon tuottamista lisärasituksista ja aiheuttamasta huonommasta levosta. Ennen yötyötä sairastaneita oli naimisissa olevista 64.5 % ja naimattomista 56.1 %. Yötyön aikana sairastaneita oli naimisissa olevista 82.4 % ja naimattomista 73.2 %. Vaikka naimisissa olevat työntekijättäret ovatkin sekä ennen yötyötä että sen aikana sairastaneet enemmän kuin naimattomat, on kuitenkin sairastaneisuus yötyön aikana

terskorna kunde få klarhet därom, huruvida yrkessjukdomarna bland arbeterskorna i nämmande mån kunna nedbringas genom moderna anordningar. Vid en dylik uppdelning är det tämligen svårt att bestämma gränserna. Så t. ex. ha sågverk, vilka annars varit bra, men vilka äro dragiga och kalla, hänförs till de nöjaktiga fabrikerne. Av alla undersökta fabriker voro i nämnda bemärkelse 41 goda, 13 nöjaktiga och blott 10 icke tillfredsställande. I pappersindustrin funnos 34 goda, blott 3 nöjaktiga och 8 icke tillfredsställande fabriker, medan motsvarande tal i träindustrin voro 7, 10 och 2. Pappersbruken voro nästan alla goda, liksom även träsliperierna, av cellulosafabrikerne voro $\frac{2}{3}$ goda och $\frac{1}{3}$ icke tillfredsställande, av sågarna största delen nöjaktiga och fanerfabrikerne allesammans goda.

Nattarbeterskornas sjukdomar framgå av tabellbilaga XXII, i vilken fabrikerne uppdelats enligt ovannämnda gruppering. Sjukdomarna ha indelats i sådana, som nattarbeterskorna haft före nattarbetet, och sådana, som uppträtt under tiden för nattarbetet. Såsom av tabellen synes, ha av 1 370 arbeterskor 819 eller 59.8 % uppgivits före nattarbetet ha haft inalles 1 512 sjukdomar, då åter under tiden för nattarbetet 1 057 arbeterskor, 77.2 %, uppgivits ha haft inalles 2 427 sjukdomar. På varje arbeterska kom före nattarbetet 1.1 och under nattarbetet 1.8 sjukdomar, då åter motsvarande tal för varje ifrågavarande arbeterska voro 1.8 och 2.3. Bland dem som varit sjuka före nattarbetet hade 417 eller 30.4 % haft flere sjukdomar, medan motsvarande tal för dem som varit sjuka under nattarbetet utgjorde 697 eller 50.9 % av de undersökta. Sådana arbeterskor, vilka innan de kommit i nattarbete fått en sjukdom, vilken fortgått även under nattarbetet, voro till antalet 598 eller 43.6 % av de undersökta. Antalet sådana sjukdomar utgjorde 919 eller i medeltal per sjuknad person 1.5.

Jämföres antalet sjukdomar hos de gifta och ogifta med varandra, framgår det, att de gifta såväl före nattarbetet, som under detsamma varit sjuka i större utsträckning än de ogifta, vilket naturligtvis till en del kan bero därpå, att de i genomsnitt voro äldre än de ogifta, dels också på den större ansträngning och sämre dagvila som föranletts av hemmets skötsel och barnens vård. Antalet personer, som varit sjuka före nattarbetet, utgjorde bland de gifta 64.5 % och bland de ogifta 56.1 %. Sjuka under nattarbetet hade varit bland de gifta 82.4 % och bland de ogifta 73.2 %. Om också de gifta arbeterskorna varit sjuka i större omfattning än de ogifta såväl före nattarbetet som under detsamma, har dock sjuk-

lisääntynyt suhteellisesti enemmän naimattomien kuin naimisissa olevien keskuudessa.

Jos verrataan eri teollisuuksien työntekijättäriä toisiinsa, huomataan, että ennen yötyötä ovat paperi ja puuteollisuuden työntekijättäret sairastaneet suhteellisesti jokseenkin saman verran, edellisistä 58.7 % ja jälkimmäisistä 58.5 %, mutta kutomateollisuuden työntekijättäret huomattavasti enemmän, 84.1 %. Useampia tauteja sairastaneita työntekijättäriä oli vastaavasti 29.2, 30.9 ja 42.9 %. Paperi- ja puuteollisuuden työntekijättäristä olivat naimisissa olevat sairastaneet enemmän, kutomateollisuudessa työskentelevistä taas naimattomat. Yötyön aikana ovat kutomateollisuuden työntekijättäret myös sairastaneet enemmän, 87.3 %, sen jälkeen paperiteollisuuden työntekijättäret, 78.3 %, ja vähimmän, 74.0 %, puuteollisuudessa työskentelevät. Useampia tauteja sairastaneita oli niinkään enemmän, 57.1 %, kutomateollisuudessa, tätä vähemmän, 51.2 %, paperiteollisuudessa ja vähimmän, 49.6 %, puuteollisuudessa. Naimisissa olevat ovat kaikissa teollisuuksissa sairastaneet enemmän kuin naimattomat. Sairaalloisuus on yötyön aikana lisääntynyt enimmäkseen paperiteollisuudessa ja vähemmän kutomateollisuudessa, missä tutkitut työntekijättäret enimmäkseen työskentelevät päivällä. Paperiteollisuudessa yötyön aikana sairastaneiden lukumäärä oli kolmannesta, 33.5 %, suurempi kuin ennen yötyötä sairastaneiden ja tautien luku vastaavasti kokonaista 70.0 % suurempi. Useampia tauteja sairastaneiden lukumäärä oli kohonnut vieläkin enemmän, ollen 75.2 % suurempi vastaavaa ennen yötyötä sairastaneiden työntekijättärien lukumäärää. Puuteollisuudessa olivat edellä mainittuja vastaavat suhdeluvut tuntuvasti pienemmät, 26.4, 50.4 ja 60.5, joten sairastaneiden luku oli noin $\frac{1}{4}$, ja tautien lukumäärä noin puolta suurempi yötyön aikana kuin sitä ennen. Kutomateollisuudessa sairastaneiden luku on suurentunut vain 3.8 %, mihin ehkä osittain on vaikuttanut se, että kysymyksessä olevat työntekijättäret ovat olleet hyvin sairaalloisia jo ennen kutomatyöhön ryhtymistäänkin. Tautien luku on heidänkin keskuudessaan kuitenkin lisääntynyt enemmän, 34.7 %; samoin oli useampia tauteja sairastaneiden työntekijättärien lukumäärä tasan kolmannesta suurempi kutomatyön aikana kuin sitä ennen.

Verrattaessa toisiinsa hyvien, tyydyttävien ja epätydyttävien tehtaiden työntekijättärien sairauksia on myös tarkastettava heidän ennen yötyötä sairastamiaan tauteja, koska vain siten saadaan selville, kuinka paljon työntekijättärien tautisuus on lisääntynyt erilaatuisissa tehtaissa. Jos

domsfrekvensen under nattarbetet relativt taget ökats kraftigare bland de ogifta än bland de gifta.

Vid jämförelse av de olika industriernas arbeterskor med varandra, framgår det, att före nattarbetet ha arbeterskorna inom pappers- och träindustrierna varit sjuka i jämförelsevis ungefär lika stor omfattning, 58.7 % av de förra och 58.5 % av de senare, men arbeterskorna inom textilindustrin i märkbart större grad, 84.1 %. De arbeterskor, som lidit av flere sjukdomar, utgjorde resp. 29.2, 30.9 och 42.9 %. Bland arbeterskorna inom pappers- och träindustrierna hade de gifta varit sjuka i större utsträckning, bland de inom textilindustrin sysselsatta åter de ogifta. Också under nattarbetet ha textilindustrins arbeterskor varit mest sjuka, 87.3 %, därnäst pappersindustrins arbeterskor, 78.3 %, och minst, 74.0 %, och inom träindustrin sysselsatta. Antalet personer, som lidit av flere sjukdomar var likaså störst, 57.1 %, inom textilindustrin, mindre, 51.2 %, inom pappersindustrin och minst, 49.6 %, inom träindustrin. De gifta ha inom alla industrier varit sjuka i större omfattning än de ogifta. Sjukligheten har under nattarbetet ökats mest inom pappersindustrin och minst inom textilindustrin, där de undersökta arbeterskorna merendels arbetade om dagen. Inom pappersindustrin var antalet under nattarbetet insjuknade personer en tredjedel, 33.5 %, större än antalet av dem som varit sjuka före nattarbetet och antalet sjukdomar resp. hela 70.0 % större. Antalet av dem som lidit av flere sjukdomar hade stigit ännu mera, i det att detsamma var 75.2 % större än motsvarande antal arbeterskor som varit sjuka före nattarbetet. Inom träindustrin voro de procenttal, som motsvarade de ovannämnda, kännbart mindre, 26.4, 50.4 och 60.5, vadan antalet insjuknade var c:a $\frac{1}{4}$, och antalet sjukdomar c:a hälften större under nattarbetet än före detsamma. Inom textilindustrin har antalet insjuknade stigit med endast 3.8 %, vilket måhända delvis beror därpå, att arbeterskorna i fråga varit mycket sjukliga redan före de vidtagit med arbete inom textilindustrin. Även bland dem har dock antalet sjukdomar ökats mera, med 34.7 %; likaså var antalet arbeterskor som lidit av flere sjukdomar jämt en tredjedel större under textilarbetet än före detsamma.

Vid jämförelse av de vid goda, nöjaktiga och icke tillfredsställande fabriker anställda arbeterskornas sjukdomar med varandra böra även de sjukdomar, arbeterskorna lidit av före nattarbetet, underkastas granskning, ty endast på detta sätt erhålles klarhet därom, i vilken grad sjukdoms-

ensin tarkastetaan eri teollisuuksia yhdessä, huomataan, että hyvissä tehtaissa työskentelevistä oli ennen yötyötä sairastanut 56.8 % ja yötyön aikana 72.9 %, tyydyttävissä tehtaissa vastaavasti 47.4 ja 80.2 %, epätydyttävissä taas 75.5 ja 85.4 %. Useampia tauteja oli hyvissä tehtaissa työskentelevistä sairastanut ennen yötyötä 26.5 % ja yötyön aikana 45.0 %, tyydyttävissä tehtaissa vastaavasti 28.0 ja 60.8 % sekä epätydyttävissä 41.5 ja 58.2 %. Yötyön aikana oli siis ollut sairastaneita vähimmän hyvissä tehtaissa ja enimmän epätydyttävissä, mutta jo ennen yötyötä olivat epätydyttävien tehtaiden työntekijättäret sairastaneet huomattavasti enemmän kuin muut ja hyvissä tehtaissa työskentelevät myös enemmän kuin tyydyttävien työpaikkojen työntekijättäret. Mitä tulee tautien ja sairastaneiden luvun lisääntymiseen yötyön aikana, on tautien luku hyvissä tehtaissa lisääntynyt yötyön aikana 60.8 % ja tyydyttävissä tehtaissa kokonaista 110.3 %, mutta epätydyttävissä vain 37.2 %. Tähän tulokseen tietenkin vaikuttaa paljon, mikäli kysymys on tyydyttävistä ja epätydyttävistä tehtaista, se seikka, että edellisten työntekijättäret olivat ennen yötyötä sairastelleet verraten vähän, mutta jälkimmäisten sen sijaan paljon. Sairastaneihin työntekijättäriin nähden ovat suhteet tietenkin samanlaiset. Sairaiden lisääntyminen oli hyvissä tehtaissa 28.3 %, tyydyttävissä 69.1 % ja epätydyttävissä vain 13.0 %. Useampia tauteja sairastaneiden lisääntyminen oli vastaavasti 69.5, 116.9 ja 40.3 %.

Jos verrataan erilaisten tehtaiden työntekijättärien sairaussuhteita erikseen paperi- ja puuteollisuudessa, huomataan, että paperiteollisuudessa oli hyvien tehtaiden työntekijättäristä ennen yötyötä sairastanut 56.3 % ja yötyön aikana 75.3 %, tyydyttävissä ennen yötyötä vain 31.9 %, mutta yötyön aikana 74.5 % ja epätydyttävissä 73.1 ja 89.0 % sekä puuteollisuudessa vastaavasti hyvissä 58.1 ja 66.4 %, tyydyttävissä 51.4 ja 81.6 % sekä epätydyttävissä tehtaissa 74.4 ja 76.7 %. Yötyön aikana sairastaneita oli paperiteollisuudessa hyvissä ja tyydyttävissä tehtaissa suhteellisesti melkein saman verran, mutta epätydyttävissä tuntuu enemmän. Väimemainituissa oli kuitenkin runsaasti, lähes $\frac{3}{4}$, työntekijättäristä, jo ennen yötyötä sairastaneita, kun niitä sen sijaan tyydyttävissä tehtaissa oli vain vajaa $\frac{1}{3}$. Useampia tauteja sairastaneiden suhdeluku kohosi yötyön aikana sään-

frekvensen hos arbeterskorna stegrats i fabriker av olika slag. Ifall de olika industrierna att börja med granskas tillsammans, framgår det, att av arbeterskorna vid goda fabriker 56.8 % varit sjuka före nattarbetet och 72.9 % under nattarbetet, vid nöjaktiga fabriker resp. 47.4 och 80.2 %, vid icke tillfredsställande fabriker åter resp. 75.5 och 85.4 %. Av flere sjukdomar hade av de vid goda fabriker sysselsatta före nattarbetet lidit 26.5 % och under nattarbetet 45.0 %, vid nöjaktiga fabriker resp. 28.0 och 60.8 % samt vid icke tillfredsställande 41.5 och 58.2 %. Under nattarbetet har det alltså funnits minst insjuknade vid goda fabriker och mest vid icke tillfredsställande, men redan före nattarbetet hade arbeterskorna vid de icke tillfredsställande fabriker varit sjuka i märkbart större omfattning än andra och de vid goda fabriker sysselsatta även i högre grad än arbeterskorna vid nöjaktiga fabriker. Vad sjukdomarnas och de insjuknades ökning under nattarbetet vidkommer, så har antalet sjukdomar vid de goda fabriker stegrats under nattarbetet med 60.8 % och vid de nöjaktiga med hela 110.3 %, men vid de icke tillfredsställande med endast 37.2 %. Detta resultat kommer sig naturligtvis, vad nöjaktiga och icke tillfredsställande fabriker beträffar, till stor del därav, att arbeterskorna vid de förra varit sjuka före nattarbetet i jämförelsevis ringa, men vid de senare däremot i stor omfattning. Med avseende på de insjuknade personerna är förhållandet naturligtvis enahanda. Stegringen av antalet insjuknade utgjorde vid goda fabriker 28.3 %, vid nöjaktiga 69.1 % och vid icke tillfredsställande fabriker endast 13.0 %. Ökningen i antalet av dem som lidit av flere sjukdomar var resp. 69.5, 116.9 och 40.3 %.

Vid jämförelse av sjukdomsfrekvensen hos arbeterskorna vid olika fabriker inom pappers- och träindustrierna särskilt, framgår det, att vid pappersbruken hade av arbeterskorna vid de goda fabriker 56.3 % varit sjuka före nattarbetet och 75.3 % under detsamma, vid de nöjaktiga endast 31.9 % före nattarbetet, men 74.5 % under detsamma samt vid de icke tillfredsställande resp. 73.1 och 89.0 %, inom träindustrin åter resp. 58.1 och 66.4 % vid de goda, 51.4 och 81.6 % vid de nöjaktiga samt 74.4 och 76.7 % vid de icke tillfredsställande fabriker. Sådana som varit sjuka under nattarbetet fanns det inom pappersindustrin vid de goda och nöjaktiga fabriker relativt taget nästan lika mycket, men vid de icke tillfredsställande kännbart mera. Vid de sistnämnda fanns det emellertid en mängd sådana, nästan $\frac{3}{4}$, som varit sjuka redan före nattarbetet,

nöllisesti siirryttäessä hyvistä huonompiin tehtai-
siin, mutta ennen yötyötä useampia tauteja sai-
rastaneita oli myös enemmän epätydyttävien teh-
taiden työntekijättäriissä ja vähemmän, vain vähän
yli $\frac{1}{10}$:n, tyydyttävien tehtaiden työntekijättäriissä.
Puuteollisuudessa oli yötyön aikana sairastaneita
vähemmän hyvissä tehtaissa, mutta tyydyttävissä
hiukan enemmän kuin epätydyttävissä, vaikka en-
nen yötyötä sairastaneita olikin epätydyttävissä
tehtaissa enemmän ja tyydyttävissä vähemmän. Yö-
työn aikana useampia tauteja sairastaneita työn-
tekijöitä oli vähemmän hyvissä, mutta enemmän
tyydyttävissä tehtaissa, vaikka ennen yötyötä niitä
oli ollut epätydyttävien tehtaiden työntekijättä-
riissä enemmän.

Jos vielä katsotaan, kuinka paljon sairastanei-
suus on yötyön aikana lisääntynyt paperi- ja puu-
teollisuuden erilaisissa tehtaissa, nähdään tautien
luvun lisääntyneen paperiteollisuudessa hyvissä teh-
taissa 70.9 %, tyydyttävissä kokonaista 239.1 %,
mutta epätydyttävissä vain 53.4 %, riippuen juuri
esitetyistä suurista eroavaisuuksista työntekijättä-
rien ennen yötyötä sairastamissa tehtaissa. Sa-
masta syystä on sairastaneidenkin lisäys pienin,
21.8 %, epätydyttävissä ja suurin, 133.3 %, tyy-
dyttävissä tehtaissa, vastaavan prosenttiluvun ol-
lessa hyvissä tehtaissa 33.6. Vielä epätasaisemmat
olivat suhteet useampia tauteja sairastaneihin näh-
den. Puuteollisuudessa on tautien luku lisääntynyt
myös enemmän, 95.5 %, tyydyttävissä tehtaissa, sen
jälkeen hyvissä tehtaissa, 36.2 %, mutta epäty-
dyttävissä ainoastaan 5.5 %. Sairastaneiden luku
on samoin lisääntynyt enemmän, 81.6 %, tyydyttä-
vissä, sitä lähinnä, 76.7 %, epätydyttävissä ja
vähemmän eli 66.4 % hyvissä tehtaissa. Useampia
tauteja sairastaneet ovat lisääntyneet enemmän,
93.3 %, tyydyttävissä tehtaissa, 46.6 % hyvissä ja
vähemmän eli 26.5 % epätydyttävissä tehtaissa.

Mitä tulee eri tauteihin, oli työntekijättäriillä
sekä ennen yötyötä että sen aikana tavallisinta
hermostuneisuus, johon on laskettu myös unetto-
muus ja päänsärky. Hermostuneisuutta oli jo en-
nen yötyötä 514 työntekijättäreillä, ja yötyön ai-
kana se oli lisääntynyt niin, että sitä oli silloin

medan dessa vid de nöjaktiga fabrikena utgjorde
blott knappt $\frac{1}{3}$. Relationstalet för dem, som lidit
av flere sjukdomar, stegrades under nattarbetet
regelbundet vid övergång från goda till sämre
fabriker, men antalet personer, som före nattarbe-
tet lidit av flere sjukdomar var även jämförelse-
vis störst bland arbeterskorna vid de icke till-
fredsställande fabrikena och minst, endast något
över $\frac{1}{10}$, bland arbeterskorna vid de nöjaktiga
fabrikena. Inom träindustrin fanns det minst
sådana som varit sjuka under nattarbetet vid de
goda fabrikena, men vid de nöjaktiga något
mera än vid de icke tillfredsställande, om också
antalet av dem som varit sjuka före nattarbetet
var störst vid de icke tillfredsställande fabrikena
och minst vid de nöjaktiga. De som under natt-
arbetet lidit av flere sjukdomar voro jämförelsevis
fätaligast vid de goda, men talrikast vid de nöj-
aktiga fabrikena, före nattarbetet åter talrikast
bland arbeterskorna vid de icke tillfredsställande
fabrikena.

Granskar man ännu, i vilken grad sjukdoms-
frekvensen under nattarbetet stigit vid olika slags
fabriker inom pappers- och träindustrierna, fram-
går det, att antalet sjukdomar ökats inom pappers-
industrin vid goda fabriker med 70.9 %, vid nöj-
aktiga med hela 239.1 %, men vid icke tillfreds-
ställande med endast 53.4 %, beroende på de nyss
anförda stora olikheterna i fråga om nattarbe-
terskornas sjukdomar före nattarbetet. På grund
av samma orsak är även ökningen av antalet
insjuknade minst, 21.8 %, vid de icke tillfreds-
ställande och störst, 133.3 %, vid de nöjaktiga
fabrikena, under det att motsvarande procenttal
för de goda fabrikena utgör 33.6. Ännu mera
ojämnt var förhållandet med avseende på dem
som lidit av flere sjukdomar. Inom träindustrin
har antalet sjukdomar även stigit mest, med
95.5 %, vid nöjaktiga fabriker, därefter vid goda,
med 36.2 %, men vid icke tillfredsställande med
endast 5.5 %. Antalet insjuknade har likaså ökats
mest, med 81.6 %, vid nöjaktiga, därefter, med
76.7 %, vid icke tillfredsställande och minst eller
med 66.4 % vid goda fabriker. De personer som
lidit av flere sjukdomar ha ökats mest, med
93.3 %, vid de tillfredsställande fabrikena, med
46.6 % vid de goda och minst eller med 26.5 %
vid de icke tillfredsställande fabrikena.

Vad de olika sjukdomarna beträffar, så ledo
arbeterskorna såväl före nattarbetet som under
detsamma mest av nervositet, vartill även hänförts
sömnlöshet och huvudvärk. Av nervositet ledo
redan före nattarbetet 514 arbeterskor, och under
nattarbetet har denna sjukdom ökats i den grad,

931 työntekijättäreillä, joten lisäys on ollut 81.1 %. Ennen yötyötä oli hermostuneisuuden osuus kolmannes, 34.0 %, työntekijättärien taudeista. Yötyön aikana se on lisääntynyt suhteellisesti vähän enemmän kuin monet muut taudit, niin että sen prosenttiluku silloin kohosi 38.4:ään. Naimattomilla on hermostuneisuutta ollut sekä ennen yötyötä että sen aikana enemmän kuin naimisissa olevilla, ja yötyön aikana se on edellisillä lisääntynyt suhteellisesti enemmän kuin jälkimmäisillä, mikä suureksi osaksi johtunee ikäsuhteista. Toiseksi enimmäin oli työntekijättäriillä ennen yötyötä ollut valkovuotoa, jota silloin oli 315 työntekijättäreillä; sen osuus kaikista taudeista oli yli $\frac{1}{3}$, eli 20.8 %. Yötyön aikana on tätä tautia ollut 395 työntekijättäreillä, joten lisäys oli 25.4 %. Kun kuitenkin tautien kokonaisluku yötyön aikana on kohonnut vielä enemmän, on tämä tauti jäänyt yötyön aikaisista taudeista kolmannelle sijalle, sen prosenttiluvun ollessa 16.3. Valkovuotoa on ennen yötyötä ollut naimisissa olevilla työntekijättäriillä huomattavasti enemmän, 23.7 %, kuin naimattomilla, 17.9 %, mutta yötyön aikana sitä on päinvastoin naimattomilla ollut hieman enemmän, 16.8 %, kuin naimisissa olevilla, 15.7 %. Kolmannella sijalla oli ennen yötyötä reumatismi, jota silloin on ollut 170 työntekijättäreillä (11.3 % kaikista taudeista). Yötyön aikana se on lisääntynyt lähes kolmenkertaiseksi, ollen sitä silloin 498 työntekijättäreillä (20.5 %). Sitä tämä tauti on kohonnut lukumäärältään toiselle tilalle. Sekä ennen yötyötä että sen aikana on reumatismia ollut enemmän naimisissa olevilla kuin naimattomilla. Verraten paljon on työntekijättäriillä ollut myös vatsa- ja suolitaueteja. Ennen yötyötä on niitä ollut 141:llä ja yötyön aikana 224 työntekijättäreillä, joten lisäystä oli 58.9 %. Tämä lisäys on jokseenkin yhtä suuri kuin yleinen tautien enentyminen, joten näiden tautien prosenttimäärät olivat ennen yötyötä ja yötyön aikana melkein samat, 9.3 ja 9.2. Nämä taudit ovat yötyön aikana lisääntyneet enemmän naimattomilla kuin naimisissa olevilla, nähtävästi edellisten epäsuunnollisemman syönnin vaikutuksesta. Niitä oli ennen yötyötä ollut naimisissa olevilla hieman enemmän, 9.8 %, kuin naimattomilla, 8.9 %, mutta yötyön aikana olivat suhteet päinvastaiset. Tuberkelittomia keuhkojen tauteja oli ennen yötyötä 129 työntekijättäreillä, 8.5 %, mutta yötyön aikana ne vähentyivät niin, että niitä silloin oli vain 97 työntekijättäreillä, 4.0 %. Näitä tauteja oli ennen yötyötä vähän enemmän naimattomilla kuin naimisissa olevilla, mutta yötyössä molemmilla saman verran. Silmätauteja oli myös ennen yötyötä verraten monella, 101 työntekijättäreillä (6.7 %), mutta yötyön aikana vain 84:llä (3.5 %). Struuma

att 931 arbeterskor då ledo därav, vadan ökningen utgjorde 81.1 %. Före nattarbetet var nervositets andel en tredjedel, 34.0 %, av arbeterskornas sjukdomar. Under nattarbetet har densamma ökats relativt sett i något större grad än flere andra sjukdomar, så att procenttalet för densamma då steg till 38.4. Ogifta personer ha lidit av nervositet såväl före nattarbetet som under detsamma i större omfattning än gifta, och under nattarbetet har nervositeten hos de förra ökats i relativt större grad än hos de senare, vilket till stor del torde bero på åldersförhållandena. De därefter flesta av arbeterskorna ledo före nattarbetet av vitflytning, vilken sjukdom då förekom hos 315 arbeterskor; dess andel utgjorde över $\frac{1}{3}$, eller 20.8 % av alla sjukdomar. Under nattarbetet ha 395 arbeterskor lidit därav, vadan ökningen var 25.4 %. Då emellertid sjukdomarnas totala antal under nattarbetet stegrats i ännu högre grad, har denna sjukdom kommit att intaga tredje rummet bland de under nattarbetet uppträdande sjukdomarna, i det att dess procentuella andel var 16.3. Vitflytning har före nattarbetet förekommit hos gifta arbeterskor i märkbart större omfattning, 23.7 %, än hos ogifta, 17.9 %, men under nattarbetet ha tvärtom jämförelsevis flere ogifta, 16.8 %, lidit därav än gifta, 15.7 %. Den tredje i ordningen av sjukdomarna före nattarbetet var reumatism, vilken sjukdom då förefanns hos 170 arbeterskor (11.3 % av alla sjukdomar). Under nattarbetet har antalet därav lidande nästan tredubblats, i det att då 498 arbeterskor (20.5 %) ledo därav. Sålunda har denna sjukdom med avseende på frekvensen kommit i andra rummet. Reumatism har såväl före nattarbetet som under detsamma förekommit mera hos gifta än ogifta. Jämförelsevis mycket ha arbeterskorna även haft mag- och tarmsjukdomar. Före nattarbetet ha sådana förekommit hos 141 och under detsamma hos 224 arbeterskor, vadan ökningen utgjorde 58.9 %. Denna ökning är ungefär lika stor som den allmänna tillväxten av antalet sjukdomar, vadan procenttalet för ifrågavarande sjukdomar före och under nattarbetet voro nästan desamma, 9.3 och 9.2. Ökningen under nattarbetet var hos de ogifta större än hos de gifta, synbarligen till följd av de förras mera oregelbundna måltider. Före nattarbetet ha dessa sjukdomar förekommit mera hos gifta, 9.8 %, än hos ogifta, 8.9 %, men under nattarbetet var förhållandet omvänt. Av icke-tuberkulösa lungsjukdomar ledo före nattarbetet 129 arbeterskor, 8.5 %, men under nattarbetet minskades deras andel, så att då endast 97 arbeterskor, 4.0 % hade sådana. Dessa sjukdomar förekommo före nattarbetet något mera hos ogifta än hos gifta, men under natt-

lisääntyi yötyön aikana 0.7 %:sta 3.0 %:iin. Keuhkotautia oli yleensä vähän ja yötyön aikana sitä oli vähemmän. Yleisimmistä taudeista oli hermostuneisuutta enemmän paperiteollisuudessa, 67.1 %:lla työntekijättäristä, kuin puuteollisuudessa, 64.6 %:lla, samoin reumatismia, prosenttiluvut 38.5 ja 34.3, sekä valkovoittoa, 30.1 % ja 27.2 %, jota vastoin vatsa- ja suolitauteja oli puuteollisuudessa enemmän, 18.1 %:lla, kuin paperiteollisuudessa, 14.6 %:lla. Vähemmän esiintyneistä taudeista oli paperiteollisuudessa enemmän strumaa, influenssaa sekä sydän- ja verisuonten tauteja, puuteollisuudessa taas tuberkelittomia keuhkojen tauteja ja silmättauteja. Tässä tapauksessa näyttää paperiteollisuuden kolmivuorotyössä aiheutuneen työntekijättäriille enemmän ja vakavammanlaatuisia sairauksia kuin puuteollisuuden kaksivuorotyössä. Kutomateollisuudessa oli hermostuneisuutta suhteellisesti vielä tuntuvasti enemmän kuin paperi- ja puuteollisuudessa, jopa niin paljon, että näitä taudintapauksia tulee keskimäärin vähän enemmän kuin yksi kutakin työntekijättärtä kohden; tällöin unettomuus ja päänsärky on laskettu eri tapauksiksi.

Jos tarkastetaan sairastuneita yötyöntekijättäriä tehtaattain, huomataan, että laatikkotehtaissa on yötyön aikana ollut vähemmän sairastaneita ja toiseksi vähemmän ennen yötyötäkin; samalla kuin kaikkein vähemmän ennen yötyötä sairastaneita on ollut pahvi- ja kartonkitehtaiden työntekijättäriissä. Faneeritehtaiden työntekijättäriet ovat olleet sekä ennen yötyötä että sen aikana kaikkein sairaalloisimpia, mutta sairastaneiden luku ei ole yötyön aikana lisääntynyt. Toiseksi sairaalloisimpia ennen yötyötä ja myös sen aikana ovat olleet villatavaratehtaan työntekijättäriet. Selluloosatehtaat ja sahat olivat verraten samanlaisia; varsinkin ennen yötyötä on niiden työntekijättärien sairaalloisuus ollut yhtä suuri, mutta yötyön aikana se on edellisissä lisääntynyt jonkun verran enemmän, lisäyksen ollessa molemmissa melkoinen. Kaikkein enimmäin, yli kaksinkertaiseksi, on sairastaneiden luku lisääntynyt pahvi- ja kartonkitehtaissa, mihin osittain vaikuttaa se, että niiden työntekijättäriet, kuten jo mainittiin, ennen yötyötä ovat olleet kaikkein vähemmän sairaina. Paperitehtaat olivat laatikkotehtaiden jäljestä edullisemmassa asemassa sekä sairastaneiden määrän että niiden yötyön aikana lisääntymisen puolesta. Puuhiomoissa olivat suhteet jo jonkun verran huonommat.

Arbetet hos båda i samma utsträckning. Ögonsjukdomar hade likaså relativt många före nattarbetet, 101 arbeterskor (6.7 %), men endast 84 (3.5 %) under nattarbetet. De som ledo av struma ökades under nattarbetet från 0.7 % till 3.0 %. Lungsot har förekommit i ringa grad och minst under nattarbetet. Vad beträffar de vanligaste sjukdomarna förekom nervositet mera inom pappersindustrin, hos 67.1 % av arbeterskorna, än inom träindustrin, 64.6 %, likaså reumatism, hos resp. 38.5 och 34.3, samt vitflytning, 30.1 % och 27.2 %, medan mag- och tarmsjukdomar förekommo i större omfattning inom träindustrin, hos 18.1 %, än inom pappersindustrin, hos 14.6 %. Av de mindre vanliga sjukdomarna förekommo struma, influensa samt hjärt- och blodkärlssjukdomar mera inom pappersindustrin, icke-tuberkulösa lungsjukdomar och ögonsjukdomar åter mera inom träindustrin. Treskiftsarbetet i pappersindustrin synes sålunda hos arbeterskorna förorsaka mera och allvarsammare sjukdomar än tvåskiftsarbetet i träindustrin. Inom textilindustrin förekom nervositet jämförelsevis kännbart mera än inom pappers- och träindustrin, till och med till den grad, att i medeltal något mera än ett hithörande sjukdomsfall kom på varje arbeterska; härvid ha sömnlöshet och huvudvärk räknats som skilda fall.

Granskas de inejuknade nattarbeterskorna efter fabriker, framgår det att det å lädfabrikerna funnits minst sådana, som varit sjuka under nattarbetet och nästminst sådana, som varit sjuka före nattarbetet, medan det allra minsta antalet sjuka före nattarbetet förekommit bland papp- och kartongfabrikernas arbeterskor. Faneerfabrikernas arbeterskor ha såväl före nattarbetet som under detsamma varit de allra sjukligaste, men antalet sjuka har dock icke ökats under nattarbetet. De näst sjukligaste ha före nattarbetet och även under detsamma varit arbeterskorna vid den i undersökningen ingående yllevaerufabriken. Vid cellulosafabrikerna och sågarna voro förhållandena ungefär likartade; i synnerhet före nattarbetet har sjukdomsfrekvensen bland arbeterskorna vid dem varit lika stor, men under nattarbetet har denna vid de förra ökats i något större grad, och var ökningen vid båda anseelig. Allra mest, till över det tvådubbla, har antalet sjuka ökats vid papp- och kartongfabrikerna, vartill delvis den omständigheten bidragit, att arbeterskorna vid desamma, såsom redan nämnts, före nattarbetet varit allra minst sjuka. Pappersfabrikerna voro näst lädfabrikerna i den fördelaktigaste ställningen såväl med hänsyn till antalet sjuka som med avseende på deras ökning under nattarbetet. Vid träsliperierna voro förhållandena redan i någon mån sämre.

Mitä tulee työntekijättärien eri tauteihin, on hermostuneisuutta kaikissa tehtaissa ollut runsaimmin. Enemmän sitä on ollut villatavaratehtaan työntekijättäriissä, ja vaikka sen lisääntyminen yötyön aikana ei ole ollut suuri, on siitä huolimatta vähän yli puolet työntekijättäristä yötyön aikana kärsinyt hermostuneisuudesta. Tämän jälkeen enemmän, kaikissa melkein saman verran, on hermostuneisuutta yötyön aikana ollut pahvi- ja kartonki-, paperi- ja faneeritehtaissa, yötyön aikana tapahtuneen lisäyksen ollessa edellisissä aivan vähäpätöinen, mutta faneeritehtaissa hiukan huomattavampi. Jonkun verran edullisemmassa asemassa olivat laatikko- ja selluloosatehtaat sekä sahat, joissa suhteet suurin piirtein olivat samanlaiset, paitsi että sahoissa tämän taudin lisääntyminen oli pienempi kuin edellisissä tehtaissa, joissa se oli huomattava. Puuhiomoissa suhdeluvut olivat pienimmät ja puheena olevan taudin lisääntymisenkin varsin vähäinen. Reumatismia on ollut enemmän pahvi- ja kartonkitehtaissa ja sen lisääntymisenkin yötyön aikana on niissä ollut toiseksi suurin. Lähinnä enemmän on reumatismia ollut paperitehtaissa, joissa se myös on lisääntynyt jopa kaksinkertaiseksi. Laatikkotehtaissa näyttää kuitenkin työntekijättärien reumatismi enemmän lisääntyneen, niissä näet prosenttiluku on kohonnut lähes 5-kertaiseksi. Puuhiomoissa, sahoissa ja selluloosatehtaissa on reumatismia yötyön aikana ollut jokseenkin yhtä paljon, mutta lisääntyminen on ollut suurin, yli kaksinkertaiseksi, puuhiomoissa ja lähes yhtä voimakas selluloosatehtaissa, kun taas suhdeluku sahoissa on lisääntynyt vähimmän, vain puolet. Vähemmän on reumatismia ollut villatavaratehtaissa ja sitä lähinnä faneeritehtaissa. Kun villatavaratehtaan työntekijättäret olivat ennen yötyötä verraten vapaita reumatismista, siinä lisäys oli suhteellisesti suurempi kuin faneeritehtaissa. Valkovuotoa oli enemmän puuhiomoiden ja selluloosatehtaiden työntekijättäriillä, mutta yötyön aikana se vähentyi, molemmissa mainituissa tehtaissa suunnilleen saman verran. Faneeritehtaissa ja sahoissa oli puheena olevaa tautia yötyön aikana melkein saman verran kuin edellämaituissa tehtaissakin, mutta vähentyminen oli sahoissa tuntuvasti pienempi, kun taas faneeritehtaissa suhdeluku pysyi muuttumattomana. Verraten vähän tätä tautia oli paperi-, villatavara- sekä pahvi- ja kartonkitehtaissa; lisäys oli ensiksi mainituissa aivan vähäpätöinen, keskimmaisessä myös pienekkö, jota vastoin viimeksi mainituissa väheneminen oli huomattavan suuri, jopa suurin kaikista tehtaista. Vatsa- ja suolitauteja sairastivat vähemmän pahvi- ja kartonkitehtaiden työntekijättäret ja enemmän villatavaratehtaan, faneeri- ja laatikkotehtaiden

Vad arbeterskornas olika sjukdomar vidkommer, så har vid alla fabriker nervositet förekommit mest. Allra mest ha arbeterskorna vid yllevarufabriken lidit därav, och ehuru densamma icke under nattarbetet visar nämnvärd ökning, ha dock något mer än hälften av arbeterskorna lidit därav under nattarbetet. I närmast största utsträckning har nervositet under nattarbetet förekommit vid papp- och kartong-, pappers- och fanerfabrikerna — vid samtliga i ungefär samma omfattning — och var ökningen under nattarbetet vid de två första alldeles obetydlig, men vid fanerfabrikerna något större. En något bättre ställning intogo läd- och cellulosafabrikerna samt sågarna, vid vilka förhållandena i stort sett voro lika, förutom att vid de sistnämnda ökningen av denna sjukdom var mindre än vid de förra, där densamma var betydande. Vid träsliperierna voro relationstalen de minsta och ökningen av nämnda sjukdom även synnerligen liten. Reumatism har förekommit mest vid papp- och kartongfabriker, där dess ökning under nattarbetet även var näststörst. Den näststörsta utbredningen hade reumatismen vid pappersbruken, vid vilka den även tilltagit, ja fördubblats. Vid lädfabrikerna synes reumatismen bland arbeterskorna dock ha ökat mest, ty vid dem har procenttalet stigit till närapå det 5-faldiga. Vid träsliperierna, sågarna och cellulosafabrikerna har reumatism under nattarbetet förekommit i ungefär lika stor omfattning, men har ökningen varit störst, mer än en fördubbling, vid träsliperierna och nästan lika kraftig vid cellulosafabrikerna, under det att relativtalet stigit minst, med hälften, vid sågarna. Minst har reumatism förekommit vid yllevarufabriken och närmast vid fanerfabrikerna. Då yllevarufabrikens arbeterskor före nattarbetet voro jämförelsevis fria från reumatism, var vid densamma ökningen relativt större än vid fanerfabrikerna. Vitflytning har förekommit mest bland träsliperiernas och cellulosafabrikernas arbeterskor, men visade densamma minskning under nattarbetet vid bägge slagen av fabriker i ungefär samma omfattning. Vid fanerfabriker och sågar har sjukdomen i fråga under nattarbetet haft nästan lika stor utbredning som vid de tidigare nämnda fabrikerna, men har nedgången varit kännbart mindre vid sågarna, medan proportionstalet förblivit oförändrat vid fanerfabrikerna. I jämförelsevis liten omfattning har denna sjukdom förekommit vid pappers-, yllevaru- samt papp- och kartongfabrikerna; ökningen vid den förstnämnda var alldeles obetydlig, vid den mellersta även tämligen liten, varemot nedgången vid den sistnämnda varit synnerligen stor, till och med den största i fråga om

sekä sahojen työntekijättäret. Selluloosatehtaissa, puuhiomoissa ja paperitehtaissa niitä oli melkein saman verran. Yötyön aikana ne hiukan lisääntyivät muissa tehtaissa paitsi faneeri- ja selluloosatehtaissa, joissa ne jonkun verran vähentyivät, ja villatavara- ja paperitehtaissa ne pysyivät suunnilleen samoissa määrissä. Tuberkelittomia keuhkojen tauteja esiintyi enemmän pahvi- ja kartonki- sekä paperitehtaisten työntekijättäriissä. Ne vähentyivät yötyön aikana kaikissa tutkituissa tehtaissa, enemmän ja huomattavan paljon laatikko-tehtaissa, joissa niitä ennen yötyötä olikin paljon ja enemmän kuin muissa tehtaissa.

Missä määrin nimenomaan yötyöstä on työntekijättäriille välittömästi tai välillisesti aiheutunut edellä selostettuja tauteja, sitä on vaikea saada selville. Työntekijättäret ovat yleisesti valittaneet, etteivät he tahdo yövuoron jäljestä osata oikein nukkua, eivät edes sitten päivävuoroviikolla öisinkään, ja että unettomuudesta heille seuraa päänsärkyä, väsymystä ja yleistä hermostumista. Kun valvominen ja väsymys heikontavat sydämen toimintaa ja siis verenkiertoa, tulee ihminen vilustumiselle herkemäksi ja kun yötyöntekijättäret sen lisäksi joutuvat yöllä tai aikaisin aamulla uni-sina ja väsyneinä kulkemaan kylmänkosteassa ilmassa kotiinsa, monet, etenkin lämpimässä työskennelleet, hiestyneinä ja ehkä vielä liian ohuesti pukeutuneinakin, on reumatismilla suotuisa tilaisuus päästä juurtumaan tällaisen työntekijättären ruumiiseen. Näitä tauteja tutkituilla yötyöntekijättäriillä enemmän on ollutkin, ja ne myös ovat yötyön aikana enemmän lisääntyneet. Mutta varman syy-yhteyden toteamiseen tässä suoritettu tutkimus ei näytä riittävän.

Mitä tulee työntekijättärien ennen yötyötä ja sen aikana sairastamien tautien lukumäärään, on huomattava, etteivät ne tietenkään ole suoraan verrannollisia; työntekijättärien yötyössöoloaika on yleensä monta vertaa lyhyempi kuin heidän aikaisempi elinikensä. Lääkärien tutkimien 1307 paperi- ja puuteollisuustyöntekijättären keski-ikä oli tutkimisaikana 33.3 vuotta (paperiteollisuudessa 34.5 ja puuteollisuudessa 31.2 vuotta) sekä 952:n (572 ja 380) ammatti-ikänsä ilmoittaneen työntekijättären keskimääräinen ammatti-ikä 4.2 (4.4 ja 4.0) vuotta, joten heidän ikänsä yötyöhön ryhtymisen hetkellä oli 29.1 (30.1 ja 27.2) vuotta. Työntekijättärien yötyössöoloaika on siis vain keskimäärin noin $\frac{1}{4}$, heidän elinajastaan ennen sitä.

samtliga fabriker. Av mag- och tarmsjukdomar ha papp- och kartongfabrikernas arbeterskor lidit minst och yllevaru-, faner- och lädfabrikernas samt sägarnas arbeterskor mest. Vid cellulosa-fabriker-kerna, träsliperierna och pappersbruken ha dessa sjukdomar förekommit i nästan samma utsträckning. De visa under nattarbetet någon ökning vid andra fabriker utom vid faner- och cellulosa-fabriker-kerna, där någon minskning framträder, och vid yllevarufabrikerna och pappersbruken har antalet personer som lidit av dem varit nästan oförändrat. Icke tuberkulösa lungsjukdomar ha förekommit mest bland papp- och kartong- samt pappersfabrikernas arbeterskor. De ha under nattarbetet minskats vid samtliga undersökta fabriker, mest och i betydande omfattning vid lädfabrikerna, vid vilka de även före nattarbetet hade stor utbredning, större än vid andra fabriker.

Det är svårt att avgöra, i vilken mån speciellt nattarbetet direkt eller indirekt framkallat hos arbeterskorna ovannämnda sjukdomar. Allmänt ha arbeterskorna klagat över att de efter nattskiftet icke riktigt kunnat sova och icke ens sedan om natten under dagskiftsveckan, och att sömnlösheten hos dem alstrar huvudvärk, trötthet och allmän nervositet. Då vakandet och tröttheten försvaga hjärtverksamheten och följaktligen blodomloppet, blir följden större mottaglighet för förkylning, och då nattarbeterskorna dessutom måste om natten eller tidigt på morgonen, sömniga och trötta vandra hem i råkall luft, ofta, i synnerhet de som varit sysselsatta i värme, svettiga och kanske även alltför tunt klädda, så har reumatismen gott tillfälle att slå rot i en sådan arbeterskas kropp. Dessa sjukdomar ha de undersökta arbeterskorna också haft mest, och de ha även mest ökats under nattarbetet. Men för konstaterandet av ett säkert kausalsammanhang synes den här verkställda undersökningen ej vara nog.

Vad beträffar antalet av de sjukdomar, arbeterskorna haft före nattarbetet och under dessamma, är det att märka, att talen givetvis icke äro direkt jämförbara; den tid, arbeterskorna varit i nattarbete, utgör i allmänhet en bråkdel av deras tidigare levnadsålder. De av läkare undersökta 1307 pappers- och träindustriarbeterskornas medelålder var vid tiden för undersökningen 33.3 år (inom pappersindustrin 34.5 och inom träindustrin 31.2 år), och yrkesåldern var för 952 (572 och 380) arbeterskor som uppgivit densamma i genomsnitt 4.2 (4.4 och 4.0) år, vadan ifrågasvarande arbeterskor, då nattarbetet för dem började, voro i genomsnitt 29.1 (30.1 och 27.2) år. Den tid arbeterskorna varit i nattarbete utgör

Yötyön aikana sattuneita taudintapauksia osoittavat luvut joutuvat täten huomattavasti epäedullisempaan asemaan kuin niitä välittömästi verrattaessa työntekijättärien ennen yötyötä sairastamien tautien lukumäärään. Jonkun verran tätä epäedullisuutta lieventää kuitenkin toiselta puolen se, että heidän yötyön aikuisista taudeistaan osa on alkanut ennen yötyötä ja että he ovat yötyössä ollessaan vanhempia kuin sitä ennen. Sen lisäksi on vielä otettava huomioon, etteivät työntekijättäret tietenkään ole tarkkaan muistaneet aikaisemmin, varsinkaan lapsuusiässä, sairastamiaan tauteja.

Tarkastettaessa yötyöntekijättärien sairauksia tehtaiden eri osastoissa havaitaan, että paperitehtaissa oli paperikonesalissa työskentelevistä, joilla oli verraten lämmin työhuone, yötyön aikana sairastanut enimmäen, 77.4 %. Tämän jälkeen on enimmäen ollut sairaita kehysosastossa ja jonkun verran vähemmän hollanteriosastossa, jossa on viileämpi ilma. Sairastaneiden lukumäärä on, ennen yötyötä sairastaneisiin verraten, lisääntynyt enimmäen kehysosastossa sekä paperikonesalissa työskentelevien keskuudessa. Puuhiomoissa oli sairastaneita huomattavammin hiomakoneosastolla ja kuivaushuoneessa sekä „muiden osastojen” työntekijättäriässä. Selluloosatehtaissa, joissa on ollut paljon sairaalloisuutta, ovat melkein kaikki höyrykattilain lämmitysosaston ja massakuoppien työntekijättäret sairastaneet yötyön aikana, ja hyvin paljon sairaalloisuutta on ollut myös ulkotöissä, hollanteriosastossa ja sihti- y. m. osastossa sekä kuorima- ja hakkuuosaston ja kuivauskone- ja vastaanotto-osaston työntekijäin keskuudessa. Pahvi- ja kartonkitehtaiden työntekijättäristä, joista vain vähäinen määrä on tutkittu, ovat yötyön aikana sairastaneet kaikki kartonkikoneella ja pahvin ja kartongin lajittelussa työskennelleet työntekijättäret, mutta muut huomattavasti vähemmän. Sahoissa työskentelevistä yötyöntekijättäristä oli suurin määrä yläsahassa, jossa sairastaneidenkin luku oli korkein. Suhteellisen runsaasti oli sairastaneita myös lautatarhojen työntekijättäriässä. Faneeritehtaissa, joista lääkäri on tutkinut vain 60 työntekijättärtä, on kuivausuuneilla työskennelleitä enimmäen ollut sairaina. Laatikottehtaissa, joissa työtä ei yleensä suoriteta kovin lämpimässä, on yötyön aikana sairautta ollut vähemmän. Villatavaratehtaissa on sairastaneita enimmäen ollut valmistelu-, kehuu- ja kudontaosastoissa. — Niiden osastojen työntekijättäriässä, joiden työhuoneen ilma oli normaallilämpöistä ja verraten pölytöntä sekä vapaata kaasusta t. m. s., yleensä oli vähemmän sairastaneita kuin niissä, joiden oli työskenneltävä

alltså endast c:a $\frac{1}{7}$ av deras föregående livstid. Siffrorna rörande sjukdomsfallen bland nattarbeterskorna under tiden för nattarbetet framstå härvid såsom mycket ofördelaktigare än vid direkt jämförelse av dem med det antal sjukdomar, arbeterskorna haft före nattarbetet. Å andra sidan förmildras dock detta förhållande i någon mån därav, att en del av sjukdomarna under tiden för nattarbetet börjat före detta vidtagit och att arbeterskorna under den tid de varit i nattarbete äro äldre än därförinnan. Dessutom bör beaktas, att nattarbeterskorna naturligtvis icke noggrant påmint sig de sjukdomar, de haft tidigare, i synnerhet under barndomen.

Vid granskning av sjukdomarna bland nattarbeterskorna vid fabrikernas olika avdelningar finner man, att vid pappersbruken hade av dem som voro sysselsatta i pappersmaskinsalen och som hade ett jämförelsevis varmt arbetsrum under tiden för nattarbetet det jämförelsevis största antalet varit sjuka, 77.4 %. Därefter hade sjuklighet förekommit mest i ramavdelningen och i något mindre grad i holländeriet, där det är svalare. Antalet sjuka har i jämförelse med sjukdomsfallen före nattarbetet ökat mest bland de i ramavdelningen samt pappersmaskinsalen sysselsatta. I träsliperierna voro de som varit sjuka talrikast bland arbeterskorna i sliperimaskinavdelningen och i torkhuset samt i „övriga avdelningar”. Vid cellulosa-fabrikerna, där sjukligheten varit stor, ha nästan alla arbeterskor vid avdelningen för ångpannornas uppvärmning samt vid massagroparna varit sjuka under tiden för nattarbetet, och mycken sjuklighet har förekommit även bland de arbeterskor, som varit sysselsatta med utarbeten, i holländeriet och siktavdelningen etc. ävensom bland arbeterskorna i skal- och huggmaskins- och i torkmaskins- och mottagningsavdelningen. Av papp- och kartongfabrikernas arbeterskor, av vilka blott ett ringa antal blivit undersökta, ha under tiden för nattarbetet av de vid kartongmaskinen och vid papp- och kartongsorteringen sysselsatta arbeterskorna alla varit sjuka, men av de övriga ett mindre antal. Vid sågarna arbetade flertalet nattarbeterskor i övre sågen, där också antalet sjuka var störst. En jämförelsevis stor sjuklighet förekom även bland brädgårdarnas nattarbeterskor. Vid fanerfabrikerna, av vilkas arbeterskor blott 60 blivit läkarundersökta, ha de vid torkugnarna sysselsatta allra mest varit sjuka. Vid lädfabrikerna, i vilka arbetet i allmänhet icke utföres vid särdeles hög temperatur, har sjukligheten under nattarbetet varit den minsta. Vid ylleva-fabrikerna har sjuklighet förekommit mest vid appretur-, spinneri- och väveri-

lian lämpimässä tai kovin kylmässä ja vetoisessa tai pölyisessä ja kaasuisessa ilmassa.

Niihin 952 työntekijättäreeseen nähden, joiden ammatti-ikästä on saatu tietoja, on tutkittu ammatti-ikään vaikuttavista sairastaneiden lukumäärään. Tästä on laadittu seuraava yhdistelmä.

avdelningarna. — Bland arbeterskorna vid de avdelningar, där temperaturen i arbetsrummet var normal och luften fri från damm och gas m. m. dyl. har sjukligheten i allmänhet varit mindre än bland dem, som måst arbeta i alltför varm eller mycket kall och dragig eller damm- och gasfylld luft.

Yrkesålderns inverkan på sjukligheten har granskats med avseende på de 952 arbeterskor, beträffande vilka uppgifter om yrkesåldern föreligga. Häröver har följande sammanställning uppgjorts.

Yötyön aikana sairastaneet työntekijättäret, ammatti-ikäen mukaan ryhmitettyinä, %:ina kaikista tiedoista antaneista. — Under nattarbetet insjuknade arbeterskor, grupperade efter yrkesålder, i % av alla som lämnat uppgifter.

Ammatti-ikä, vuotta Yrkesålder, år	Paperiteollisuus Pappersindustri		Yhteensä Summa	Puuteollisuus Träindustri		Yhteensä Summa	Kalkkiaan Inalles		Yhteensä Summa
	Naimattina olevat Ogitta	Naimatto- mat Ogitta		Naimattina olevat Ogitta	Naimatto- mat Ogitta		Naimattina olevat Ogitta	Naimatto- mat Ogitta	
— 1.....	77.1	57.9	63.2	72.7	68.1	69.3	75.3	62.3	65.8
1— 5.....	83.5	83.9	83.7	80.0	67.6	72.4	81.9	76.4	78.6
5—10.....	90.0	86.2	88.4	78.1	90.0	82.7	86.9	87.1	87.0
10—20.....	84.2	100.0	88.5	76.9	66.7	75.0	81.3	90.0	83.3
20—30.....	100.0	88.9	92.9	88.9	100.0	92.3	92.9	92.3	92.6
30—.....	—	—	—	100.0	—	100.0	100.0	—	100.0

Yhdistelmästä näkyy, että sairastaneiden suhteellinen määrä ammatti-ikäen lisääntyessä säännöllisesti suureni, lukuun ottamatta 10—20 vuotta yötyössä olleiden ryhmää. Paperiteollisuudessa on yötyö nopeammin, jjo ensimmäisen vuoden jälkeen, aiheuttanut tautisuuden huomattavimman lisääntymisen, puuteollisuudessa sen sijaan myöhemmin, vasta 5—10 ja 20—30 vuotta työskennelleiden ryhmissä.

Sairausmenoistaan vuonna 1927 on antanut tietoja 334 työntekijätärtä eli vähän yli puolet niistä 634 työntekijättärestä, jotka ovat ilmoittaneet mainittuna vuonna sairastaneensa. Näistä vähän enemmän kuin puolet eli 175:n sairausmenot olivat 100—500 markkaa ja 62:n 500—1 000 markkaa. Vain 40 työntekijätärtä selviytyi 100 markalla tai sitä vähemmällä, kun taas 36:lta meni 1 000—2 000 markkaa ja 15:ltä enemmän kuin 2 000 markkaa. Sairausapukassasta sai 6 työntekijätärtä sairausmenonsa. Kaikki eivät myöskään ole ilmoittaneet, kuka sairausmenot on maksanut. Siitä tietoja antaneita oli 296 työntekijätärtä, joista 261 itse

Av sammanställningen synes, att det relativa antalet sjukliga regelbundet stiger med tilltagande yrkesålder, med undantag för dem, som varit 10—20 år i nattarbete. Inom pappersindustrin har den största stegringen av sjukdomsfrekvensen till följd av nattarbetet inträffat tidigare, redan efter det första året, än inom träindustrin, där den inträdde senare, först vid en yrkesålder av 5—10 och 20—30 år.

Om sina *sjukvårdsutgifter* under år 1927 ha 334 arbeterskor eller något över hälften av de 634 arbeterskor, som meddelat, att de under sagda år varit sjuka, lämnat uppgifter. Bland dem utgjorde sjukvårdsutgifterna för något mera än hälften eller för 175 100—500 mark och för 62 500—1 000 mark. Endast 40 arbeterskor ha rätt sig med 100 mark eller mindre, medan 36 erlagt 1 000—2 000 mark och 15 över 2 000 mark. För 6 arbeterskor ha sjukvårdsutgifterna erlagts av sjuk-kassa. Alla ha heller icke lämnat uppgift därom, av vem sjukvårdsutgifterna blivit erlagda. Här om föreligga uppgifter från 296 arbeterskor, av vilka

maksoi sairausmenonsa ja ainoastaan 21 työntekijättären puolesta työnantaja ja 14:n kunta. Työnantajien suorittamien sairausmaksujen määrät vaihtelivat 50:stä 1 000 markkaan. Kunta on avustanut vain perheellisiä työntekijättäriä, maksaen 50—2 000 markan eriä.

Lääkärien tutkimien työntekijättärien vuorotyössä sattuneista tapaturmista saadaan seuraava taulukko.

261 själva betalat sina sjukvårdsutgifter, och endast för 21 arbeterskor ha dessa erlagts av arbetsgivaren och för 14 av kommunen. De av arbetsgivarna erlagda sjukvårdsavgifterna varierade mellan 50 och 1 000 mark. Kommunen har understött endast arbeterskor med familj och utbetalat belopp på 50—2 000 mark.

Över olycksfallen i skiftarbetet bland de arbeterskor, som undersökts av läkare, erhålles följande tabell.

Tapaturmat. — Olycksfall.

Teollisuus — Industri	Tapaturmia, jotka ovat sattuneet — Olycksfall, som inträffat			
	päivällä om dagen	yöllä om natten	vuorokauden- aika ilmoittamatta ouppgIVEN tid	Yhteensä Summa
<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>	30	101	49	180
Paperitehtaat — Pappersbruk	—	24	3	27
Puuhiomot — Träsliperier	15	15	13	43
Selluloosatehtaat — Cellulosafabriker	15	61	33	109
Pahvi- ja kartonkitehtaat — Papp- och kartongfabriker	—	1	—	1
<i>Puuteollisuus — Träindustri</i>	5	29	90	124
Sahat — Sägar	5	14	83	102
Faneeritehtaat — Faneerfabriker	—	—	6	6
Laatikkotehtaat — Lådfabriker	—	15	1	16
<i>Kutomateollisuus — Textilindustri</i>	—	—	4	4
Yhteensä tapaturmia — Inalles olycksfall	35	130	143	308
» henkilöitä — » personer	33	121	120	274

Taulukossa on otettu huomioon vain ne tapaturmat, jotka vuorotyön aikana ovat sattuneet tutkimuksen kohteena oleville työntekijättäriille. Näistä työntekijättäristä on kuitenkin 18 kärsinyt tapaturman jo ennen vuorotyöhön tuloaan. Taulussa olevista työntekijättäristä on 23:lle sattunut useampia tapaturmia. Niitä työntekijättäriä, joiden vuorotyötapaturmista on tietoja, oli 965, ja heistä oli 28.4 %:lle sattunut tapaturmia, joten useampaa kuin joka neljättä työntekijättäriä oli kohdannut tapaturma. Näistä 274:stä on 33 ilmoittanut tapaturman sattuneen päivän ja 121 yön aikaan. Vaikka työajasta suurin osa onkin päiväsaikaan, on niistä tapaturmista, joiden tapahtumisaika on ilmoitettu, kuitenkin lähes 1/3 sattunut yön aikana, klo 21:n ja 6:n välillä. Tämä näyttää koskevan kuitenkin etupäässä kolmivuorotyötä, jossa yötyötä pääasiallisesti tehdään. — Aivan nuoret, 25 vuotta nuoremmat työntekijättäret ovat olleet alttiimpia tapaturmille kuin parhaassa keski-ikässä olevat työntekijät. 40—50 ikävuosien välillä oleville työntekijättäriille tapaturmia jälleen sattui runsaammin.

I tabellen ha beaktats blott de olycksfall, som under skiftarbetet drabbats de till undersökning upptagna arbeterskorna. Av dessa arbeterskor ha emellertid 18 varit utsatta för olycksfall redan innan de vidtagit med skiftarbete. För 23 av de i tabellen ingående arbeterskorna ha flere olycksfall inträffat. Antalet sådana, om vilka uppgifter föreligga rörande olycksfall under skiftarbetet, var 965, och av dem hade 28.4 % drabbats av olycksfall, vadan mer än var fjärde arbeterska varit utsatt för sådana. Av dessa 274 ha 33 uppgivit, att olycksfallet inträffat på dagen, och 121 på natten. Ehuru arbetstiden till största delen infaller på dagen, ha av de olycksfall, rörande vilka tidsuppgifter föreligga, likväl inemot 1/3 inträffat på natten, mellan kl. 21 och 6. Detta synes dock främst gälla treskiftsarbetet, där nattarbetet huvudsakligen utföres. — De alldeles unga arbeterskorna i åldern under 25 år ha varit mera utsatta för olycksfall än de som voro i sin bästa medelålder. I åldern mellan 40 och 50 år var antalet olycksfall åter större.

Seuraavassa yhdistelmässä esitetään tapaturmien jakaantuminen työntekijättärien ammatti-ään mukaan.

I följande sammanställning belyses olycksfallens fördelning efter arbeterskornas yrkesålder.

Tapaturmat vahingoittuneen ammatti-ään ja niiden sattumisajan mukaan. — Olycksfallen efter den skadades yrkesålder och tiden när de inträffat.

Ammatti-ikä, vuotta — Yrkesålder, år	Tapaturmia, jotka ovat sattuneet — Olycksfall, som inträffat			
	päivällä om dagen	yöllä om natten	vuorokauden-aika ilmoittamatta ouppgiven tid	Yhteensä Summa
— ¹ / ₂	5	17	20	42
¹ / ₂ — 1.....	1	5	9	15
1— 5.....	10	46	59	115
5—10.....	2	17	24	43
10—20.....	4	9	11	24
20—30.....	—	5	—	5
30—.....	—	—	1	1
Ilmoittamatta — Ouppgiven.....	13	31	19	63
Yhteensä — Summa	35	130	143	308

Kuten yhdistelmästä käy selville, on yötyön ensimmäinen vuosipuolisko ollut työntekijättäriille varsin vaarallinen; silloin he, ammattiin tottumattomina ja useimmissa tapauksissa vielä nuorina, ovat tapaturmille alttiimpia. Viiden ensimmäisen yötyövuoden aikana on tapaturmien luku huomattavan suuri, mutta alenee sitten tuntuvasti ammattikokemuksen lisääntyessä.

Tapaturmien syyt nähdään seuraavasta.

Såsom framgår av sammanställningen, har nattarbetets första halvår varit synnerligen farligt för arbeterskorna; ovana vid yrket och i de flesta fall ännu unga, äro de då mera utsatta för olycksfall. Under de första fem åren av nattarbete är antalet olycksfall anmärkningsvärt stort, men därefter nedgår det kännbart, efter hand som erfarenheten i yrket blir större.

Olycksfallens orsaker framgå av följande.

Tapaturmien syyt. — Olycksfallsorsaker.

Teollisuus — Industri	Lantelevät sirpaleet Elyzande splitter	Kuumuus tai tuli Hetta eller eld	Koneet — Maskiner	Käsityökalan Handverktyg	Kuljetusneuvot Transportmedel	Pullande föremål eller ras	Esineen tai alusjoukon putoaminen Fallande föremål eller ras	Nedskörtande eller fall minhen	Putoaminen tai kaatu- minen	Kantaminen tai nostas- minen Bärande eller lyftande	Muit syyt Andra orsaker	Syyt tuntematon Orsaken okänd	Yhteensä — Summa
<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>	4	10	58	7	12	32	15	4	34	3	179		
Paperitehtaat — Pappersbruk ..	—	1	5	—	1	3	2	1	12	2	27		
Puuhiomot — Träsliperier ..	—	—	13	—	5	18	4	—	3	—	43		
Selluloosatehtaat — Cellulosa- fabriker	4	9	39	7	6	11	9	3	19	1	108		
Pahvi- ja kartonkitehtaat — Papp- och kartongfabriker ..	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1		
<i>Puuteollisuus — Träindustri</i> ..	2	1	74	—	2	15	5	1	23	2	125		
Sahat — Sågar	2	1	61	—	2	11	5	1	18	—	101		
Faneeritehtaat — Fanerfabriker	—	—	5	—	—	—	—	—	1	—	6		
Laatikkotehtaat — Lådfabriker	—	—	8	—	—	4	—	—	4	2	18		
<i>Kutomateollisuus — Textilindustri</i>	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	4		
Yhteensä — Summa	6	11	135	7	14	47	20	5	58	5	308		

Kuten yhdistelmästä näkyy, ovat koneet aiheuttaneet enimmäkseen tapaturmia, varsinkin sahoissa ja selluloosatehtaissa; sitä lähinnä on syynä ollut esineen tai ainejoukon putoaminen, joka on aiheuttanut enimmäkseen tapaturmia puuhiomoissa. Verraten paljon on myös suoranaisemmin työntekijättärien oman varomattomuuden, kuten putoamisen tai kaatumisen y. m. s. aiheuttamia tapaturmia.

Tapaturmista johtuneiden vammojen laatu käy selville seuraavasta taulukosta.

Såsom av sammanställningen synes, ha de flesta olycksfallen föränletts av maskiner, i synnerhet i sågverk och cellulosafabriker; det närmast största antalet har förorsakats av fallande föremål eller ras, vilka varit de vanligaste olycksfallsorsakerna i träsliperierna. Jämförelsevis många olycksfall ha mera direkt varit att tillskriva arbeterskornas egen oförsiktighet, såsom fall, halkning etc.

De av olycksfallen föränledda skadornas art framgår av följande tabell.

Vamman laatu. — Skadans art.

Teollisuus — Industri	Vereenmyrkkyiset Biodförgiftung	Paloaavaat — Brinnst	Pään loukkautumiset Skador & huvudet	Silmän loukkautumiset Ögonskador	Sään satuttamiset Skador & ryssen	Käsivarren vammat Armskador	Käden ja sormien vammat Händ- och fingerskador	Rintakehän ja kylken vammat Skador & bröstkorgen o. sidan	Vatsanpohjasehän vammat Skador & bukorgenen	Säiren ja polven vammat Ben- och knäskador	Jalkaterän ja varpaiden vammat Fot- och tåskador	Kohjuvammat ja vaahtäykset Bråk och fösträckningar	Hoivamat ja lihassaavat Hud- och muskelsär	Useampia vammoja Flera skador	Vamman laatu luterinaton Skadans art ökund	Yhteensä — Summa
<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>	2	10	9	4	8	16	66	2	2	9	36	11	2	2	—	179
Paperitehtaat — Pappersbruk	1	1	2	—	2	4	8	—	2	—	5	1	—	1	—	27
Puuhiomot — Träsliperier	—	—	5	—	4	3	15	1	—	—	13	1	—	1	—	43
Selluloosatehtaat — Cellulosafabriker	1	9	2	4	2	9	43	1	—	9	18	9	1	—	—	108
Pahvi- ja kartonkitehtaat — Papp- och kartongfabriker	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
<i>Puuteollisuus — Träindustri</i>	1	1	9	3	1	6	71	5	—	4	5	8	8	—	3	125
Sahat — Sågar	1	1	8	3	1	6	56	5	—	2	3	7	6	—	2	101
Faneeritehtaat — Faneerfabriker	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	—	—	—	—	1	6
Laatikkotehtaat — Lådfabriker	—	—	1	—	—	—	11	—	—	1	2	1	2	—	—	18
<i>Kutomateollisuus — Textilindustri</i>	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—	4
Yhteensä — Summa	3	11	18	7	9	22	140	7	2	13	41	19	11	2	3	308

Useimmat työntekijättärien tapaturmista ovat olleet lieviä. Lähes puolet, 140 tapausta, on ollut käden ja sormien loukkautumisia, puristumisia, litistymisiä, ruhjoutumisia ja katkeamisia. Varsinkin sahoissa ja selluloosatehtaissa, mutta myös verraten paljon puuhiomoissa ja laatikkotehtaissa työntekijättäret ovat satuttaneet koneisiin sormiaan ja käsiään. Toiseksi suurimpana ryhmänä olivat jalkaterän ja varpaiden vammat, enimmäkseen litistymiset ja puristumiset, joita on enimmäkseen sattunut selluloosatehtaissa ja puuhiomoissa. Verraten paljon on ollut myös käsivarren, etu-

De flesta av arbeterskornas olycksfall ha varit lindriga. Nästan hälften, 140 fall, ha utgjorts av kläm-, kross- och brottskador å händer eller fingrar. I synnerhet i sågverk och cellulosafabriker, men jämförelsevis mycket även i träsliperier och lådfabriker ha arbeterskorna i maskinerna skadat sina fingrar och händer. Den näststörsta gruppen utgjordes av fot- och tåskador, för det mesta klämskador, vilka förekommit mest i cellulosafabrikerna och träsliperierna. Även armskador ha förekommit i jämförelsevis stor utsträckning, främst stöt- och krosskador å överarmen, likaså

päässä olkavarren loukkautumisia ja ruhjoutumisia, samoin nostamisesta, liukkailla laittoilla kaatumisesta y. m. aiheutuneita kohjuvammoja ja venähdyksiä, jotka melkein kaikki ovat sattuneet sahoissa ja selluloosatehtaissa. Pään, pääasiallisesti leuan, loukkautumisia ja lihashaavoja on enimmänsä sattunut sahoissa, palohaavoja ja säären ja polven vammoja taas selluloosatehtaissa.

3. Synnytykset.

Mitä tulee lääkärin tutkimien yötyöntekijättärien synnytysten lukuun, on niitä ollut 633 naimisissa olevalla työntekijättäreillä yhteensä 2 249 ja 124 yksinäisellä 176, kaikkiaan 757 työntekijättäreillä 2 425. Kutakin synnyttäjää kohden tuli keskimäärin 3.2 synnytystä, naimisissa olevilla 3.6 ja yksinäisillä äideillä 1.4. Enimmänsä oli sellaisia äitejä, joilla oli ollut vain yksi synnytys, sitä lähinnä olivat 2 ja 3 kertaa synnyttäneiden ryhmät. 9 synnytystä oli ollut 11:llä, 10 8:lla, 12 2:lla ja 15 synnytystä 1 työntekijättäreillä. Yksinäisistä äideistä oli useimmilla ollut vain yksi synnytys, mutta heitä oli säännöllisesti synnyttäneiden joukossa suhteellisesti jokseenkin yhtä paljon kuin naineitakin äitejä. Suurin synnytysten luku oli heillä 5; se oli vain yhdellä yksinäisellä työntekijättäreillä.

Mitä tulee synnytysten laatuun, on 521 aviovoimolla, 82.3 %:lla, ja 111 yksinäisellä, 89.6 %:lla, eli yhteensä 632 äidillä, 83.5 %:lla, ollut säännöllisiä synnytyksiä vastaavasti 2 073, 92.2 %, ja 163, 92.6 %, eli yhteensä 2 236, 92.2 %. Jos synnytystensä laatua ilmoittamattomat äidit, joita oli 17, prosentteissa 2.2, sekä heidän synnytystapauksensa, joita oli 47, prosentteissa 1.9, ja jotka lieväväät olleet säännöllisiä, lisätään edellisiin lukuihin, saadaan säännöllisesti synnyttäneiden äitien prosenttiluvuksi 85.7 ja säännöllisten synnytysten prosenttimääräksi 94.1. Epäsäännöllisiä synnytyksiä on ollut yhteensä 18 äidillä 20 ja keskenmenoja yhteensä 66 äidillä 96. Äideistä on 24, prosentteissa 3.2, synnyttänyt kuolleita lapsia 26. Epäsäännöllisiä synnytyksiä ja kuolleena syntyneitä lapsia on siis ollut verraten vähän, yksinäisillä äideillä suhteellisesti vähän enemmän kuin aviovoimoilla. Keskenmenoja on ollut aviovoimoilla huomattavasti enemmän kuin yksinäisillä äideillä.

Läitetaulusta XXI käy ilmi tutkimuksen yleisen osan yötyöntekijättärien synnyttämien *lasten lukumäärä*. Taulusta nähdään, että 978 naimisissa olevasta työntekijättärestä, myös lesket ja eronneet niihin luettuina, 873 eli 89.3 % oli äitejä. He olivat synnyttäneet kaikkiaan 3 476 lasta, joten

genom lyftande, fall på hala golv m. m. föränledda brockskador och försträckningar, vilka nästan alla inträffat i sågverk och cellulosafabriker. Skador å huvudet, främst å hakan, och muskelsår ha merendels förekommit i sågverk, brännsår samt ben- och knäskador åter i cellulosafabriker.

3. Barnsbörder.

Vad beträffar de av läkare undersökta nattarbeterskornas barnsbörder ha 633 gifta arbeterskor haft inalles 2 249 och 124 ensamstående 176 sådana, sammanlagt alltså 757 arbeterskor 2 425 barnsbörder. På varje barnaföderska kom i medeltal 3.2 barnsbörder, hos de gifta 3.6 och hos de ensamstående mödrarna 1.4. Talrikast voro de mödrar, vilka haft endast en barnsbörd, därnäst följde de som haft 2 eller 3. 11 mödrar hade haft 9 nedkomster, 8 10, 2 12 och 1 arbeterska 15. Av de ensamstående mödrarna hade de flesta haft endast en barnsbörd, men var deras relativa antal bland dem som haft regelbunden förlossning ungefär lika stort som motsvarande antal gifta mödrar. Det största antalet nedkomster bland de ensamstående arbeterskorna var 5, vilket förekom hos endast en arbeterska.

Vad förlossningens förlopp beträffar, ha 521 gifta, 82.3 %, och 111 ensamstående, 89.6 %, eller inalles 632 mödrar, 83.5 %, haft resp. 2 073, 92.2 %, och 163, 92.6 %, eller sammanlagt 2 236, 92.2 %, regelbundna förlossningar. Om antalet mödrar, vilka icke uppgivit nedkomstens förlopp och vilka voro 17, i procent 2.2, samt deras nedkomster, vilka voro 47, i procent 1.9, och vilka torde ha varit regelbundna, läggas till de tidigare talen, erhålles som procenttal för de mödrar, vilkas förlossningar varit regelbundna, 85.7 och som procenttal för de regelbundna förlossningarna 94.1. Oregelbundna förlossningar ha inalles 18 mödrar haft till ett antal av 20, och missfall sammanlagt 66 mödrar i 96 fall. Av mödrarna ha 24, i procent 3.2, nedkommit med 26 döda barn. Oregelbundna förlossningar och dödfödda barn ha alltså förekommit i jämförelsevis liten omfattning, hos de ensamstående mödrarna relativt något mera än hos de gifta. Missfall ha förekommit hos de gifta i märkbart större omfattning än hos de ensamstående mödrarna.

Av tabellbilaga XXI framgår *antalet barn*, åt vilka de i undersökningens allmänna del ingående nattarbeterskorna gett livet. Därav synes, att av 978 gifta arbeterskor, även änkor och fränskilda medräknade, 873 eller 89.3 % voro mödrar. Dessa hade gett livet åt inalles 3 476 barn, vadan på

jokaista äitiä kohden tuli keskimäärin 4 synnytystä ja kaikkia naimisissa olevia yötyöntekijättäriä kohden 3.6 synnytystä. Paperiteollisuuden työntekijättäristä, joista oli enemmän naimisissa olevia kuin puuteollisuuden työntekijättäristä, oli myös naimisissa olevista enemmän äitejä ja näillä taas enemmän lapsia kuin viimeksi mainituilla. Tämä ero johtunee etupäässä ikäsuhteista. Jos tämän tutkimuksen tuloksia verrataan *Hultin*in tutkimuksen vastaaviin tietoihin, huomataan, että olosuhteet ovat pysyneet suunnilleen samanlaisina. Synnyttäneiden äitien suhteellinen määrä on tosin hiukan noussut ja lasten keskimääräinen luku myös vähän kohonnut, mutta nämäkin eroavaisuudet lienevät erilaisista ikäsuhteista johtuvia.

Jos äidit ryhmitetään sen lapsimäärän mukaan, minkä kukin on synnyttänyt, saadaan naimisissa olevista äideistä seuraava yhdistelmä.

Lapsia Barn	Naimisissa olevia äitejä — Giftna mödrar			%
	Paperiteollisuus Pappersindustri	Puuteollisuus Träindustri	Yhteensä Summa	
1	66	70	136	15.6
2	86	65	151	17.3
3	87	61	148	16.9
4	73	46	119	13.6
5	59	37	96	11.0
6	45	28	73	8.4
7	43	25	68	7.8
8	34	14	48	5.5
9	12	7	19	2.2
10	7	3	10	1.1
11—17	4	1	5	0.6
Yhteensä — Summa	516	357	873	100.0

Kuten yhdistelmästä käy selville, olivat suurimpana ryhmänä ne äidit, joilla oli 2 tai 3 lasta; noin puolet työntekijättäristä, 49.8 %, oli sellaisia, joilla oli enintään 3 lasta, kun taas enemmän kuin 5 lasta oli noin 1/4:lla naimisissa olevista äideistä, 25.6 %:lla.

1 313 yötyöntekijättärestä, jotka eivät olleet naimisissa, oli 202 eli 15.4 % synnyttänyt lapsia yhteensä 309 eli keskimäärin noin 1 1/2 lasta äitiä kohden. Enemmän, 68.8 %, oli 1 lapsen äitejä; 18.3 % oli synnyttänyt 2 lasta ja 12.9 % 3 ja useampia lapsia. Viimemainituista oli 3 lasta synnyttäneitä 14 ja 4 ja 5 lasta synnyttäneitä molempia 6 äitiä. Jos yksinäisten äitien prosenttilukua verrataan *Hultin*in tutkimuksen vastaavaan lukuun, 23.2, huomataan sen tuntuvasti alentuneen. Työväestön asemaan on yksinäisten äitien vähenemisellä edullinen vaikutus. Yksinäisten äitien

varje moder i medeltal kom 4 nedkomster och på samtliga giftna nattarbeterskor. 3.6. Av pappersindustrins arbeterskor, bland vilka det fanns flere giftna än bland träindustrins arbeterskor, voro även av de giftna ett större antal mödrar, och dessa åter hade flere barn än de sistnämnda. Denna skillnad torde främst bero på åldersförhållanden. Jämföras resultatet av denna undersökning med motsvarande uppgifter i *Hultin*s undersökning framgår det, att förhållandena förblivit ungefär oförändrade. Mödrarnas relativa antal har visserligen något stigit, och det genomsnittliga antalet barn likaså i någon mån, men torde även dessa differenser härröra från de olika åldersförhållandena.

Grupperas mödrarna efter det antal barn, envar givit livet åt, erhålles över de giftna mödrarna följande sammanställning.

Såsom av sammanställningen synes, bildades den största gruppen av de mödrar, vilka hade 2 eller 3 barn; c:a hälften av arbeterskorna, 49.8 %, voro sådana, vilka hade högst 3 barn, då däremot c:a 1/4, 25.6 %, av de giftna mödrarna hade över 5 barn.

Av 1 313 nattarbeterskor, vilka icke voro giftna, hade 202 eller 15.4 % givit livet åt inalles 309 barn eller i medeltal åt c:a 1 1/2 barn per moder. Mest, 68.8 %, fanns det mödrar till 1 barn; 18.3 % hade fött 2 barn och 12.9 % 3 eller flere barn. Av de sistnämnda hade 14 givit livet åt 3 barn och 6 åt resp. 4 eller 5 barn. Om procentalet för de ensamstående mödrarna jämföres med motsvarande tal, 23.2, i *Hultin*s undersökning framgår det, att detsamma kännbart nedgätt. Med avseende på arbetarnas ställning har nedgången i antalet ensamstående mödrar en fördelaktig ver-

lasten lukumäärä äitiä kohden näyttää pysyneen samana kuin Hultinin tutkimuksessa.

Yötyöntekijättärien avioliiton ulkopuolella syntyttämiä lapsia oli 81.6‰ kaikista heidän elävänä syntyneistä lapsistaan. Kun vastaava määrä Hultinin tutkimuksessa oli 16.7%, on yötyöntekijättärien aviottomien lasten suhdeluku alentunut suunnilleen puolella. Yleisen väestötilaston mukaan aviottomien lasten lukumäärä kaikista elävänä syntyneistä vaihteli vuosina 1913—1918 koko maassa 78:sta 88:aan 1 000 kohden, kohoten sodan jälkivuosina 95‰:een ja sitten taas aleten, niin että se vuosina 1925 ja 1926 oli 81.2‰. Jos näihin lukuihin verrataan ennen mainittua yötyöntekijättärien aviottomien lasten suhdelukua, havaitaan, että se yleensä on alhaisempi kuin koko maan vastaava luku. Vielä edullisempaan valoon tulevat tutkitut yötyöntekijättäret, jos heidän aviottomien lastensa suhdelukua verrataan kaupunkien vastaaviin lukuihin, mikä onkin oikeutettua sen vuoksi, että mainitut työntekijättäret ovat kaupungeista tai tiheään asutuista tehäseuduista, joiden olot tässä suhteessa suunnilleen vastaavat kaupungeissa vallitsevia olosuhteita. Kun kaupungeissa elävinä syntyneistä lapsista oli aviottomia vuosina 1913—1918 noin 140—150‰ ja vuosina 1920—1926 noin 120—95‰, huomataan, että yötyöntekijättäret ovat paljon edullisemmassa asemassa. Tätä lisää vielä se, että yötyöntekijättäristä on 15—50 vuoden välisessä iässä enemmän naimattomia kuin muusta väestöstä.

4. Lapset.

Lastensa imettämisestä on 639 lääkärin tutkimaan yötyöntekijättäret antanut tietoja. Näistä oli 527 aviovaimoa, 82.5%, ja 112 yksinäistä äitiä, 17.5%. Edellisistä oli lapsiaan imettänyt 507, 96.2%, ja jälkimmäisistä 100, 89.3%, sekä kaikista yhteensä 607, 95.0%. Imettäneistä aviovaimoista oli 489, 96.4%, imettänyt kaikkia lapsiaan, imettämisajan ollessa 476 äidillä normaali eli vähintään 8 kuukautta ja 13:lla sitä lyhyempi. Yksinäisistä imettäneistä äideistä oli 99, 99.0%, imettänyt kaikkia lapsiaan, niistä 86 kutakin vähintään 8 kuukautta ja 13 sitä lyhyemmän ajan. Yksinäisissä äideissä oli suhteellisesti enemmän sellaisia, jotka eivät ollenkaan olleet lapsiaan imettäneet tai olivat niitä imettäneet 8 kuukautta lyhyemmän ajan, mikä saattaa johtua siitä, että heidän on ollut pakko mennä ansiotyöhön. Mutta kun tällaisia äitejä oli verraten vähän, ei yötyön voida katsoa varsin pahasti haitanneen lasten imettämistä.

Antalet barn per moder synes hos de ensamstående mödrarna ha förblivit detsamma som i Hultins undersökning.

Antalet utanför äktenskapet födda barn utgjorde hos nattarbeterskorna 81.6‰ av deras samtliga levande födda barn. Då motsvarande antal i Hultins undersökning var 16.7%, har det relativa antalet oäkta barn hos nattarbeterskorna nedgått med ungefär hälften. Enligt den allmänna befolkningsstatistiken har antalet oäkta barn i hela landet varierat från 78 till 88‰ av samtliga levande födda under åren 1913—1918; det steg under åren efter kriget till 95‰ och sjönk därefter åter, så att detsamma åren 1925 och 1926 var 81.2‰. Jämför man med dessa tal det tidigare nämnda relativalet för oäkta barn hos nattarbeterskorna, framgår det, att detta i allmänhet är lägre än motsvarande tal för hela landet. I ännu fördelaktigare dager framstå de undersökta nattarbeterskorna, ifall proportionstalet för deras oäkta barn jämföres med motsvarande tal för städerna, vilket även är berättigt, emedan sagda arbeterskor äro henma i städer eller tätt befolkade fabriksorter, där förhållandena i detta hänseende ungefär motsvara förhållandena i städerna. Då av antalet i städerna levande födda barn åren 1913—1918 c:a 140—150‰ och åren 1920—1926 c:a 120—95‰ voro oäkta, framgår det, att tillståndet bland nattarbeterskorna är mycket fördelaktigare. Detta sakläge framhäves ytterligare därav, att av nattarbeterskorna i åldern mellan 15 och 50 år flere äro ogifta än av den övriga befolkningen.

4. Barn.

Beträffande barnens digivning ha 639 av läkare undersökta nattarbeterskor lämnat upplysningar. Av dem voro 527, 82.5%, gifta och 112, 17.5%, ensamstående mödrar. Av de förra hade 507, 96.2%, och av de senare 109, 89.3%, samt av alla 607, 95.0%, ammat sina barn. Av de gifta, som ammat sina barn, hade 489, 96.4%, ammat alla sina barn, varvid amningstiden för 476 mödrar varit normal eller minst 8 månader och kortare än så hos 13. Av de ensamstående mödrar, som ammat sina barn, hade 99, 99.0%, ammat alla sina barn, därav 86 ettbart minst 8 månader och 13 kortare tid. Bland de ensamstående mödrarna fanns det relativt flere sådana, vilka icke ammat sina barn eller ammat desamma kortare tid än 8 månader, vilket kan komma sig därav, att de varit tvungna att gå i förvärsarbete. Men då antalet av dessa mödrar var jämförelsevis ringa, kan nattarbetet icke anses ha i alltför hög grad hindrat barnens digivning.

Jos lasketaan, kuinka moni lapsista on saanut äitinsä rintaa ja kuinka moni on jäänyt keinotekoiseen ravinnon varaan, käy selville, että tietoja antaneiden lapsista on 97.7 % (aviovaimojen lapsista 98.2 % ja yksinäisten äitien lapsista 91.4 %) saanut äidin rintaa. Normaalisesti eli vähintään 8 kuukauden ajan on äidin rintaa saanut 95.4 % kaikista tietoja antaneiden työöntekijättärien lapsista, prosenttiluvun ollessa yksinäisten äitien lapsiin nähden pienempi, 81.6, kuin aviovaimojen lapsiin nähden, 96.5. Edellisten lapsista ei siis lähes 1/3 ollut saanut tarpeeksi kauan äidin rintaa. Mitä tulee eri teollisuuksiin, olivat kutomateollisuuden työöntekijättärien lapset kaikki saaneet äidin rintaa, kun taas puuteollisuuden työöntekijättärien lapsissa oli enimmäkseen sellaisia, joita oli ruokittu keinotekoisesti. Paperiteollisuustyöntekijättärien lapsissa taas oli enimmäkseen normaalia lyhyemmän ajan äidin rinnoilla ruokittuja. Verrattaessa imettämistä lasten lukumäärään havaitaan, että yleensä ne äidit, joilla on runsaimmin lapsia, ovat myös suhteellisesti enemmän imettäneet lapsiaan kuin ne äidit, joilla niitä oli vähän. Toisaalta siihen voi olla taloudellisessa suhteessa paremmat mahdollisuudetkin sellaisilla suuriperheisillä äideillä, joiden vanhemmat lapset jo käyvät ansiotyössä, jolloin äidin oma ansiotyössä käynti ei enää ole niin välttämätöntä.

Yötyöntekijättärien 15 vuotta nuorempien lasten hoitopaikan osoittaa seuraava yhdistelmä, jossa äidit on ryhmitetty lasten hoitopaikan ja luvun mukaisesti.

	Äitejä, joiden lapset olivat Mödrar, vilkas barn vårdades	
	kotona hemma	muualla hoidet- tavina annorstädes
<i>Naimisissa olevat äidit — Giftna mödrar</i>	589	26
Paperiteollisuus — Pappersindustri	331	13
Puuteollisuus — Träindustri	258	13
<i>Naimattomat äidit — Ogiftna mödrar</i>	109	22
Paperiteollisuus — Pappersindustri	55	8
Puuteollisuus — Träindustri	54	14
Yhteensä — Summa	698	48

Vuotta nuorempia lapsia oli edellä esitetyistä 30, joista vain kahden on ilmoitettu olleen muualla hoidettavana. Yhdistelmästä käy ilmi, että naimattomat äidit yleensä ovat joutuneet antamaan lapsensa muualla hoidettavaksi suhteellisesti useammin kuin naimisissa olevat.

Tarkastettaessa lähemmin yötyöntekijättärien pienten lasten hoitoa huomataan, että vuotta nuorempia

Utränkar man, huru många av barnen som ammat av sina mödrar och huru många som blivit artificiellt närda, framgår det, att av barnen till dem som lämnat upplysningar, 97.7 % (av barnen till gifta 98.2 % och till ensamstående mödrar 91.4 %) ammat av sina mödrar. Under normal tid eller minst 8 månader ha av sina mödrar ammat 95.4 % av samtliga barn till de nattarbeterskor, som lämnat upplysningar, varvid procenttalet för barnen till ensamstående mödrar är något lägre, 81.6, än för barnen till gifta, 96.5. Av barnen till de förra hade alltså nästan 1/3 icke tillräckligt länge ammat av sin moder. Vad de olika industrierna vidkommer, så hade samtliga barn till textilindustrins arbeterskor ammat av modern, då det åter bland barnen till träindustrins arbeterskor fanns mest sådana, vilka blivit artificiellt närda. Bland barnen till pappersindustrins arbeterskor åter fanns det största antalet sådana, vilka ammat av modern under kortare tid än den normala. Vid jämförelse av amningen med antalet barn finner man, att i allmänhet de mödrar, vilka hade de flesta barnen, även i relativt större omfattning ammat sina barn än de mödrar, vilka hade få barn. Å andra sidan kunna de ekonomiska möjligheterna därtill vara bättre hos sådana mödrar med stor familj, vilkas äldre barn redan ha förvärvat arbete, varvid moderns förvärvsarbete icke mer är så nödvändigt.

Var nattarbeterskornas barn i åldern under 15 år vårdades, framgår av följande sammanställning, i vilken mödrarna äro grupperade efter barnens vårdplats och antal.

Av de ovanangivna barnen voro 30 i åldern under ett år, och av dem uppgåvos blott två ha varit i vård utom hemmet. Av sammanställningen framgår, att de ogiftna mödrarna i allmänhet jämförelsevis oftare än de gifta fått lov att lämna sina barn att vårdas annorstädes.

Granskar man närmare vården av nattarbeterskornas små barn, finner man, att av barnen i

remmista lapsista 23:a (naimisissa olevilla 12:ta ja naimattomilla 11:tä) hoiti päivisin äidin työssä ollessa joku perheenjäsen, tavallisesti vanhemmat lapset, tai naimattomilla työntekijättären äiti tai joku muu perheenjäsen. Palvelija hoiti lasta 3 tapauksessa, samoin toinen perhe 3 tapauksessa. Lasten hoito yöllä äidin työssä ollessa lienee yleensä ollut samojen henkilöiden huostassa kuin päivisin, vaikka siitä on vain 16 tapauksessa saatu tietoja. Näistä on 13 lasta hoitanut joku perheenjäsen, kahta naimisissa olevan äidin lasta palvelija ja yhtä toinen perhe.

Mitä tulee 1—7-vuotiaiden lasten hoitoon äidin ollessa työssä, se käy selville liitetaulusta XXIII. Jos tarkastetaan ensin lasten *hoitoa päivillä*, huomataan, että tämän ikäisiä kotona hoidettavia lapsia oli 283 äidillä yhteensä 380. Näistä oli 222 naimisissa olevalla äidillä 314 lasta ja 61 naimattomalla äidillä 66 lasta, mutta yhteensä 17 äitiä on jättänyt 18 lapsen hoidon ilmoittamatta. Jos lasketaan suhdeluvut ilmoitetuista tapauksista, huomataan, että lähes puolet lapsista, naimattomilla enemminkin, on ollut jonkun perheenjäsenen hoivattavana. Sellaisia äitejä oli naimisissa olevista 42.8 %, naimattomista kokonaista 60.4 % ja kaikista yhteensä 46.6 %, kun taas tällaisia lapsia oli vastaavasti 41.5, 58.7 ja 44.4 % kaikista. Huomattavan paljon oli puheena olevia lapsia kotona yksin, mihin yötyöntekijättäret ovat laskeneet sellaisiakin tapauksia, jolloin lapsia on ollut kotona useampia, niistä joku vähän vanhempikin, joten osa näistä oikeastaan kuuluisi edelliseen ryhmään. Tällä tavoin tähän ryhmään kuului äideistä 20.7 % sekä lapsista 21.5 %. Naimattomien äitien lapsia on tähän ryhmään kuulunut paljon vähemmän kuin naimisissa olevien, mikä osaksi johtuu siitä syystä, että naimattomilla on vähemmän lapsia. Kolmanneksi suurimpana ryhmänä olivat toisen perheen hoidossa olevat lapset. Sellaisen lasten äitejä oli 13.9 % ja sellaisia lapsia 11.9 %. Naimattomat äidit ovat paljon enemmän kuin naimisissa olevat turvautuneet toisen perheen apuun, joten heillä tämä ryhmä olikin toiseksi suurin. Palvelijan hoivattavana oli vain naimisissa olevien äitien lapsia. Tällaisia äitejä oli 9.4 % kaikista tai 12.0 % naimisissa olevista äideistä ja heidän lapsiaan vastaavasti 10.5 tai 12.7 %. Lastenseimissä, lastentarhoissa ja päiväkodeissa oli verraten vähän yötyöntekijättärien lapsia. Sellaisia äitejä, joiden lapsia oli lastenseimissä, oli 4.5 % ja heidän lapsiaan 5.0 %, kun taas äitejä, joiden lapset olivat päiväkodeissa, oli vain 1.5 % ja heidän lapsiaan 1.4 %. Lastentarhassa oli ainoastaan yhden nai-

äldern under ett år blevo 23 (hos de gifta 12 och de ogifta 11) om dagen medan modern var i arbete värdade av någon familjemedlem, vanligen något av de äldre barnen, eller hos de ogifta även av arbeterskans moder eller av någon annan familjemedlem. Barnet värdades av en tjänarinna i 3 fall, av en annan familj likaså i 3 fall. Barnens vård om natten, medan modern var i arbete, torde i allmänhet varit anförtrodd åt samma person som om dagen, om också uppgifter därom endast erhållits beträffande 16 barn. Av dessa ha 13 värdats av någon familjemedlem, 2 barn till en gift moder av en tjänarinna och ett av en annan familj.

Vad beträffar värden av barnen i åldern 1—7 år under moderns bortavaro, belyses densamma i tabellbilaga XXIII. Granskar man först barnens *vård om dagen*, ser man, att 283 mödrar hade inalles 380 barn i denna ålder, vilka värdades hemma. Av dem hade 222 gifta mödrar 314 barn och 61 ogifta mödrar 66 barn, medan inalles 17 mödrar med 18 barn icke lämnat upplysningar om barnens vård. Uträknas relationstalen för de fall, i vilka upplysningar föreligga, framgår det, att nästan hälften av barnen, hos de ogifta t. o. m. flere, blivit värdade av någon familjemedlem. Sådana mödrar fanns det bland de gifta till ett antal av 42.8 %, bland de ogifta hela 60.4 % och bland samtliga 46.6 %, då åter motsvarande antal barn utgjorde 41.5, 58.7 och 44.4 % av alla. Av barnen i fråga voro anmärkningsvärt många ensamma hemma, vartill nattarbeterskorna hänfört även de fall, då flere barn, däribland också något äldre varit hemma, vadan en del av denna grupp egentligen borde höra till den föregående. På detta sätt hörde till denna grupp 20.7 % av mödrarna samt 21.5 % av barnen. Barnen till ogifta mödrar ha i denna grupp varit jämförelsevis mycket färre än barnen till gifta, vilket delvis beror därpå, att de ogifta ha färre barn. Den tredje gruppen i ordningen bildade de barn, som värdades av en annan familj. Mödrarna till dessa barn utgjorde 13.9 % och barnen i fråga 11.9 %. De ogifta mödrarna ha i mycket större utsträckning än de gifta anlitat hjälp av någon annan familj, vadan bland dem denna grupp även var den näst största. I tjänarinnas vård voro endast barn till gifta mödrar. Dessa mödrar utgjorde 9.4 % av samtliga eller 12.0 % av de gifta mödrarna och deras barn resp. 10.5 eller 12.7 %. I barnkrubbor, barntädgårdar och daghem voro jämförelsevis få av nattarbeterskornas barn. De mödrar, vilkas barn voro i barnkrubbor, utgjorde 4.5 % och deras barn 5.0 %, då åter de mödrar, vilkas barn voro i daghem,

missa olevan äidin lapsi. Sellaisia äitejä, joiden lasten hoito oli vaihteleva, oli vain naimisissa olevissa äideissä 8, 3.0 % kaikista, ja heidän lapsiaan vastaavasti 5.0 %. Paperi- ja puuteollisuuden työntekijättärien lasten hoidossa ei ole suuria eroavaisuuksia, paitsi sitä, että paperiteollisuuden työntekijättärien lapsia on ollut enemmän palvelijain ja lastenseimen sekä päiväkodin hoidossa, jota vastoin puuteollisuuden työntekijättärien lapsia on ollut enemmän toisen perheen hoidettavina.

Kuten liitetaulusta XXIII näkyy, on 88 äitiä jättänyt yhteensä 106 lapsen *hoidon yöllä* äidin työssä ollessa ilmoittamatta. Eri hoitotapojen suhteet ovat pääpiirtein samansuuntaiset kuin päiväaikaankin, paitsi että päiväkodeissa, lastenseimissä ja -tarhoissa ei tietenkään öisin ole ollut yhtään lasta. Kun perheenjäsenistä yleensä useampia on päivä- kuin yötyössä, on luonnollista, että yöllä on ollut useampia lapsia jonkun perheenjäsenen hoidossa kuin päivällä. Enemmän kuin puolet tietoja antaneista äideistä, 58.4 %, oli sellaisia, joiden lapsia öisin hoiti joku perheenjäsen, ja tällaisia lapsia oli 56.2 % niistä, joiden hoito on ilmoitettu. Äideistä oli 18.5 % jättänyt lapsensa kotiin yksin tai toisten nuorten lasten kanssa, ja tällaisia lapsia oli 21.2 %, naimisissa olevilla ja naimattomilla äideillä suhteellisesti lähes saman verran. Siitä päättäen, mitä edellä on esitetty, naimattomien äitien näyttää olleen vaikeampi saada lapsilleen hoitoa yön kuin päivän ajaksi. Jonkun toisen perheen tai palvelijain hoidossa on lapsia vähemmän ollut yöllä kuin päivällä. Sellaisia äitejä, joiden lapsia hoiti toinen perhe, oli vain 11.3 % ja heidän lapsiaan 8.8 %, kun taas naimisissa olevista äideistä 7.2 % oli jättänyt palvelijain hoidettaviksi lapsensa, joita oli 8.0 % kaikista. Äitejä, joiden lasten hoito yöllä oli vaihteleva, oli 4.6 % ja heidän lapsiaan 5.8 %. Kuten edellisestä on käynyt selville, oli huomattava osa yötyöntekijättäristä sellaisia, joiden on ollut vaikeaa tai mahdotonta saada lapsilleen hoitajaa tai kaitsijaa siksi ajaksi, minkä he itse ovat olleet työssä, joten runsas $\frac{1}{3}$ lapsista on tällöin jäänyt kotiin aivan yksin tai toisten pienten lasten kanssa.

Jos verrataan niitä äitejä, joiden kaikki lapset olivat terveitä, lukumäärältään niihin, joiden lapsissa oli sairaita, olivat tästä seikasta tietoja antaneista 783 yötyöntekijättärestä 670 äidin eli 85.6 %:n kaikki kotona olevat lapset terveitä ja

utgjorde endast 1.5 % och deras barn 1.4 %. I barnträdgård var endast barnet till en gift moder. Antalet sådana mödrar, vilkas barn vårdades på olika sätt, var endast 8 bland de gifta mödrarna, 3.0 % av alla, och utgjorde deras barn resp. 5.0 %. I fråga om vården av barnen till pappers- och träindustriernas arbeterskor märkas ej några större olikheter, utom att av barnen till pappersindustrins arbeterskor ett större antal blivit vårdade av tjänarinnor och i barnkrubbor samt i daghem, medan av barnen till träindustrins arbeterskor ett större antal vårdats av annan familj.

Såsom framgår av tabellbilaga XXIII ha 88 mödrar underlåtit att lämna upplysningar beträffande *vården* av inalles 106 barn *om natten*, under moderns bortavaro. Förhållandet mellan de olika vårdsätten är i huvudsak enahanda som beträffande dagvården, förutom att i daghem, barnkrubbor och -trädgårdar naturligtvis icke om natten varit något barn. Då av familjemedlemmarna i allmänhet flere äro i dag- än i nattarbete, är det naturligt, att om natten flere barn vårdats av någon familjemedlem än om dagen. Över hälften eller 58.4 % av de mödrar, som lämnat upplysningar, voro sådana, vilkas barn om natten vårdades av någon familjemedlem, och dessa barn utgjorde 56.2 % av dem, vilkas vård blivit angiven. Av mödrarna hade 18.5 % lämnat sitt barn ensam hemma eller tillsammans med andra unga barn, och utgjorde dessa barn 21.2 %, av vilka relativt nästan samma antal hade gifta och ogifta mödrar. Att döma av det ovan anförda ser det alltså ut, som om det för de ogifta mödrarna hade varit svårare att erhålla vård för barnen om natten än om dagen. Av annan familj eller av tjänarinnor hade om natten vårdats ett mindre antal barn än om dagen. Sådana mödrar, vilkas barn vårdades av annan familj, utgjorde endast 11.3 % och deras barn 8.8 %, då åter 7.2 % av de gifta mödrarna anförtrött sina barn, 8.0 % av alla, i tjänarinnors vård. Mödrarna till barn, vilkas vård om natten varierade, utgjorde 4.6 % och deras barn 5.8 %. Såsom av det anförda synes, voro nattarbeterskorna till anmärkningsvärd del sådana, för vilka det varit svårt eller omöjligt att erhålla vård eller tillsyn över barnen under den tid, då de själva voro i arbete, vadan drygt $\frac{1}{3}$ av barnen blivit lämnade hemma alldeles ensamma eller tillsammans med andra små barn.

Jämför man antalet av de mödrar, vilkas alla barn voro friska, med antalet av dem, bland vilkas barn det fanns sjuka, ser man, att hos de 783 nattarbeterskor, som lämnat uppgifter härom, barnen till 670 mödrar eller 85.6 % alla voro

113 äidin, 14.4 %:n, lapsissa oli kivulhoisia tai sairaita. Lähes $\frac{2}{3}$ viimeksi mainituista äideistä oli sellaisia, joiden lapsista vain yksi oli sairaana, kun taas 2 sairasta lasta oli 15:llä ja 3 sairasta lasta 12 äidillä sekä 4 tai useampia 13 äidillä.

Seuraavasta yhdistelmästä nähdään terveiden ja sairaiden lasten luku kotona olevien lasten lukumäärän mukaan ryhmitettynä.

friska och barnen till 113 mödrar, 14.4 %, sjukliga eller sjuka. Nära $\frac{2}{3}$ av de sistnämnda mödrarna voro sådana, av vilkas barn blott ett var sjukt, medan 15 hade 2 sjuka barn och 12 3 samt 13 4 eller flere.

Av följande sammanställning framgår antalet friska och sjuka barn, grupperade efter de hemmavarande barnens antal.

Lasten terveydentila. — Barnens hälsotillstånd.

Kotona olevia lapsia — Hemmavarande barn	Paperiteollisuudessa I pappersindustrin			Puuteollisuudessa I träindustrin			Yhteensä Summa		
	Ter- veitä Friska	Sairaita Sjuka		Ter- veitä Friska	Sairaita Sjuka		Ter- veitä Friska	Sairaita Sjuka	
		absol.	%		absol.	%		absol.	%
1	110	13	10.6	137	16	10.5	247	29	10.5
2	248	18	6.8	125	23	15.5	373	41	9.9
3	263	25	8.7	153	24	13.6	416	49	10.5
4	160	28	14.9	128	24	15.8	288	52	15.3
5	100	5	4.8	58	7	10.8	158	12	7.1
6	62	4	6.1	24	—	—	86	4	4.4
7	41	1	2.4	14	—	—	55	1	1.8
8—9	8	—	—	9	8	47.1	17	8	32.0
Yhteensä — Summa	992	94	8.7	648	102	13.6	1640	196	10.7

Edellä oleva yhdistelmä osoittaa, että paperiteollisuuden työntekijättärien lapsista oli sairaalloisia tai sairaita 8.7 %, mutta puuteollisuudessa työskentelevien äitien lapsista kokonaista 13.6 % ja kaikista yhteensä vähän yli $\frac{1}{10}$, 10.7 %, oli sairaita, Kun sellaisia äitejä, joilla oli paljon lapsia, oli tutkituista vain vähän, ovat heitä koskevat luvut, satunnaisuuksista johtuen, epätasaisia. Jos tällaiset tapaukset jätetään huomioon ottamatta, havaitaan, että pieniperheisten äitien lapsissa oli suhteellisesti melkoista enemmän sairaita tai kivulhoisia kuin suuriperheisten äitien lapsissa. Enemmän oli sairaita lapsia niillä äideillä, joilla oli 4 lasta kotona.

Jotta saataisiin selvitystä kysymykseen, vaikuttaako äitien yötyö vahingollisesti lasten synynnäiseen elinvoimaan tai terveydentilaan, on tärkeätä verrata ennen äidin yötyötä ja sen aikana syntyneiden terveiden ja sairaiden lasten lukumääriä.

Täten on tultu siihen tulokseen, että ennen äitien yötyötä syntyneistä 1501 lapsesta oli enemmän sairaita kuin yötyön aikana syntyneistä 240:stä; edellisistä oli sairaita 9.3 %, mutta jälkimmäisistä vain 6.7 %. Mitä tulee paperi- ja puuteollisuuk-

Den föregående sammanställningen ger vid handen, att av barnen till pappersindustrins arbeterskor 8.7 % voro sjukliga eller sjuka, men av barnen till de inom träindustrin sysselsatta mödrarna hela 13.6 % och av samtliga något över $\frac{1}{10}$, 10.7 %, voro sjuka. Enär sådana mödrar, vilka hade flere barn, förekommo sparsamt bland de undersökta, äro talen angående dessa något ojämnna, beroende på tillfälligheter. Länmas dessa fall obeaktade, befinnas barnen till mödrar med liten familj i relativt märkbart större utsträckning ha varit sjuka eller sjukliga än barnen till sådana med stor familj. Mest sjuka barn hade de mödrar, vilka hade 4 sådana hemma.

För att erhålla belysning av frågan, huruvida mödrarnas nattarbete inverkar skadligt på barnens medfödda livskraft eller hälsotillstånd, är det av vikt att jämföra antalet friska och sjuka barn som blivit födda innan modern begynt med nattarbete, med dem som blivit födda under tiden för nattarbetet.

Härvid har man kommit till det resultat, att av de 1501 barn, som blivit födda före mödrarnas nattarbete, ett jämförelsevis större antal voro sjuka än av de 240, som blivit födda under nattarbetet; av de förra voro 9.3 % sjuka, men av

siin, oli niissä molemmissa ennen yötyötä syntyneissä lapsissa enemmän sairaita kuin sen aikana syntyneissä, vaikkakin ero paperiteollisuudessa oli aivan pieni, puuteollisuudessa taasen huomattavan suuri. Edellisessä näet prosenttiluvut olivat 7.5 ja 7.2, mutta jälkimmäisessä vastaavasti 12.5 ja 5.9, joten puuteollisuudessa ennen yötyötä syntyneistä lapsista oli suhteellisesti enemmän kuin kaksi kertaa niin paljon sairaita kuin yötyön aikana syntyneistä. Äitien yötyö ei siis tämän mukaan näytä vaikuttaneen vahingollisesti lasten terveydentilaan, mikäli näin pienehköistä aineistosta voidaan johtopäätöksiä tehdä. Tämä hieman omituiselta tuntuva tulos johtunee suureksi osaksi siitä, että monet äidit omien ilmoitustensa mukaan voivat yötyössä ollessaan hoitaa lapsiaan paremmin päivällä, jolloin ne tarvitsevatkin enemmän hoivaa ja huolenpitoa, etenkin ruokintaa, kuin yöllä.

Lasten kuolleisuudesta on saatu tietoja 586 äidiltä, 89.3 %:lta, jota vastoin 70 on jättänyt kysymykseen vastaamatta. Tietoja antaneista oli naimisissa 500 ja naimattomia 86. 286 naimisissa olevalta äidiltä oli kuollut yhteensä 516 lasta ja 23 naimattomalta äidiltä 25 lasta, yhteensä 309 äidiltä 541 lasta. Kuolleiden lasten luku kutakin naimisissa olevaa äitiä kohden oli 1.8, naimatonta äitiä kohden 1.1 ja kaikkia kohden 1.75. Se, että sellaisia naimisissa olevia äitejä, joilta on kuollut lapsia, oli suhteellisesti yli kaksi kertaa niin paljon kuin naimattomia äitejä, johtunee suureksi osaksi siitä, että edellisillä oli lapsia enemmän.

Jos verrataan eri teollisuuden työntekijättäriä toisiinsa, huomataan, että naimisissa olevista äideistä oli sellaisia, joilta on kuollut lapsia, enimmän, 58.4 %, paperiteollisuudessa, samalla kuin niitä puu- ja kutomateollisuuksissa oli jokseenkin saman verran, edellisessä 54.9 % ja jälkimmäisessä 55.0 %. Naimattomista äideistä taasen oli puheena olevia enimmän, 35.7 % tietoja antaneista, puuteollisuudessa ja huomattavasti vähemmän, 24.1 %, paperiteollisuudessa, kun taas kutomateollisuudessa ei yhleltäkään yksinäiseltä äidiltä, joita tosin olikin vain 4, ollut kuollut lapsia.

Jos äidit lastensa lukumäärän mukaan jaetaan kahteen ryhmään, joista toiseen lasketaan sellaiset, joilla oli 1—4 lasta, ja toiseen 5—10 lapsen äidit, huomataan, että jälkimmäisessä oli runsaasti kaksi kertaa niin paljon kuin edellisessä sellaisia äitejä, joilta on kuollut lapsia. Edellisessä ryhmässä oli näet puheena olevia äitejä vain 39.3 %

de senare endast 6.7 %. Vad pappers- och träindustrierna beträffar, så förekom inom dem båda jämförelsevis flere sjuka bland de före nattarbetet födda barnen än bland de under detsamma födda, om också skillnaden inom pappersindustrin var obetydlig, inom träindustrin åter anmärkningsvärt stor. I den förra voro nämligen procenttalen 7.5 och 7.2, men i den senare resp. 12.5 och 5.9, vadan det inom träindustrin fanns bland de före nattarbetet födda barnen relativt mera än dubbelt så mycket sjuka som bland de under nattarbetet födda. I enlighet härmed synes alltså mödrarnas nattarbete icke ha inverkat skadligt på barnens hälsotillstånd, för så vitt på grund av ett så litet material slutsatser kunna dragas. Detta något egendomliga resultat torde till stor del bero därpå, att flere mödrar, enligt egen utsago kunna, när de äro i nattarbete, sköta sina barn bättre om dagen, då barnen även äro i behov av större tillsyn och omvårdnad, i synnerhet mat, än om natten.

Beträffande *barnadödligheten* ha uppgifter erhållits av 586 mödrar, resp. 89.3 %, medna 70 underlåtit att besvara frågan. Bland dem som lämnat upplysningar voro 500 gifta och 86 ogifta. 286 gifta mödrar hade genom dödsfall förlorat inalles 516 barn och 23 ogifta mödrar 25 barn, sammanlagt 309 mödrar 541 barn. Antalet döda barn på varje gift moder utgjorde 1.8, på varje ogift moder 1.1 och på samtliga 1.75. Den omständigheten, att de gifta mödrar, vilka genom dödsfall förlorat barn, till sitt relativa antal voro över dubbelt så talrika som de ogifta mödrarna, torde till stor del bero därpå, att de förra hade flere barn.

Jämföras de olika industriernas arbeterskor med varandra, framgår det, att det bland de gifta mödrarna fanns sådana, som förlorat barn, mest, 58.4 %, inom pappersindustrin, medan desamma inom trä- och textilindustrierna utgjorde resp. 54.9 och 55.0 %. Bland de ogifta mödrarna åter fanns det av personerna i fråga mest, 35.7 % av dem som lämnat upplysningar, inom träindustrin och märkbart mindre, 24.1 %, inom pappersindustrin, då inom textilindustrin åter icke någon av de ensamstående mödrarna, vilka visserligen voro endast 4 till antalet, genom dödsfall hade förlorat barn.

Fördelas mödrarna enligt antalet av sina barn i två grupper, av vilka den ena omfattar mödrar med 1—4 barn, den andra mödrar med 5—10 barn, framgår det, att det bland den senare fanns drygt två gånger mera än bland den förra sådana mödrar, vilka genom dödsfall förlorat barn. Inom den förra gruppen utgjorde nämligen mödrarna

eli noin $\frac{2}{3}$, mutta jälkimmäisessä kokonaista 80.2 % eli $\frac{1}{3}$. Jos taas tarkastetaan, kuinka paljon kumpaankin ryhmään kuuluvia äitejä oli niissä työntekijättäriissä, joilta on kuollut lapsia, sekä sel-laisissa, joilta niitä ei ole kuollut, havaitaan, että edellisissä oli 1—4 ja 5—10 lapsen äitejä jokseen-kin saman verran, 50.2 ja 49.8 %, mutta jälkim-mäisissä pienempiperheisiä kokonaista 86.3 %, kun sen sijaan suurempiperheisiä niistä oli vain 13.7 %.

Mitä tulee lasten kuolleisuuteen eri ikäryhmissä, on 167 naimisissa olevalta äidiltä kuollut ensim-mäisellä ikävuodella 227 lasta ja 16 naimattomalta äidiltä 16 lasta, yhteensä 183 äidiltä 243 lasta. 1—5 vuoden ikäisinä on 126 naimisissa olevalta äidiltä kuollut 159 lasta ja 6 naimattomalta äi-diltä 6 lasta, yhteensä 132 äidiltä 165 lasta, kun taas 5—10 vuoden vanhoina kuolleita lapsia oli vain 49 naimisissa olevalla äidillä 51 ja yhdellä naimattomalla yksi, yhteensä 50 äidillä kaikkiaan 52 lasta. Vanhemmalla iällä yötyöntekijättärien lasten kuolleisuus, kuten yleensäkin, on pienempi. Niinpä 10-vuotiaita ja sitä vanhempia lapsia on kaikkiaan kuollut 72 naimisissa olevalta äidiltä 79 ja 2 naimattomalta äidiltä 2, yhteensä 74 äidiltä 81 lasta. Kaikissa ikäryhmissä on suuriperheisten äitien lapsia kuollut suhteellisesti huomattavasti enemmän kuin pienempiperheisten, mutta varsinkin 1—5 vuoden iässä ja myös 10 vuotta vanhempina kuolleiden lasten ryhmässä on ero suuri.

Mitä tulee kuolleiden lasten suhteelliseen luku-määrään, oli se 36.9 % niiden äitien synnyttämien lasten luvusta, joilta on kuollut lapsia, vastaavan prosenttimäärän ollessa naimisissa olevilla 36.2 ja naimattomilla 62.5. Äideiltä, joilta lapsia on kuol-lut, on siis kuollut yli $\frac{1}{3}$ heidän synnyttämistään lapsista, naimattomilta lähes $\frac{2}{3}$. Jos kuolleiden lasten prosenttimäärät lasketaan kaikkien tietöja antaneiden äitien synnyttämistä lapsista, nähdään, että näiden yötyöntekijättärien lapsista on kuollut 26.9 %, naimisissa olevilta 27.4 % ja naimattomilta 19.5 %.

Seuraavasta yhdistelmästä käyvät ilmi ne taudit, joihin yötyöntekijättärien lapset ovat kuolleet.

fråga endast 39.3 % eller c:a $\frac{2}{3}$, men inom den senare hela 80.2 % eller $\frac{1}{3}$. Granskar man åter, huru mycket mödrar det i de bägge grupperna fanns bland de arbeterskor, vilka genom dödsfall förlorat barn, samt bland dem, vilka icke förlorat sådana, finner man, att det bland de förra fanns mödrar till 1—4 och 5—10 barn i ungefär samma omfattning, 50.2 och 49.8 %, men bland de senare hela 86.3 % sådana med färre barn, men endast 13.7 % med flere barn.

Vad dödligheten bland barnen inom olika åldersgrupper vidkommer, så ha 227 barn till 167 gifta mödrar och 16 barn till 16 ogifta mödrar, inalles 243 barn till 183 mödrar dött under det första levnadsåret. I en ålder av 1—5 år hade 159 barn till 126 gifta mödrar avlidit och 6 barn till 6 ogifta mödrar, inalles 165 barn till 132 mödrar, då åter barn i åldern 5—10 år förlorats av endast 49 gifta mödrar till ett antal av 51 och av en ogift moder ett barn, inalles av 50 mödrar sammanlagt 52 barn. Såsom äldre förete nattarbeterskornas barn, vilket även i allmänhet är fallet, en mindre dödlighet. Sålunda ha barn i åldern 10 år och däröver förlorats av inalles 72 gifta mödrar till ett antal av 79 och av 2 ogifta mödrar till ett antal av 2, samman-lagt av 74 mödrar 81 barn. Inom samtliga åldersgrupper ha barn till mödrar med större familj avlidit relativt sett i betydligt större om-fattning än barn till mödrar med mindre familj, men särskilt stor är skillnaden i fråga om de i åldern 1—5 år och även i fråga om de i en ålder av över 10 år avlidna barnen.

Vad det relativa antalet döda barn beträffar, så utgjorde detsamma 36.9 % av barnen till de möd-rar vilka genom dödsfall förlorat barn, varvid resp. procenttal för de gifta var 36.2 och för de ogifta 62.5. De mödrar, vilka förlorat barn, ha alltså förlorat över $\frac{1}{3}$ av de barn, åt vilka de givit livet, de ogifta nästan $\frac{2}{3}$. Uträknas procent-talen för de döda barnen på grundvalen av antalet barn till alla de mödrar, som lämnat upplysning-ar, framgår det, att av dessa nattarbeterskors barn avlidit 26.9 %, av de gifta arbeterskornas 27.4 % och av de ogiftas 19.5 %.

I följande sammanställning angivas de sjuk-domar, i vilka nattarbeterskornas barn avlidit.

Kuolemansyyt. — Dödsorsaker.

	Lasten ikä — Barnens ålder						Yhteensä kuolleita Tilissammanns döda barn
	alle 1 vuoden under 1 år		1-5 vuotta 1-5 år		5-10 vuotta 5-10 år		
	Äitejä Mödrar	Lapsia Barn	Äitejä Mödrar	Lapsia Barn	Äitejä Mödrar	Lapsia Barn	
Tuberkuloosi — Tuberkulos	1	1	10	10	5	5	16
Muut keuhkojen taudit — Andra lungsjukdomar	28	30	30	30	7	7	67
Rokkotaudit — Koppor	6	6	22	25	9	9	40
Vatsa- ja suolitaudit — Mag- och tarmsjukdomar	30	34	16	18	9	9	61
Kurkkumätä — Difteri	2	2	17	17	—	—	19
Aivotaudit — Hjärnsjukdomar	10	10	9	9	3	3	22
Kouristukset — Kramp	22	23	10	10	2	2	35
Muut taudit — Andra sjukdomar	17	18	17	17	6	6	41
Tapaturmat — Olycksfall	—	—	9	9	4	4	13
Synnynnäinen heikkous — Medfödd svaghet	34	39	—	—	—	—	39
Kuolleena syntynyt — Dödfödda	17	19	—	—	—	—	19
Yhteensä — Summa	167	182	140	145	45	45	372

Yhdistelmään on otettu vain 10 vuotta nuorempina kuolleet lapset, joista on saatu tietoja 372 tapauksesta. Kuten taulukosta näkyy, ovat tuberkellitomat keuhkojen taudit vieneet hautaan 67 lasta. Lähinnä enimmäen, 61 lasta, on kuollut vatsa- ja suolitauteihin. „Muihin tauteihin” on kuollut 41 ja rokkotauteihin 40 lasta. Kouristuksiin on kuollut 35 lasta, kun taas aivotaudit ovat vaatineet uhrikseen 22, kurkkumätä 19 ja tuberkuloosi 16 lasta. Tapaturmiin on sortunut 13 ja synynnäiseen heikkouteen 39 lasta. 19 lasta on syntynyt kuolleena. Kahteen viimeksi mainittuun kuolemansyyhyn voi olla aiheena äidin heikkous ja siis mahdollisesti osittain yötyökin. Tätä ei kuitenkaan annetuista vastauksista saada selville, sillä vain 11:n synynnäiseen heikkouteen kuolleen ja 3:n kuolleena syntyneen lapsen syntymäajasta on saatu selville, ovatko he syntyneet äidin yötyön aikana tai sitä ennen. Synynnäiseen heikkouteen on kuollut vain 1 äidin yötyössä ollessa synnyttämä lapsi, mutta 10 ennen yötyötä synnytettyä lasta. Kuolleena syntyneistä on 1 syntynyt äidin yötyössä oloaikana ja 2 sitä ennen. Näin pienten lukujen perusteella ei tietenkään voida tehdä mitään johtopäätöksiä.

Jos tarkastetaan kuolemansyytä eri ikäryhmissä, huomataan, että vuotta nuorempina kuolleista on suurin ryhmä, 39 lasta, sortunut synynnäiseen heikkouteen. Sen jälkeen ovat enimmäen uhreja vaatineet vatsa- ja suolitaudit, jotka tavallisesti ovat pienten lasten pahimpana vitsauksena, tuberkellitomat keuhkojen taudit ja kouristukset. Tavalli-

I sammanställningen ha medtagits endast de barn, vilka avlidit innan de fyllt 10 år, och om vilka uppgifter erhållits beträffande 372 fall. Såsom av tabellen synes, ha icke-tuberkulösa lungsjukdomar fört 67 barn i graven. Det näst största antalet, 61 barn, ha dött i mag- och tarmsjukdomar. I „andra sjukdomar” ha avlidit 41 och i koppor 40 barn. 35 barn ha dött i kramp, medan hjärnsjukdomar krävt 22 offer, difteri 19 och tuberkulos 16. Genom olycksfall ha 13 barn förlorat livet och till följd av medfödd svaghet 39 barn. 19 barn voro dödfödda. De två sistnämnda dödsorsakerna kunna vara en följd av moderns svaghet och alltså möjligen även delvis att tillskriva nattarbetet. Detta framgår emellertid icke av de givna svaren, ty endast beträffande 11 till följd av medfödd svaghet och 3 dödfödda barn har man av födelsetiden kunnat få reda på om de blivit födda under tiden för moderns nattarbete eller därförinnan. Till följd av medfödd svaghet har endast 1 under moderns nattarbete fött barn avlidit, men 10 före nattarbetet födda barn. Av de dödfödda har 1 blivit fött under moderns nattarbete och 2 före detsamma. På grundvalen av så små tal går det naturligtvis icke att draga några slutsatser.

Vid granskning av dödsorsakerna inom de olika åldersgrupperna framgår det, att av dem som avlidit i åldern under ett år ha de flesta, 39 barn, dukt under till följd av medfödd svaghet. De därefter flesta offren ha krävts av mag- och tarmsjukdomar, vilka vanligen utgöra de små barnens svåraste plågor, av icke-tuberkulösa lung-

simpana kuoleman aiheena ovat 1—5 vuotiailla lapsilla olleet tuberkelittomat keuhkojen taudit ja rokko- taudit sekä vähän vähemmässä määrin vatsa- ja suolitaudit ja kurkkumätä. 5—10 vuotta vanhoja lapsia ovat jälleen rokkotaudit ja vatsa- ja suoli- vaivat sekä tuberkelittomat keuhkojen taudit vie- neet enimmäen ennenaikaiseen hautaan.

5. Aviomiehen ja lähisuvun sairaudet.

Kun aviomiehen sairaudet voivat vaikuttaa yö- työntekijättären taloudelliseen asemaan huononta- vasti sekä toiset taudit saattavat tarttua vaimoon ja lapsiin, jotkut myös periytyä, on yötyöntekijät- täriiltä pyydetty tietoja tästäkin asiasta. Lääkärien tutkimista yötyöntekijättäristä 264 oli tutkimuk- sen toimittamisen aikoihin naimisissa. Näistä on 240 työntekijättäriä, 90.9 %, antanut tietoja mie- hensä terveydentilasta. Tietoja antaneista oli 175 työntekijättären, 72.9 %:n, mies terve, 59:n, 24.6 %:n, sairas ja 6:n, 2.5 %:n, muuten työkyvy- tön. Sairaiden aviomiesten taudit olivat hyvin eri- laatuksia ja useimmissa tapauksissa sellaisia, ettei niistä ollut tarttumisen tai periytymisen vaaraa. Aviopuolison tautien välitön vaikutus yötyönteki- jättärien sairaussuhteisiin supistui siis aivan vä- häiseksi.

Koska aviomiehen alkoholijuomien käyttäminen vaikuttaa tuntuvasti asianomaisen henkilön tervey- dentilaan, varsinkin hermostoon, on tätäkin seikkaa tiedusteltu yötyöntekijättäriiltä; 242:lta on saatu tästä tietoja. Tietoja antaneiden yötyöntekijät- täriiden miehistä oli 100, s. o. 41.3 %, raittiita, 107 eli 44.2 % kohtuullisia ja 35 eli 14.5 % juoppoja. Tässä yhteydessä on myös kohdistettu huomiota sii- hen, millä tavoin aviomiehen suhde alkoholiin on vaikuttanut avioliiton onnellisuuteen, ja annettujen tietojen perustuksella on tultu siihen tulokseen, että raittiiden ja kohtuullisten miesten avioliitoista suurinta osaa, noin 87—90 %, pidettiin onnellisena, kun taas juoppojen avioliitoista lähes $\frac{3}{4}$ oli ilmoit- tettu onnettomiksi.

Lähisuvun sairaudet eli sukurasitukset on myös otettava huomioon arvosteltaessa yötyöntekijättä- rien tauteja. Lääkärien tutkimista 1370 yötyön- tekijättärestä oli sukurasitusta 377:llä, 27.5 %:lla, jota vastoin sitä ei ollut 993:lla, 72.5 %:lla. Suku- tauteja sairastavia oli 560 eli 40.9 % ja niistä va- paita 810 eli 59.1 %. Jos tarkastetaan niitä, joilla oli sukurasitusta, huomataan, että niistä 174 eli 46.2 % oli sukutauteja sairastavia, kun taas vas- taava prosenttiluku sukurasituksesta vapailta yö-

sjukdomar och av kramp. De vanligaste dödsorsaka- kerna bland barnen i åldern 1—5 år ha utgjorts av icke-tuberkulösa lungsjukdomar och koppor samt i något mindre omfattning av mag- och tarmsjukdomar och difteri. Barn i åldern 5—10 år åter hava oftast förts i en förtidig grav av koppor och mag- och tarmåkommor samt icke-tuberkulösa lungsjukdomar.

5. Mannens och den närmaste släktens sjukdomar.

Då mannens sjukdomar kunna menligt inverka på nattarbeterskans ekonomiska ställning samt en del sjukdomar genom smitta överföras på hustru och barn och andra även nedärvas, ha av natt- arbeterskorna även införskaffats uppgifter rörande denna omständighet. Bland de av läkare under- sökta nattarbeterskorna fanns det 264, vilka vid tiden för undersökningen voro gifta. Av dessa ha 240 arbeterskor, 90.9 %, lämnat upplysningar om mannens hälsotillstånd. Hos dem var mannen till 175 arbeterskor, 72.9 %, frisk, till 59, 24.6 %, sjuk och till 6, 2.5 %, annars oförmögen till arbete. De sjuka männens åkommor voro av myc- ket olika slag och i de flesta fall sådana, att fara för smitta eller nedärvning icke förelåg. Den andel mannens sjukdomar hade i nattar- beterskornas sjukdomsförhållanden var alltså allde- les obetydlig.

Enär mannens alkoholbruk i kännbar mån på- verkar personens i fråga hälsotillstånd, särskilt hans nervsystem, ha nattarbeterskorna tillfrågats också rörande denna omständighet; av 242 ha uppgifter härom erhållits. Av männen till dessa nattarbeterskor, voro 100, d. v. s. 41.3 %, nyktra, 107 eller 44.2 % måttliga och 35 eller 14.5 % fyllerister. I detta sammanhang har uppmärksam- het även ägnats därät, huru mannens förhållande till alkoholen påverkat den äktenskapliga lyckan, och har man med stöd av de lämnade uppgifterna kommit till det resultatet, att av de nyktra och måttliga männens äktenskap största delen, om- kring 87—90 %, betraktades som lyckliga, under det att av fylleristernas äktenskap nära $\frac{3}{4}$ upp- givits vara olyckliga.

Den närmaste släktens sjukdomar eller den ärftliga belastningen bör också beaktas vid bedö- mandet av nattarbeterskornas sjukdomar. Bland de av läkare undersökta 1370 nattarbeterskorna hade 377, 27.5 %, ärftlig belastning, medan 993, 72.5 %, icke hade sådan. Med ärftliga sjuk- domar behäftade voro 560 eller 40.9 % och fria från sådana 810 eller 59.1 %. Vid en granskning av de ärftligt belastade framgår, att av dem 174 eller 46.2 % ledo av ärftliga sjukdomar, då åter

74.9 %. Yksinäisissä sen sijaan ei leskillä ja eronneilla sekä naimattomilla ollut suurta eroa; edellisten prosenttimäärä oli 74.1 ja naimattomien 75.8. Mitä tulee eri teollisuuksiin, huomataan, että rasittavuus on puuteollisuudessa ollut tuntuvasti suurempi kuin paperiteollisuudessa. Niiden prosenttimäärä, jotka pitivät vuorotyötä rasittavampana, oli paperiteollisuudessa 67.8, mutta puuteollisuudessa kokonaista 82.6. Perheellisillä olivat vastaavat prosentit 68.6 ja 82.6 sekä yksinäisillä 66.8 ja 82.6.

Jos sitten tarkastetaan vuorotyön rasittavuutta ammatti-ikään verraten, näyttää siltä, että rasittavuus ei säännöllisesti enene ammatti-ikäen mukaan, vaan on päinvastoin 20 vuotta kauemmin yötyössä olleiden kesken vähän pienempi kuin vähemmän aikaa olleilla. Jo niillä, jotka olivat vasta ensimmäistä vuotta yötyössä, oli kysymyksessä oleva prosenttimäärä huomattavan korkea, 74.4; 1—5 vuotta yötyössä olleilla se oli 76.1, mutta 5—10 vuotta yötyötä tehneillä se aleni taas 73.8:aan. Niitä, jotka olivat olleet yötyössä 10—20 vuotta, oli tämä työ kuitenkin rasittanut enemmän, sillä heillä puheena oleva prosenttimäärä oli ammatti-ikänsä ilmoittaneista korkein, 79.4. Tässä on tietenkin otettava huomioon, että työntekijättärien terveydentila, varsinkin hermoston huonompi tai parempi kunto, kotielämän rasittavuus j. n. c. osaltaan vaikuttavat näihin suhteisiin. Muihin ammatti-ikäryhmiin kuuluvissa työntekijättäriissä oli vähemmän sellaisia, jotka pitivät vuorotyötä päivätyötä rasittavampana. Näitä oli 20—30 vuotta yötyötä tehneistä 71.4 % ja yli 30 vuotta vuorotyössä olleista vain 60.0 %. Viimeisissä ammatti-ikäryhmissä oli kovin vähän tutkittuja, niin että suhdeluvut ovat satunnaisuuden varassa. Ammatti-ikänsä ilmoittamattomilla oli puheena oleva prosenttiluku korkein, 81.9. Perheellisillä ja yksinäisillä prosenttilukujen vaihtelut yleensä vastaavat niitä, jotka edellä on esitetty. Paperiteollisuudessa kuitenkin kohosivat kysymyksessä olevat prosenttimäärät perheellisillä säännöllisesti ammatti-ikäen kasvaessa, samoin myös puuteollisuudessa ammatti-ikäen kohotessa aina 20 vuoteen asti. Naimattomista perheellisistä oli erityisesti 1—5 vuotta yötyössä olleilla tämä prosenttiluku korkea, 81.6, paperiteollisuudessa 80.0 ja puuteollisuudessa 82.6. Tämä johtunee siitä, että heillä tavallisimmin siinä iässä on ollut pieniä lapsia, jotka ovat häirinneet heidän päivälepoaan.

givit, att de av skiftarbetet blevo mera ansträngda än av dagarbetet; bland de förra utgjorde dessa 77.3 % och bland de senare 74.9 %. Bland de ensamstående förefanns det däremot icke någon stor skillnad i fråga om änkor och fränskilda samt ogifta; procenttalet för de förra var 74.1 och för de ogifta 75.8. Vad de olika industrierna vidkommer framgår det, att nattarbetet inom träindustrin varit mycket mera ansträngande än inom pappersindustrin. Procenttalet för de personer, vilka ansågo skiftarbetet för mera ansträngande, var inom pappersindustrin 67.8, men inom träindustrin hela 82.6. För personer med familj voro motsvarande procenttal 68.6 och 82.6 samt för ensamstående 66.8 och 82.6.

Granskas sedan den av skiftarbetet förorsakade ansträngningen med beaktande av yrkesåldern, framgår det, att ansträngningen icke regelbundet tilltar med yrkesåldern, utan tvärtom bland dem, som varit i nattarbete över 20 år är något mindre än bland dem som varit en kortare tid. Ifrågasvarande procenttal var redan för dem, vilka blott voro sitt första år i nattarbete anmärkningsvärt högt, 74.4; för dem som varit 1—5 år i nattarbete var det 76.1, men nedgick för dem som utfört nattarbete i 5—10 år åter till 73.8. För dem som varit i nattarbete 10—20 år, hade detta arbete dock varit mera ansträngande, ty för dem var procenttalet i fråga det högsta, 79.4, bland dem som uppgivit sin yrkesålder. Härvid bör naturligtvis beaktas, att arbeterskornas hälsotillstånd, i synnerhet nervsystemets sämre eller bättre skick, hemlivets ansträngningar o. s. v. delvis påverka dessa förhållanden. Bland arbeterskorna i andra yrkesåldersgrupper förekom det mindre sådana, vilka ansågo skiftarbetet för mera ansträngande. Dessa utgjorde bland dem som i 20—30 år utfört nattarbete 71.4 % och bland dem som varit i skiftarbete över 30 år endast 60.0 %. I de sista yrkesåldersgrupperna fanns det alltför litet undersökta, vadan procenttalen här äro beroende av tillfälligheter. Bland dem som icke uppgivit sin yrkesålder var procenttalet i fråga högst, 81.9. För personer med familj och ensamstående äro växlingarna i procenttalen i allmänhet överensstämmande med de tidigare framställda. Inom pappersindustrin stego dock procenttalen för personer med familj regelbundet med växande yrkesålder, inom träindustrin likaså ända tills yrkesåldern steg till 20 år. Hos ogifta med familj var detta procenttal högt, i synnerhet för dem som varit 1—5 år i nattarbete, 81.6, inom pappersindustrin 80.0 och inom träindustrin 82.6. Detta torde bero därpå, att dessa oftast i denna ålder haft små barn, som stört deras dagvila.

Jos vuorotyön rasittavuutta verrataan työntekijättärien ikään, nähdään, että 20 vuotta nuoremmissa ja 20—30-vuotiaissa oli jokseenkin yhtä paljon (edellisistä 78.7 % ja jälkimmäisistä 78.8 %) sellaisia, joita vuorotyö rasitti enemmän kuin päivätyö, mutta voimakkainta ikäluokkaa, 30—40-vuotiaita, se näyttää vähän vähemmässä määrin rasittaneen; heillä oli vastaava prosenttiluku 68.3. Seuraavassa ikäluokassa, 40—50-vuotiailla, mainittu prosenttimäärä jälleen kohosi 77.1:een, mikä pääasiallisesti johtunee näille ikävuosille sattuvista vaihdevuosista, jolloin naiset yleensä ovat tavallista heikompia ja hermostuneempia. 50—60-vuotiaista taasen, joilta jo vaihdevuodet ovat ohi ja joiden päivälevon saanti lienee yleensä jo parempi lasten tultua suuriksi, oli huomattavasti vähemmän, 69.8 %, sellaisia, joista vuorotyö oli päivätyötä rasittavampaa. 60 vuotta täyttäneistä yötyöntekijättäristä oli suhteellisesti enemmän, 83.3 %, sellaisia, joiden mielestä vuorotyö rasitti enemmän kuin päivätyö. Vuorotyö näyttää siis enemmän rasittavan 30 vuotta nuorempia ja 60 vuotta vanhempia kuin keski-ikässä olevia työntekijättäriä. Jos vielä tarkastetaan perheellisiä ja yksinäisiä ikäluokkien mukaan, huomataan, että edellisillä eri ikäryhmien prosenttiluvut suunnilleen vastaavat edellä esitettyjä suhteita, lukuun ottamatta 20 vuotta nuorempia, joilla puheena oleva prosenttiluku, nähtävästi tähän ryhmään kuuluvien vähälukuisuuden vuoksi, on pienin kaikista. Yksinäisissä taasen suhteet ovat hyvin säännölliset, niin että prosenttiluvut nuorimmasta ikäluokasta vanhimpaan säännöllisesti pienenevät. Vanhimmissa ikäluokissa oli hyvin vähäisen tietoja antaneita. Kun yksinäisten elämään eivät lapset ja kodin hoito vaikuta häiritsevästi ja rasittavasti, voitaneen katsoa heidän voinnistaan, selvemmin kuin perheellisten voinnista, ilmenevän yötyön rasittavia vaikutuksia. Siten näyttää yötyö olevan nuoremmille ikäryhmille rasittavampaa kuin keski-ikäisille ja ehkäpä vanhemmankin polven työntekijättäriille. Samaan suuntaan viittaavat *Hultin*n tutkimuksenkin tulokset.

Kun yötyön rasittavuus riippuu paljon siitä, miten yötyössä kävijä saa päiväunella yövalvomisesta korvatuksi, on vuorotyön rasittavuutta verrattu myös työntekijättärien unen rauhallisuuteen ja pituuteen. Niistä työntekijättäristä, joiden antamien tietojen mukaan uni oli rauhallinen, oli 62.3 % sellaisia, joista vuorotyö tuntui päivätyötä

Jämföres den av skiftarbetet förorsakade ansträngningen med arbeterskornas ålder, ser man, att det bland personer i åldern under 20 år och bland 20—30-åringarna fanns ungefär lika mycket (bland de förra 78.7 % och bland de senare 78.8 %) sådana, vilka av skiftarbetet blevo mera ansträngda än av dagarbetet, men den kraftigaste åldersklassen, 30—40 år, synes i något mindre grad ha ansträngts därav; hos denna var motsvarande procenttal 68.3. Inom följande åldersklass, 40—50 år, steg sagda procenttal åter till 77.1, vilket huvudsakligen torde bero på de då infallande övergångsåren, under vilka kvinnorna i allmänhet äro svagare och nervösare. Bland 50—60-åringarna åter, vilka redan kommit förbi klimakteriet och vilka i allmänhet redan torde ha bättre tillfälle till dagvila, sedan barnen blivit stora, förekom det märkbart mindre, 69.8 %, sådana, vilka ansågo skiftarbetet vara mera ansträngande än dagarbetet. Bland de nattarbeterskor som fyllt 60 år fanns det relativt mest, 83.3 %, sådana vilka av skiftarbetet blevo mera ansträngda än av dagarbetet. Skiftarbetet tyckes alltså vara mera påkostande för personer i åldern under 30 år och över 60 år än för arbeterskor i medelåldern. Granskar man ännu förhållandet i fråga om dem som hade familj och i fråga om de ensamstående enligt åldersklasser, framgår det, att procenttalen för de olika åldersgrupperna, bland de förra ungefär motsvara tidigare påvisade förhållanden, bortsett från arbeterskorna i åldern under 20 år, för vilka procenttalet i fråga är minst av alla, synbarligen till följd av att de undersökta i denna grupp äro alltför fåtaliga. Bland de ensamstående åter äro förhållandena mycket regelbundna, så att procenttalen från den yngsta till den äldsta åldersklassen regelbundet avtaga. I de äldsta åldersklasserna fanns det mycket få sådana som lämnat uppgifter. Då barn och hemmets skötsel icke inverka störande och betungande på de ensamståendes liv, torde man kunna anse, att deras befinnande tydligare och mera direkt än de giftas befinnande ådagalägger den ansträngning, nattarbetet medfört. Sålunda synes nattarbetet vara mera ansträngande för de yngre åldersgrupperna än för arbeterskor i medelåldern och kanske även för de äldre. I samma riktning gå även resultatena av *Hultin*s undersökning.

Då den ansträngdhet nattarbetet förorsakar beror mycket därpå, huruvida den i nattarbetet deltagande genom dagsömn kan ersätta vakandet om natten, har skiftarbetets ansträngning även jämförts med sömnens ostördhet och längd. Av de arbeterskor, hos vilka sömnen enligt deras egen utsago var lugn, voro 62.3 % sådana, för vilka

rasittavammalta, mutta niistä, joiden uni ilmoitettiin häirityksi, oli sellaisia kokonaista 93.7 % eli puolta enemmän kuin edellisistä, kun taas niistä, joiden unen rauhallisuudesta ei ole tietoa, vastaava prosenttiluku oli 73.5. Paperiteollisuudessa eroavaisuudet olivat jonkun verran suuremmat kuin puuteollisuudessa, joten siinä päiväunella on suurempi merkitys kuin puuteollisuudessa. Monet kolmivuorotyöntekijät ovatkin valittaneet tutkimusta toimittaneille lääkäreille, että he eivät yövuoron aikana tahdo mitenkään tottua nukkumaan päivällä.

Kuinka läheisessä yhteydessä vuorotyön rasittavuus ja työntekijätarien unen pituus ovat keskenään, käy ilmi siitä, että niistä, jotka nukkuivat hyvin vähän eli vähemmän kuin 4 tuntia, 93.2 % ilmoitti vuorotyön tuntuvan päivätyötä rasittavammalta, kun taas niistä, jotka nukkuivat 4—6 tuntia, vastaava prosentti oli 87.1. 6—8 tuntia nukkuneista puheena oleva prosentti oli 63.5, mutta runsaasti eli 8—11 tuntia nukkuneista vain 20.8. Paperiteollisuudessa olivat suhdelukujen eroavaisuudet huomattavasti suuremmat kuin puuteollisuudessa. Unen pituuden tarkastelu osoittaa vielä selvemmin kuin vuorotyön rasittavuuden ja unen rauhallisuuden vertailu, kuinka paljon suurempi merkitys hyvän päiväunen saantimahdollisuudella on kolmi- kuin kaksivuorotyössä.

Yötyön vaikutuksesta työntekijätarien terveyteen pyydettiin lausunto sekä työntekijätäriltä itseltään että tutkivilta lääkäreiltä. Oman käsityksensä tästä asiasta on ilmoittanut 1561 (paperiteollisuudessa 715 ja puuteollisuudessa 846) työntekijätärtä. Näistä oli 1088 työntekijätärtä eli yli $\frac{2}{3}$ (69.7 %) tietoja antaneista sellaisia, jotka ovat katsoneet yötyön vaikuttaneen vahingollisesti heidän terveyteensä. Kaksivuorotyö näyttää työntekijätärille olleen vahingollisempaa kuin kolmivuorotyö, sillä puheena oleva suhdeluku oli puuteollisuudessa 81.3, mutta paperiteollisuudessa 55.9. Mitä tulee eri ikäryhmiin, on yötyö ollut vahingollisinta 60 vuotta vanhemmille ja 30 vuotta nuoremmille työntekijätärille. Niitä, joiden terveyteen yötyön on katsottu vaikuttaneen haitallisesti, oli 60 vuotta vanhemmissa 77.3 % sekä 20 vuotta nuoremmissa 71.0 % ja 20—30-vuotiaissa 71.0 %. Keski-ikäisten ryhmässä olivat prosenttiluvut keskenään melkein samansuuruiset, 30—40-vuotiailla 67.2, 40—50- ja 50—60-vuotiailla 68.0. Paperiteollisuudessa näyttää yötyö olleen vahingollisinta 20 vuotta nuoremmille työntekijätärille, joilla puheena oleva suhdeluku oli kaikkein suurin, 64.8. Se oli 20—30-vuotiailla huomattavasti pie-

skiftarbetet kändes mera ansträngande än dagarbetet, men av dem, för vilka sömnen uppgivits bliva störd, hela 93.7 % eller hälften mera än av de föregående, då åter motsvarande procenttal bland dem, för vilka uppgifter om sömnens ostördhet icke föreligga, utgjorde 73.5. Inom pappersindustrin voro skillnaderna något större än inom träindustrin, vadan dagsömnen där är av större betydelse än inom träindustrin. Flere av arbeterskorna med treskiftsarbete ha även beklagat sig för de läkare, som verkställt undersökningen, över att de under nattskiftet icke på något sätt kunna vanja sig att sova om dagen.

Huru intimt sambandet är mellan ansträngdheten till följd av nattarbetet och längden av arbeterskornas sömn, framgår därav, att bland dem, som sovo mycket litet eller mindre än 4 timmar, 93.2 % uppgävo skiftarbetet såsom mera ansträngande än dagarbetet, då däremot bland dem, som sovo 4—6 timmar, motsvarande procenttal var 87.1. Bland dem som sovit 6—8 timmar utgjorde procenttalet i fråga 63.5, men bland dem som sovit rikligt eller 8—11 timmar endast 20.8. Inom pappersindustrin voro skillnaderna mellan procenttalen märkbart större än inom träindustrin. Granskningen av sömnens längd ådagalägger ännu tydligare än jämförelsen med sömnens ostördhet, huru mycket större betydelse möjligheten till njutande av en god dagvila har inom tre- än inom tvåskiftsarbetet.

Om nattarbetets inverkan på arbeterskornas hälsa begärdes yttrande såväl av arbeterskorna själva som av de undersökande läkarna. Sin egen uppfattning härom ha uppgivit 1561 arbeterskor (inom pappersindustrin 715 och inom träindustrin 846). Bland dessa voro 1088 arbeterskor eller över $\frac{2}{3}$ (69.7 %) av dem som lämnat upplysningar sådana, vilka ansett, att nattarbetet inverkat skadligt på deras hälsa. Tvåskiftsarbetet synes ha varit skadligare för arbeterskorna än treskiftsarbetet, ty relationstalet i fråga var inom träindustrin 81.3, men inom pappersindustrin 55.9. Vad beträffar olika åldersklasser, har nattarbetet varit skadligast för arbeterskorna i åldern över 60 år och under 30 år. De, vilkas hälsa ansetts ha blivit skadligt påverkad av nattarbetet, utgjorde bland dem som voro över 60 år 77.3 % samt bland dem som voro under 20 år 71.0 % och bland 20—30-åringarna 71.0 %. Inom medelåldersgrupperna voro procenttalen sinsemellan nästan lika stora, för 30—40-åringarna 67.2, för 40—50- och 50—60-åringarna 68.0. Inom pappersindustrin synes nattarbetet ha varit skadligast för arbeterskorna i åldern under 20 år, för vilka procenttalet i fråga var allra

nempi, 51.3, kohoten sitten säännöllisesti iän mukaan, kunnes se 60-vuotiailla oli noussut lähelle 20 vuotta nuorempien määrää eli 64.3:een. Puuteollisuudessa taas yötyön rasittavuutta osoittava suhdeluku kohosi säännöllisesti iän mukaan 75.9:sta (20 vuotta nuoremmilla) 100.0:aan (60 vuotta vanhemmilla), lukuun ottamatta 50—60-vuotiaita, joilla tuo luku oli nuorimman ikäryhmän jälkeen lähinnä pienin, 78.2. — Tarkasteltaessa yötyön vaikutusta työntekijättärien terveyteen ammatti- iän mukaan huomataan yötyön suhteellisen rasittavuuden säännöllisesti kohoavan ammatti- iän kasvaessa.

Liitetaulusta XXIV käy ilmi, millä tavoin lääkärin ovat arvostelleet yötyön vahingollisuutta työntekijättärien terveydelle ikään verrattuna. Lääkärit ovat voineet antaa lausuntonsa vain 889 työntekijättäreiden nähden. Näistä he ovat katsooneet 169 työntekijättäriä eli lähes $\frac{1}{5}$:n sellaisiksi, joille yötyö oli vahingollista. Naimisissa olevissa työntekijättäriissä oli näitä vähän enemmän, 20.6 %, kuin naimattomissa, 17.8 %. Paperiteollisuus näyttää tämän mukaan, päinvastoin kuin työntekijättärien oman mielipiteen mukaan, olleen jonkun verran vahingollisempaa kuin puuteollisuus, sillä puheena oleva prosenttiluku oli edellisessä 20.0 ja jälkimmäisessä 17.9. Kutomateollisuudessa vastaava prosenttiluku oli 19.0. Mitä tulee iän vaikutukseen, näyttää sen lisääntyminen koroittavan prosenttilukuja, varsinkin 50 ikävuodesta lähtien hyvin tuntuvasti.

Liitetaulusta XXV näkyy yötyön vahingollisuus työntekijättärien ammatti-ikäen verrattuna. Sen mukaan näyttää yötyö ensimmäisenä vuotena olevan huomattavalle osalle, 21.9 %:lle (naineista 24.6 %:lle ja naimattomista 20.7 %:lle) vahingollista, kun taas 1—5 vuotta yötyötä tehneissä sellaisia oli paljon vähemmän, 15.8 (15.2 ja 16.2) %. Tähän tulokseen vaikuttaa varmaankin osittain se seikka, että ensimmäistä vuotta voi yötyössä olla heikompiakin henkilöitä, joiden kuitenkin seuraavina vuosina on jätettävä tämä työ. Kauemmin, 5—10 vuotta, yötyötä tehneistä oli taas jo enemmän, 22.0 % (17.8 ja 28.9 %) sellaisia, joille yötyö oli vahingollista. Tätä kauemmin yötyössä olleiden ryhmät olivat aivan pieniä. Paperi- ja puuteollisuudessa olivat eri ryhmien suhteet suurin piirtein samanlaiset, kun ei huomiota kohdisteta vanhimpien ammatti-ikäluokkien pieniin ja epä säännöllisiin lukuihin. Tuntuva oli ero kuitenkin ensimmäisen ammatti-ikävuoden aikana, joka näyttää puuteollisuuden työntekijättärielle olleen huomattavasti vahingollisempi kuin paperiteollisuudessa työskenteleville. Maiditun ryhmän prosentti-

störst, 64.8. För 20—30-åringarna var detsamma märkbart lägre, 51.3, stigande sedan regelbundet med åldern, så att det för 60-åringarna var inemot lika högt som för arbeterskorna under 20 år eller 64.3. Inom träindustrin åter steg procenttalet för dem som ansett nattarbetet skadligt, regelbundet med åldern från 75.9 (för personer under 20 år) till 100.0 (för personer över 60 år), med undantag för 50—60-åringarna, vilkas procenttal var det lägsta, 78.2, nästefter den yngsta åldersgruppens. — Vid granskandet av nattarbetets inverkan på arbeterskornas hälsa enligt yrkesåldern finner man, att nattarbetets relativa skadlighet regelbundet tilltog med yrkesåldern.

Av tabellbilaga XXIV framgår, på vilket sätt läkarna bedömt nattarbetets skadlighet för arbeterskorna i olika åldersgrupper. Läkarna ha kunnat avgiva utlåtande endast om 889 arbeterskor. Av dessa ha de ansett 169 arbeterskor, eller nästan $\frac{1}{5}$ vara sådana, för vilka nattarbetet var skadligt. Bland gifta arbeterskor fanns det något mera sådana, 20.6 %, än bland ogifta 17.8 %. Pappersindustrin tyckes i enlighet härmed, i motsats till vad arbeterskorna själva ansett, ha varit något skadligare än träindustrin, ty procenttalet i fråga utgjorde inom den förra 20.0 och inom den senare 17.9. Inom textilindustrin var procenttalet 19.0. Vad ålderns inverkan vidkommer, så synes en ökning av åldern verka höjande på procenttalen, i synnerhet efter det 50:nde åldersåret mycket kännbart.

Av tabellbilaga XXV framgår nattarbetets skadlighet med beaktande av arbeterskornas yrkesålder. Enligt densamma synes nattarbetet under det första året vara skadligt för en betydande del, 21.9 % (för 24.6 % bland de gifta och 20.7 % bland de ogifta), medan antalet sådana var mycket mindre, resp. 15.8 (15.2 och 16.2) %, bland dem som utfört nattarbete 1—5 år. Till detta resultat bidrar säkerligen delvis den omständigheten, att under det första året i nattarbetet möjligen även deltaga svagare personer, vilka dock under de följande åren äro tvungna att lämna detta arbete. Bland dem som varit längre tid, 5—10 år, i nattarbete fanns det åter mera, 22.0 % (17.8 och 28.9 %) sådana, för vilka nattarbetet var skadligt. De grupper, som hade varit i nattarbete en ännu längre tid, voro alldeles små. Inom pappers- och träindustrierna voro förhållandena i fråga om de skilda grupperna i stort sett likartade, ifall avseende icke fästes vid de små och oregelbundna talen i de äldsta yrkesåldersklasserna. En kännbar skillnad förefanns dock med avseende på det första yrkesåldersåret, vilket

luvut olivat paperiteollisuudessa 17.8 ja puuteollisuudessa 25.5. Sellaisia työntekijättäriä, joille yötyö oli vahingollista, oli nuorimmissa ammattiryhmässä enemmän naimisissa olevissa kuin naimattomissa, mutta muissa ryhmissä päinvastoin, eron tullessa vanhimmissa ryhmissä yhä suuremmaksi.

Jos lääkärin antamia lausuntoja yötyön vahingollisuudesta verrataan vastaaviin työntekijättärien omiin arvosteluihin, huomataan, että työntekijättärien omasta mielestä on yötyö ollut huomattavasti useammin vahingollista kuin lääkärin arvostelun mukaan. Niistä syistä, joiden nojalla lääkärit ovat katsoet yötyön työntekijättäriille vahingolliseksi, ovat tärkeimmät olleet heikko yleis-tila 74:llä, huono päivääni, unettomuus tai väsymys 62:lla, hermostuneisuus 34:llä, sydänvika tai heikko sydän 20:llä ja tuberkuloosi tai taipumus siihen 11 työntekijättärellä. Monilla työntekijättäriillä on ollut useampiakin syitä, joiden takia lääkärit ovat katsoet yötyön heille vahingolliseksi.

Missä määrin yötyö on ollut työntekijättärien työkyvyn alenemisen ja sairauksien aiheuttajana, siitä ovat tutkimuksen toimittaneet lääkärit voineet antaa lausuntonsa kaikkiaan 822 työntekijättärestä. Näistä oli terveitä ja täysin työkykyisiä 325 työntekijättäriä eli 39.5 % tietoja antaneista, jota vastoin 497 työntekijättäriä, 60.5 %, oli enemmän tai vähemmän sairaalloisia. Viime mainituista oli 144 työntekijättären eli runsaasti $\frac{1}{6}$:n työkyvyn alenemisen ja silloiset sairaudet lääkärin mielestä johtuneet yötyöstä, kun taas 353 työntekijättärellä, yli $\frac{2}{3}$:lla, ne olivat johtuneet muista syistä. Mitä tulee eri teollisuuksiin, näyttää paperiteollisuus tässä kuten työntekijättärien terveydentilan ja vuorotyön rasittavuuden suhteen olevan pahaimmassa asemassa, kutomateollisuus taas huonoimmassa. Terveitä ja täysin työkykyisiä oli paperiteollisuudessa 43.1, puuteollisuudessa 40.4, mutta kutomateollisuudessa vain 9.7 %. Yötyöstä heikontuneita taas oli paperiteollisuudessa vähemmän, 14.7 %, puuteollisuudessa 20.5 % ja kutomateollisuudessa enimmäen, 22.6 %. Naimisissa olevissa oli huomattavasti enemmän heikontuneita ja sairaalloisia kuin naimattomissa. Terveitä ja täysin työkykyisiä oli edellisissä vain 30.3 %, mutta jälkimmäisissä 45.3 %. Yötyö on naimisissa oleville aiheuttanut tuntuvasti enemmän heikkoutta ja sairauksia kuin naimattomille, sillä yötyön heikontamia oli edellisistä 24.0 % eli lähes

för träindustrins arbeterskor synes ha varit märkbart skadligare än för de inom pappersindustrin sysselsatta. Procenttalet för sagda grupp var inom pappersindustrin 17.8 och inom träindustrin 25.5. De arbeterskor, för vilka nattarbetet var skadligt, voro i den yngsta åldersgruppen talrikare bland de gifta än bland de ogifta, under det att förhållandet i de andra grupperna var det motsatta och skillnaden i de äldsta grupperna blev allt större.

Ifall läkarnas utlåtanden om nattarbetets skadlighet jämföras med arbeterskornas egna motsvarande omdömen, framgår det, att nattarbetet enligt arbeterskornas egen åsikt betydligt oftare varit skadligt än enligt läkarnas utsago. Av de orsaker, med stöd av vilka läkarna ansett nattarbetet skadligt för arbeterskorna, ha de viktigaste varit svagt allmänbefinnande hos 74, dålig dagsömn, sömnlöshet eller trötthet hos 62, nervositet hos 34, hjärtfel eller svagt hjärta hos 20 och tuberkulos eller disposition därför hos 11 nattarbeterskor. För flere nattarbeterskor ha läkarna t. o. m. på grund av flere orsaker ansett nattarbetet vara skadligt.

Utlåtande därom, i vilken mån nattarbetet förorsakat nedsättning av arbetsförmågan och sjukdomar hos arbeterskorna, ha de läkare, som verkställt undersökningen kunnat avgiva om inalles 822 arbeterskor. Av dessa voro 325 arbeterskor eller 39.5 % av de arbeterskor, som lämnat uppgifter, friska och fullkomligt arbetsdugliga, var emot 497 arbeterskor, 60.5 % voro mer eller mindre sjukliga. Bland de sistnämnda hade nedsättningen av arbetsförmågan och de sjukdomar arbeterskorna då hade hos 144 eller drygt $\frac{1}{6}$ av arbeterskorna, enligt läkarnas åsikt föränletts av nattarbetet, medan desamma hos 353 arbeterskor, över $\frac{2}{3}$, föränletts av andra skäl. Vad de olika industrierna vidkommer, tyckes pappersindustrin i detta avseende säsom också i fråga om arbeterskornas hälsotillstånd och den av skiftarbetet förorsakade ansträngningen intaga den fördelaktigaste ställningen, textilindustrin åter den sämsta. De friska och fullkomligt arbetsdugliga utgjorde inom pappersindustrin 43.1, inom träindustrin 40.4, men inom textilindustrin endast 9.7 %. Genom nattarbetet försvagade personer fanns det åter inom pappersindustrin minst, 14.7 %, inom träindustrin 20.5 % och inom textilindustrin mest, 22.6 %. Bland de gifta förekom det märkbart mera försvagade och sjukliga än bland de ogifta. De friska och fullt arbetsföra utgjorde bland de förra endast 30.3 %, men bland de senare 45.3 %.

$\frac{1}{4}$ tietoja antaneista, mutta jälkimmäisistä vain 13.5 %.

Yötyöntekijättärien työkyvyn alenemista on verrattava myös ammatti-ikään. Jos jätetään korkeimmissa ammatti-ikäryhmissä absoluuttisten lukujen pienuudesta johtuvat epäsäännöllisyydet huomiotta, havaitaan, että muuten terveiden ja täysin työkykyisten suhdeluvut ammatti-ään kohotessa pienenevät 54.6:sta vuotta vähemmän yötyössä olleilla 28.2:aan 5—10 vuotta yötyötä tehneillä, kun taas heikontuneiden suhdeluvut vastaavasti kohosivat, yötyön heikontamien 12.4:sta 28.2:aan.

Yötyön vaikutuksesta *koteihin ja lapsiin* on 1140 (paperiteollisuudessa 568 ja puuteollisuudessa 572) työntekijätärtä eli 49.8 % tutkituista antanut tietoja. Näistä on 547 eli 48.0 % ilmoittanut yötyön vaikuttaneen haitallisesti, jota vastoin 593 eli 52.0 % ei ole katsonut yötyöstä olleen siinä suhteessa haittaa. Kuten edellä olevista luvuista näkyy, oli puuteollisuudessa niitä työntekijättäriä, jotka katsoivat yötyönsä vaikuttavan vahingollisesti perheeseensä, lähes $2\frac{1}{2}$ kertaa niin paljon kuin paperiteollisuudessa. Kun puuteollisuudessa on pääasiallisesti kaksivuorotyötä ja paperiteollisuudessa kolmivuorotyötä, huomataan, että äidin kaksivuorotyössä olo häiritsevästi paljon enemmän kotia ja lapsia kuin kolmivuorotyössä käynti. Se tuntuukin luonnolliselta, sillä kolmivuorotyössä oleva työntekijättär on yövuorossa kokonaisen yön, klo 22—6, jolloin lapset nukkuvat tarvitsematta silloin ruokintaa (aivan pieniä lukuun ottamatta). Äidin lähtö- ja tuloajan välillä ennättää perhe nukkua normaaliajan. Toisin on laita kaksivuorotyössä. Siinä on aamupäivävuorossa työskentelevän äidin usein nouseva häiritsevä varhain ylös, iltapäivävuorossa oleva taas tulee kotiin kovin myöhään, puolen yön aikaan tai myöhemminkin, jolloin hän joutuu pahasti häiritsemään perheensä parhainta keskiyön unta. Ruokailto ja lasten ruokinta myös käyvät epäsäännöllisiksi, ne kun toimitetaan eri viikkoina eri ajoin.

Jos verrataan keskenään perheellisten ja yksinäisten olosuhteita, huomataan, että niistä, jotka ovat ilmoittaneet yötyön puheenaolevassa suhteessa vaikuttaneen vahingollisesti, oli perheellisiä 362 eli

Nattarbetet har bland de gifta vållat kännbart mera svaghet och sjukdomar än bland de ogifta, ty de av nattarbetet försvagade utgjorde bland de förra 24.0 % eller nästan $\frac{1}{4}$ av dem som lämnat uppgifter, men bland de senare endast 13.5 %.

Minskningen av nattarbeterskornas arbetsförmåga bör också jämföras med yrkesåldern. Ifall de oregelbundenheter, som komma till synes i de högsta yrkesåldersgrupperna och vilka bero på de små absoluta talen, lämnas obeaktade, framgår det, att relationstalen för annars friska och fullt arbetsdugliga nedgingo med stigande yrkesålder från 54.6 för dem som varit i nattarbete kortare tid än ett år till 28.2 för dem som utfört nattarbete i 5—10 år, då åter relationstalen för dem som försvagats stego i motsvarande grad, för dem som försvagats av nattarbetet från 12.4 till 28.1.

Om nattarbetets följder med avseende på *hem och barn* ha 1140 (inom pappersindustrin 568 och inom träindustrin 572) arbeterskor eller 49.8 % av de undersökta lämnat upplysningar. Av dessa ha 547 eller 48.0 % meddelat, att nattarbetet verkat menligt, varemot 593 eller 52.0 % ansett, att nattarbetet icke vållat någon olägenhet i detta avseende. Såsom av de anförda siffrorna synes, fanns det inom träindustrin sådana arbeterskor, vilka ansågo, att deras nattarbete inverkar menligt på familjen, nästan $2\frac{1}{2}$ gånger mera än inom pappersindustrin. Då inom träindustrin huvudsakligen förekommer tvåskiftarbete och inom pappersindustrin treskiftarbete, framgår det, att moderns deltagande i tvåskiftarbete i mycket större grad inverkar störande på hemmet och barnen än hennes deltagande i treskiftarbete. Detta förefaller även naturligt, ty en i treskiftarbete sysselsatt arbeterska är upptagen av nattskiftet hela natten, från kl. 22 till kl. 6, under vilken tid barnen sova utan att (med undantag för de alldeles små barnen) vara i behov av mat. Mellan moderns uppbrott och återkomst hinner familjen sova den normala tiden. Annorlunda är förhållandet vid tvåskiftarbete. Vid detta måste den i förmiddagsskiftet arbetande modern ofta stiga upp störande tidigt, och den i eftermiddagsskiftet deltagande återvänder hem mycket sent, vid midnattstid eller t. o. m. senare, då hon kommer ett svårt störa familjen i dess bästa midnattssömn. Matlagning och barnens amning bliva även oregelbundna, då de förgå under olika veckor på olika tid.

Jämföras förhållandena hos personer med familj och ensamstående med varandra, framgår det, att bland dem som meddelat, att nattarbetet i berörda avseende inverkat skadligt, funnos 362

66.2 %, niistä naimisissa olevia 80.9 % ja naimattomia 19.1 %, sekä yksinäisiä 185 eli 33.8 %. Niistä, jotka eivät yötyöstä katsoneet koituneen perheelleen haittaa, oli perheellisiä 369 eli 62.2 %, niistä naimisissa olevia 84.3 % ja naimattomia 15.7 %, sekä yksinäisiä 224 eli 37.8 %. On luonnollista, että perheellisten suhdeluku on suurempi niiden keskuudessa, joiden perheitä yötyön on ilmoitettu vahingoittaneen, kuin niiden keskuudessa, joiden perheille sen ei ole katsottu tuottaneen haittaa. Jos lasketaan, kuinka monta prosenttia sekä perheellisistä että yksinäisistä oli sellaisia, joiden yötyössä käynti on vaikuttanut haitallisesti perheeseen, saadaan tulokseksi, että niitä, joiden yötyön on ilmoitettu tuottaneen perheelle haittaa, oli naimisissa olevissa perheellisissä 48.5 %, naimattomissa perheellisissä 54.3 % ja yksinäisissä 45.2 %. Kuten prosenttiluvuista näkyy, ei eri ryhmien välinen ero ole kovin suuri, varsinkaan naimisissa olevien perheellisten ja yksinäisten kesken. Naimattomien perheellisten työntekijättärien yötyössä käynti tuotti suhteellisesti enemmän haittaa lapsille, mikä tietenkin johtuu siitä, että heidän lapsensa tavallisesti jäävät äidin työsuoloajaksi huonomman hoidon varaan kuin naimisissa olevien äitien, joiden miehet tai toiset lapset voivat sillä aikaa hoitaa nuorimpia lapsia. Huomattavan suuri määrä yksinäisistäkin on katsonut yötyönsä haittaavan sitä joko heidän vanhempiansa tai vieraiden perhettä, jossa he asuivat. Paperiteollisuudessa, jossa työskentelevistä yksinäisistä huomattavan paljon asui vanhempiansa luona, oli kysymyksessä olevien työntekijättärien suhdeluku kuitenkin muihin ryhmiin verraten tuntuvasti pienempi.

Jos yötyön vaikutusta kotiin vielä verrataan työntekijättärien ikään, huomataan, että niitä, joiden yötyön on ilmoitettu vaikuttaneen vahingollisesti perheeseen, oli naimisissa olevista perheellisistä enemmän, 54.1 %, 20—30-vuotiaissa ja sitä lähinnä, 50.6 %, 30—40-vuotiaissa, siis niissä ikäluokissa, joilla on enemmän pikkulapsia. Puuteollisuudessa oli vanhemmissa eli 40—60-vuotiaissa työntekijättäriensä enemmän sellaisia, joiden perheitä äidin yötyön katsottiin haitanneen. Naimattomissa perheellisissä taas oli äidin yötyön häiritsemien perheiden lukumäärä suhteellisesti suurin nuorimmissa ikäluokissa, aleten aivan säännöllisesti sekä paperi- että puuteollisuudessa vanhempiin ikäluokkiin siirryttäessä. Yksinäisistä on 30 vuotta nuorempien yötyö runsaammassa määrin kuin sitä vanhempien vaikuttanut häiritsevästi niihin per-

eller 66.2 % personer med familj, därav 80.9 % gifta och 19.1 % ogifta, samt 185 eller 33.8 % ensamstående. Av dem, som icke ansett, att nattarbetet vållat olägenheter för familjen, voro 369 eller 62.2 % personer med familj, därav 84.3 % gifta och 15.7 % ogifta, samt 224 eller 37.8 % ensamstående. Det är naturligt, att relationstalet för personer med familj är större bland dem, vilkas familjer uppgivits lida av nattarbetet, än bland dem, vilkas familjer icke ansetts bliva störda av detsamma. Ifall man uträknar, huru många procent av såväl personerna med familj som av de ensamstående voro sådana, vilkas deltagande i nattarbete menligt inverkat på familjen, framgår det, att de arbeterskor, vilkas nattarbete uppgivits ha vållat olägenheter för familjen, bland gifta arbeterskor med familj utgjorde 48.5 %, bland ogifta med familj 54.3 % och bland ensamstående 45.2 %. Såsom av procentalen synes, är skillnaden de olika grupperna emellan icke alltför stor, i synnerhet icke mellan gifta arbeterskor med familj och ensamstående. De ogifta arbeterskornas med familj deltagande i nattarbetet vållade barnen de jämförelsevis största olägenheterna, vilket naturligtvis beror därpå, att barnen till dessa under den tid modern är sysselsatt i nattarbete vanligen erhålla sämre vård än barnen till de gifta mödrarna, vilkas män eller andra barn under denna tid kunna sköta om de yngsta barnen. Också ett anmärkningsvärt stort antal ensamstående ha ansett, att deras nattarbete stört den familj, vare sig föräldrahemmet eller främmande familjer, där de voro inneboende. Inom pappersindustrin, där en betydande del av de ensamstående arbeterskorna bodde hos föräldrarna, var relationstalet för arbeterskorna i fråga dock kännbart lägre än för de övriga grupperna.

Ifall nattarbetets inverkan på hemmet ytterligare jämföres med arbeterskornas ålder, framgår det, att av de arbeterskor, vilkas nattarbete uppgivits ha verkat menligt på familjen, de flesta, 54.1 %, bland de gifta personerna med familj voro 20—30-åringar och de därefter flesta, 50.6 %, 30—40-åringar, alltså i den ålder, då nattarbeterskorna hade det största antalet småbarn. Inom träindustrin fanns det bland de äldre eller 40—60-åriga arbeterskorna mest sådana, vilkas familjer ansetts lida men av moderns nattarbete. Bland ogifta personer med familj åter var antalet av moderns nattarbete störda familjer relativt störst inom de yngsta åldersklasserna, och minskades detsamma mycket regelbundet såväl inom pappers- som träindustrin vid övergång till äldre åldersklasser. Bland de ensamstående har nattarbetet

heisiin, joissa he asuivat. Siihen saattaa olla syynä se, että vanhempiensa luona asuvista työntekijättäristä nuorempilla oli enemmän nuoria sisarusksia kuin vanhemmilla.

Vaikka yötyön vaikutukset työntekijättärien kotiin ja perheeseen ilmenevät erilaisina etupäässä heidän iästään riippuen, on seuraavassa vielä verrattu yötyön vaikutuksia perheeseen työntekijättärien ammatti-ään mukaan. Tällöin on havaittu, että yötyön haitallinen vaikutus, lukuun ottamatta muutamia satunnaisuuksia, oli naimisissa olevien perheellisten keskuudessa suurin ammatti-ään ollessa 10—20 ja sen jälkeen 5—10 vuotta eli sinä aikana, jolloin useimmilla oli enimmän pieniä lapsia. Naimattomilla perheellisillä näyttää yötyö heti heidän siihen mentyään aiheuttaneen enimmän häiriötä perheelle ja sittemmin vaikutukseltaan vähenneen, mikä viitannee siihen, että useat yksinäiset äidit lapsen saatuaan menevät yötyöhön voidakseen elättää pienokaisensa. Poikkeuksellisesti oli kuitenkin suhteellisesti enimmän 10—20 vuotta yötyössä olleissa sellaisia, joiden yötyö häiritse perhettä. Tämäkin lienee pienestä lukumäärästä johtunut satunnaisuus. Yksinäisistä ei olekaan kuin muutamia ollut 10 vuotta kauemmin yötyössä. Heidän ryhmässään ovat 1—5 vuotta yötyössä olleet enimmän aiheuttaneet yötyöllään häiriötä niille perheille, joiden luona he asuivat.

X. Yötyöntekijättärien mielipide naisten yötyön poistamisesta.

Työntekijättäristä on 527, 23.0 %, ilmaissut mielipiteensä naisten yötyön poistamisesta. Näistä oli 304 naimattomia, 85 naimisissa olevia ja 138 leskiä. Runsaasti $\frac{2}{3}$ mielipiteensä ilmoittaneista työntekijättäristä on lausunut haluavansa yötyön poistettavaksi. Osa työntekijättäriä halusi vain kolmivuorotyön yövuoron poistettavaksi ja yötyön rajoitettavaksi kestäämään klo 22:een tai 23:een. Tällaisia työntekijättäriä oli 10.8 % mielipiteensä ilmoittaneista. Huomiota herättää tässä kohden se, että paperiteollisuuden työntekijättäristä, joista juuri kolmivuorotyössä käy suurin osa, vain harvat ovat ilmoittaneet haluavansa kolmivuorotyön muuttamista kaksivuorotyöksi, puuteollisuudessa, jossa kolmivuorotyötä ei juuri tehdä, oli enemmän kuin paperiteollisuudessa sellaisia, jotka halusivat kolmivuorotyön muutettavaksi kaksivuorotyöksi. Sellaisia työntekijättäriä, jotka ovat ilmoittaneet

för de i åldern under 30 år varande arbeterskornas i större grad än de äldres verkat störande på de familjer, där de bodde. Orsaken härtil kan ligga däri, att de yngre av de arbeterskor, som bodde hos sinä föräldrar, hade flere yngre syskon än de äldre.

Ehuru följderna av nattarbetet för arbeterskornas hem och familjer variera främst beroende på arbeterskornas ålder, ha desamma ännu i det följande sammanställt med arbeterskornas yrkesålder. Härvid har det befunnits, att nattarbetets störande inverkan, fränsett några tillfälligheter, var bland gifta personer med familj störst vid en yrkesålder av 10—20 år och därefter vid 5—10 år eller under den tid, då de flesta hade det största antalet små barn. Bland ogifta personer med familj synes nattarbetet ha förorsakat mest störningar för familjen omedelbart efter det de vidtagit därmed, varefter dess störande verkan avtagit, vilket torde tyda därpå, att flere ensamstående mödrar vidtaga med nattarbete, efter det de fått ett barn, som de måste få möjlighet att livnära. Ett undantag bilda dock de som varit 10—20 år i nattarbete och bland vilka det fanns relativt mest sådana personer, vilkas nattarbete störde familjen. Även detta torde vara en tillfällighet förorsakad av det ringa antalet fall. Av de ensamstående har blott ett fåtal varit i nattarbete längre än 10 år. Inom deras grupp ha de som varit i nattarbete 1—5 år genom sitt nattarbete åstadkommit mest omak för de familjer, där de bodde.

X. Nattarbeterskornas åsikt om avskaffandet av kvinnornas nattarbete.

Av arbeterskorna ha 527, 23.0 %, meddelat sin åsikt om avskaffandet av kvinnornas nattarbete. Av dem voro 304 ogifta, 85 gifta och 138 änkor. Drygt $\frac{2}{3}$ av de nattarbeterskor som meddelat sin åsikt ha önskat, att nattarbetet skulle avskaffas. En del av arbeterskorna voro av den åsikt, att endast nattskiftet vid treskiftsarbetet skulle avskaffas och nattarbetet begränsas att räkna till kl. 22 eller 23. Dessa arbeterskor utgjorde 10.8 % av dem som uttalar sin mening. Det är i detta sammanhang ägnat att väcka uppmärksamhet, att bland pappersindustrins arbeterskor, av vilka största delen just syssetsättas i treskiftsarbete, endast ett fåtal önskat få treskiftsarbetet ändrat till tvåskiftsarbete, medan åter inom träindustrin, där treskiftsarbete nästan icke alls förekommer, antalet sådana, vilka önskat få treskiftsarbetet ändrat till tvåskiftsarbete,

haluavansa yötyön säilyttäväksi, oli 21.7 %. Paperiteollisuudessa oli suhteellisesti enemmän kuin puuteollisuudessa sekä yötyön poistamisen että sen säilyttämisen kannalla olevia.

Monet työnantajat ovat väittäneet niiden työntekijättärien kantaan, jotka haluavat yötyön poistamista, vaikuttaneen luulon, että yötyöntekijättäret saisivat samoin palkkaehdoin työpaikastaan päivätyötä siinä tapauksessa, että yötyö kiellettäisiin. Vain 14.6 % mielipiteensä ilmaiseista työntekijättäristä oli sellaisia, jotka ilmoittivat vain mainituin ehdoin haluavansa yötyön poistamista, kun sen sijaan 52.9 % ei ole mitään ehtoja esittänyt. Niistä, jotka halusivat yötyön säilyttäväksi, oli 17.5 % mielipiteensä ilmoittaneista sellaisia, jotka olivat ilman ehtoja tällä kannalla, kun taas 4.2 % halusi yötyön säilyttäväksi vain sillä ehdolla, että heidän palkkojaan koroitetaan.

Jos työntekijättärien mielipidettä yötyön poistamisesta tarkastetaan heidän siviilisäätynsä mukaan, huomataan, että yötyön poistamista haluvia oli ilmoittaneista enimmäkseen naimisissa olevissa, 71.8 %, ja vähimmän leskissä, 63.8 %, jotka tietenkin pahimmin pelkäävät mahdollisen naisten yötyön poistamisen aiheuttamaa työttömyyttä. Naimattomista halusi 68.1 % yötyön poistamista. Yötyön säilyttämistä haluavien kesken olivat suhteet päinvastaiset. Tästä asiasta mielipiteensä lausuneista naimisissa olevista vain 16.4 % halusi yötyötä säilyttäväksi, kun taas naimattomista oli sellaisia 22.0 % ja leskistä 23.9 %. Kolmi- vuorotyön poistamista halusi naimattomista 9.9 %, naimisissa olevista 11.8 % ja leskistä 12.3 %.

Monet työntekijättäret, varsinkin faneeritehtaissa, ovat ilmoittaneet haluavansa mieluummin tehdä kaksi- kuin kolmi- vuorotyötä etenkin sen takia, että he eivät saa päivällä nukkua rauhassa. Useat tahtoisivat myös yötyön kokonaan poistettavaksi teollisuudesta, mutta monet myös toiselta puolen luulevat, ettei naisten yötyön mahdollisen poistamisen jälkeen näille naisille voitaisi järjestää päivätyötä, kun kysymyksessä olevilla paikkakunnilla jo ennestäänkin oli työttömyyttä.

Tähän viittaavat myös ne lausunnot, joita asianomaisten tehtaiden taholta on samasta asiasta annettu; useiden tehtaiden puolesta on ilmoitettu, että jos naisten yötyö kielletään, heille ei voida päivälläkään järjestää työtä. Näitä tehtaita oli 36, 56.3 %, kaikista tutkimuksen työpaikoista, ja

var större än inom pappersindustrin. De arbeterskor, vilka uppgivit, att de önska ett bibehållande av nattarbetet, utgjorde 21.7 %. Inom pappersindustrin voro relativt flere än inom träindustrin såväl för ett avskaffande som för ett bibehållande av nattarbetet.

Flere arbetsgivare ha förklarat, att de arbeterskor, vilka önskat ett avskaffande av nattarbetet, i denna sin ståndpunkt påverkats av antagandet, att de å sin arbetsplats skulle på samma lönevillkor erhålla dagarbete i det fall, att nattarbetet bleve förbjudet. Endast 14.6 % av de arbeterskor, som uttalat sin åsikt, voro sådana, vilka uppgivit sig endast på nämnda villkor önska ett avskaffande av nattarbetet, då däremot 52.9 % icke anfört några villkor. Bland dem som önskade, att nattarbetet måtte bibehållas, voro 17.5 % av dem som meddelat sin åsikt sådana, vilka obetingat intogo denna ståndpunkt, då åter 4.2 % önskade, att nattarbetet skulle bibehållas endast på det villkor, att lönerna bleve höjda.

Granskas arbeterskornas åsikt om nattarbetets avskaffande enligt deras civilstånd, framgår det, att de som önskade ett avskaffande av nattarbetet voro bland dem som lämnat upplysningar talrikast bland de gifta, 71.8 %, och fåtaligast bland änkorna, 63.8 %, vilka naturligtvis mest frukta en av nattarbetets eventuella avskaffande föranledd arbetslöshet. Bland de ogifta önskade 68.1 % nattarbetets avskaffande. Bland dem som önskade ett bibehållande av nattarbetet var förhållandet omvänt. Av de gifta önskade endast 16.4 % bland dem som uttalat sin åsikt härom, att nattarbetet måtte bibehållas, då dessa åter bland de ogifta utgjorde 22.0 % och bland änkorna 23.9 %. Ett avskaffande av treskiftsarbetet önskade 9.9 % av de ogifta, 11.8 % av de gifta och 12.3 % av änkorna.

Flere arbeterskor, i synnerhet vid fanerfabriker, ha uppgivit, att de hellre önska utföra två- än treskiftsarbete främst därför, att de icke om dagen få sova ostörda. Flere önska även, att nattarbetet inom industrin helt och hållet måtte avskaffas, men å andra sidan antaga även flere, att efter ett eventuellt avskaffande av kvinnornas nattarbete för dessa kvinnor icke kunde anordnas dagarbete, enär på orterna i fråga redan tidigare förekom arbetslöshet.

Härpå tyda även de uttalanden, som från vederbörande fabrikers sida avgivits om samma sak; från flere fabriker har uppgivits, att om kvinnornas nattarbete förbjödes, kan för dem icke heller om dagen anordnas arbete. Ifrågasvarande fabriker voro 36, 56.3 %, av alla i under-

niissä työskenteli 2 115 työntekijätärtä, 49.5 %. Suurin osa näistä tehtaista, 28, ja yli puolet niiden työntekijättäristä, 1 084, kuului paperiteollisuuteen; puuteollisuuden alalta oli vain 8 tehdasta, mutta ne olivat tämän teollisuudenhaaran suurimpia, ja niissä oli 1 031 työntekijätärtä. Lähes puolet työnantajista ei tästä asiasta lausunut minäänlaista mielipidettä.

Yötyön rajoittamisesta ovat myös monet työntekijättäret lausuneet mielipiteensä esittäen, että yötyö olisi kiellettävä nuorilta tytöiltä, sairailta ja heikoilta naisilta sekä nuorilta äideiltä, joilla on paljon työtä kotona. Pyhä-yötyö olisi kaikilta saatava pois. Ne työntekijättäret, jotka ovat ilmoittaneet haluavansa naisten yötyön säilytettäväksi, ovat perustelleet kantaansa sillä, että he saavat yötyöstä paremman palkan kuin muusta työstä ja että heistä sellainen vaihtelu työssä on hauskeempaa. Monet nuoret työntekijättäret ovat vielä esittäneet, että yötyö ei heitä rasita enempää kuin päivätyökään. Toiset taas pitävät siitä, että heille siten jää enemmän vapaata aikaa ja että vuoro-työ on perheen äidille ainoa mahdollinen työ, jonka ohella hän voi hoitaa kotiaskareet.

Monet työntekijättäret ovat valittaneet yötyötä epäterveelliseksi ja liian raskaaksi sekä maininneet tekevänsä sitä vain muun työn puutteessa. Yötyön haittoina on esitetty m. m. se, että eräissä selluloosatehtaissa on oltava joka kolmantena sunnuntaina työssä yhtämittaa 16 tuntia. Asunto-olot ovat myös olleet huonot. Matka työpaikkaan on useinkin pitkä; paluu kotiin yöllä pimeässä on käynyt vaikeaksi. Työpaikalla on myös ilmennyt epäkoh-
tia. Muutamista tehtaista puuttuivat ruokailuhuoneet, toisiin taas tarvittaisiin paremmat puku- ja pesuhuoneet. Usat työntekijättäret valittavat sitä, ettei ruokailulomaa ole ollenkaan, toiset taas pitempää vuosilomaa kesällä sekä parempaa palkkaa. Sairausavun saamisesta on myös esitetty toivomuksia. Myös on moitittu juomavettä työpaikalla huonoksi tai valitettu sen kokonaan puuttuvankin, joten työntekijättärien on itsensä ollut tuotava sitä mukanaan.

Eräs työnantaja on naisten yötyön poistamis-
kysymyksestä erikoisesti esittänyt sen mielipiteen, että miesten vaihtaminen naisten tilalle tuottaisi ainakin tekstiiliteollisuudelle mitä suurimpia vaikeuksia ja hintatason nousua. Suomalaisen kansanluonteen olisi vaikeaa suhtautua siihen, että naisten suorittama kelirääminen ja kutominen tulisi miehille. Veisi aikaa, ennenkuin saataisiin kehityksi ammattitaitoinen miestyöväestö. Myös on

söknings ingående arbetsplatser, och vid dem voro 2 115 arbeterskor, 49.5 %, sysselsatta. Största delen av dessa fabriker, 28, och över hälften av arbeterskorna vid dem, 1 084, hörde till pappersindustrin; från träindustrins område voro blott 8 fabriker, men de tillhörde denna industrigrens största, och vid dem sysselsattes 1 031 arbeterskor. Nära hälften av arbetsgivarna ha icke om denna sak uttalat någon åsikt.

Om en inskränkning av nattarbetet ha flere arbeterskor även uttalat sig och därvid framfört, att nattarbetet borde förbjudas för unga flickor, sjuka och svaga kvinnor samt unga mödrar, vilka ha mycket arbete hemma. Söndagsnattarbetet borde avskaffas för alla. De arbeterskor som uppgivit, att de önska ett bibehållande av kvinnornas nattarbete, ha motiverat sin ståndpunkt därmed, att de för nattarbetet erhålla en bättre lön än för annat arbete och att för dem en sådan omväxling i arbetet är trevligare. Flere unga arbeterskor ha vidare framhållit, att nattarbetet icke för dem är mera ansträngande än dagarbetet. Andra åter sätta värde på den längre fritid de vid nattarbetet erhålla och anse, att skiftarbetet för en familjemoder är det enda arbete, vid sidan varav hon kan utföra sina hemsysslor.

Många arbeterskor ha klagat över att nattarbetet är ohälsosamt och alltför tungt samt uppgivit, att de vidtagit därmed blott i brist på annat arbete. Bland dess olägenheter ha arbeterskorna vid vissa cellulosafabriker bl. a. framhållit den omständigheten, att de var tredje söndag varit tvungna att arbeta 16 timmar i ett sträck. Bostadsförhållandena ha också varit dåliga. Vägen till arbetsplatsen är ofta lång; det har varit svårt att om natten i mörkret taga sig hem. På arbetsplatsen ha missförhållanden också framträtt. Vid några fabriker saknades matrum, vid andra åter vore bättre kläd- och tvättrum av nöden. Flere arbeterskor klaga över att de icke alls ha någon måltidsrast, flere önska längre årssemester på sommaren samt bättre lön. Önskemål ha även framförts om erhållande av sjukhjälp. Vidare har klander anförts över att dricksvattnet på arbetsplatsen varit dåligt eller helt och hållet saknats, så att arbeterskorna måst själva medhava sådant.

En arbetsgivare har som sin åsikt i frågan om avskaffandet av kvinnornas nattarbete särskilt anförts, att ett ersättande av kvinnor med män åtminstone inom textilindustrin skulle medföra de största svårigheter och en stegring av prisnivån. Det finska folklynnat skulle ha svårt att förläsa sig med, att kvinnornas spinn- och vävarbete skulle tillfalla männen. Det skulle åtgå mycken tid, förrän en yrkeskunnig manlig arbetarstam

miehillä monella alalla urakkatyössä ollut niin korkeat palkat, ettei tekstiiliteollisuudessa ole kannattanut sellaisia maksaa.

XI. Yleiskatsaus tutkimuksen tuloksiin.

Edellä esitetty selvitys yötyöntekijättäristä on ensimmäinen laaja- ja sosialistilastollinen tutkimus, jossa työntekijäin sosialisten ja taloudellisten olojen lisäksi on lääkärin avulla valaistu myös heidän terveysuhteitaan. Kun tutkimus alkuperäisen suunnitelman mukaan tuli käsittämään vain yötyöntekijättäriä eikä kohdistunut kaikkiin tutkituissa tehtaissa sekä päivä- että yötyössä oleviin mies- ja naispuolisiin työntekijöihin, sillä ei ole riittävästi pohjaa tarpeellisten vertausten tekemiseksi toiselta puolen päivä- ja yötyötä tekevien, toiselta mies- ja naispuolisten työntekijäin välillä. Vain mainitulle laajemman pohjalle perustuva tutkimus voisi tarkemmin selvittää, kuinka paljon vahingollisempaa sama tehdastyö on naisille yöllä kuin päivällä ja missä määrin se on vahingollisempaa naisille kuin miehille. Tämäkin tutkimus kyllä osoittaa yötyön työntekijättärielle itselleen ja heidän perheilleen tuottamia terveydellisiä y. m. haittoja, mutta vertailuaineiston puutteessa ei voida ratkaista, onko yötyö aiheuttanut niitä enemmän kuin samanlainen päiväsaikaan suoritettu tehdastyö. Lisäksi yötyöntekijättärien vastahakoisuus tietojen antamisessa johti siihen, että varsinkin lääkärin keräämä aineisto supistui verraten vähäiseksi. Aineistoa käsiteltäessä ovat toiset ryhmät siten jääneet verraten pieniksi ja niihin nojautuvat tulokset satunnaisuudesta riippuviksi. Tämä koskee lähinnä muutamia erikoiseikkoja, joita ei aina ole voitu riittävästi valaista. Mutta useimmissa tapauksissa on saatu tarpeelliset tiedot, niin että tutkimus kuitenkin pääpiirteissään antaa oikean kuvan yötyöntekijättärien olosuhteista ja terveydentilasta, samalla valaisten vuorotyön vaikutuksia viimeainittuun.

Jos luodaan lyhyt yleiskatsaus niihin pääseikkoihin, mitä tämän tutkimuksen avulla on saatu selville, huomataan ensinnäkin, että etupäässä ammatitöntekijättäret pyrkivät yötyöhön ja siihen heitä on omien tiedonantajensa mukaan useimmiten pakottanut se, ettei ole ollut muuta

kunde utvecklas. Männen erhålla även på många områden vid ackordarbete så höga löner, att det ej lönat sig att inom textilindustrin erlagga sådana.

XI. Sammanfattning av undersökningens resultat.

Den här lämnade utredningen är den första mera omfattande socialstatistiska undersökning, vid vilken förutom arbetarnas sociala och ekonomiska förhållanden belysts jämväl deras hälsoförhållanden med tillhjälp av läkare. Då undersökningen i enlighet med den ursprungliga planen kom att omfatta endast nattarbeterskor och icke berörde alla såväl i dag- som nattarbete sysselsatta manliga och kvinnliga arbetare vid de undersökta fabrikena, saknar densamma tillräckligt underlag i och för anställande av nödiga jämförelser å ena sidan mellan dem som utföra dag- och nattarbete, å andra sidan mellan manliga och kvinnliga arbetare. Endast en på sådan bredare bas grundad undersökning kunde noggrannare ådagalägga, i vilken grad samma fabriksarbete är för kvinnorna skadligare om natten än om dagen och i vilken mån detsamma är skadligare för kvinnor än för män. Även föreliggande undersökning ådagalägger visserligen en del sanitära o. a. olägenheter av nattarbetet för nattarbeterskorna själva och för deras familjer, men i brist på jämförelsematerial är det omöjligt att avgöra, huruvida nattarbetet i högre grad varit vållande till desamma än enahanda fabriksarbete utfört om dagen. Dessutom hade nattarbeterskornas gensträvighet vid uppgifternas avgivande till följd, att i synnerhet det av läkarna insamlade primärmaterialet blivit jämförelsevis litet. Vid behandlingen av materialet ha en del grupper sålunda blivit tämligen små och de av dessa härledda resultatet präglade av tillfälligheter. Detta gäller närmast vissa speciella omständigheter, vilka icke alltid kunnat bli tillräckligt belysta. Men i flertalet fall ha nödiga uppgifter erhållits, så att undersökningen dock i sina huvuddrag ger en riktig bild av nattarbeterskornas förhållanden och hälsotillstånd, samtidigt som den belyser skiftarbetets inverkan på det senare.

Ifall man hastigt överblickar de omständigheter, beträffande vilka genom denna undersökning klarhet vunnits, finner man för det första, att det i främsta rummet är icke yrkeslärda arbetarskor som söka sig till nattarbete, enligt deras egna uppgifter oftast tvungna därtill av

työtä saatavissa. Sellaisia naisia, jotka ovat ennen vain hoitaneet kotitaloutta tai olleet ilman ammattia, oli varsinkin lääkärin tutkimissa työntekijättäriissä paljon, lähes puolet tietoja antaneista. Huomattavan runsaasti on työntekijättäriä siirtynyt yötyöhön muista teollisuuksista ja palveluksesta, mutta viimeainitusta samoin kuin maatalousalalta on työntekijättäriä siirtynyt yötyöhön tuntuvasti vähemmän kuin aikaisemmin. Suurin osa yötyöntekijättäristä oli lähtöisin köyhimmistä työläispiireistä, samoin olivat heidän miehensä huonoimmassa asemassa olevia, ammattiopitonia työmiehiä, joten yötyössä käynti, muun työn puutteessa, on useimmissa tapauksissa välttämätön heidän itsensä ja perheen elatukselle. Samoin on laita lukuisten perhettään elättävien leskien ja naimattomien työntekijättärien, jotka ovat synnyttäneet aviottomia lapsia ja joutuneet niitä useimmiten yksin elättämään. Näyttää siis siltä, että jos naisten yötyö kokonaan lopetettaisiin eikä heitä voitaisi entisissä työpaikoissaan sijoittaa yksinomaan päivätyötä tekemään, mikä useiden työnantajien mielestä ei ole ajateltavissa, heidän olisi verraten vaikeata saada muuta työtä.

Yötyöntekijättäristä ovat useimmat menneet yötyöhön 30:n ikävuotensa kahden puolen, mutta runsas kolmannes jo 20 vuotta nuorempina; verraten vähän on tälle alalle siirtynyt 40 vuotta vanhempia. Yleensä naiset eivät näytä viihtyneen tai jaksaneen olla tässä työssä varsin kauan, vaan monet, jotka siihen ryhtyvät, luopuvat yrityksestään jo vuoden kuluessa. Siten oli lähes kolmannes yötyössä vasta ensimmäistä vuotta, kun taas noin $\frac{1}{4}$ oli ollut siinä 2—5 vuotta. Useimmille näyttää 10 vuotta olleen yläraja, sillä vain 8.1 % on ollut yötyössä sitä kauemmin. Keskimäärin ovat yötyöntekijättäret tehneet yötyötä vain noin 4 vuotta, melkein saman verran paperi- ja puuteollisuudessa. Huomattava on kuitenkin, että yksinomaan päivätyötä teettävässä teollisuudessa nämä suhteet ovat pääasiallisesti samanlaiset. Iältään yötyöntekijättäret ovat enimmäkseen nuoria, yli puolet 30 vuotta nuorempia, runsas kolmannes 30—50-vuotiaita ja rajaa $\frac{1}{10}$ 50 vuotta vanhempia. Puuteollisuudessa on nuorempaa väkeä enemmän kuin paperiteollisuudessa, ja kehitys on kulkenut siihen suuntaan, että paperiteollisuudessa on yleensä nuori väki vähentynyt ja vanhempi lisääntynyt, kun taas puuteollisuudessa on käynyt suunnilleen päinvastoin. Naimisissa olevat eivät näytä mielellään menevän yötyöhön, eivät varsinkaan ne, joilla on pieniä lapsia. Enemmän kuin puolet yötyöntekijättäristä oli naimattomia ja lähes $\frac{1}{4}$ leskiä, joita perheen elatuspakko ajaa yötyöhön.

brist på annat arbete. Sådana kvinnor, vilka tidigare endast skött hushållet i hemmet eller varit utan yrke, fanns det särskilt bland de av läkare undersökta arbeterskorna i stor omfattning, nästan till hälften av dem som lämnat upplysningar. I betydande utsträckning ha arbeterskor övergått till nattarbete från andra industrier och från huslig tjänst, men från det sistnämnda gebitet, likasom även från lantbrukets område, ha till nattarbetet övergått kännbart färre arbeterskor än tidigare. Största delen av nattarbeterskorna härstammade från de fattigaste arbetarkretsarna, deras män hörde likaså till de sämst ställda icke yrkeslärd arbetarna, vadan nattarbetet i brist på annat arbete i de flesta fall är nödvändigt för deras eget och familjens uppehälle. Sådant är förhållandet även beträffande ett flertal familjeförsörjande änkor och de ogifta arbeterskor, vilka hade oäkta barn och oftast ensamta fått försörja desamma. Det förefaller alltså, som om i det fall, att kvinnornas nattarbete helt och hållet avskaffades och nattarbeterskorna icke å sina tidigare arbetsplatser kunde erbjudas enbart dagarbete, såsom flere arbetsgivare anse troligt, det för dem vore tämligen svårt att erhålla annat arbete.

Av nattarbeterskorna ha de flesta vidtagit med nattarbetet vid en ålder av omkring 30 år, men en dryg tredjedel redan före fyllda 20 år; relativt få, ha övergått till detta område i åldern över 40 år. I allmänhet tyckas kvinnorna icke särdeles länge trivas eller orka med detta arbete, utan många, som vidtaga därmed lämna desamma redan inom loppet av ett år. Sålunda arbetade nästan en tredjedel först sitt första år i nattarbete, då åter ungefär $\frac{1}{4}$ hade varit i desamma 2—5 år. För de flesta synes 10 år ha utgjort maximigräns, ty endast 8.1 % ha stannat i nattarbete en längre tid. I medeltal ha nattarbeterskorna utfört nattarbete endast under c:a 4 år, ungefär lika länge inom pappers- och träindustrin. Att märka är emellertid, att dessa förhållanden äro i huvudsak likartade inom den enbart med dagdrift arbetande industrin. Till åldern äro nattarbeterskorna merendels unga, över hälften i åldern under 30 år, en dryg tredjedel 30—50-åringar och knappt $\frac{1}{10}$ över 50 år. Inom träindustrin finnes det mera unga personer än inom pappersindustrin, och utvecklingen har gått i den riktning, att inom pappersindustrin antalet unga i allmänhet minskats och antalet äldre personer ökats, medan förhållandet inom träindustrin varit ungefär det motsatta. Giftna personer tyckas icke gärna gå i nattarbete, i synnerhet icke de, vilka ha små barn. Över hälften av nattarbeterskorna voro ogifta och nästan $\frac{1}{4}$ änkor, vilka av försörjningsplikten gentemot familjen drivits i nattarbete.

Osalla yötöyöntekijättäriä on hyvin pitkät kotimatka, eräissä tapauksissa 10—15 km, mikä on omiansa lisäämään työn rasitusta, milloin kulku-yhteydet eivät ole mukavat. — Lääkärit olivat sitä mieltä, etteivät työpaikkojen terveydelliset olo-työllä olleet yleensä huonommat kuin päivällä. Sen sijaan ruokailuoloissa oli vielä puutteellisuuksia. Niinpä vain 56.8 % työpaikoista oli sellaisia, joissa oli erikoinen ruokailuhuone naisillekin, kun taas noin $\frac{1}{4}$:ssä se oli miesten kanssa yhteinen, ja lähes $\frac{1}{4}$:ssä sitä ei ollut ensinkään. Puuteollisuudessa olivat olo-työssä suhteessa paremmat kuin paperiteollisuudessa. Viimemainitun työntekijättäriillä ei yleensä ollut tilaisuutta saada työpaikaltaan ruokaa ja juomaa (vettä lukuunottamatta), mutta sen sijaan he saivat siellä lämmittää eväitään. Useimmilla heistä oli perin lyhyt ruokailuloma tai ei sitä ollut ensinkään, joten melkein kaikki söivät tehtaassa, useimmat työnsä ääressä. Puuteollisuuden työntekijättäristä, joilla oli pitempi ruokailu-aika, söi $\frac{1}{3}$ työpaikan ulkopuolella ja $\frac{2}{3}$ niissä. Tehtaissa oli kuitenkin ruokaa tai juomaa saatavissa vain vajaalla $\frac{1}{4}$:lla tietoja antaneista työntekijättäristä ja heilläkin enimmäkseen vain kahvia. Oman ruokansa lämmittämiseen oli noin $\frac{3}{4}$:lla tilaisuus. Työntekijäin ilmoitusten mukaan ei juomavettä ollut kaikissa työpaikoissa, mutta tällainen poikkeus voimassaolevista säännöksistä voi lähinnä olla katsottava satunnaiseksi epäsäännöllisyydeksi. Vain 80 työntekijättäriä on saanut lämmintä ruokaa työpaikalta, ja 1056 työntekijättäriä on syönyt vain yhden lämpimän aterian päivässä kotonaan.

Mitä tulee elatusvelvollisuuteen, oli naimisissa olevista perheellisistä työntekijättäristä lähes $\frac{9}{10}$:lla elätettävänä muitakin kuin itsensä, ja elätettäviä oli keskimäärin 3—4 henkeä perhettä kohden. Perheellisistä leskistä vain aniharvat tulisivat toimeen muiden perheenjäsenten ansiolla. Yksinäisistä oli lähes neljänneksellä elätettäviä keskimäärin 2.4 henkeä (itse mukaan luettuna). Naimattomista vain vajaalla $\frac{1}{4}$:lla oli yksin huollettavanaan muitakin kuin itsensä. Tällaiset elatusvelvolliset ovat entiseen verraten paljon vähentyneet, mikä johtuu yksinäisten lasten luvun huomattavasta pienentymisestä.

Yötöyöntekijättäristä asui erityisissä asunnoissa lähes $\frac{1}{2}$, ja asukkeina runsaasti $\frac{2}{5}$ (paperiteollisuudessa noin $\frac{1}{3}$, puuteollisuudessa $\frac{1}{2}$). Omia asuntoja oli vain noin $\frac{1}{10}$:lla, työnantajain asuntoja $\frac{1}{6}$:lla, vuokra-asuntoja noin $\frac{1}{4}$:lla ja vanhempien luona asui samoin $\frac{1}{4}$. Epäitsenäisin, vie-

En del av nattarbeterskorna ha mycket lång väg hem, i vissa fall 10—15 km, vilket, där kommunikationerna icke äro bekväma, är ägnat att öka den av nattarbetet förorsakade ansträngningen. — Läkarna voro av den åsikten, att arbetsplatsernas sanitära förhållanden i allmänhet icke voro sämre om natten än om dagen. Däremot rådde i fråga om måltiderna ännu bristfälligheter. Sälunda voro endast 56.8 % av arbetsplatserna sådana, där jämväl kvinnorna hade ett särskilt matrum, medan å $\frac{1}{4}$ av dem matrummet var gemensamt för män och kvinnor och å nära $\frac{1}{5}$ alldeles saknades. Inom träindustrin voro förhållandena i detta avseende bättre än inom pappersindustrin. Arbeterskorna inom den sistnämnda voro i allmänhet icke i tillfälle att å arbetsplatsen erhålla mat och dryck (utom vatten), men däremot fingo de därstädes uppvärma sin väskost. De flesta av dem hade en synnerligen kort måltidsrast eller icke alls någon sådan, vadan nästan alla äto i fabriken, de flesta vid sitt arbete. Av träindustrins arbeterskor, vilka hade en längre måltidsrast, äto $\frac{1}{3}$ utanför arbetsplatsen och $\frac{2}{3}$ å densamma. I fabriken stod emellertid mat eller dryck till buds endast för knappt $\frac{1}{4}$ av de arbeterskor som lämnat uppgifter och även för dem merendels blott kaffe. Ungefär $\frac{3}{4}$ voro i tillfälle att uppvärma egen mat. Icke heller dricksvatten fanns å alla arbetsplatser enligt arbeterskornas uppgifter, men denna avvikelse från gällande stadganden kan närmast vara att betrakta som en tillfällighet. Endast 80 arbeterskor ha erhållit varm mat å arbetsplatsen, och 1056 arbeterskor ha intagit endast en varm måltid om dagen hemma.

Vad försörjningsplikten angår, så hade nästan $\frac{9}{10}$ av de gifta arbeterskorna med familj att utom sig själva försörja andra, och utgjorde antalet försörjda i medeltal 3—4 personer per familj. Av änkorna med familj skulle blott ytterst få kunna reda sig med de andra familjemedlemmarnas arbetsförtjänst. Bland de ensamstående hade nästan en fjärdedel andra personer att försörja, i medeltal 2.4 personer (de ensamstående själva medräknade). Bland de ogifta hade endast knappt $\frac{1}{7}$ att ensamma försörja andra än sig själva. Antalet av dessa försörjningspliktiga har från tidigare starkt nedgått, vilket beror därpå, att de öfka barnens antal märkbart minskats.

Av nattarbeterskorna bodde nästan $\frac{3}{5}$ i särskilda bostäder och drygt $\frac{2}{5}$ (inom pappersindustrin c:a $\frac{1}{3}$, inom träindustrin $\frac{1}{2}$) som inboende. Egna bostäder hade endast c:a $\frac{1}{10}$ av arbetsgivaren upplätta bostäder $\frac{1}{6}$, hyresbostäder c:a $\frac{1}{4}$, och hos föräldrarna bodde likaså $\frac{1}{4}$. Den

raiden luona asuvien ryhmä, 15.9 %, on entiseen verratan vähentynyt tuntuvasti. Liiallista asumis- ahtautta oli kovin paljon. Siveydelliseltä kannalta on arveluttavaa, että vieraiden luona asuvista yksin- äisistä työntekijättäristä noin $\frac{2}{3}$ nukkui huoneessa, jossa myös asui aikuisia vieraita miehiä. Pahimpia epäkohtia yötyöntekijättärien olosuhteissa on se, että he eivät saa päivällä häiritsemättä nuk- kua, vaan heillä on asunnoissaan toisia vuorotyön- tekijöitä, lapsia y. m., jotka häiritsevät unta; tut- kimuksen mukaan tällaisia työntekijättäriä oli 42.6 %. Perheellisistä oli unessaam häiritettyjä puo- let, yksinäisistä vähän yli $\frac{1}{3}$. Siten saavat yötyön- tekijättäret nukkua keskimäärin vain noin 6 tun- tia vuorokaudessa, ja lähes $\frac{2}{3}$ oli sellaisia, jotka nukkuiivat vähemmän kuin 7 tuntia.

Yötyöntekijättärien laihtumista pitävät lääkärit yhtenä yötyön seurauksena. Tähän tutkimukseen otetuista työntekijättäristä on 18.6 % laihtunut yötyössä oloaikanaan. Kutoma- ja paperiteolli- suuksissa, joissa on lämpimämpi työpaikka, laihtumista on esiintynyt enimmäen, ja vähimmäen sitä on todettu viileämmässä puuteollisuudessa. Pa- periteollisuudessa on laihtumista esiintynyt enim- män yötyötä alettaessa.

Yötyöntekijättärien terveydentila oli lääkärien tutkimilla työntekijättäriillä kutomateollisuudessa huonoin, mutta papéri- ja puuteollisuudessa suun- nilleen samanlainen; tutkimuksen yleisessä osassa käsitellyillä työntekijättäriillä, joita oli enemmän, heidän terveydentilansa oli oman arvostelun mu- kaan puuteollisuudessa huonompi kuin paperiteolli- suudessa. Naimisissa olevien terveydentila oli hu- onompi kuin naimattomien. Iän lisääntyessä tervey- dentila on yleensä huonontunut. Alussa, ennenkuin työntekijättärien mukautumiskyky on ehtinyt vai- kuttaa, yötyö on huomattavasti huonontanut ter- veyttä, sittemmin tosin vähemmän, mutta myöhem- min taas enemmän. Huonosti nukkuvilla oli tervey- dentila paljon huonompi kuin hyvin nukkuvilla. Nai- misissa oleviin näyttää unen puute vaikuttaneen va- hingollisemmin kuin naimattomiin. Ahtaammasti asuvissa oli myös kivulloisia ja heikkoja enemmän kuin väljemmin asuvissa.

Tautisuus lisääntyi yötyön aikana huomattavasti, sairastaneiden luku 29.1 % ja tautien 60.5 %. Sairauksia oli ennen yötyötä enimmäen kutomateol- lisuuden sekä suunnilleen saman verran papéri- ja puuteollisuuden työntekijättäriillä, yötyön aikana edelleen enimmäen ensinmainituilla, vähimmäen puu- teollisuudessa työskentelevillä. Yötyön aikana sai-

mest osjälvästændiga gruppen, bestående av sådana, som bodde hos främmande, 15.9 %, har från tidi- gare kännbart minskats. Ytterlig trångboddhet förekom i synnerligen stor omfattning. Ur sed- lighetssynpunkt är det betänkligt, att av de hos främmande boende ensamstående arbeterskorna c:a $\frac{2}{3}$ sovo i rum, där även främmande fullvuxna män hade sitt logi. Ett av de svåraste miss- förhållandena i nattarbeterskornas liv består däri, att de icke om dagen få sova ostörda, utan, ha i sina bostäder andra skiftarbetare, barn m. m., vilka störa deras vila; enligt undersökningen ut- gjorde antalet sådana arbeterskor 42.6 %. Av dem som hade familj blevo hälften, av de en- samstående något över $\frac{1}{3}$ störda i sin vila. Så- lunda få nattarbeterskorna sova i medeltal endast omkring 6 timmar i dygnet, och nästan $\frac{2}{3}$ voro sådana, vilka sovo mindre än 7 timmar.

Nattarbeterskornas avmagring anse läkarna vara en följd av nattarbetet. Av de i denna un- dersökning medtagna arbeterskorna ha 18.6 % magrat under nattarbetet. Avmagring har före- kommit mest inom textil- och pappersindustrierna, där temperaturen på arbetsplatsen är varmare, och minst inom träindustrin med dess svalare tempera- tur. Inom pappersindustrin har avmagring före- kommit mest alldeles i början av nattarbetet.

Nattarbeterskornas hälsotillstånd var bland de av läkare undersökta arbeterskorna sämst inom textilindustrin, men inom pappers- och träindu- strierna ungefär likartat; bland de i undersök- ningens allmänna del behandlade arbeterskorna, vilka voro talrikare, var hälsotillståndet enligt ar- beterskornas eget bedömande inom träindustrin sämre än inom pappersindustrin. Bland de gifta var hälsotillståndet sämre än bland de ogifta. Med stigande ålder har hälsotillståndet i allmänhet försämrats. Nattarbetet har i början, innan arbe- terskornas anpassningsförmåga hunnit göra sig gällande, medfört en betydande försämring av hälsotillståndet, därefter visserligen en mindre, men senare åter en större sådan. Bland dem som sovo dåligt var hälsotillståndet mycket sämre än bland dem som sovo bra. De gifta synas ha på- verkats skadligare av bristen på sömn än de ogifta. Bland de mera trångbodda fanns det även mera sjukliga och svaga än bland dem som bodde rymligare.

Sjukligheten tilltog under nattarbetet märkbart, antalet sjuka med 29.1 % och antalet sjukdomar med 60.5 %. Sjukdomar ha före nattarbetet före- kommit mest hos textilindustrins samt ungefär i samma omfattning hos pappers- och träindustrins arbeterskor, under nattarbetet fortfarande mest hos de förstnämnda, minst hos de inom träin-

raalloisuus on lisääntynyt enimmäkseen paperi- ja vähemmän kutomateollisuudessa. Naimisissa olevilla on ollut yleensä enemmän tauteja kuin naimattomilla sekä ennen yötyötä että sen aikana, mutta niistä taudeista, joita yötyö enimmäkseen on saattanut aiheuttaa, on hermostuneisuutta ja valkovoittoa ollut enemmän naimattomilla, ja heillä ne ovat enemmän lisääntyneetkin. Sitävastoin reumatismia, joka on yötyön aikana kaikkein enimmäkseen lisääntynyt tauti, on ollut enimmäkseen naimisissa olevilla, ja heillä se on enemmän lisääntynytkin. Mainittuja tauteja on ollut enimmäkseen paperiteollisuudessa. Tältä kannalta katsoen kolmivuorotyö näyttää vaikuttaneen vahingollisemmin työntekijättäriin kuin kaksivuorotyö. Paperiteollisuudessa on sairastaneita ollut vähemmän hyvissä tehtaissa ja enimmäkseen epätuottavissa, joten tehtaiden uudenaikaistaminen näyttää työntekijättärien sairalloisuutta niissä jonkun verran vähentäneen. Mitä tulee tehtaiden eri osastoihin, oli tautisuutta yleensä enemmän lämpimissä, kaasuisissa ja savuisissa osastoissa, toiselta puolen myös kylmissä, kosteissa ja vetoisissa työpaikoissa ja sellaisissa osastoissa, joissa työ on raskas. Ulkotyö yöllä näyttää hermostuttaneen enemmän kuin sisätyö.

Tapaturmia on yövuorossa sattunut lähes neljä kertaa niin paljon kuin päivävuorossa. Niitä on tapahtunut enimmäkseen nuorille ja 40 vuotta vanhemmille, samoin enimmäkseen yötyön alussa, väheten kokemuksen lisääntyessä. Koneet ovat aiheuttaneet enimmäkseen tapaturmia varsinkin sahoissa ja selluloosatehtaissa. Useimmat tapaturmat ovat olleet lieviä käden tai jalan satuttamisia.

Mitä tulee yötyöntekijättärien synnytyksiin, ei yötyö näytä siinä suhteessa ainakaan huomattavammassa määrässä aiheuttaneen vahinkoa. Lasten imettämiseksi ei yötyö ole pahasti tuottanut haittaa, sillä äidit ovat tavallisimmin sinä aikana olleet yötyöstä poissa ja hoitaneet kotonaan lapsiansa. Jonkun verran kyllä on sellaisia tapauksia, jolloin äidin on täytynyt yötyöhön menon vuoksi keskeyttää lapsensa imettäminen, mutta sama seuraus olisi voinut olla päivätyöstäkin. Enemmän näyttää yötyö haitanneen 7 vuotta nuorempien lasten hoitoa, sillä runsas $\frac{1}{5}$ tällaisista lapsista on äidin työhön mentyä jäänyt olemaan yksin tai toisten pienten lasten kanssa. Varsinkin naimattomien äitien näyttää olleen vaikea saada lapsilleen hoitajia. Tämän epäkohdan poistamiseksi on ehdotettu perustettavaksi lastenseimiä ja -tarhoja sekä päiväkoteja. Lasten synnyntäiseen

dustrin anställda. Under nattarbetet har sjukligheten ökat mest inom pappers- och minst inom textilindustrin. Giftna personer ha över huvud taget mera sjukdomar än ogiftna såväl före nattarbetet som under detsamma, men av de sjukdomar, vilka oftast ha kunnat förorsakas av nattarbetet, ha nervositet och vitflytning i högre grad förekommit hos ogiftna och bland dessa ha desamma även ökat kraftigare. Däremot har reumatism, vilken sjukdom under nattarbetet tilltagit mest av alla, förekommit i större utsträckning hos giftna, och bland dessa har densamma även ökat mera. Nämda sjukdomar ha förekommit mest inom pappersindustrin. Från denna synpunkt betraktat synes treskiftsarbetet ha utövat ett skadligare inflytande på arbeterskorna än tvåskiftsarbetet. Inom pappersindustrin har det funnits minst insjuknade vid de goda fabrikena och mest vid de icke tillfredsställande, vadan moderniseringen av fabrikena synes i någon mån ha minskat sjukligheten bland arbeterskorna. Vad fabriernas olika avdelningar angår, så uppträdde sjuklighet i allmänhet mera i varma, gas- och rökfyllda avdelningar, å andra sidan även å kalla, fuktiga och dragiga arbetsplatser och i sådana avdelningar där arbetet är tungt. Utarbetet om natten tyckes ha varit mera enerverande än innerarbetet.

Olycksfall ha under nattsiftet förekommit nästan fyra gånger mera än under dagskiftet. De ha varit talrikast bland de unga och sedan åter bland personer över 40 år, likaså bland dem som nyligen vidtagit med nattarbete, varefter de minskats med växande erfarenhet. Maskinerna ha förorsakat de talrikaste olycksfallen, i synnerhet i sågar och cellulosa-fabriker. Flertalet olycksfall ha utgjorts av lindriga skador å hand eller fot.

Vad nattarbeterskornas barnsörder beträffar, synes nattarbetet åtminstone icke i någon mera märkbar mån ha verkat skadligt på dem. Icke heller barnens amning har nattarbetet nämnvärt försvärat, ty mödrarna ha oftast under denna tid uteblivit från nattarbetet och vårdat sina barn i hemmet. Visserligen finnes det ett antal fall, i vilka modern varit tvungen att avbryta barnets amning för nattarbetets skull, men detsamma hade kunnat ske till följd av dagarbete. Större olägenhet tyckes nattarbetet ha förorsakat i fråga om vården av barnen i åldern under 7 år, ty drygt $\frac{1}{5}$ av dessa barn ha efter det modern gått i nattarbete blivit ensamma eller i sällskap med andra små barn. I synnerhet för ogiftna mödrar synes det ha varit svårt att få någon att sköta om deras barn. För avhjälpan av detta missförhållande har föreslagits inrättandet av barn-

terveyteen ei yötyö näytä vaikuttaneen; ennen äidin yötyötä syntyneistä lapsista oli enemmän sairaita kuin yötyön aikana syntyneistä. Pientenlasten kuolleisuus on kuitenkin ollut verraten suuri, paperiteollisuuden työntekijättäriillä suurempi kuin puuteollisuudessa.

Yötyöntekijättäristä on $\frac{3}{4}$ ilmoittanut pitävänsä vuorotyötä rasittavampana kuin päivätyötä, puuteollisuuden työntekijättäret enemmän kuin paperiteollisuuden. Huomattavaa on kuitenkin, että $\frac{1}{3}$ kaikista yötyöntekijättäristä ei ole antanut vastausta tähän kysymykseen. Rasittavuus oli yötyön alussakin hyvin yleistä, mutta se kohosi edelleen ammatti-iän lisääntyessä, ja 30 vuotta nuorempia ja 60 vuotta vanhempia tämä työ on yleensä enemmän rasittanut kuin keski-ikäisiä, mutta yksinäisillä, joita perheolot ja lapset eivät niin paljon häiritse, rasittuneisuus aleni säännöllisesti iän lisääntyessä. Unen rauhallisuudella ja pituudella on tässä suuri merkitys; rasittuneisuus oli tuntuvasti suurempi huonosti ja vähän nukkuvilla. Paperiteollisuudessa oli päivävunella vielä suurempi merkitys kuin muissa teollisuuslajeissa.

Yötyön vahingollisuuden arvostelussa olivat työntekijättärien omat ja lääkärien arvostelut verraten erilaisia. Tämä voi osittain johtua siitä, että ne koskivat suureksi osaksi eri henkilöitä. Työntekijättärien omista ilmoituksista yli $\frac{2}{3}$ kävi siihen suuntaan, että yötyö on vaikuttanut vahingollisesti terveyteen, kun taas lääkärit ovat arvostelleet sen vahingolliseksi vain 19.0 %:lle yötyöntekijättäristä. Edellisten tiedonantojen mukaan olisi kaksivuorotyö ollut useampien terveydelle vahingoksi, jälkimmäisten mukaan taas kolmivuorotyö. Molempien mukaan se on vahingollisempaa nuorille (30 vuotta nuoremmille) ja vanhoille (50 tai 60 vuotta vanhemmille) kuin keski-ikäisille, samoin ammatin alussa ja taas myöhemmin, ammatti-iän ollessa korkeampi. Samoin kuin terveydentilaan tähänkin vaikuttaa suuresti unen pituus ja laatu, enimmäin paperiteollisuudessa.

Työkyvyn aleneminen on lääkärien mielestä joutunut 144 yötyöntekijättärellä yötyöstä, mutta 353:lla muista syistä. Paperiteollisuus on tässä suhteessa ollut hieman parempi kuin puuteollisuus, mutta kutomateollisuus huomattavasti huonompi. Naimisissa olevissa oli yötyön heikontamia huomattavasti enemmän kuin naimattomissa. Ammatti-iän lisääntyessä heikontuneiden luku suuren.

krubbor och trädgårdar samt daghem. Barnens medfödda hälsotillstånd tyckes icke ha påverkats av nattarbetet; bland de barn, som blivit födda före moderns nattarbete, fanns det mera sjuka än bland dem som blivit födda under nattarbetet. Dödligheten bland de små barnen har emellertid varit jämförelsevis stor, bland barnen till pappersindustrins arbeterskor större än bland träindustrins.

Av nattarbeterskorna ha $\frac{3}{4}$ uppgivit, att de finna skiftarbetet mera ansträngande än dagarbete, och äro dessa bland träindustrins arbeterskor talrikare än bland pappersindustrins. Att märka är emellertid, att $\frac{1}{3}$ av alla nattarbeterskor icke lämnat svar på denna fråga. Ansträngning förekommer redan i början av nattarbetet mycket allmänt, men ökades densamma ytterligare med tilltagande yrkesålder, och för personer i åldern under 30 år och över 60 år har detta arbete varit mera betungande än för personer i medelåldern, men bland de ensamstående, vilka icke i samma grad besväras av familjeförhållanden och barn, avtog ansträngningen regelbundet med tilltagande ålder. Sömnens ostördhet och längd är härvid av stor betydelse; ansträngdheten var kännbart större hos dem som sovo dåligt och litet. Inom pappersindustrin var dagsönnen av ännu större betydelse än i övriga industrier.

Vid bedömandet av nattarbetets skadlighet voro arbeterskornas egna och läkarnas uttalanden rätt olika. Detta kan delvis bero därpå, att desamma till stor del hänförde sig till olika personer. Av arbeterskornas egna uppgifter gingo över $\frac{2}{3}$ i den riktningen, att nattarbetet inverkat skadligt på hälsan, då läkarna åter ansett, att desamma varit skadligt för endast 19.0 % av nattarbeterskorna. Enligt de förra uppgifterna hade tvåskiftsarbetet inverkat skadligt, enligt de senare tvärtom treskiftsarbetet. Enligt vardera är desamma mera skadligt för de unga (under 30 år) och de gamla (över 50 eller 60 år) än för personer i medelåldern, likaledes i början av nattarbetet och åter senare, vid en högre yrkesålder. Såsom fallet är beträffande hälsotillståndet är även i detta avseende sömnens längd och art av stor betydelse, i synnerhet inom pappersindustrin.

Arbetsförmågans nedgång har enligt läkarnas åsikt hos 144 nattarbeterskor varit en följd av nattarbetet, men hos 353 härrört av andra orsaker. Pappersindustrin har i detta avseende varit något bättre än träindustrin, men textilindustrin avsevärt sämre. Bland de gifta voro de genom nattarbetet försvagade märkbart flere än bland de ogifta. Med tilltagande yrkesålder blev antalet försvagade större.

Yötyön on ilmoitettu lähes 1/4:lla työntekijätärinä vaikuttaneen haitallisesti perheeseen. Tämä haitallinen vaikutus näyttää olleen suurin 20—30-vuotiaiden ja 30—40-vuotiaiden sekä 10—20 ja 5—10 vuotta yötyössä olleiden työntekijätärinä perheille, siis sellaisten, joilla on enimmäen pieniä lapsia.

Yleensä näyttää yötyö pahimmin vahingoittaneen työntekijätärinä hermostoa. Kolmivuorotyö näyttää tässä suhteessa olleen vahingollisempaa kuin kaksivuorotyö. Lasten ja perheen kannalta yötyö ei ole ollut kovin vahingollista; haitallisempaa se on ollut työntekijätärinä itselleen, varsinkin yötyön alussa, sekä nuorimmille ja vanhimmille ikäluokille. Eri yksilöt kestävät sitä hyvin eri tavalla, mikä näyttää pääasiallisesti riippuvan työntekijätärinä hermoston lujudesta ja heidän nukkumisestaan.

Nattarbetet har hos nästan 1/4 av arbeterskorna uppgivits ha medfört olägenheter för familjen. Detta skadliga inflytande synes ha varit störst för familjerna till de 20—30- och 30—40-åriga arbeterskorna samt till dem, som varit 10—20 och 5—10 år i nattarbete, alltså för familjerna till de personer, vilka ha de flesta små barnen.

I allmänhet synes nattarbetet mest ha skadat arbeterskornas nervsystem. Treskiftsarbetet ser ut att i detta avseende ha varit mera skadligt än tvåskiftsarbetet. Med avseende på barnen och familjen har nattarbetet icke verkat alltför skadligt; mera skadligt har detsamma varit för arbeterskorna själva, i synnerhet vid nattarbetets början, samt för de yngsta och äldsta åldersklasserna. Olika individer uthärda detsamma i mycket olika grad, vilket huvudsakligen tyckes bero på huru starkt arbeterskornas nervsystem är och på deras vila.

Résumé.

Le gouvernement ayant remis à la Chambre, en 1927, un projet de loi interdisant le travail de nuit des femmes, la Chambre décida de faire exécuter une enquête statistique spéciale sur les conditions du travail de nuit dans les ouvrières. Cette enquête a été faite au Bureau de recherches sociales du Ministère des Affaires sociales.

Adoptant le système représentatif, on choisit dans 15 endroits, — villes et centres industriels de la province, — des établissements industriels représentant les différents domaines des industries du papier et du bois, dans lesquelles on emploie le travail à 3 équipes ou dans lesquelles le travail à 2 équipes commence avant 6 heures du matin ou continue après 23 heures, durant quelles heures le nouveau projet de loi interdirait le travail. On recueillit des données auprès des patrons et auprès des ouvrières. Aux premiers, on demanda le nombre des ouvriers, la durée du travail, les conditions sanitaires des places de travail, etc.; aux secondes, on posa des questions sur les conditions de famille, de salaire et de logement, sur le nombre d'enfants, sur leurs soins, etc. En outre, avec le concours des médecins, on exécuta une enquête sur les conditions de santé des ouvrières: les médecins eurent entre autres à donner leur avis sur l'influence du travail de nuit sur la santé des ouvrières.

En 1927, dans tout le pays, on employait au travail de nuit dans 271 établissements industriels en tout 7 682 femmes, dont 4 613 en travail à 2 équipes et 3 069 en travail à 3 équipes. Parmi tous ces établissements, on en choisit pour l'enquête 64, dont 45 appartenant à l'industrie du papier et 19 à celle du bois. Dans ces fabriques, les ouvrières formaient le 34.1 % du total des travailleurs et 4 270 d'entre elles (le 73.8 %) travaillaient par équipes.

On exécutait du travail de nuit pendant toute l'année dans 46 fabriques employant près de $\frac{3}{5}$ du total des ouvrières de nuit; dans 13 fabriques (23.8 % des ouvrières de nuit), on ne travaillait la nuit pendant toute l'année que dans quelque section de la fabrique.

Dans le travail ordinaire de jour, la longueur de la journée brute était habituellement de 9 heures

et de 7—9 heures les samedis et veilles de fêtes; dans le travail à 2 équipes, de 8—9 heures tous les jours de la semaine; dans le travail à 3 équipes, de 8 heures pour tous les jours de la semaine.

La longueur de la journée nette dans le travail ordinaire de jour était habituellement de 8 heures les jours ouvrables, de 7 heures les samedis et veilles de fêtes; dans le travail à 2 équipes, de 8 heures les jours ouvrables et de 7—8 heures les samedis et veilles de fêtes; dans le travail à 3 équipes, de 7 $\frac{1}{2}$ —8 heures tous les jours de la semaine.

Sur les 2 225 ouvrières de nuit qui donnèrent des renseignements sur leur âge, le groupe le plus grand, 36.0 %, était celui de 20—30 ans; le 19.5 % avaient 30—40 ans; le même nombre à peu près, 19.0 %, 40—50 ans; le 12.6 % avaient 18—20 ans, le 8.0 % 50—60 ans; le 3.6 % avaient moins de 18 ans et le 1.3 % plus de 60 ans. Quant à l'état-civil, le 57.3 % étaient célibataires, le 17.8 % mariées, le 22.2 % veuves et le 2.7 % divorcées. Les célibataires formaient le plus grand groupe jusqu'à l'âge de 35 ans; après cet âge, c'étaient les veuves.

Les ouvrières de nuit sont, pour la plupart, des filles d'ouvriers n'ayant pas d'instruction professionnelle et elles-mêmes, tout comme leurs maris, n'ont pas reçu une telle instruction. La plupart de ces femmes ont commencé à faire du travail de nuit avant l'âge de 30 ans, $\frac{1}{3}$ déjà avant 20 ans, mais relativement peu après 40 ans. En général, les ouvrières ne restent pas longtemps dans le travail de nuit; près de $\frac{1}{3}$ pas plus d'une année et 8.1 % seulement y restaient plus de 10 ans.

En ce qui concerne le genre du salaire, 1 475 ouvrières étaient payées à l'heure, 20 à la journée, 14 à la semaine et 635 aux pièces. Le salaire horaire moyen était de 2:65 marcs, variant dans l'industrie du papier entre 2:52 et 3:04 marcs, et entre 2:30 et 2:83 marcs dans l'industrie du bois. Le salaire journalier moyen était de 22:22 marcs, le gain hebdomadaire de 142 marcs, dans l'industrie du papier 143:27 marcs et dans l'industrie du bois 140:61 marcs. En général, les salaires dans l'industrie du papier étaient un peu plus élevés que dans celle du bois. Sur le gain annuel on reçut des renseignements de 1 640

ouvrières de nuit; il variait entre 1 000—15 000 marcs, étant en moyenne de 6 666 marcs, soit 7 523 marcs dans l'industrie du papier et 5 752 dans celle du bois. — Les ouvrières de 40—55 ans avaient les meilleurs revenus annuels. Chez celles de plus de 55 ans les revenus étaient moindres, mais toujours un peu supérieurs à ceux des ouvrières de 21—40 ans.

Sur 220 ouvrières avaient un mari ayant un travail salairé pendant toute l'année. Le salaire annuel des maris de 289 ouvrières variait essentiellement entre 5 000 et 20 000 marcs, avec une moyenne de 11 403 marcs.

882 ouvrières, 93.2 %, donnèrent des informations sur le nombre des membres dans les ménages d'ouvrières de nuit avec famille. Ces ménages comprenaient en tout 3 217 membres, ainsi en moyenne 3.6 personnes par ménage. Le plus grand groupe, 24.2 %, était formé des ouvrières dont le ménage comprenait 3 personnes; les groupes suivants étaient ceux des ménages de 2 personnes, 21.8 %, et de 4 personnes, 21.4 %.

Sur 865 ouvrières de nuit mariées et ayant une famille, le 11.9 % n'entretenaient qu'elles-mêmes. Le 33.5 % devaient entretenir complètement 2 personnes; le 27.0 % 3 personnes et le 30.0 % 4—5 personnes.

Le 58.1 % des ouvrières de nuit qui ont fourni des renseignements, avaient une demeure particulière, tandis que le 41.9 % logeaient chez autrui. Ce sont surtout les femmes d'âge moyen qui avaient des logements particuliers, les plus jeunes formant la majeure partie des co-locataires. En ce qui concerne le logement des ouvrières de nuit avec et de celles sans famille, 88.5 % des premières mais seulement 29.9 % des dernières avaient une habitation particulière; tandis que 11.5 % des ouvrières avec famille et plus de $\frac{2}{3}$ ou 70.1 % des ouvrières sans famille étaient co-locataires. On ne trouvait que rarement des logements de plus d'une ou deux pièces. La sur-population était remarquablement grande dans les logements d'une seule pièce; mais elle était encore plus considérable parmi les co-locataires, surtout celles qui habitaient chez leurs parents.

Concernant les conditions de nourriture des 1 370 ouvrières examinées par des médecins on a obtenu des informations sur 1 345. De celles-ci 127, 9.4 %, étaient grasses, 926, 68.9 %, normales et 292, 21.7 %, maigres. 18.6 % des ouvrières qui ont répondu à l'enquête ont maigri pendant le temps qu'elles ont travaillé la nuit. Quant à la constitution physique, 78.2 % des 1 354 ouvrières étaient normales, 10.6 % fortes et 11.2 % faibles.

La santé était bonne chez 96.1 % et mauvaise chez 3.9 %.

En ce qui concerne les maladies des ouvrières de nuit, 64.5 % des femmes mariées et 56.1 % des célibataires étaient malades déjà avant de commencer le travail de nuit. 82.4 % des femmes mariées et 73.2 % des célibataires sont tombées malades pendant qu'elles faisaient du travail de nuit. Sur chaque ouvrière de nuit tombée malade il y avait avant le travail de nuit 1.8 et pendant le travail de nuit 2.3 maladies.

La plus commune des maladies, tant avant que pendant le travail de nuit, était la nervosité, qui comprend ici aussi l'insomnie et les maux de tête. Les plus communes étaient ensuite le rhumatisme, la gonorrhée et les maladies de l'estomac et des intestins.

Le travail de nuit a affecté la santé des ouvrières le plus fortement tout de suite au début de ce travail. Les conditions de logement insuffisantes et le mauvais sommeil semblent avoir sensiblement aggravé l'effet néfaste du travail de nuit.

Des accidents sont arrivés à 28.4 % des ouvrières qui ont répondu à l'enquête. Sur ces accidents, dont l'heure a été indiquée, près des $\frac{4}{5}$ sont arrivés la nuit, entre 21 h. et 6 h. Les femmes de moins de 25 ans et celles de 40—50 ans ont été les plus accidentées. La plupart des accidents ont été causés par des machines.

Les accouchements des ouvrières de nuit ne semblent pas avoir été influencés par le travail de nuit, étant donné que 92.2 % en étaient normaux. Des ouvrières mariées 873 ou 89.3 % étaient mères, et elles avaient mis au monde 3 476 enfants, c. à d. en moyenne 4 par personne. Des ouvrières non mariées 202 ou 15.4 % avaient accouché en tout de 309 enfants, donc en moyenne $1\frac{1}{2}$ enfant par mère. Le travail de nuit des mères ne semble pas non plus avoir nuit à la santé des enfants, car une proportion plus grande des enfants nés avant le travail de nuit étaient malades que de ceux nés pendant le travail de nuit. En ce qui concerne la mortalité des enfants, 26.9 % de tous les enfants sont morts, dont 27.4 % d'enfants légitimes et 19.5 % d'enfants illégitimes. Les causes de décès des enfants les plus communes étaient les maladies non tuberculeuses des poumons ainsi que les maladies de l'estomac et des intestins.

Selon les informations données par les ouvrières elles-mêmes, le travail de nuit a été nuisible à la santé de près des $\frac{2}{3}$ des femmes, mais les médecins n'ont pu constater d'influence nocive que sur 19.0 % des ouvrières. Selon les informations des premières ce serait le travail par double équipe qui

aurait été le plus nuisible, mais selon les médecins ce serait le travail par trois équipes. Les deux sources d'information sont d'accord en ce que le travail de nuit est plus nuisible aux femmes de moins de 30 et à celles de plus de 50 ou 60 ans qu'à celles d'un âge moyen, de même qu'aux premiers temps du travail et d'autre part à un âge professionnel plus avancé. Près de $\frac{1}{4}$ des ouvrières ont dit que le travail de nuit a été nuisible à la famille. Cette influence a été forte surtout dans les familles des femmes entre 20 et 30 ainsi qu'entre

30 et 40 ans et dans celles des femmes qui ont fait du travail de nuit pendant 10—20 et 5—10 ans; ainsi dans les familles où il y avait le plus de petits enfants.

Malgré qu'on n'ait pas pu, dans cette recherche, à cause de l'insuffisance du matériel primaire, suffisamment approfondir l'étude des cas spéciaux, elle semble toutefois donner en grandes lignes une image exacte des conditions générales et de la santé des ouvrières de nuit, ainsi que de l'influence du travail par équipes sur ces ouvrières.

2. Ruokailu- ja lepoetkien alkamis- ja päättymisajat. — De klockslag, mellan vilka rasterna infalla.

	Tavallisina arkipäivinä. Å vanliga vardagar.	Lauantaisin ja aatto- päivin. Å lördagar och helg- dagsaftnar.	Sunnuntaisin ja pyhä- päivin. Å sön- och helgdagar.
<i>Tavallisessa päivätöissä — Vid vanligt dag- arbete</i>			
<i>2-vuorotyössä — Vid arbete med 2 skift</i> ..			
I vuorossa — Vid I skiftet			
II vuorossa — Vid II skiftet			
<i>3-vuorotyössä — Vid arbete med 3 skift</i> ..			
I vuorossa — Vid I skiftet			
II vuorossa — Vid II skiftet			
III vuorossa — Vid III skiftet			

3. Onko erikoista väliaikaa vuorojen vaihtuessa ja jos on, miten pitkä se on I vuoron jälkeen? — Finnes en särskild mellantid vid ombytet av skiften och i så fall huru lång är den efter I skiftet? .....
 ..... II vuoron jälkeen? — efter II skiftet? ..... III vuoron jälkeen? — efter
 III skiftet? ..... Kuinka se käytetään? — Huru användes den? .....
4. Missä järjestyksessä kolmivuorotyössä vuorot vaihtuvat? — I vilken ordning ombyttas skiften vid arbete med 3 skift? .....
5. Kuinka pitkä keskeytymätön sunnuntailepo on niillä, jotka ovat työskennelleet I vuorossa? — Huru lång oavbruten söndagsvila ha de, som under veckan varit sysselsatta vid I skiftet? .....
 II vuorossa? — II skiftet? ..... III vuorossa? — III skiftet? .....
6. Millä tavoin on työntekijäin palkalliset vuosiloma-ajat järjestetty? — På vilket sätt är arbetarnas semesterledighet med lön ordnad? .....

VI. Ylityö. — Övertidsarbete.

1. Onko ylityötä kautta vuoden? — Förekommer övertidsarbete hela året om? ..... vaiko seson-
 geittain ja minä vuodenaikoina? — eller säsongvis och företrädesvis under vilka tider av året? .....
2. Käytetäänkö yötyöntekijättäriä ylityöhön ennen vuoron alkamista tai sen päätyttyä: — Användas natt-
 arbeterskorna till övertidsarbete före skiftets början eller efter dess slut:
 a) päivävuorossa: montako tavallisesti? — vid dagskifte: huru många vanligen? .....
 kuinka kauan suunnilleen? — huru länge ungefär? .....
 b) yövuorossa: montako tavallisesti? — vid nattskifte: huru många vanligen? .....
 kuinka kauan suunnilleen? — huru länge ungefär? .....

VII. Työhuoneisto. — Arbetslokalen.

1. Millainen lämmitysjärjestelmä? — Huru dan uppvärmningssystem? .....
2. Millainen ilmanvaihtojärjestelmä? — Huru dan ventilationssystem? .....
3. Millainen valaistus? — Huru dan belysning? .....
4. Onko työpaikassanne vesijohto? — Finnes i arbetslokalen vattenledning? .....
5. Onko työvälillä erikoinen huone ruokailu- ja lepoetkinä oleskelua varten? — Ha arbetarna ett särskilt
 rum, där de kunna intaga sina måltider och uppehålla sig under rasterna? .....
6. Onko naisilla tätä varten eri huone? — Finnes för detta ändamål ett särskilt rum för de kvinnliga arbetarna?
 .....

VIII. Erityisiä huomautuksia. — Särskilda anmärningar:

.....
 .....
 .....

..... den ..... kuun ..... p:nä 1928.

(paikka — ort)

(nimi — namn)

Ohjeita. — Anvisningar.

Tutkimus tarkoittaa vain niitä teollisuuslaitoksia, joissa on naisia *3-vuorotyössä* tai työskentelee *2-vuorotyössä* jonkin aikaa *aamuisin* ennen kello 6:ta tai *iltaisin* kello 11:n jälkeen. — Undersökningen omfattar endast de industriella inrättningar, i vilka finnas kvinnor, som äro sysselsatta i arbete med 3 skift eller i arbete med 2 skift någon tid på morgonen före kl. 6 eller på aftonen efter kl. 11.

IV: Työntekijäin koko lukumäärä sekä naispuolisten työntekijäin luku on ilmoitettava siltä hetkeltä, jolloin vastaus annetaan. Jos tehtaassa tehdään sekä 2- että 3-vuorotyötä yhtäkaaa, mutta ei vastauksen antamishetkellä, on ilmoitettava 2- ja 3-vuorotyössä olevien naisten luku niin suureksi, kuin se oli silloin, jolloin tehtaassa viimeksi esiintyi yhtäkaaa 2- ja 3-vuorotyötä. — Hela antalet arbetare samt antalet kvinnliga arbetare skall uppgivas för den tidpunkt, då svaret lämnas. Därest i fabriken samtidigt förekommer arbete med 2 skift och med 3 skift, men icke vid den tidpunkt, då uppgifterna avgivas, skall antalet kvinnor i arbete med 2 och 3 skift uppgivas sådant det var då arbetet med 2 och 3 skift sist förekom samtidigt i fabriken.

V. 3: Vuorojen vaihtumisajan käyttämisestä selitetään, onko työntekijäin oltava koneiden ääressä jo ennen vuoron alkamista ja vielä sen päätyttyä ja toimittavatko koneiden voitelun y. m. s. erikoiset työntekijät. — Beträffande användandet av den tid, då skiften avlösa varandra, förklaras, om arbetarna måste vara vid maskinerna redan innan skiftet börjar och ännu efter dess slut och huruvida smörjningen av maskinerna etc. verkställes av särskilda arbetare.

V. 4: Vastauksessa on ilmoitettava, miksi vuoroksi aamupäivä-, iltapäivä- ja yövuorot vaihtuvat seuraavilla viikoilla. — I svaret skall angivas, till vilket skift resp. förmiddags-, eftermiddags- och natts skiftet övergår under resp. följande veckor.

Vastaukset on, mikäli mahdollista, annettava *kaikkiin* kysymyksiin, mutta ellei se käy päinsä, on vastattava niihin kohtiin, joihin voidaan. — Svar skola, såvitt möjligt, givas på *alla* frågor; låter detta sig icke göra, besvaras de punkter, som man kan ge upplysning om.

Vastauksissa voidaan käyttää asianomaisen sanan *alleiviivausta*. — I svaren kan det ifrågavarande ordet *understreckas*.

Liite II.

TILASTOLLINEN PÄÄTOIMISTO
SOSIALITILASTOLLINEN OSASTO

Helsinki
 Unioninkatu 26 E.

Kaavake B.
 Työntekijättäriille.

H u o m i! Näitä tietoja käytetään vain tähän tilastolliseen tutkimukseen, pitäen ne täysin salaisina.

Yötyöntekijättärien työolot.

- I. Tehtaan, työpajan, sahan nimi: .....
 ja paikkakunta, missä se sijaitsee: .....

II. Yleisiä kysymyksiä.

1. Nimi: .....
2. Syntymäpaikka ja -aika: .....
3. Oletteko naimaton, naimisissa, leski, eronnut? .....
4. Ammattinne tai erikoisalanne ammatissa: .....
5. Isänne ammatti: .....
6. Äitinne ammatti: .....
7. Miehenne ammatti: .....

III. Lapset.

1. Montako lasta olette synnyttänyt? .....
2. Montako lasta Teillä on nyt kotona, ja minkä ikäisiä ne ovat? .....
3. Onko joku lapsistanne muualla hoidettavana? .....
4. Kuka hoitaa lapsianne Teidän ollessanne työssä päivällä: joku perheenjäsen? ..... palvelija?
 ..... joku toinen perhe? ..... vai oleskelevatko he päiväkodissa? ..... lasten-
 seimessä? ..... lastentarhassa? ..... tai yksin? .....
5. Samoin yöllä? .....
6. Ovatko lapsenne terveitä? ..... vai onko niissä sairaalloisia tai sairaita? .....

IV. Taloudelliset suhteet.

a. Naimisissa olevien ja leskien, joilla on lapsia:

1. Montako henkeä kuuluu kaikkiaan ruokakuntaanne, itsenne mukaan lukien? ..... niistä
 perheenjäseniä? ..... palvelijoita? ..... muita? .....
2. Montako henkeä (itsenne ja miehenne mukaan lukien) elätätte miehenne kanssa kokonaan? .....
 osittain? .....
3. Onko miehenne työkykyinen? ..... osittain työkyvytön? ..... kokonaan työkyvytön? ....
4. Onko hän raitis ja säännöllinen elintavoiltaan? .....
5. Onko miehellenne ollut vakinaista työtä ympäri vuoden? ..... vai onko hän tavallisesti osan
 vuotta työttömänä? ..... Onko hän nyt työttömänä? .....
6. Kuinka suuri oli hänen vuosiansionsa viime vuonna? .....
7. Paljonko hän antaa viikossa vuokraan ja kotitalousmenoihin? .....
8. Kuinka moni muista perheenne jäsenistä on kodin ulkopuolella vakinaisessa ansiotyössä? ..... tai tila-
 päisessä? ..... taikka tekee ansiotyötä kotona (esim. ompelutyötä, käsitöitä, maataloustöitä y. m. s.)? ..
9. Paljonko he antavat viikossa kotitalousmenoihin ja vuokraan? .....

b. *Naimattomien (myös sellaisten, joilla on aviottomia lapsia) ja lapsettomien leskien:*

1. Asutteko yksin? .....
2. Jos asutte vanhempienne luona, paljonko annatte heille viikossa kotitalousmenoihin ja vuokraan? .....
3. Saatteko omaan elatukseenne avustusta ja paljonko viikossa vanhemmiltaan? ..... muilta? .....
4. Onko Teidän elätettävä ja montako aviottomia lapsia? ..... muita omaisia? ..... tai muita henkilöitä? .....
5. Saatteko heidän elatukseenne avustusta ja kuinka paljon viikossa kunnalta? ..... muulta taholta? .....

Henkivakuutus (sekä perheellisten että yksinäisten vastattava).

1. Oletteko henkivakuutettu ja kuinka suuresta summasta? .....
2. Onko muita perheenne jäseniä henkivakuutettu ja paljostako? .....
3. Henkivakuutusmaksunne vuodessa: ..... mk; toisten perheenne jäsenten henkivakuutusmaksut yhteensä vuodessa: ..... mk.

V. Asunto-olot.

1. Asutteko omassa asuinrakennuksessa (maalais- tai kaupunkitalossa, osakehuoneistossa, torpassa tai mäkituvassa), työnantajanne omistamassa asunnossa, vuokrahuoneistossa, vuokralla vanhempienne tai vieraiden luona? .....
2. Onko oma asuinrakennuksenne omalla vaiko vuokrapalstalla? .....
3. Onko Teillä perunamaata? ..... tai keittiökasvitarha? .....
omalla maalla: » ..... » .....
vuokramaalla: » ..... » .....
työnantajan maalla: » ..... » .....
4. Onko Teillä lehmä, sika, kanoja tai muita kotieläimiä? .....
5. Montako asuinhuonetta, keittiö mukaanluettuna, on asunnossanne kaikkiaan? ..... niistä lämmitettäviä? ..... (Asuinhuoneisiin ei lueta kylpyhuonetta, eteistä eikä eteishallia y. m. s.)
6. Onko Teillä asunnossanne keittiöhella? ..... tai hellauuni (korkea tiili- tai kaakeliuuni, johon on sovitettu hella)? ..... taikka osuus keittiöön? .....
7. Onko asunnossanne keskuslämmitys? ..... vesijohto? ..... sähkövalo? ..... lika-johto? ..... kaasujohto? .....
8. Mitä säilytyspaikkoja on huoneistossanne: kellari? ..... ullakko? ..... ruokakomeroita? ..... vaatekomeroita? ..... muita? .....
9. Huoneiden lattiapinta-ala: ..... (tai pituus: ..... ja leveys: .....) ja korkeus: .....
10. (Yksinomaan perheellisten vastattava, joihin luetaan myös ne naiset, joilla on aviottomia lapsia). Montako henkeä asunnossanne asuu: perheenjäseniä (tiedonantaja mukaan luettuna)? ..... palvelijoita? ..... muita? .....
- (Yksinäisten, lapsettomien leskienkin, vastattava.) Montako teitä asuu samassa huoneessa? .....
11. Montako huoneistonne asukkaista on 2-vuorotyössä? ..... 3-vuorotyössä? .....
12. Montako huonetovereistanne on 2-vuorotyössä? ..... 3-vuorotyössä? .....
13. Montako henkeä, Te itse mukaan luettuna, nukkuu siinä huoneessa kuin Te? ..... Montako niistä on vieraita? .....
14. Onko samassa huoneessa nukkuvissa ja montako eri sukupuolta olevia aikuisia sukulaisia? ..... tai vieraita? .....
15. Montako tuntia keskimäärin nukutte päivällä yötyössä oltuanne? .....
16. Saatteko nukkua rauhassa yötyön jälkeen, minkään häiritsemättä untanne? .....
17. Paljonko menee omasta asuinrakennuksestanne kunnossapitokuluja vuosittain? ..... osakehuoneistostanne yhtiövuokraa y. m. maksuja kuukaudessa? ..... kuukausivuokraa vuokra-asunnostanne? .....
18. Sisältyykö vuokraan valo? ..... ja lämpö? ..... (sekä yksinäisillä): kahvi ja tee? ..... joku ateria ja mikä? ..... vaatteiden pesu ja puhdistus? ..... täysihoito? .....
19. Oletteko vuokrannut huoneita vieraille vai onko omissa asuinhuoneissanne vuokralaisia? .....
20. Paljonko saatte niiltä vuokraa kuukaudessa? .....

VI. Sivistysolot.

1. Oletteko käynyt kansakoulua? .....
2. Oletteko suorittanut sen koko oppijakson? ..... ja jatkokurssin? .....
3. Oletteko ollut kansanopistossa, ammattikoulussa tai jossain muussa oppilaitoksessa? .....
4. Oletteko kirjoitustaitoinen? .....
5. Tilaatteko jotakin sanomalehteä? .....

VII. Työ- ja tulosuhteet.

1. Työskentelettekö 2- vai 3-vuoroisessa työssä? .....
2. Kauanko olette ollut vuorotyössä? ..... nykyisellä paikkakunnalla? .....
..... nykyisellä työnantajalla? .....
3. Millä paikkakunnalla ja missä työssä olitte ennen tähän työhön tuloanne? .....
4. Minkätähden olette ryhtynyt vuorotyöhön? .....
5. Montako tuntia työskentelette nykyään vuorokaudessa? ..... mistä mihin? .....
6. Miten pitkä matka on asunnostanne työpaikkaanne? .....
7. Onko Teillä ollut ylityötä ja paljonko keskimäärin viikkoa kohden? .....
8. Oletteko ollut työttömänä viime vuonna? ..... milloin? .....
kuinka kauan? .....
9. Työskentelettekö tunti- vai päiväpalkalla? ..... vaiko urakalla? .....
jos molemmilla tavoin, kummallako yleisemmin? .....
10. Paljonko saatte nykyään palkkaa tunnilta? ..... päivältä? ..... viikolta? ..... tai suuriko
on keskimääräinen viikkoansionne kappaletyöstä? .....
11. Onko Teillä päivällä lisäansiota? ..... millaista? ..... ja paljonko siitä
saatte keskimäärin viikossa? .....
12. Kuuluuko Teille palkan lisäksi muita taloudellisia etuja (kuten vapaa asunto, lämpö y. m.) ja mitä, sekä
paljonko arvosta? .....
13. Kuinka suuri oli vuosiansionne viime vuonna? .....
14. Pidätetäänkö palkastanne ja paljonko vuokran maksuksi? ..... veroihin? ..... muuta
korvausta? .....
15. Onko työpaikallanne riittävän suurta ja lämmintä erityistä huonetta ruokailu- ja lepoetkiä varten?
..... Onko naisilla tätä varten eri huone? .....
16. Onko työpaikalla saatavana lämmintä ruokaa? ..... kahvia? ..... teetä? ..... kylmää
ruokaa? ..... kaljaa? ..... maitoa? ..... muuta? ..... Onko
työpaikalla tilaisuutta lämmittää ruokaanne? .....
17. Aterioitteko ruokailuajana tehdasalueen ulkopuolella? .....
18. Kuinka usein päivässä syötte kotona lämmintä ruokaa? ..... kylmää ruokaa? .....
kahvia ja leipää? ..... muuta? .....

VIII. Jäsenyys yhdistyksissä.

- Oletteko jäsenenä hautaus-, sairaus-, työttömyys- tai muissa apukassoissa (mainittava missä)? .....
- .....
- ammattiosastoissa? .....
- sekä raittiusseuroissa? ..... tai muissa valistus-
järjestöissä? .....
- ja paljonko maksatte niihin yhteensä kuukaudessa tai vuodessa? .....

IX. Köyhäinhoitoavustus.

Vuonna 1927 saanut kunnanapua:

1. Maksutonta sairashoitoa ..... päivää.
2. Käteistä rahaa ..... mk.
3. Luontois- tai muuta avustusta (raha-arvo): ..... mk.
4. Hätäaputoita (aika milloin ja montako päivää): ..... Niistä
saatu päivältä ..... mk., yhteensä ..... mk.

X. Sairaudet vuonna 1927.

1. Pitempiaikaisten sairauksien laatu: .....
2. Itsenne ja perheenne sairausmenot: ..... mk., joista maksanut itse ..... mk., työnantaja ..... mk., kunta ..... mk.
3. Yleinen terveydentilanne (hyvä, välttävä, heikko): .....

XI. Yötyön seuraukset.

1. Oletteko huomannut yöllä työskentelemisen vaikuttavan haitallisesti ja millä tavoin päivälepoonne? ..... voimiinne? ..... ja terveyteenne?.....
2. Oletteko huomannut kotinne tai lastenne jossain suhteessa erikoisesti joutuvan kärsimään siitä, että työskentelette yötyössä? .....
3. Jos olette aikaisemmin ollut päivätyössä, tuntuuko vuorotyö rasittavammalta? .....

XII. Muilta tiedonantajanne ja huomautuksianne yötyöntekijättärien yleisistä olosuhteista, työpaikasta ja työoloista, varsinkin yötyön tuottamista haitoista, paikkakunnan yleisistä olosuhteista ja niissä esiintyneistä epäkohdista y. m., toivomuksianne ja ehdotuksianne epäkohtain korjaamisesta ja olosuhteidenne parantamisesta sekä töiden järjestämisestä siinä tapauksessa, että naisten yötyö kielletään.

..... kuun ..... p:nä 1928.

(paikka)

(nimi)

Ohjeita.

Tutkimus tarkoittaa vain niitä naisia, jotka ovat 3-vuorotyössä tai työskentelevät 2-vuorotyössä jonkin aikaa aamuisin ennen kello 6:ta tai iltaisin kello 11:n jälkeen.

IV a): 2, 8, 9: Vastattaviin lukuihin on sisällytettävä lapset, vanhemmat y. m. kotitalouteenne kuuluvat henkilöt.

Vastaukset on, mikäli mahdollista, annettava *kaikkiin* kysymyksiin, mutta ellei se käy päinsä, on vastattava niihin kohtiin, joihin voidaan.

Vastauksissa voidaan käyttää asianomaisen sanan *allevivausta*.

Bilaga II.

STATISTISKA CENTRALBYRÅN
SOCIALSTATISTISKA AVDELNINGEN

Helsingfors
Unionsgatan 26 E.

Formulär B.
För arbetarna.

Obs! Dessa uppgifter användas endast för ifrågavarande undersökning och komma icke till obehörigas kännedom.

Nattarbeterskornas arbetsförhållanden.

I. Fabriken, verkstadens, sågens namn: .....
och ort, där den är belägen: .....

II. Allmänna frågor.

1. Namn: .....
2. Födelseort och -tid: .....
3. Är Ni ogift, gift, änka, fränskild? .....
4. Yrke eller yrkesspecialitet: .....
5. Faderns yrke: .....
6. Moderns yrke: .....
7. Mannens yrke: .....

III. Barnen.

1. Åt huru många barn har Ni givit livet? .....
2. Huru många barn har Ni hemma och huru gamla äro de? .....
3. Vårdas något av Edra barn utom hemmet? .....
4. Vem sköter om barnen, medan Ni är i arbete om dagen: någon familjemedlem? ..... tjänarinna?
..... någon annan familj? ..... eller äro de i daghem? ..... i barnkrubba?
..... i barnträdgård? ..... eller allena? .....
5. D:o om natten? .....
6. Äro Edra barn friska? ..... eller är något av dem sjukligt eller sjukt? .....

IV. Ekonomiska förhållanden.

a. För gifta inberäknat änkor med barn:

1. Huru många personer Ni själv inberäknad höra till Edert matlag? ..... familjemedlemmar? ..
tjänarinnor? ..... andra? .....
2. Huru många personer (Ni själv och Eder man inberäknade) försörjer Ni tillsammans med Er man
helt och hållet? ..... delvis? .....
3. Är Er man arbetsför? ..... delvis eller helt och hållet arbetsoförmögen? .....
4. Är Er man nykter och för han ett ordentligt levnadssätt? .....
5. Har han haft stadigvarande arbete året om? ..... eller är han vanligen arbetslös under en
del av året? ..... Är han nu utan arbete? .....
6. Huru stor var hans arbetsförtjänst under senaste år? .....
7. Huru mycket ger han i veckan till hyra och hushållsutgifter? .....
8. Huru många av Edra andra familjemedlemmar ha stadigvarande förvärvsarbete utom hemmet? .....
..... eller tillfälligt arbete? ..... eller förvärvsarbete hemma (t. ex. sömnadsarbete, hand-
arbeten, lantbruksarbeten o. a. dyl.)? .....
9. Huru mycket giva de i veckan till hyra och hushållsutgifter? .....

b. För ogifta (inberäknat kvinnor med oäkta barn) och för barnlösa änkor:

1. Bor Ni allena? .....
2. Ifall Ni bor hos Edra föräldrar, huru mycket betalar Ni åt dem i veckan till hyra och hushållsutgifter?
.....

3. Får Ni till Ert eget uppehålle understöd och huru mycket i veckan av Edra föräldrar? .....
av andra? .....
4. Har Ni att försörja något och huru många oäkta barn? ..... anförvanter? .....
andra personer? .....
5. Får Ni till deras uppehålle understöd och huru mycket i veckan av kommunen? .....
från annat håll? .....

Livförsäkring (såväl för arbetare med familj som för ensamstående personer).

1. Är Ni livförsäkrad och till huru stort belopp? .....
2. Äro några andra familjemedlemmar livförsäkrade och till vilka belopp? .....
3. Eder livförsäkringsavgift per år: ..... mk; andra familjemedlemmars livförsäkringsavgifter per
år: ..... mk.

V. Bostadsförhållanden.

1. Har Ni egen bostad (lant- eller stadsgård, aktielokal, torp eller backstuga), bor Ni i bostad tillhörande
Eder arbetsgivare, i hyresbostad, eller bor Ni på hyra hos Edra föräldrar eller hos främmande personer?
.....
2. Är Eder egen bostad belägen på egen tomt eller på arrendetomt? .....
3. Har Ni potatisland? ..... eller köksträdgård?.....
på egen jord: » ..... » .....
på arrendejord: » ..... » .....
på arbetsgivarens jord: » ..... » .....
4. Har Ni ko, svin, höns eller andra husdjur? .....
5. Huru många boningsrum, köket inberäknat, inrymmer Eder bostad? ..... huru många av dem
äro sådana, som kunna uppvärmas? ..... (Som boningsrum räknas icke badrum, tambur, hall o. a. dyl.)
6. Har Ni i Eder bostad kökshäll? ..... eller hällkachelugn (en hög tegel- eller kachelugn, i
vilken en häll är inpassad)? ..... eller har Ni andel i kök? .....
7. Har Ni i Eder bostad centralvärme? ..... vattenledning? ..... elektriskt ljus?
..... avloppsbacken? ..... gasledning? .....
8. Vilka slag av förvaringsställen har Ni i Eder bostad: källare? ..... vind? .....
matkotor? ..... garderöber? ..... andra? .....
9. Rummens golvyta: ..... (eller längd: ..... och bredd: .....) och höjd: .....
10. (Endast för arbetare med familj, kvinnor med oäkta barn däri inberäknade). Huru många personer bo
i Eder bostad: familjemedlemmar (Ni själv inberäknad)? ..... tjänare? ..... andra?
..... (För ensamstående personer, barnlösa änkor inberäknade). Huru många personer bo i
samma rum som Ni? .....
11. Huru många av lokalens invånare ha 2-skiftsarbete? ..... 3-skiftsarbete? .....
12. Huru många av Edra rumkamrater äro i 2-skiftsarbete? ..... 3-skiftsarbete? .....
13. Huru många personer, Ni själv inberäknad, sova i samma rum som Ni? ..... Huru många av
dem äro främmande personer? .....
14. Sova i samma rum som Ni fullvuxna släktingar av annat kön och vilka?.....
främmande personer av annat kön? .....
15. Huru många timmar i medeltal sover Ni om dagen efter att ha arbetat om natten? .....
16. Får Ni efter att ha arbetat om natten vila ostörd om dagen? .....
17. Huru mycket kostar underhållet av Ert eget boningshus per år? ..... huru stora äro de
till bolaget gående hyres- och andra utgifterna för Eder aktielokal per månad? ..... huru
stor är månadshyran för Eder hyresbostad? .....
18. Ingår i hyran lyse? ..... och värme? ..... (och för ensamstående): kaffe eller te?
..... någon måltid och vilken? ..... tvätt och rengöring av kläder? .....
..... helinackordering? .....
19. Har Ni uthyrt rum eller bo i Edra egna boningsrum främmande personer? .....
20. Huru mycket får Ni i hyra av dem per månad?.....

VI. Bildningsförhållanden.

1. Har Ni gått i folkskola? .....
2. Har Ni genomgått folkskola? ..... och dess fortsättningskurs? .....

3. Har Ni gått i folkhögskola, i yrkesskola eller i något annat läroverk? .....
4. Är Ni skrivkunnig? .....
5. Är Ni prenumerant å någon tidning? .....

VII. Arbets- och inkomstförhållanden.

1. Är Ni i 2- eller 3-skiftarbete? .....
2. Huru länge har Ni varit sysselsatt i skiftarbete? ..... å den nuvarande orten? .....
..... hos den nuvarande arbetsgivaren? .....
3. På vilken ort och i vilket arbete var Ni, innan Ni började med detta arbete? .....
4. Varför har Ni tagit anställning i skiftarbete? .....
5. Huru många timmar arbetar Ni per dygn? ..... fr. kl. .... till kl. ....
6. På vilket avstånd från den nuvarande arbetsplatsen är Eder bostad belägen? .....
7. Har Ni haft övertidsarbete och huru många timmar i medeltal per vecka? .....
8. Har Ni varit arbetslös under senaste år? ..... när? .....
huru länge? .....
9. Har Ni tim- eller daglön? ..... eller ackordlön? .....
eller vilken lön företrädesvis? .....
10. Huru stor är Eder lön per timme? ..... per dag? ..... per vecka? .....
eller huru stor är Eder medelförtjänst för vecka i styckearbete? .....
11. Har Ni om dagen biförtjänst? ..... av vilket slag? .....
och huru mycket förtjänar Ni på detta sätt i medeltal per vecka? .....
12. Åtnjuter Ni, utom lön, också andra ekonomiska förmåner (såsom fri bostad, värme m. m.) och vilka,
och till vilket värde? .....
13. Huru stor var Eder årsförtjänst under senaste år? .....
14. Brukar någon del av lönen innehållas och huru mycket för hyran? ..... för skatter? .....
för andra ändamål? .....
15. Finns det på arbetsplatsen något tillräckligt stort och varmt särskilt rum, i vilket arbetarna kunna in-
taga sina måltider och tillbringa sina raster? ..... Ha kvinnorna för detta ända-
mål ett eget rum? .....
16. Får Ni på arbetsplatsen varm mat? ..... kaffe? ..... te? ..... kall mat? .....
svagdricka? ..... mjölk? ..... något annat? ..... Kan Ni på arbetsplatsen värma
upp Er mat? .....
17. Intager Ni Edra måltider utanför fabriksområdet? .....
18. Huru många gånger om dagen äter Ni hemma varm mat? ..... kall mat? ..... kaffe med
bröd? ..... annat? .....

VIII. Medlemskap i föreningar.

- Är Ni medlem i begravnings-, sjuk-, arbetslöshets- eller annan understöds-kassa (bör angivas i vilka)?
.....
.....
i fackförening? .....

ävensom i nykterhetsförening? .....

eller i andra upplysningsorganisationer? .....

och huru mycket betalar Ni till dem alla sammanlagt i månaden eller om året? .....

IX. Fattigvårdsunderstöd.

Under år 1927 erhållit från kommunen:

1. Fri sjukvård ..... dagar.
2. Kontant understöd ..... mk.
3. Natura- eller annat understöd (penningvärde): ..... mk.
4. Nödhjulsarbete (när och huru många dagar): ..... Därför
erhållen lön per dag ..... mk., tillsammans ..... mk.

X. Sjukdom under år 1927.

1. Arten av långvarigare sjukdom: .....
2. Sjukvårdsutgifter för Eder själv och Eder familj: ..... mk., varav Ni själv betalat ..... mk., arbetsgivaren ..... mk., kommunen ..... mk.
3. Hälsotillstånd (gott, tämligen gott, lågt): .....

XI. Nattarbetets följder.

1. Har Ni märkt, att nattarbetet verkat menligt på Eder dagsvila och på vilket sätt? .....
..... på Edra krafter? ..... på Eder hälsa? .....
2. Har Ni märkt, att Ert hem eller Edra barn i något avseende särskilt lidit för Edert nattarbets skull? .....
3. Har Ni tidigare haft dagarbete, och finner Ni i så fall nattarbetet mera ansträngande? .....

XII. Övriga uppgifter och anmärkningar angående nattarbetetskornas allmänna levnadsvillkor, förhållandena på arbetsplatsen, nattarbetets menliga verkningar, ortsförhållandena i allmänhet och där förefintliga skuggsidor m. m., önskemål och förslag rörande avhjälpan det av missförhållandena och förbättrandet av levnadsvillkoren samt rörande arbetets ordnande för den händelse att nattarbetet för kvinnor skulle förbjudas.

.....

.....

..... den ..... 1928.

(ort)

(namn)

Anvisningar.

Undersökningen avser endast de kvinnor, som äro i 3-skiftsarbete eller vid arbete med 2 skift arbeta någon-tid på morgonen före kl. 6 eller på aftonen efter kl. 11.

IV a): 2, 8, 9: I talen böra inräknas barn, föräldrar m. fl. till Edert hushåll hörande personer.

Svar skall, såvitt möjligt, lämnas på *alla* frågor, men ifall detta ej kan göras, på dem, som man kan besvara.

Som svar kan det ord i formuläret, som utgör svar på frågan, *understrykas*.

TILASTOLLINEN PÄÄTOIMISTO
SOSIALITILASTOLLINEN OSASTO

Kaavake C. — Formulär C.

Lääkärille. — För läkaren.

STATISTISKA CENTRALBYRÅN
SOCIALSTATISTISKA AVDELNINGEN

Helsinki. — Helsingfors.

Unioninkatu 26 E. — Unionsg. 26 E.

**Yötyöntekijättärien terveyssuhteet.
Nattarbeterskornas hälsförhållanden.**

1. Työpaikka. — Arbetsplats: .....
2. Nimi. — Namn: .....
3. Ikä. — Ålder: .....
4. Onko yötyöntekijätär naimaton? — Är nattarbeterskan ogift? ..... naimisissa? — gift? .....
..... leski tai eronnut? — änka eller fränskild? .....
5. Onko aviomies (ilmoituksen mukaan) terve? — Är maken (enligt uppgift) frisk? ..... Mitä
tauteja hän sairastaa? — Vilka sjukdomar lider han av? .....
6. Onko lapsia? — Finnas barn? ..... Montako? — Huru många? ..... Lasten terveydentila. —
Barnens hälsotillstånd: ..... Hoitaako ja imettääkö yötyöntekijätär itse lapsiaan?
— Sköter och ammar nattarbeterskan själv sina barn? .....
7. Ovatko synnytykset olleet säännöllisiä? — Ha förlossningarna varit normala? .....
8. Onko ollut kuolleena syntyneitä lapsia tai keskenmenoja? — Har hon haft dödfödda barn eller missfall? .....
9. Onko lapsia kuollut? — Har något barn avlidit? ..... Minkä ikäisinä? — I vilken ålder? .....
Mihin tautiin? — I vilken sjukdom? .....
10. Yötyöntekijättären nykyinen ammatti? — Nattarbeterskans nuvarande yrke? .....
Onko ennen ollut muu ammatti? — Har hon förr haft något annat yrke? .....
11. Mitä tauteja on ollut läheisessä suvussa (sydän-, keuhko- tai hermo- y. m. tauteja)? — Vilka sjukdomar ha
funnits i den närmaste släkten (hjärtssjukdomar, lungsot eller nerv- m. fl. sjukdomar)? .....
12. Mitä tauteja on yötyöntekijätär sairastanut? — Vilka sjukdomar har nattarbeterskan lidit av? .....

	ennen nykyiseen työpaikkaan tuloaan innan hon kom till sin nuvarande arbetsplats:	nykyisessä työpaikassa ollessaan under den tid hon varit anställd å sin nuvarande arbetsplats:
a) tuberkuloosia keuhkoissa tai muissa elimissä — tuberkulos i lungorna eller i andra organ	.....	.....
b) muita keuhkojen tauteja kuin tuberkuloosia — andra lungsjukdomar än lungtuberkulos	.....	.....
c) sydäntauteja — hjärtsjukdomar	.....	.....
d) vatsatauteja, umpitauteja — magsjukdomar, för- stoppning	.....	.....
e) hermotauteja, päänsärkyä, unettomuutta — nerv- sjukdomar, huvudvärk, sömnlöshet	.....	.....
f) silmätauteja — ögonsjukdomar	.....	.....
g) reumaattisia tauteja, niveltauteja — reumatiska sjuk- domar, ledsjukdomar	.....	.....
h) sukupuolitauteja (kuppaa, tippuria) — könssjukdo- mar (syfilis, dröppel)	.....	.....
i) synnytykselinten tauteja, valkovuotoa — sjukdomar i födslorelarna, vitfluss	.....	.....

13. Ovatko kuukautiset säännölliset? — Äro menstruationerna normala? .....
Ovatko ne aina olleet säännölliset? — Ha de alltid varit normala? .....
14. Onko yötyöntekijättä hoidettu sairaalassa? — Har nattarbeterskan vårdats å sjukhus? .....
Minkä vuoksi? — För vad? .....
15. Onko hän käyttänyt lääkäriä? — Har hon anlitat läkare? ..... Minkä vuoksi? — För vad? .....
16. Onko yötyössä sattunut tapaturmia? — Har hon i nattarbetet drabbats av olycksfall? ..... Missä? —
Var? ..... Milloin? — När? ..... Minkälaisia? — Av vilket
slag? .....
17. Yleisvaikutus nykyisestä terveydentilasta. — Totalintrycket av det nuvarande hälsotillståndet: terve ja voi-
makas? — frisk och kraftig? ..... terve? — frisk? ..... terve, vaikka heikon-
lainen? — frisk, ehuru tämligen svag? ..... kivulloinen — sjuklig? .....
18. Onko ruumiinrakenne ja lihasto: vankka? tavallinen? heikko? — Är kroppsbyggnaden och muskulaturen:
kraftig? vanlig? svag? .....
19. Onko yötyöntekijätär lihava? — Är nattarbeterskan fet? ..... parhaiksi ravittu? — normalt
nörd? ..... laiha? — mager? ..... Milloin laihtunut? — När har hon magrat? .....
..... Montako kiloa? — Huru många kilogram? .....
20. Pituus ja paino. — Längd och vikt: .....
21. Alkoholijuomien nauttiminen. — Bruk av alkoholdrycker: ..... Nauttiiko aviomies alkoholi-
juomia huomattavin määrin? — Brukar maken alkoholdrycker i större grad? .....
22. Onko avioliitto nähtävästi onnellinen vai onneton? — Kan äktenskapet sägas vara lyckligt eller olyckligt? ....
23. Katsooko tutkija yötyöntekijättären työkyvyssä tapahtuneen alennuksen tai nykyisten sairauksien ja vikojen
johtuvan suoranaisesti hänen nykyisestä ammatistaan? — Anser läkaren, att den nedgång, som inträtt i natt-
arbeterskans arbetsförmåga, eller hennes nuvarande sjukdomar och åkommor direkte härleda sig av hennes
nuvarande yrke? ..... vai onko ammatti ainoastaan myötävaikuttanut taudin puhkeamiseen?
— eller har yrket endast medverkat till att sjukdomen utbrutit? .....
24. Pidätkö tälle työntekijättäreille yötyöntekoa vahingollisena ja mistä syystä? — Anser Ni, att nattarbetet är
skadligt för denna arbeterska och av vilken orsak? .....
25. Näyttävätkö yötyöntekijättären työpaikan terveydelliset olosuhteet olevan huonommat yöllä kuin päivällä?
— Synas de hygieniska förhållandena å nattarbeterskans arbetsplats vara sämre på natten än på dagen? .....

Muistutuksia. — Anmärkning: .....

..... den ..... kuun ..... p:nä 1928.

(paikka — ort)

.....
(nimi — namn)

TAULUJA
TABELLER

I. Yötyöntekijättärien luku ja tehtaiden määrä käynnissäolooiden mukaan. —

1	Teollisuus — Industri	Yötyöntekijättäriä Nattarbeterskor			Tehtaita, jotka ovat olleet Fabriker, som varit i gång				
		i tvåskiftsarbeta	kaksivuoro- työssä	kolmivuoro- työssä — i tre- skiftsarbeta	yhteensä summa	5	6	7	8
						1—50	51—100	101— 150	151— 200
1	Kivi-, savi-, lasi-, hiili- ja turveteollisuus — Sten-, ler-, glas-, kol- och torvindustri	153	35	188	—	—	1	—	
2	Kalkkitehtaat ja -polttimot — Kalkbruk och -brännerier	—	8	8	—	—	—	—	
3	Sementtitehtaat — Cementfabriker	153	27	180	—	—	1	—	
4	Kutomateollisuus — Textilindustri	—	531	531	1	3	5	1	
5	Villatehtaat — Yllefabriker	—	272	272	—	1	1	—	
6	Puuvillatehtaat — Bomullsfabriker	—	51	51	1	1	3	—	
7	Köydenpunomot — Repslagerier	—	120	120	—	—	1	—	
8	Trikootehtaat ja sukankutomot — Trikä- och strumpfabriker	—	40	40	—	1	—	1	
9	Huopatavaratehtaat — Filtvarufabriker	—	48	48	—	—	—	—	
10	Paperiteollisuus — Pappersindustri	—	1 995	1 995	1	2	1	3	
11	Puuhimot ja pahvitehtaat — Träsliperier och pappfabriker	—	694	694	—	2	1	3	
12	Selluloosatehtaat — Cellulosafabriker	—	678	678	1	—	—	—	
13	Paperitehtaat — Pappersbruk	—	623	623	—	—	—	—	
14	Puuteollisuus — Träindustri	4 457	384	4 841	16	17	35	30	
15	Sahat ja höyläämöt — Sägverk och hyvlerier ..	4 137	79	4 216	¹⁾ 15 ²⁾ 1	¹⁾ 15 ²⁾ 1	¹⁾ 34 ²⁾ 1	29	
16	Faneeritehtaat — Fanerfabriker	98	266	364	—	—	—	—	
17	Puusepän- ja huonekalutehtaat — Snickerier och möbelfabriker	—	39	39	—	—	—	—	
18	Laatikkotehtaat — Lådfabriker	222	—	222	—	1	—	1	
19	Ravinto- ja nautintoaineteollisuus — Närings- och njutningsämnesindustri	—	124	124	—	1	1	—	
20	Raakasokeritehtaat — Råsockerbruk	—	81	81	—	1	—	—	
21	Tupakkatehtaat — Tobaksfabriker	—	43	43	—	—	1	—	
22	Graafillinen teollisuus — Grafisk industri	3	—	3	—	—	—	1	
23	Kirjapainot — Boktryckerier	3	—	3	—	—	—	1	
24	Yhteensä — Summa	4 613	3 069	7 682	18	23	43	35	

¹⁾ Kaksivuorotyössä. — Vid arbete med två skift.

²⁾ Kolmivuorotyössä. — " " " tre " "

Antalet nattarbeterskor och antalet fabriker fördelade efter nattarbetets omfattning.

kännissä vuodessa, öitä under året, nätter				13 Yhteensä Summa	14 Ilmoittamatta Ouppiyvet	Tehtaita, jotka ovat olleet käynnissä vuorokohden, öitä Fabriker, som varit i gång per skift, nätter				19 Yhteensä Summa	20 Ilmoittamatta Ouppiyvet	
9 201— 250	10 251— 300	11 301— 350	12 351— 365			15 1—50	16 51—100	17 101— 150	18 151— 182			
1	—	1	3	6	—	—	1	3	2	6	—	1
—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	1	—	2
1	—	1 ¹⁾ 1 ²⁾	1	5	—	—	1	1 ¹⁾ 1 ²⁾ 1	2	5	—	3
2	3	—	—	15	—	9	6	—	—	15	—	4
1	1	—	—	4	—	2	2	—	—	4	—	5
—	—	—	—	5	—	5	—	—	—	5	—	6
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	7
—	1	—	—	3	—	1	2	—	—	3	—	8
1	1	—	—	2	—	—	2	—	—	2	—	9
6	15	37	11	76	1	4	24	48	—	76	1	10
4	7	13	3	33	1	3	14	16	—	33	1	11
2	2	12	3	20	—	1	4	15	—	20	—	12
—	6	12	5	23	—	—	6	17	—	23	—	13
39	24	5	—	166	3	34	69	60	3	166	3	14
¹⁾ 36 ²⁾ 1	18	3	—	154	3	¹⁾ 30 ²⁾ 3	¹⁾ 64 ²⁾ 1	53	3	154	3	15
1	5	2	—	8	—	—	2	6	—	8	—	16
—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	17
1	—	—	—	3	—	1	1	1	—	3	—	18
—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	2	—	19
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	20
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	21
—	—	1	—	2	—	—	1	—	1	2	—	22
—	—	1	—	2	—	—	1	—	1	2	—	23
48	42	44	14	267	4	49	101	111	6	267	4	24

II. Tutkittujen työpaikkojen ja niiden työntekijöiden luku. —

1	2	3	4	5		6	
				Työpaikat ja niiden työntekijät		Työ-Antal	
				Antal arbetsplatser och arbetare		vain kaksivuorotyössä enbart tvåskiftsarbete	
Teollisuus — Industri							
	työpaikkoja arbetsplatser	työntekijöitä arbetare kaikkiaan inalles	naispuolia työntekijöitä kvinliga arbetare	työpaikkoja arbetsplatser	yötyöntekijöitä nattarbetare		
1	Paperiteollisuus — Pappersindustri	45	8 110	2 638	1	6	
2	Paperitehtaat — Pappersbruk	13	3 021	1 190	—	—	
3	Puuhiomot — Träsliperier	11	830	358	—	—	
4	Selluloosatehtaat — Cellulosafabriker	18	4 028	992	1	6	
5	Pahvi- ja kartonkitehtaat — Papp- och kartongfabriker	3	231	98	—	—	
6	Puuteollisuus — Träindustri	19	8 859	3 147	15	1 749	
7	Sahat — Sägverk	13	6 921	2 075	13	1 481	
8	Faneeritehtaat — Fanerfabriker	4	1 133	555	—	—	
9	Laatikkotehtaat — Lådfabriker	2	805	517	2	268	
10	Yhteensä — Summa	64	16 969	5 785	16	1 755	

III. Ikä ja siviilisääty. —

1	2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21																				
	Ikä, vuotta —																				
	alle — under 20				20—25				25—30				30—35				35—40				
Teollisuus — Industri																					
	Naimaton Ogitta	Naimissa Gitta	Leski Ankor	Eronnelta Franskida	Naimaton Ogitta	Naimissa Gitta	Leski Ankor	Eronnelta Franskida	Naimaton Ogitta	Naimissa Gitta	Leski Ankor	Eronnelta Franskida	Naimaton Ogitta	Naimissa Gitta	Leski Ankor	Eronnelta Franskida	Naimaton Ogitta	Naimissa Gitta	Leski Ankor	Eronnelta Franskida	
1	Paperiteollisuus — Pappersindustri ..	128	4	—	168	13	6	—	100	22	6	4	58	38	17	5	35	34	49	11	
2	Paperitehtaat — Pappersbruk	31	2	—	46	3	2	—	31	8	1	1	17	13	7	—	9	11	18	2	
3	Puuhiomot — Träsliperier	19	—	—	26	—	—	—	19	1	3	—	12	4	2	1	10	2	7	2	
4	Selluloosatehtaat — Cellulosafabriker	72	2	—	88	10	4	—	46	12	2	3	28	21	8	4	15	19	21	7	
5	Pahvi- ja kartonkitehtaat — Papp- och kartongfabriker	6	—	—	8	—	—	—	4	1	—	—	1	—	—	—	1	2	3	—	
6	Puuteollisuus — Träindustri	224	3	—	276	38	2	—	111	46	5	6	48	32	15	6	27	21	26	10	
7	Sahat — Sägverk	104	1	—	149	28	1	—	62	32	1	2	35	22	6	2	19	13	18	6	
8	Faneeritehtaat — Fanerfabriker	50	—	—	47	9	1	—	21	9	3	1	10	6	8	3	4	5	5	2	
9	Laatikkotehtaat — Lådfabriker	70	2	—	80	1	—	—	28	5	1	3	3	4	1	1	4	3	3	2	
10	Yhteensä — Summa	852	7	—	1 444	51	8	—	211	68	11	10	106	70	32	11	62	55	75	21	

IV. Kaksivuorotyön todellinen työaika. —

1	Työpäivän pituus																
	Tavallisina arkipäivinä — Vanliga																
	I vuorossa, tuntia — I skiftet, timmar								II vuorossa, tuntia —								
	7½		8		8½— 8¾		Yhteensä Summa		Aika ilmoit- tamatta Tiden ouppgiven		7½		8		8¾		
	Tehtaita Fabriker	Yötyöntekijättäisiä Nattarbetskör	Tehtaita Fabriker	Yötyöntekijättäisiä Nattarbetskör	Tehtaita Fabriker	Yötyöntekijättäisiä Nattarbetskör	Tehtaita Fabriker	Yötyöntekijättäisiä Nattarbetskör	Tehtaita Fabriker	Yötyöntekijättäisiä Nattarbetskör	Tehtaita Fabriker	Yötyöntekijättäisiä Nattarbetskör	Tehtaita Fabriker	Yötyöntekijättäisiä Nattarbetskör	Tehtaita Fabriker	Yötyöntekijättäisiä Nattarbetskör	
1	<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>	1	4	13	48	—	—	14	52	1	4	1	4	13	48	—	—
2	Paperitehtaat — Pappersbruk	—	—	5	14	—	—	5	14	—	—	—	—	5	14	—	—
3	Punhiomot — Träsliperier	1	4	3	4	—	—	4	8	—	—	1	4	3	4	—	—
4	Selluloosatehtaat — Cellulosafabri- ker	—	—	4	20	—	—	4	20	—	—	—	—	4	20	—	—
5	Pahvi- ja kartonkitehtaat — Papp- och kartongfabriker	—	—	1	10	—	—	1	10	1	4	—	—	1	10	—	—
6	<i>Puuteollisuus — Träindustri ....</i>	2	109	14	1 651	3	272	19	2 032	—	—	2	109	15	1 714	2	209
7	Sahat — Sägyverk	—	—	11	1 272	2	209	13	1 481	—	—	—	—	11	1 272	2	209
8	Faneeritehtaat — Fanerfabriker ..	2	109	1	111	1	63	4	233	—	—	2	109	2	174	—	—
9	Laatikkotehtaat — Lådfabriker ..	—	—	2	268	—	—	2	268	—	—	—	—	2	268	—	—
10	Yhteensä — Summa	3	113	27	1 699	3	272	33	2 034	1	4	3	113	28	1 762	2	209

V. Vuosiansio vuonna 1927. — Årsförtjänst år 1927.

1	2 3 4 5 6 7						8	9
	Yötyöntekijättäriä, — Nattarbeterskor,							
	joiden vuosiansio oli, mk — vilkas Årsförtjänst utgjorde, mk							
enintään högst 2 500	2 500— 5 000	5 000— 7 500	7 500— 10 000	10 000— 12 500	12 500— 15 000			
Teollisuus — Industri								
<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>	32	94	274	327	95	24	846	7 523
Paperitehtaat — Pappersbruk	6	31	83	113	39	4	276	7 699
Puuhiomot — Träsliiperier	4	19	41	56	3	—	123	6 961
Selluloosatehtaat — Cellulosafabriker	18	36	133	153	53	20	413	7 745
Pahvi- ja kartonkitehtaat — Papp- och kartongfabriker	4	8	17	5	—	—	34	5 441
<i>Puuteollisuus — Träindustri . . . . .</i>	66	217	330	171	10	—	794	5 752
Sahat — Sägverk	28	138	212	110	4	—	492	5 863
Faneeritehtaat — Fanerfabriker	15	50	56	15	2	—	138	5 144
Laatikkotehtaat — Lådfabriker	23	29	62	46	4	—	164	5 929
Kaikkiaan — Inalles	98	311	604	498	105	24	1 640	6 666
Ikä — Alder								
<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>								
15 — 18 vuotta — år	—	5	1	—	1	—	7	5 179
18 — 21 » »	12	23	42	30	11	2	120	6 479
21 — 40 » »	13	49	123	150	48	11	394	7 544
40 — 55 » »	4	15	81	132	30	8	270	8 037
55 — » »	—	2	20	9	2	2	35	7 464
Ikä ilmoittamatta — Aldern oupp- given	3	—	7	6	3	1	20	7 375
Yhteensä — Summa	32	94	274	327	95	24	846	7 523
<i>Puuteollisuus — Träindustri</i>								
15 — 18 vuotta — år	7	11	13	1	—	—	32	4 375
18 — 21 » »	23	47	68	30	1	—	169	5 348
21 — 40 » »	29	105	173	94	7	—	408	5 913
40 — 55 » »	6	42	62	39	2	—	151	6 068
55 — » »	1	5	7	2	—	—	15	5 417
Ikä ilmoittamatta — Aldern oupp- given	—	7	7	5	—	—	19	5 987
Yhteensä — Summa	66	217	330	171	10	—	794	5 752
Yhteensä — Summa								
15 — 18 vuotta — år	7	16	14	1	1	—	39	4 519
18 — 21 » »	35	70	110	60	12	2	289	5 817
21 — 40 » »	42	154	296	244	55	11	802	6 714
40 — 55 » »	10	57	143	171	32	8	421	7 331
55 — » »	1	7	27	11	2	2	50	6 850
Ikä ilmoittamatta — Aldern oupp- given	3	7	14	11	3	1	39	6 699
Kaikkiaan — Inalles	98	311	604	498	105	24	1 640	6 666

VI. Perheellisten yötyöntekijättärien ruokakuntien suuruus. — Antal personer i matlag tillhörande nattarbeterskor med familj.

1 Teollisuus — Industri	2 3 4 5 6 7 8 Perheitä, joiden ruokakuntien jäsenluku oli kaikkiaan, henkeä — Familjer, vilkas matlag bestodo av inalles, personer							9 Yhteensä Summa	10 Ouppi- matte Imoita- matte Ouppi- matte	11 Yhteensä ruokakuntien jäsenlä Summa personer i matlagen
	1	2	3	4	5	6	7—10			
<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>	39	98	128	113	63	43	29	513	34	1 861
Paperitehtaat — Pappersbruk	12	39	44	31	25	18	11	180	6	665
Puuhomot — Träsliperier	9	10	12	16	5	1	4	57	2	190
Selluloosatehtaat — Cellulosafabriker ...	16	47	70	62	31	22	12	260	20	942
Pahvi- ja kartonkitehtaat — Papp- och kartongfabriker	2	2	2	4	2	2	2	16	6	64
<i>Puuteollisuus — Träindustri</i>	11	94	85	76	52	33	18	369	30	1 356
Sahat — Sägverk	9	63	60	54	36	24	16	262	18	981
Faneeritehtaat — Faneerfabriker	1	18	13	14	10	7	2	65	8	238
Laatikkotehtaat — Lådfabriker	1	13	12	8	6	2	—	42	4	137
Yhteensä — Summa	50	192	213	189	115	76	47	882	64	3 217

VII. Perheellisten yötyöntekijättärien elatusvelvollisuus. — Försörjningsplikten för nattarbeterskor med familj.

1 Teollisuus — Industri	2 3 4 5 6 7 Yötyöntekijättäriä, joiden elättettävänä miehensä kanssa tai yksin oli, henkeä Antal nattarbeterskor, vilka tillsammans med mannen eller ensamma hade att försörja, personer							8 9 Yhteensä Summa		10 Perheellisiä yötyöntekijättäriä, jotka elättivät vain itsensä Antal nattarbeterskor med familj, vilka endast försörjde sig själva	11 Imoitamatkoonia Ouppi- matte
	2	3	4	5	6	7—10	yötyöntekijättäriä nattarbeterskor	elätettävää henkilöitä att försörja			
<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>	133	127	88	37	32	13	430	1 479	72	45	
Paperitehtaat — Pappersbruk	45	46	26	16	12	4	149	519	27	10	
Puuhomot — Träsliperier	17	8	12	4	—	2	43	142	11	5	
Selluloosatehtaat — Cellulosafabriker	66	69	47	17	18	7	224	772	32	24	
Pahvi- ja kartonkitehtaat — Papp- och kartongfabriker ..	5	4	3	—	2	—	14	46	2	6	
<i>Puuteollisuus — Träindustri</i> ..	122	79	59	45	16	11	332	1 123	31	36	
Sahat — Sägverk	85	58	42	26	12	9	232	785	24	24	
Faneeritehtaat — Faneerfabriker	22	14	9	13	4	2	64	225	2	7	
Laatikkotehtaat — Lådfabriker	15	7	8	6	—	—	36	113	5	5	
Yhteensä — Summa	255	206	147	82	48	24	762	2 602	103	81	

Andra familjemedlemmars pekuniära bidrag till hushållet.

13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	
talouten, mk — Antal nattarbeterskor, vilka till hushållet erhöilo i veckan, mk																				Inoittamattomia Ouppiivina
muilta perheenjäseniltä av andra familjemedlemmar						yhteensä — summa											Yht. yötyöntekijättäriä, jotka — Summa natt- arbeterskor, vilka			
ei mitään intet bidrag	enint. — 50	50—100	100—150	150—	valitelevia määrät varierande belopp	määrä Inoittam. ouppiivet belopp	enint. — 50	50—100	100—150	150—200	200—250	250—300	300—400	400—	valitelevia määrät varierande belopp	määrä Inoittam. ouppiivet belopp	sarvat rahaa erhöilo bidrag	eiivt saaneet rahaa joke erhöilo nägot bidrag		
työntekijättäriä — Gifta nattarbeterskor																				
145	4	16	7	5	1	7	7	12	12	28	18	32	26	9	5	13	162	23	19	
48	1	5	4	2	—	4	4	3	3	17	6	8	7	3	—	3	54	10	7	
12	—	2	—	—	—	2	—	1	—	2	2	4	1	—	—	1	11	5	—	
81	3	6	2	2	1	1	3	7	8	9	9	17	16	6	4	9	88	8	11	
4	—	3	1	1	—	—	—	1	1	—	1	3	2	—	1	—	9	—	1	
147	5	10	4	3	1	13	3	18	18	35	31	29	15	5	11	4	169	14	21	
107	3	9	3	2	—	10	3	10	13	27	27	23	10	3	7	1	124	10	13	
28	2	1	1	1	—	2	—	6	3	7	3	3	4	2	2	2	32	3	6	
12	—	—	—	—	—	1	—	2	2	1	1	3	1	—	2	1	13	1	2	
292	9	26	11	8	2	20	10	30	30	63	49	61	41	14	16	17	331	37	40	
eronneita — Änkor och fränskilda med familj																				
143	11	35	14	15	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	84	143	116	
51	5	14	8	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	51	30	
25	—	3	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	25	12	
66	6	18	5	8	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41	66	66	
1	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	8	
83	5	19	7	9	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	83	68	
56	4	13	6	8	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	56	43	
16	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	16	14	
11	1	4	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	11	11	
226	16	54	21	24	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	128	226	184	

IX. Naimattomien yötyöntekijättärien elatusvelvollisuus. —

1	Teollisuus — Industri	2	3	4
		Naimattomia yötyöntekijättäriä, joiden oli elät-		
		aviottomia lapsia — oäkta barn		
		1	2	3 tai useam- pla 3 eller flere
1	<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>	64	7	6
2	Paperitehtaat — Pappersbruk	20	4	1
3	Puuhiomot — Träsliperier	9	1	1
4	Selluloosatehtaat — Cellulosafabriker	33	2	4
5	Pahvi- ja kartonkitehtaat — Papp- och kartongfabriker	2	—	—
6	<i>Puuteollisuus — Träindustri</i>	71	7	3
7	Sahat — Sägverk	52	5	3
8	Faneeritehtaat — Fanerfabriker	12	1	—
9	Laatikkotehtaat — Lådfabriker	7	1	—
10	Yhteensä — Summa	135	14	9

X. Asunnon hallintamuoto eri teollisuuksissa. —

1	Teollisuus — Industri	2				3		4		5		6	
		Yötyöntekijättäriä, jotka asuivat —											
		omissa asunnoissa i egen bostad			työnantajan omistamissa asunnoissa i arbetsgivaren tillhörig bostad								
		omalla paistalla på egen parcell	vuokra paistalla på arrende- parcell	tarkemmin ilmoittamatta icke närmare uppgivet	vuokralla på hyra	ilmaiseksi gratis							
1	<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>	51	78	13	120	130							
2	Paperitehtaat — Pappersbruk	20	21	2	56	55							
3	Puuhiomot — Träsliperier	3	5	2	19	10							
4	Selluloosatehtaat — Cellulosafabriker	28	46	9	45	62							
5	Pahvi- ja kartonkitehtaat — Papp- och kartongfabriker	—	6	—	—	3							
6	<i>Puuteollisuus — Träindustri</i>	33	51	5	47	144							
7	Sahat — Sägverk	18	37	3	38	123							
8	Faneeritehtaat — Fanerfabriker ..	5	12	—	8	16							
9	Laatikkotehtaat — Lådfabriker ..	10	2	2	1	5							
10	Yhteensä — Summa	84	129	18	167	274							

De ogifta nattarbeterskornas försörjningsplikt.

5			6		7		8		9		10		11		12	
tävä — Antal ogifta nattarbeterskor, vilka hade att försörja								Yhteensä — Inalles								
muita omaisia — andra anhöriga					vieraita henkilöitä främmande personer			elatusvelvollisia naimattomia työntekijättäriä ogifta arbeterskor med försörjningsplikt		elätettäviä försörjda personer		Vain itsensä elättäjiä Antal nattarbeterskor, som endast försörjde sig själva		Ilmoittamattomia Ouppgivna		
1		2		3 tal useampia 3 eller flere												
66		16		2		1		143		203		424		24	1	
23		4		1		—		47		65		108		9	2	
14		2		—		—		24		32		75		8	3	
27		10		1		1		69		102		220		6	4	
2		—		—		—		3		4		21		1	5	
49		14		12		2		147		214		578		29	6	
29		5		5		2		94		127		302		21	7	
10		4		3		—		27		42		118		5	8	
10		5		4		—		26		45		158		3	9	
115		30		14		3		290		417		1 002		53	10	

Bostadens upplätelseform inom olika industrier.

7		8		9		10		11		12		13	
Antal nattarbeterskor, som bodde													
vuokra-asunnoissa i hyresbostad		Yhteensä Summa		vanhempiensa luona hos sina föräldrar		vieraiden luona hos främmande		Yhteensä Summa		Kalkkiaan Tillsammans		Asunnon hallintamuoto ilmoittamatta Bostadens upplätelseform ouppgIVEN	
332		724		261		116		377		1 101		37	1
91		245		75		19		94		339		11	2
53		92		45		22		67		159		7	3
172		362		124		72		196		558		17	4
16		25		17		3		20		45		2	5
284		564		317		236		553		1 117		36	6
182		401		155		121		276		677		20	7
58		99		67		54		121		220		3	8
44		64		95		61		156		220		13	9
616		1 288		578		352		930		2 218		73	10

XI. Asunnon hallintamuoto eri ikäryhmissä. —

1	2 3 4 5 6 7 8 9									
	Yötyöntekijättäriä, jotka asuivat —									
	omissa asunnoissa i egen bostad		työnantajan omistamissa asunnoissa i arbetsgivarens tillhörig bostad		vuokra-asunnoissa i hyresbostad		Yhteensä Summa			
	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%		
1	<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>		142	19.6	250	34.5	332	45.9	724	65.8
2	—20 vuotta — år		1	6.6	7	46.7	7	46.7	15	11.4
3	20—30 » »		16	12.5	43	33.6	69	53.9	128	40.3
4	30—40 » »		28	14.4	65	33.5	101	52.1	194	33.3
5	40—50 » »		63	25.3	83	33.3	103	41.4	249	94.3
6	50—60 » »		29	28.2	37	35.9	37	35.9	103	93.6
7	60— » »		2	14.2	6	42.9	6	42.9	14	82.4
8	Ikä ilmoittamatta — Aldern oupp-given		3	14.2	9	42.9	9	42.9	21	77.8
9	<i>Puuteollisuus — Träindustri</i>		89	15.8	191	33.9	284	50.3	564	50.5
10	—20 vuotta — år		2	4.6	15	34.9	26	60.5	43	18.9
11	20—30 » »		15	7.7	59	30.4	120	61.9	194	41.5
12	30—40 » »		26	22.6	29	25.2	60	52.2	115	65.0
13	40—50 » »		29	23.0	52	41.3	45	35.7	126	88.1
14	50—60 » »		14	24.6	25	43.8	18	31.6	57	93.4
15	60— » »		1	11.1	5	55.6	3	33.3	9	100.0
16	Ikä ilmoittamatta — Aldern oupp-given		2	10.0	6	30.0	12	60.0	20	62.5
17	Yhteensä — Summa		231	17.9	441	34.3	616	47.8	1 288	58.1
18	—20 vuotta — år		3	5.2	22	37.9	33	56.9	58	16.1
19	20—30 » »		31	9.6	102	31.7	189	58.7	322	41.0
20	30—40 » »		54	17.5	94	30.4	161	52.1	309	75.4
21	40—50 » »		92	24.5	135	36.0	148	39.5	375	92.1
22	50—60 » »		43	26.9	62	38.7	55	34.4	160	93.6
23	60— » »		3	13.1	11	47.8	9	39.1	23	88.5
24	Ikä ilmoittamatta — Aldern oupp-given		5	12.2	15	36.6	21	51.2	41	69.5

Bostadens upplåtelseform inom olika åldersgrupper.

10		11		12		13		14		15		16 Kokkeään Yhteensä	17 Asunnon laatu Ilmoittamatta Bostadens upplåtel- seform ouppiyven			
Antal nattarbeterskor, som bodde																
vanhempilens luona hos sina föräldrar		vieralden luona hos främmande		Yhteensä Summa												
absol.	%	absol.	%	absol.	%											
261	69.2	116	30.8	377	34.2			1 101					37	1		
93	79.5	24	20.5	117	88.6			132					—	2		
144	75.8	46	24.2	190	59.7			318					1	3		
14	35.9	25	64.1	39	16.7			233					14	4		
6	40.0	9	60.0	15	5.7			264					14	5		
1	14.3	6	85.7	7	6.4			110					1	6		
—	0.0	3	100.0	3	17.6			17					2	7		
3	50.0	3	50.0	6	22.2			27					5	8		
317	57.3	236	42.7	553	49.5			1 117					36	9		
132	71.4	53	28.6	185	81.1			228					—	10		
153	56.0	120	44.0	273	58.5			467					17	11		
21	33.9	41	66.1	62	35.0			177					8	12		
5	29.4	12	70.6	17	11.9			143					3	13		
—	0.0	4	100.0	4	6.6			61					6	14		
—	—	—	—	—	—			9					—	15		
6	50.0	6	50.0	12	37.5			32					2	16		
578	62.2	352	37.8	930	41.9			2 218					73	17		
225	74.5	77	25.5	302	83.9			360					—	18		
297	64.1	166	35.9	463	59.0			785					18	19		
35	34.7	66	65.3	101	24.6			410					22	20		
11	34.4	21	65.6	32	7.9			407					17	21		
1	9.1	10	90.9	11	6.4			171					7	22		
—	0.0	3	100.0	3	11.5			26					2	23		
9	50.0	9	50.0	18	30.5			59					7	24		

XII. Asunnon hallintamuoto yötyöntekijättärien perhesuhteiden mukaan. —

1	2 3 4 5			
	Perheelliset — Nattarbeterskor med familj			
Asunnon hallintamuoto — Bostadens upplåtelseform	Naimisissa olevat Giftna	Lesket ja eronneet, joilla oli luonaan omia lapsia tai muita perheeseen kuuluvia Änkor och fränskilda, som hade hos sig egna barn eller andra till familjen hörande	Naimattomat, joilla oli luonaan omia lapsia tai muita sukulaisia Ogiftna, som hade hos sig egna barn eller andra släktingar	Yhteensä Summa
			absol.	
1 Oma asunto — Egen bostad	90	102	16	208
2 Työnantajan omistama asunto — Av arbetsgivaren upplåten bostad	144	146	52	342
3 Vuokra-asunto — Hyresbostad	135	176	83	394
4 Yhteensä erityinen asunto — Inalles med särskild bostad	369	424	151	944
5 Asunto vanhempien luona — Bostad hos föräldrarna	14	16	28	58
6 Asunto vieraiden luona — Bostad hos främmande	9	26	30	65
7 Yhteensä toisten luona asuvia — Summa hos andra boende	23	42	58	123
8 Ilmoittamatta — Ouppgiven	16	6	3	25
9 Kaikkiaan — Inalles	408	472	212	1 092

Bostadens upplåtelseform efter nattarbeterskornas familjeförhållanden.

6 Yksinäiset Ensam- stående	7 Kaikkiaan Inalles	8 9 10 11 Perheelliset — Nattarbeterskor med familj				12 Yksinäiset Ensam- stående	13 Kaikkiaan Inalles	
		8 Naimisissa olevat Giftna	9 Lesket ja eron- neet, joilla oli luonaan omia lapsia tai muita perheeseen kuuluvia Änkor och frän- skilda, som hade hos sig egna barn eller andra till familjen hörande	10 Naimattomat, joilla oli luo- naan omia lapsia tai muita sukulaisia Ogiftna, som hade hos sig egna barn eller andra släktingar	11 Yhteensä Summa			
23	231	23.0	21.9	7.6	19.5	2.0	10.4	1
99	441	36.7	31.3	24.9	32.1	8.6	19.9	2
222	616	34.4	37.8	39.7	36.9	19.3	27.8	3
344	1 288	94.1	91.0	72.2	88.5	29.9	58.1	4
520	578	3.6	3.4	13.4	5.4	45.2	26.0	5
287	352	2.3	5.6	14.4	6.1	24.9	15.9	6
807	930	5.9	9.0	27.8	11.5	70.1	41.9	7
48	73							8
1 199	2 291	17.8	20.6	9.8	47.7	52.8	100.0	9

XIII. Asuintiheys. —

I	Kaikkiaan — Inalles												
	huoneistoja bostäder			huoneita rum			henkilöitä personer			henkilöitä huo- netta kohden personer per rum			
	Paperiteollisuus Pappersindustri	Puuteollisuus Träindustri	Yhteensä Summa	Paperiteollisuus Pappersindustri	Puuteollisuus Träindustri	Yhteensä Summa	Paperiteollisuus Pappersindustri	Puuteollisuus Träindustri	Yhteensä Summa	Paperiteollisuus Pappersindustri	Puuteollisuus Träindustri	Yhteensä Summa	
1	1 huone — 1 rum	428	331	759	428	331	759	1 446	1 171	2 617	3.38	3.54	3.45
2	1 huone ja osuus keittiöön — 1 rum och del i kök	48	20	68	48	20	68	144	53	197	3.00	2.65	2.90
3	2 huonetta — 2 rum	155	101	256	310	202	512	599	379	978	1.93	1.88	1.91
4	3 huonetta — 3 rum	15	9	24	45	27	72	61	35	96	1.36	1.30	1.33
5	4 huonetta ja enemmän — 4 rum och däröver	4	2	6	20	8	28	16	8	24	0.80	1.00	0.86
6	Yhteensä erityiset asunnot — Summa särskilda bostäder	650	463	1 113	851	588	1 439	2 266	1 646	3 912	2.66	2.80	2.72
7	Asunto vanhempien luona — Bo- stad hos föräldrarna	215	273	488	215	273	488	828	1 143	1 971	3.85	4.19	4.04
8	Asunto vieraiden luona — Bostad hos främmande	105	206	311	105	206	311	376	723	1 099	3.58	3.51	3.53
9	Yhteensä toisten luona asuvia — Summa hos andra boende	320	479	799	320	479	799	1 204	1 866	3 070	3.76	3.90	3.84
10	Kaikkiaan — Inalles	970	942	1 912	1 171	1 067	2 238	3 470	3 512	6 982	2.96	3.29	3.12

Boendetäthet.

14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
Lilka-asuttuja huoneistoja Överbefolkade bostäder						Niissä asuvia henkilöitä — Antal personer i dem									
absol.			%			absol.			%			huonetta kohden per rum			
Paperiteollisuus Pappersindustri	Puuteollisuus Träindustri	Yhteensä Summa	Paperiteollisuus Pappersindustri	Puuteollisuus Träindustri	Yhteensä Summa	Paperiteollisuus Pappersindustri	Puuteollisuus Träindustri	Yhteensä Summa	Paperiteollisuus Pappersindustri	Puuteollisuus Träindustri	Yhteensä Summa	Paperiteollisuus Pappersindustri	Puuteollisuus Träindustri	Yhteensä Summa	
247	221	468	57.7	66.8	61.7	1 113	977	2 090	77.0	83.4	79.9	4.51	4.42	4.47	1
24	8	32	50.0	40.0	47.1	99	33	132	68.8	62.3	67.0	4.13	4.13	4.13	2
37	24	61	23.9	23.8	23.8	229	147	376	38.2	38.8	38.5	3.09	3.06	3.08	3
1	1	2	6.7	11.1	8.3	9	10	19	14.8	28.6	19.8	3.00	3.33	3.17	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
309	254	563	47.6	54.9	50.6	1 450	1 167	2 617	64.0	70.9	66.9	4.17	4.17	4.17	6
169	228	397	78.6	83.5	81.4	735	1 058	1 793	88.8	92.6	91.0	4.35	4.64	4.52	7
82	155	237	78.1	75.2	76.2	333	632	965	88.6	87.4	87.8	4.06	4.08	4.07	8
251	333	634	78.4	80.0	79.4	1 068	1 690	2 758	88.7	90.6	89.8	4.25	4.41	4.36	9
560	637	1 197	57.7	67.6	62.6	2 518	2 857	5 375	72.6	81.4	77.0	4.20	4.31	4.26	10

XIV. Huonetoverit. —

1	2 3 4 5 6 7 8 9							
	Vötyöntekijättäriä, joiden kanssa samassa huoneessa							
	kaikkiaan —							
	1—2		3		4		5	
Teollisuus — Industri	Perheelliset Med famlij	Yksinäiset Einsamstående	Perheelliset Med famlij	Yksinäiset Einsamstående	Perheelliset Med famlij	Yksinäiset Einsamstående	Perheelliset Med famlij	Yksinäiset Einsamstående
	1 <i>Paperiteollisuus — Papperindustri</i>	140	193	159	100	119	86	54
2 Erityinen asunto — Särskild bostad	132	111	146	24	103	13	49	3
3 Asunto vanhempien luona — Bostad hos för- äldrarna	1	45	7	52	8	43	1	25
4 Asunto vieraiden luona — Bostad hos främ- mande	2	25	2	21	7	27	2	10
5 Ilmoittamatta — Bostad ouppgiven	5	12	4	3	1	3	2	—
6 <i>Puuteollisuus — Träindustri</i>	85	195	91	144	99	117	51	50
7 Erityinen asunto — Särskild bostad	71	92	78	27	81	18	37	7
8 Asunto vanhempien luona — Bostad hos för- äldrarna	3	42	7	59	10	60	3	33
9 Asunto vieraiden luona — Bostad hos främ- mande	7	54	6	54	7	37	10	10
10 Ilmoittamatta — Bostad ouppgiven	4	7	—	4	1	2	1	—
11 Yhteensä — Summa	225	388	250	244	218	203	105	88
12 Erityinen asunto — Särskild bostad	203	203	224	51	184	31	86	10
13 Asunto vanhempien luona — Bostad hos för- äldrarna	4	87	14	111	18	103	4	58
14 Asunto vieraiden luona — Bostad hos främ- mande	9	79	8	75	14	64	12	20
15 Ilmoittamatta — Bostad ouppgiven	9	19	4	7	2	5	3	—

Rumkamrater.

10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
nukku, henkeä — Nattarbeterskor, med vilka i samma rum sovo, personer																
inalles						vieraita — främmande										
6 ja enemm. och flere		Yhteensä Summa		Ilmoittamatta Ouppgivet		1—2		3		4 ja enemm. och flere		Yhteensä Summa		Ilmoittamatta Ouppgivet		
Perheelliset Med famiij	Yksinäiset Ensamskände	Perheelliset Med famiij	Yksinäiset Ensamskände	Perheelliset Med famiij	Yksinäiset Ensamskände	Perheelliset Med famiij	Yksinäiset Ensamskände	Perheelliset Med famiij	Yksinäiset Ensamskände	Perheelliset Med famiij	Yksinäiset Ensamskände	Perheelliset Med famiij	Yksinäiset Ensamskände	Perheelliset Med famiij	Yksinäiset Ensamskände	
75	39	547	456	69	66	65	114	8	28	8	13	81	155	67	97	1
66	3	496	154	45	4	55	55	5	6	6	3	66	64	41	5	2
5	28	22	193	7	39	2	8	—	—	—	1	2	9	9	66	3
2	7	15	90	5	6	8	45	2	21	2	9	12	75	4	7	4
2	1	14	19	12	17	—	6	1	1	—	—	1	7	13	19	5
61	68	387	574	89	103	84	189	11	48	8	23	103	260	77	153	6
48	4	315	148	63	10	66	66	8	16	6	6	80	88	47	10	7
4	52	27	246	2	42	3	23	—	—	—	2	3	25	5	91	8
9	12	39	167	6	24	15	93	3	30	2	15	20	138	7	23	9
—	—	6	13	18	27	—	7	—	2	—	—	—	9	18	29	10
136	107	934	1 030	158	169	149	303	19	76	16	36	184	415	144	250	11
114	7	811	302	108	14	121	121	13	22	12	9	146	152	88	15	12
9	80	49	439	9	81	5	31	—	—	—	3	5	34	14	157	13
11	19	54	257	11	30	23	138	5	51	4	24	32	213	11	30	14
2	1	20	32	30	44	—	13	1	3	—	—	1	16	31	48	15

XV. Yötyöntekijättärien pituus. —

1	Ikä, vuotta —											
	2		3		4		5		6		7	
	Alle Under 16		16—17		17—18							
Teollisuus — Industri	Yötyöntekijättäriä Nattarbetskör		Keskipituus Medelängd cm		Yötyöntekijättäriä Nattarbetskör		Keskipituus Medelängd cm		Yötyöntekijättäriä Nattarbetskör		Keskipituus Medelängd cm	
	1	<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>		—	—	2	149.00	6	155.83			
2	Paperitehtaat — Pappersbruk		—	—	2	149.00	2	155.50				
3	Puuhiomot — Trästiperier		—	—	—	—	—	—				
4	Selluloosatehtaat — Cellulosafabriker		—	—	—	—	4	156.00				
5	Pahvi- ja kartonkitehtaat — Papp- och kartongfabriker		—	—	—	—	—	—				
6	<i>Puuteollisuus — Träindustri</i>		—	—	1	155.00	9	157.11				
7	Sahat — Sägverk		—	—	—	—	5	158.60				
8	Faneeritehtaat — Fanerfabriker		—	—	1	155.00	1	155.00				
9	Laatikkotehtaat — Lådfabriker		—	—	—	—	3	155.33				
10	<i>Kutomateollisuus — Textilindustri</i>		5	152.20	1	153.00	2	154.50				
11	Kaikkiaan — Inalles		5	152.20	4	151.50	17	156.35				

Nattarbeterskornas kroppslängd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Alder, år										
18—19		19—20		20—21		21—45		Yli Över 45		
Yötyöntekijättäriä Nattarbeterskor	Keskijätuus Medellängd cm	Yötyöntekijättäriä Nattarbeterskor	Keskijätuus Medellängd cm	Yötyöntekijättäriä Nattarbeterskor	Keskijätuus Medellängd cm	Yötyöntekijättäriä Nattarbeterskor	Keskijätuus Medellängd cm	Yötyöntekijättäriä Nattarbeterskor	Keskijätuus Medellängd cm	
37	156.95	49	158.57	42	156.88	494	157.10	173	155.15	1
9	155.11	6	158.83	9	156.67	88	158.92	23	156.19	2
9	157.56	13	157.08	5	157.20	90	158.16	41	155.17	3
19	157.53	29	159.24	27	156.70	308	156.20	100	154.75	4
—	—	1	157.00	1	162.00	8	160.13	9	157.11	5
43	157.61	33	156.85	38	157.42	296	156.55	71	155.17	6
28	156.75	21	155.91	19	157.11	185	156.48	61	155.54	7
9	157.56	3	156.33	6	156.00	38	155.74	2	149.00	8
6	161.67	9	159.22	13	158.54	73	157.17	8	153.88	9
5	154.20	6	159.33	4	156.25	33	154.42	7	152.00	10
85	157.12	88	157.98	84	157.10	823	156.80	251	155.07	11

XVI. Yötyöntekijättärien paino. —

1 Teollisuus — Industri	Ikä, vuotta —					
	Alle Under 16		16—17		17—18	
	Yötyöntekijättärien Nattarbeterskor	Keskipaino Medelvikt kg	Yötyöntekijättärien Nattarbeterskor	Keskipaino Medelvikt kg	Yötyöntekijättärien Nattarbeterskor	Keskipaino Medelvikt kg
1 Paperiteollisuus — Pappersindustri	—	—	2	49.50	6	56.50
2 Paperitehtaat — Pappersbruk	—	—	2	49.50	2	56.00
3 Puuhiomot — Träsliperier	—	—	—	—	—	—
4 Selluloosatehtaat — Cellulosafabriker	—	—	—	—	4	56.75
5 Pahvi- ja kartonkitehtaat — Papp- och kartongfabriker	—	—	—	—	—	—
6 Puuteollisuus — Träindustri	—	—	1	49.50	9	53.89
7 Sahat — Sägverk	—	—	—	—	5	51.00
8 Faneeritehtaat — Fanerfabriker	—	—	1	49.50	1	59.00
9 Laatikkotehtaat — Lådfabriker	—	—	—	—	3	57.00
10 Kutomateollisuus — Textilindustri	5	49.00	1	53.50	2	57.25
11 Kaikkiaan — Inalles	5	49.00	4	50.50	17	55.21

XVII. Yötyöntekijättärien ammatti-ikä ja ravitsemustila. —

1 Ammatti-ikä, vuotta Yrkesålder, år	Paperiteollisuus — Pappersindustri					Puuteollisuus —	
	Lihavia Feta	Normaleja Normala	Lihoja Magra	Yhteensä Summa	Ilmoittamatta Ouppgivet	Lihavia Feta	Normaleja Normala
1 —1	9	167	31	207	5	7	98
2 1—5	17	166	49	232	7	11	141
3 5—10	26	118	34	178	1	5	40
4 10—20	7	18	8	33	—	3	9
5 20—30	5	9	1	15	—	2	6
6 30—	—	—	—	—	—	—	2
7 Ilmoittamaton — Ouppgiven	15	88	31	134	3	7	41
8 Yhteensä — Summa	79	566	154	799	16	35	337

Nattarbeterskornas kroppsvikt.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Alder, Ar										
18—19		19—20		20—21		21—45		Yli Över 45		
Yötyöntekijättäristä Nattarbeterskor	Keskilpaino Medelviktt kg	Yötyöntekijättäristä Nattarbeterskor	Keskilpaino Medelviktt kg	Yötyöntekijättäristä Nattarbeterskor	Keskilpaino Medelviktt kg	Yötyöntekijättäristä Nattarbeterskor	Keskilpaino Medelviktt kg	Yötyöntekijättäristä Nattarbeterskor	Keskilpaino Medelviktt kg	
37	56.10	49	55.08	42	55.42	500	57.66	176	60.17	1
9	53.89	6	55.58	9	58.72	87	59.81	23	58.76	2
9	55.00	13	54.65	5	54.70	91	58.86	41	56.26	3
19	57.68	29	55.16	27	54.06	308	56.43	100	61.36	4
—	—	1	55.50	1	66.00	14	63.57	12	66.38	5
43	55.74	33	54.08	38	56.22	296	56.02	71	58.52	6
28	55.20	21	52.10	19	55.55	185	55.55	61	59.27	7
9	52.83	3	54.50	6	53.50	38	52.95	2	55.50	8
6	62.67	9	58.56	13	58.46	73	58.81	8	53.56	9
5	52.70	6	56.53	4	58.13	33	54.17	7	52.86	10
85	55.72	88	54.81	84	55.91	829	56.94	254	59.51	11

Nattarbeterskornas yrkesålder och nutritionstillstånd.

9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Träindustri		Kutomateollisuus — Textilindustri					Yhteensä — Summa					
Laihoja Magra	Yhteensä Summa	Ilmoittamatta Oupplivet	Lihavia Feta	Normaalija Normala	Laihoja Magra	Yhteensä Summa	Lihavia Feta	Normaalija Normala	Laihoja Magra	Yhteensä Summa	Ilmoittamatta Oupplivet	
35	140	2	5	6	13	24	21	271	79	371	7	1
40	192	4	3	10	10	23	31	317	99	447	11	2
18	63	—	—	1	1	2	31	159	53	243	1	3
4	16	—	—	1	—	1	10	28	12	50	—	4
3	11	—	—	—	—	—	7	15	4	26	—	5
1	3	—	—	—	—	—	—	2	1	3	—	6
10	58	3	5	5	3	13	27	134	44	205	6	7
111	483	9	13	23	27	63	127	926	292	1345	25	8

XVIII. Terveystila eri ikäryhmissä. — Hälsotillståndet inom olika åldersgrupper.

1 Teollisuus Industri	2 Ikä, vuotta Ålder, år	3 Yötyöntekijättäriä, jotka olivat — Nattarbeterskor, som voro											13 Yhteensä Summa
		3 terveitä ja voimakkaita friska och kraftiga	4 terveitä friska	5 friska, ehuru klens	6 terveitä, vaikka heikon- laisia	7 kavulloisia sjukliga	8 Yhteensä Summa	9 Himoittamatta Ouppgivet	10 terveitä ja voimakkaita friska och kraftiga	11 terveitä friska	12 terveitä, vaikka heikon- laisia friska, ehuru klens	12 Kavulloisia sjukliga	
<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri ..</i>		61	568	154	23	806	9	7.6	70.5	19.1	2.8	100.0	
	—20	8	77	8	1	94	—	8.5	81.9	8.5	1.1	100.0	
	20—30	23	192	49	3	267	3	8.6	71.9	18.4	1.1	100.0	
	30—40	12	121	36	3	172	2	7.0	70.4	20.9	1.7	100.0	
	40—50	13	114	39	12	178	1	7.3	64.1	21.9	6.7	100.0	
	50—60	5	58	20	3	86	2	5.8	67.4	23.3	3.5	100.0	
	60—	—	6	2	1	9	1	—	66.7	22.2	11.1	100.0	
<i>Puuteollisuus — Trä- industri .....</i>		30	341	94	24	489	3	6.1	69.8	19.2	4.9	100.0	
	—20	9	61	14	1	85	1	10.6	71.7	16.5	1.2	100.0	
	20—30	17	159	30	8	214	1	8.0	74.3	14.0	3.7	100.0	
	30—40	—	53	19	3	75	—	—	70.7	25.3	4.0	100.0	
	40—50	3	46	22	5	76	—	3.9	60.5	29.0	6.6	100.0	
	50—60	1	15	6	7	29	1	3.5	51.7	20.7	24.1	100.0	
	60—	—	7	3	—	10	—	—	70.0	30.0	—	100.0	
<i>Kutomateollisuus — Textilindustri .....</i>		4	36	15	8	63	—	6.3	57.2	23.8	12.7	100.0	
	—20	2	15	2	—	19	—	10.5	79.0	10.5	—	100.0	
	20—30	2	12	5	2	21	—	9.5	57.2	23.8	9.5	100.0	
	30—40	—	4	4	4	12	—	—	33.4	33.3	33.3	100.0	
	40—50	—	4	3	1	8	—	—	50.0	37.5	12.5	100.0	
	50—60	—	1	—	1	2	—	—	50.0	—	50.0	100.0	
	60—	—	—	1	—	1	—	—	—	100.0	—	100.0	
Yhteensä — Summa		95	945	263	55	1 358	12	7.0	69.8	19.4	4.0	100.0	
	—20	19	153	24	2	198	1	9.6	77.3	12.1	1.0	100.0	
	20—30	42	363	84	13	502	4	8.4	72.3	16.7	2.6	100.0	
	30—40	12	178	59	10	259	2	4.6	68.7	22.8	3.9	100.0	
	40—50	16	164	64	18	262	1	6.1	62.6	24.4	6.9	100.0	
	50—60	6	74	26	11	117	3	5.1	63.3	22.2	9.4	100.0	
	60—	—	13	6	1	20	1	—	65.0	30.0	5.0	100.0	

XIX. Terveystila eri ammatti-ikäryhmissä. — Hälsotillståndet inom olika yrkesåldersgrupper.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
		Yötyöntekijättäriä, jotka olivat — Nattarbeterskor, som voro											
Teollisuus Industri	Ammatti- ikä, vuotta Yrkesålder, år	terveitä ja voimakkaita friska och kraftiga	terveitä friska	terveitä, ehuru klena friska, ehuru klena	terveitä, vaikka heikon- laisia	kiivullisia sjukliga	Yhteensä Summa	Ilmoittamatta Ouppgivet	terveitä ja voimakkaita friska och kraftiga	terveitä friska	terveitä, vaikka heikon- laisia friska, ehuru klena	kiivullisia sjukliga	Yhteensä Summa
		absol.							%				
<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri ..</i>		61	568	154	23	806	9	7.6	70.5	19.1	2.3	100.0	
—1		14	126	29	5	174	—	8.0	72.4	16.7	2.9	100.0	
1—5		16	140	39	7	202	1	7.9	69.3	19.3	3.5	100.0	
5—10		9	106	33	7	155	—	5.8	68.4	21.3	4.5	100.0	
10—20		4	16	5	1	26	—	15.4	61.5	19.2	3.9	100.0	
20—30		1	9	4	—	14	—	7.1	64.3	28.6	—	100.0	
Ilmoittam. Ouppgiven		17	171	44	3	235	8	7.2	72.8	18.7	1.3	100.0	
<i>Puuteollisuus — Trä- industri .....</i>		30	341	94	24	489	3	6.1	69.8	19.2	4.9	100.0	
—1		11	81	28	7	127	—	8.7	63.8	22.0	5.5	100.0	
1—5		8	121	33	5	167	3	4.8	72.4	19.8	3.0	100.0	
5—10		2	33	9	8	52	—	3.8	63.5	17.3	15.4	100.0	
10—20		1	12	2	1	16	—	6.3	75.0	12.5	6.2	100.0	
20—30		—	8	2	2	12	—	—	66.6	16.7	16.7	100.0	
30—		—	2	1	—	3	—	—	66.7	33.3	—	100.0	
Ilmoittam. Ouppgiven		8	84	19	1	112	—	7.1	75.0	17.0	0.9	100.0	
Yhteensä — Summa		91	909	248	47	1 295	12	7.0	70.2	19.2	3.6	100.0	
—1		25	207	57	12	301	—	8.3	68.8	18.9	4.0	100.0	
1—5		24	261	72	12	369	4	6.5	70.7	19.5	3.3	100.0	
5—10		11	139	42	15	207	—	5.3	67.2	20.3	7.2	100.0	
10—20		5	28	7	2	42	—	11.9	66.7	16.7	4.7	100.0	
20—30		1	17	6	2	26	—	3.8	65.4	23.1	7.7	100.0	
30—		—	2	1	—	3	—	—	66.7	33.3	—	100.0	
Ilmoittam. Ouppgiven		25	255	63	4	347	8	7.2	73.5	18.2	1.1	100.0	

XX. Yötyöntekijättärien saama lääkärin- ja sairaalahoito. — Erhållen läkar- och sjukhusvård.

1 Taudit — Sjukdomar	2 3 4 5 Läkärinohitoa saaneita yötyöntekijättäriä Nattarbeterskor, som erhållit läkarvård				6 7 8 9 Sairaalahoitoa saaneita yötyöntekijättäriä Nattarbeterskor, som erhållit sjukhusvård			
	Pappersteollisuus Pappersindustri	Puuteollisuus Träindustri	Kuonateollisuus Textilindustri	Yhteensä Summa	Pappersteollisuus Pappersindustri	Puuteollisuus Träindustri	Kuonateollisuus Textilindustri	Yhteensä Summa
	Hermotuneisuus — Nervositet	24	17	2	43	3	2	1
Struuma — Struma	5	2	—	7	3	1	—	4
Tuberkuloosi — Tuberkulos	2	2	—	4	2	3	—	5
Muut keuhkojen taudit — Övriga lungsjukdomar	51	26	3	80	12	9	—	21
Kurkkutaudit — Strupsjukdomar	15	11	1	27	10	5	—	15
Nenätaudit — Nässjukdomar	2	8	—	10	1	1	—	2
Sydän- ja verisuontentaudit — Hjärt- och blodkärllsjukdomar	16	5	—	21	4	2	—	6
Munuaistaudit — Njursjukdomar	6	4	—	10	9	5	—	14
Vatsa- ja suolitaudit — Mag- och tarm-sjukdomar	46	25	3	74	24	15	1	40
Rokkotaudit — Koppor	5	3	—	8	5	2	—	7
Influenssa — Influenta	29	18	2	49	16	8	—	24
Reumatismi — Reumatism	25	12	1	38	6	6	1	13
Silmätaudit — Ögonsjukdomar	9	10	2	21	8	7	—	15
Korvataudit — Öronsjukdomar	12	9	—	21	2	1	—	3
Valkovuoto — Vitflytning	29	13	1	43	24	13	2	39
Raajaviat — Vanförhet	21	2	1	24	15	8	—	23
Muut taudit — Övriga sjukdomar	45	57	5	107	33	19	2	54
Tapaturma — Olycksfall	33	25	—	58	—	—	—	—
Useampia tauteja — Flere sjukdomar ..	208	138	29	375	17	18	3	38
Yhteensä — Summa	583	387	50	1 020	194	125	10	329

XXI. Lasten lukumäärä. — Antal barn.

1 Teollisuus — Industri	2 3 4 5				6 7		8 9 10			11 12	
	Naimisissa olevia yötyöntekijättäriä, jotka ovat synnyttäneet lapsia Giftna nattarbeterskor, som fött barn				Yhteensä Summa		Yksinäisiä yötyöntekijättäriä, jotka ovat synnyttäneet lapsia Ensamstående nattarbeterskor, som fött barn			Yhteensä Summa	
	1—2	3—4	5—6	7—	giftna mödrar	lapsia barn	1	2	3—	ensamstående mödrar	lapsia barn
<i>Paperiteollisuus — Pappersindustri</i>	152	160	104	100	516	2 165	66	18	18	102	170
Paperitehtaat — Pappersbruk	47	59	33	38	177	765	18	7	5	30	51
Puuhomot — Träsliperier .	17	19	10	10	56	221	10	2	3	15	26
Selluloosatehtaat — Cellulosafabriker	84	79	54	45	262	1 062	32	8	10	50	85
Pahvi- ja kartonkitehtaat — Papp- och kartongfabriker	4	3	7	7	21	117	6	1	—	7	8
<i>Puuteollisuus — Träindustri</i>	135	107	65	50	357	1 311	73	19	8	100	139
Sahat — Sägverk	85	79	42	44	250	974	54	12	7	73	101
Faneeritehtaat — Fanerfabriker	28	16	14	5	63	209	11	5	—	16	21
Laatikkotehtaat — Låd-fabriker	22	12	9	1	44	128	8	2	1	11	17
Yhteensä — Summa	287	267	169	150	873	3 476	139	37	26	202	309

XXIII. 1—7-vuotiaiden lasten hoito. — Vården av barn i åldern 1—7 år.

1 Hoitaja — Vårdare	2 3 4 5 6 7 Papperiteollisuus Pappersindustri						8 9 10 11 12 13 Puuteollisuus Träindustri						14 15 16 17 18 19 Yhteensä Summa							
	Naimi- sissa olevat Giftna		Nai- matto- mat Ogiftna		Yh- teensä Summa		Naimi- sissa olevat Giftna		Nai- matto- mat Ogiftna		Yh- teensä Summa		Naimi- sissa olevat Giftna		Nai- matto- mat Ogiftna		Yh- teensä Summa			
	Mödrar	Lapsia Barn	Mödrar	Lapsia Barn	Mödrar	Lapsia Barn	Mödrar	Lapsia Barn	Mödrar	Lapsia Barn	Mödrar	Lapsia Barn	Mödrar	Lapsia Barn	Mödrar	Lapsia Barn	Mödrar	Lapsia Barn	Mödrar	Lapsia Barn
<i>Päivällä — Om dagen</i>																				
Joku perheenjäsen — Någon fam- iljemedlem	39	53	16	18	55	71	50	71	19	19	69	90	89	124	35	37	124	161		
Palvelija — Tjänarinna	15	26	—	—	15	26	10	12	—	—	10	12	25	38	—	—	25	38		
Toinen perhe — Någon annan fam- ilj	7	8	5	5	12	13	15	19	10	11	25	30	22	27	15	16	37	43		
Päiväkoti — Daghem	2	3	1	1	3	4	—	—	1	1	1	1	2	3	2	2	4	5		
Lastenseimi — Barnkrubba	6	8	1	1	7	9	4	8	1	1	5	9	10	16	2	2	12	18		
Lastentarha — Barnträdgård	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	1	1	—	—	1	1		
Yksin — Ingen vårdare	27	37	2	2	29	39	24	35	2	4	26	39	51	72	4	6	55	78		
Hoito erilainen — Varierande	4	10	—	—	4	10	4	8	—	—	4	8	8	18	—	—	8	18		
Hoito ilmoittamaton — Ouppgiven	5	6	2	2	7	8	9	9	1	1	10	10	14	15	3	3	17	18		
Kaikkiaan — Inalles	105	151	27	29	132	180	117	163	34	37	151	200	222	314	61	66	283	380		
<i>Yöllä — Om natten</i>																				
Joku perheenjäsen — Någon fam- iljemedlem	40	56	13	14	53	70	49	72	12	12	61	84	89	128	25	26	114	154		
Palvelija — Tjänarinna	9	16	—	—	9	16	5	6	—	—	5	6	14	22	—	—	14	22		
Toinen perhe — Någon annan fam- ilj	6	6	3	3	9	9	9	11	4	4	13	15	15	17	7	7	22	24		
Yksin — Ingen vårdare	13	23	2	2	15	25	17	26	4	7	21	33	30	49	6	9	36	58		
Hoito erilainen — Varierande	3	6	—	—	3	6	4	8	2	2	6	10	7	14	2	2	9	16		
Hoito ilmoittamaton — Ouppgiven	34	44	9	10	43	54	33	40	12	12	45	52	67	84	21	22	88	106		
Kaikkiaan — Inalles	105	151	27	29	132	180	117	163	34	37	151	200	222	314	61	66	283	380		

XXIV. Yötyön vahingollisuus työntekijättärien ikään verraten. — Nattarbetets inverkan med fäst avseende vid arbeterskornas ålder.

1 Teollisuus Industri	2 Ikä, vuotta Ålder, år	3 4 5 6 7 8 Yötyöntekijättäriä, jolle yötyö Nattarbeteskor, för vilka nattarbetet						9 10 11 Kaikkiaan Inalles		
		oli vahingollista var skadligt			ei ollut vahingollista icke var skadligt			Naimi- sissa olevia Giftra	Nai- matta- mia Ogiftra	Yh- teensä Summa
		Naimi- sissa olevia Giftra	Nai- matta- mia Ogiftra	Yh- teensä Summa	Naimi- sissa olevia Giftra	Nai- matta- mia Ogiftra	Yh- teensä Summa			
<i>Paperiteollisuus — Pappers- industri</i>		44	43	87	169	180	349	213	223	436
	—20	—	6	6	2	42	44	2	48	50
	20—30	2	20	22	15	82	97	17	102	119
	30—40	15	7	22	52	38	90	67	45	112
	40—50	15	8	23	73	11	84	88	19	107
	50—60	10	2	12	25	6	31	35	8	43
	60—	2	—	2	2	1	3	4	1	5
<i>Puuteollisuus — Träindustri</i>		28	42	70	125	195	320	153	237	390
	—20	—	8	8	1	62	63	1	70	71
	20—30	5	28	33	30	118	148	35	146	181
	30—40	4	4	8	36	8	44	40	12	52
	40—50	7	2	9	39	7	46	46	9	55
	50—60	9	—	9	15	—	15	24	—	24
	60—	3	—	3	4	—	4	7	—	7
<i>Kutomateollisuus — Textil- industri</i>		8	4	12	15	36	51	23	40	63
	—20	—	—	—	—	19	19	—	19	19
	20—30	2	1	3	6	12	18	8	13	21
	30—40	2	3	5	5	2	7	7	5	12
	40—50	1	—	1	4	3	7	5	3	8
	50—60	2	—	2	—	—	—	2	—	2
	60—	1	—	1	—	—	—	1	—	1
Yhteensä — Summa		80	89	169	369	411	720	389	500	889
	—20	—	14	14	3	123	126	3	137	140
	20—30	9	49	58	51	212	263	60	261	321
	30—40	21	14	35	93	48	141	114	62	176
	40—50	23	10	33	116	21	137	139	31	170
	50—60	21	2	23	40	6	46	61	8	69
	60—	6	—	6	6	1	7	12	1	13

XXV. Yötyön vahingollisuus työntekijättärien ammatti-ikään verraten. — Nattarbetets inverkan med fäst avseende vid arbeterskornas yrkesålder.

1 Teollisuus Industri	2 Ammatti- ikä, vuotta Yrkesålder, År	3 4 5 6 7 8 Yötyöntekijättäriä, joille yötyö Nattarbeteskor, för vilka nattarbetet						9 10 11 Kaikkiaan Inalles		
		oli vahingollista, var skadligt			ei ollut vahingollista icke var skadligt			9 Naimi- sissa olevia Gifita	10 Nai- matta- mia Ogifita	11 Yh- teensä Summa
		3 Naimi- sissa olevia Gifita	4 Nai- matta- mia Ogifita	5 Yh- teensä Summa	6 Naimi- sissa olevia Gifita	7 Nai- matta- mia Ogifita	8 Yh- teensä Summa			
<i>Paperiteollisuus — Papperindustri</i>		44	43	87	169	180	349	213	223	436
	—1	7	9	16	24	50	74	31	59	90
	1—5	6	9	15	33	42	75	39	51	90
	5—10	8	9	17	42	18	60	50	27	77
	10—20	2	1	3	8	3	11	10	4	14
	20—30	—	5	5	1	2	3	1	7	8
	Ilmoittamatta Ouppgiven	21	10	31	61	65	126	82	75	157
<i>Puuteollisuus — Trä- industri</i>		28	42	70	125	195	320	153	237	390
	—1	7	19	26	19	57	76	26	76	102
	1—5	8	13	21	45	72	117	53	85	138
	5—10	5	4	9	18	14	32	23	18	41
	10—20	—	—	—	10	1	11	10	1	11
	20—30	2	1	3	7	1	8	9	2	11
	30—40	—	—	—	—	1	1	—	1	1
	Ilmoittamatta Ouppgiven	6	5	11	26	49	75	32	54	86
Yhteensä — Summa		72	85	157	294	375	669	366	460	826
	—1	14	28	42	43	107	150	57	135	192
	1—5	14	22	36	78	114	192	92	136	228
	5—10	13	13	26	60	32	92	73	45	118
	10—20	2	1	3	18	4	22	20	5	25
	20—30	2	6	8	8	3	11	10	9	19
	30—40	—	—	—	—	1	1	—	1	1
	Ilmoittamatta Ouppgiven	27	15	42	87	114	201	114	129	243

S. V. T. XXI. Köyhäinhuolto. — F. O. S. XXI. Fattigvårdsstatistik.

- A. 23—36. Köyhäinhuolto (vv. 1918—1931). 1922—34. — Fattigvården (åren 1918—1931). 1922—34.

S. V. T. XXVI. Työtilasto. — F. O. S. XXVI. Arbetsstatistik.

- A. 1—22. Työssä sattuneet tapaturmat (vv. 1898—1925). 1904—28. — Olycksfallen i arbetet (åren 1898—1925). 1904—28.
B. 1—29. Apukassat (vv. 1899—1932). 1905—34. — Understödkassor (åren 1899—1932). 1905—34.

S. V. T. XXVI. A. Tapaturmatilasto. — F. O. S. XXVI. A. Olycksfallsstatistik.

- 1—4. Työssä sattuneet tapaturmat (vv. 1926—1930). Uusi sarja. 1932—34. — Olycksfallen i arbetet (åren 1926—1930). Ny serie. 1932—34.

S. V. T. XXXII. Sosialisia erikoistutkimuksia.

- I. Marraskuun lakko vuonna 1917 ja kapina vuonna 1918. Tilastollinen selonteko niiden vaikutuksesta Suomen teollisuuteen. 1921.
II. Asuntolaskenta huhtikuun 25 p:nä 1919. 1921.
III. Tutkimus Suomen maataloustyöväen oloista palkkausvuonna 1919—1920. 1923.
IV. Tutkimus metsä- ja uittotyöntekijäin oloista keväällä 1921. 1923.
V. Elnkustannukset tilinpitokaudella 1920—21. 1925.
VI. Kieltolakirikokset 1/6 1919—31/5 1924. 1925.
VII. Kieltolakitledustelu vuonna 1923. 1925.
VIII. Juopumuksesta pidätetyt henkilöt kaupungeissa vuonna 1923. 1925.
IX. Lastaus- ja purkamistyöntekijäin olot. 1923.
X. Tutkimus liikeapulaisten työ-, palkkaus- y. m. oloista vuonna 1925. 1929.
XI. Teknillisen henkilökunnan työ- ja palkkausolot vuonna 1929. 1933.
XII. Yötyöntekijättärien työ-, asunto- ja terveysolot. 1935.

F. O. S. XXXII. Sociala specialundersökningar.

- I. Novemberstrejken år 1917 och upproret år 1918. En statistisk utredning angående deras inflytande på Finlands industrier. 1921.
II. Bostadsräkningen den 25 april 1919. 1921.
III. Undersökning angående arbetsförhållandena bland lantarbetarna under avlöningsåret 1919—1920. 1924.
IV. Undersökning angående arbetsförhållandena bland skogs- och flottningsarbetarna våren 1921. 1924.
V. Levnadskostnaderna under bokföringsperioden 1920—21. 1925.
VI. Brott mot förbudslagen 1/6 1919—31/5 1924. 1925.
VII. Förbudslagsenquëten år 1923. 1925.
VIII. För fyller i anhållna personer i städerna år 1923. 1925.
IX. Lastnings- och lossningsarbetarnas levnadsförhållanden. 1923.
X. Undersökning rörande de affärsanställdas arbets-, avlönings- m. fl. förhållanden år 1925. 1929.
XI. Den tekniska personalens arbets- och avlöningsförhållanden år 1929. 1933.
XII. Nattarbeterskornas arbets-, bostads- och hälsoförhållanden. 1935.

Sosialinen Aikakauskirja. — Social Tidskrift.

Sosialministeriön julkaisema. — Utgiven av Socialministeriet.

Jatkoa julkaisuun: Työtilastollinen Aikakauslehti, Suomen Teollisuushallituksen julkaisema (vv. 1907—1917). — Fortsättning på publikationen: Arbetsstatistisk Tidskrift, utgiven av Industristyrelsen i Finland (åren 1907—1917).

Ilmestyä kuukausittain. — Utkommer månatligen.